

МОЛОДЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені Лесі Українки

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XVII МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

МОЛОДЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

- Волинська обласна рада
- Управління освіти і науки Волинської обласної державної адміністрації
- Волинський національний університет імені Лесі Українки
- Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»
- Первинна об'єднана профспілкова організація Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж технологій, бізнесу та прав Волинського національного університету імені Лесі Українки
- Наукове товариство здобувачів освіти ФКТБП ВНУ імені Лесі Українки

МОЛОДЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

*ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XVII МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ*

Луцьк
«Надстир'я»
2024

УДК 33 (477) (06)

М 75

*Рекомендовано до друку Методичною радою
Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий Коледж технологій,
бізнесу та права Волинського національного університету
імені Лесі Українки» (Протокол № 1 від 12.02.2024)*

До збірника включені тези доповідей студентів на XVII Міжнародній студентській науковій конференції «Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки». Висвітлені актуальні проблеми і перспективи розвитку менеджменту та економіки, запропоновані шляхи вдосконалення фінансової та маркетингової політики, підвищення мовної компетенції майбутніх фахівців, вирішення глобальних і регіональних екологічних проблем сучасності.

Оргкомітет не несе відповідальності за зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних та статистичних даних.

ISBN 978- 966-517-

© Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки», 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Абрамович Софія ШЕПЕЛЬСЬКЕ ГОРОДИЩЕ – ПАМ'ЯТКА АРХЕОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ.....	12
Балачук Соломія ЦЕРКВА РІЗДВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ У СЕЛІ ЗДОМИШЕЛЬ РАТНІВСЬКОГО РАЙОНУ – ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ.....	13
Василенко Дарина НЕОЛОГІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПРОСТОРУ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	16
Василюк Богдан ГОЛОД 1946-1947 РР. УРСР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ВОЛИНЯН.....	18
Вільчинська Анастасія УКРАЇНЦІ, ЩО ВІДКРИЛИ СВІТ ЛЮДИНА СВІТУ: МИКОЛА МИКЛУХА- МАКЛАЙ.....	21
Власюк Валерія ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ, ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	25
Воробей Вікторія “КРИВАВИЙ ТАН” УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.....	28
Горбайчук Богдана НІЛ ХАСЕВИЧ – ГОЛОВНИЙ ХУДОЖНИК УПА.....	30
Дудка Максим УСКЛАДНЕНЕ РЕЧЕННЯ У ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТУСА.....	33
Дулєпова Дарина “АЗОВ”: СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	35
Єрмоленко Максим КІНО ТА КІНОТЕАТРИ ЛУЦЬКА: МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ.....	38
Єрофеєнко Неоніла ВАСИЛЬ ЧЕПЕЛЮК – УКРАЇНСЬКИЙ ВОКАЛІСТ, НАРОДНИЙ АРТИСТ УКРАЇНИ ТА ПОЧЕСНИЙ ГРОМАДЯНИН М. ЛУЦЬКА.....	40
Жомерчук Марія ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ НАЙМЕНУВАННЯ СТРАВ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ КУХНІ.....	43
Кметь Марія АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ: ПІДПРИЄМЕЦЬ, МЕЦЕНАТ, ПОЛІТИК...	47
Коб Софія БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ.....	49

Коваль Катерина	
ВИВЧЕННЯ ПОДІЙ І ФАКТІВ, ПОЛІТИЧНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ПРИЗВЕЛИ ДО ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ В 30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	52
Лавришик Ольга	
НІЛ ХАСЕВИЧ: ПОРТРЕТ НА ТЛІ ЕПОХИ.....	56
Левчук Павло	
БИТВА ПРИ АЛЕЗІЇ.....	58
Мазур Олег	
ІСТОРІЯ СІЛ МИХИН ТА КРАСНИЙ САД В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	64
Мацей Марія Анна	
ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ 1932-1933 Р.Р.....	66
Мороз Дмитро	
ПРИЧИНИ ВОЛИНСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ 1943-1944 РР.....	68
Мохнар Катерина	
ПОРЯТУНОК ЄВРЕЇВ НА ВОЛИНІ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (ЗА ЖИТТЄПИСОМ РОДИНИ МОСІЙЧУКІВ).....	71
Нагірська Лілія	
МУЗЕЙ «ЛЕСИНА ВІТАЛЬНЯ» – КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ВОЛИНІ.....	74
Нестерук Ірина	
КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	76
Овчарук Олександра	
ІДЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ ПОСТАТІ МИКОЛИ МІХНОВСЬКОГО.....	79
Рижко Катерина	
ЧЕСЬКА ШКІЛЬНА МАТИЦЯ У ЛУЦЬКУ.....	81
Савлук Єлизавета	
ХРЕСТОВОЗДВИЖЕНСЬКА ЦЕРКВА – ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ.....	83
Сахнік Софія	
"ВЕЗІТЬ ДО ГАЙДУКАТА З БОРОДОЮ", АБО ХРОНІКА ЛУЦЬКОГО АДВОКАТА ЧЕРЕВКА.....	86
Сокоринська Юлія	
УКРАЇНСЬКА ФРАЗЕОЛОГІЯ ПРО ФОРМИ ЕТИКЕТУ.....	88
Тарасюк Уляна	
КУЛЬТУРНО ОСВІТНЄ ЖИТТЯ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У ТАБОРІ ФРАЙШТАДТ (АВСТРО- УГОРЩИНА) У 1915-1918.....	91

Трофименко Анна	
РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ: НЕПРОСТИЙ ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ.....	93
Хазанюк Софія	
ДЕНИС ПРОКОПЕНКО: ШТРИХИ ДО ЖИТТЄПИСУ.....	96
Хазанюк Софія	
ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РІЗНИХ СТИЛЯХ МОВИ...	98
Чернюк Артем	
ТОПОНІМИ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ: СИСТЕМА КОМПЕТЕНЦІЙ.....	101
Щегельська Марія	
ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА ГЕТЬМАНА П. СКОРОПАДСЬКОГО.....	103

СЕКЦІЯ 2. СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ

Артишук Анна	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	106
Романчук Максим	
"РЕПАТРІАЦІЯ ДЕПОРТОВАНИХ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014-2024 РОКІВ.....	108
Хотинська Іванна	
ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ (2022-2023 РР.).....	111
Цяк Сюзанна	
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ САМООЦІНКИ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	114

СЕКЦІЯ 3. УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Бойчук Юлія	
ВИКОРИСТАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	117
Бороденко Соломія	
МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ.....	119
Данилюк Ольга	
РИЗИКИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇХ ЗНИЖЕННЯ.....	122
Дорош Аліна	
ПОНЯТТЯ ГУДВІЛУ І ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ.....	125
Жакунець Ірина	
ХАРАКТЕРИСТИКА БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ.....	128

Злотя Ірина	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ.....	131
Лавришик Ольга	
ФОРМИ І МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	133
Лавришик Ольга	
ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ.....	136
Мирулюбова Оксана	
СУТНІСТЬ ТА РОЗВИТОК НЕОБАНКІВ В УКРАЇНІ.....	139
Мігаль Христина	
ВАЛЮТНО-КУРСОВА ПОЛІТИКА: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ.....	142
Налапко Ганна	
КАСОВІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ЗДІЙСНЕННЯ...	144
Нечипорук Анастасія	
ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	146
Оксеньчук Катерина	
ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	149
Палій Олександра	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ...	151
Петрова Галина	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ.....	154
Плевако Софія	
КІБЕРСТРАХУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВ ВІД КІБЕРРИЗИКІВ.....	157
Путіло Вероніка	
БАНКІВСЬКЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....	160
Рожок- Кузнецова Крістіна	
СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА ОЦІНКА ОПТИМАЛЬНИХ СТАВОК ЗА БАНКІВСЬКИМИ ВКЛАДАМИ.....	162
Сокоринська Юлія	
МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	165
Стефанюк Вадим	
СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	167
Хазанюк Софія	
ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	170

Цалко Юлія	
ПРИНЦИП БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	172
Чернета Дарина	
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	175
Щебет Юлія	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ В ЛОМБАРДІ.....	177
Ярошик Віталіна	
ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	180

СЕКЦІЯ 4.ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЛОГІСТИКА

Боднарчук Олександра	
ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ФОРМА БІЗНЕСУ.....	183
Верзун Владислав	
ЗОЛОТО УКРАЇНИ – ХЛІБ.....	185
Гусак Дарія	
УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАВОК.....	188
Ємець Віталій	
ДОСЛІДЖЕННЯ ІСНУЮЧИХ ВИДІВ ПРОТЕЇНІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ.....	191
Іщук Поліна	
РИНОК ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ – РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	193
Крапостін Дмитро	
МЕД – ДЖЕРЕЛО ЗДОРОВ'Я ЧИ НЕБЕЗПЕЧНИЙ ФАЛЬСИФІКАТ?.....	196
Лавришик Ольга	
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ РИНКУ КАВИ.....	198
Мазурок Іванна	
ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЛОГІСТИКА.....	201
Назарук Діана	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ШОКОЛАДУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	203
Токарчук Юлія, Ковальчук Владислав	
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ.....	205
Шевчук Юлії	
СОЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ДОВГОЛІТТІ ЛЮДСТВА.....	208

СЕКЦІЯ 5.ПРАВО

Железнова Тетяна	
ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	211

Мосійчук Тетяна	
ПРОБЛЕМА КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ДОКАЗУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	213
Романюк Софія	
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	217
Стрелюк Яна	
ЮРИДИЧНА КЛІНІЧНА ПРАКТИКА: СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	220

СЕКЦІЯ 6.БІОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Грабчук Аліна	
НАЙКРАЩІ УКРАЇНКИ ПАРИЗЬКОГО СВІТУ.....	222
Колодич Арсеній	
УКРАЇНЦІ, ЩО ВІДКРИЛИ СВІТ.....	224
Неделюк Марія	
ВПЛИВ КАВИ НА ОРГАНІЗМ МОЛОДІ.....	226
Нестерук Ірина	
ВПЛИВ МОБІЛЬНОГО ТЕЛЕФОНУ НА ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ.....	229
Хазанюк Софія	
ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ЕКОПЛАСТИКУ, ЯК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАСМІЧЕННЯ ПЛАСТИКОМ, ЧИ ЗБІЛЬШЕННЯ ШВИДКОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ ЧЕРЕЗ НАНОПЛАСТИК.....	232
Чорнобай Альбіна	
НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ШУМУ Й ЕЛЕКТРОМАГНІТНИХ ХВИЛЬ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.....	234

СЕКЦІЯ 7. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА

Боднарчук Олександра	
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНИЙ ЕТАП ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	237
Гришко Вікторія	
ВІДСОТКОВІ РОЗРАХУНКИ ПРИ АНУЇТЕТНІЙ СХЕМІ ПОГАШЕННЯ КРЕДИТУ.....	240
Конкіна Вікторія	
ВИКОРИСТАННЯ ВІДСОТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПРИ ПОГАШЕННІ КРЕДИТІВ.....	242
Лиценко Валентин	
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ – МАЙБУТНЄ СВІТУ.....	244

Остапчук Вероніка	
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ РОБОТИ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БЕЗПЛОТНИКАХ.....	247
Сахнік Софія	
BIG DATA ENGINEERING: ПОНЯТТЯ, ГОЛОВНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	250
Сахнік Софія	
БІТКОЇН ТА DEFI-ПРОТОКОЛИ – ГОЛОВНЕ ДОСЯГНЕННЯ ТА ВИКЛИКИ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ІТ-ІНДУСТРІЇ...	253
Стречен Марія	
ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ ФУНКЦІЙ В ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	256
Твердоступ Юлія	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ.....	258
Шостак Микола	
FLUTTER ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗРОБКИ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ....	261

СЕКЦІЯ 8. ВИРОБНИЦТВО, ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

Балицька Ольга	
УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ БОРОШНЯНИХ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ФРУКТІВ ТА ОВОЧІВ І ПРОДУКТІВ ЇХ ПЕРЕРОБКИ.....	264
Берестень Тетяна, Парашинець Дарина	
ПОВСТАНСЬКИЙ ДЮРЕР АБО ІМІДЖМЕЙСТЕР УПА – НІЛ ХАСЕВИЧ.....	267
Біляшевич Яна	
ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТА БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ В РЕСТОРАННО- ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ– ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ТА ІМІДЖ.....	269
Борейчук Вікторія Гаврилюк Дарія	
СОСОНКИ.....	271
Давидік Олена	
АВТЕНТИЧНА КУХНЯ ВОЛИНІ.....	272
ДЕЙНА Анастасія	
ЦИФРОВІ СЕРВІСИ У РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ: ІННОВАЦІЇ, ЗРУЧНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ.....	275
Денищук Анастасія, Телетьон Аліна	
КОНСЕРВАЦІЯ ВІД НАШИХ ПРЕДКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ.....	280
Додик Анна	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ КЕЙТЕРИНГУ В УКРАЇНІ.....	283
Іванова Юлія, Вовчанчин Юлія	
МАСТОК СТЕЦЬКИХ ВТРАЧЕНА КРАСА І НЕ РОЗКРИТА ІСТОРІЯ.....	285

Ільчук Ольга	
ХОЛОДИЛЬНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ЙОГО КЛЮЧОВА РОЛЬ У СУЧАСНИХ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ ТА РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРЕВАГИ.....	286
Коптюх Валерія	
МОБІЛЬНА КАСА ДЛЯ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ МАЛИХ ФОРМАТІВ- ЯК ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ ФАКТОРІВ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ.....	291
Лещук Вікторія	
СУЧАСНІ ДЕСЕРТИ.....	292
Московець Юлія, Богдан Аліна	
МАЦИК ПОЛІСЬКИЙ.....	295
Поліщук Юрій, Шахрайчук Назар	
ХАРЧУВАННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС.....	296
Рибачек Дарія, Шило Дарина	
МОЛЕКУЛЯРНА КУХНЯ ЯК ФОРМА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗРГ”.....	299
Ситник Анастасія, Скуб'як Дарія	
ПАЛАЦ ХОДКЕВИЧІВ.....	300
Шинкар Юлія	
ВИКОРИСТАННЯ РОЗТОРОПШІ В ТЕХНОЛОГІЇ ХЛІБОПЕКАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА.....	302
Шкріб'їй Наталія	
ЕТНІЧНІ УКРАЇНСЬКІ СПЕЦІЇ.....	305

СЕКЦІЯ 9. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКА

Куцин Олександр	
СУЧАСНИЙ СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ МОЛОД.....	311
Куць Зоя	
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПЛОСКОСТОПІСТЮ.....	312
МАКСИМОВА Софія	
НАВЧАННЯ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ.....	315
Олійник Владислав	
БАЗОВА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПРИ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ОНЛАЙН.....	317
СІМЕНЧУК Владислава	
ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ.....	320
Стефанюк Вадим	
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КАНАБІСУ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ І ДОРЕЧНІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВААННЯ У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ...	323

Тимань Катерина	
ПРОФІЛАКТИКА СТРЕСУ. САМОРЕГУЛЯЦІЯ.....	325
Черній Вікторія	
ЕВТАНАЗІЯ: ГРІХ ЧИ СПОКІЙНА СМЕРТЬ –	
ВІДПОВІДЬ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	327
Шнайдер Анна	
МОТИВАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ШКОЛЯРІВ.....	330
Ярмолюк Олександра	
БЕЗПЕКА НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	333

**СЕКЦІЯ 10 МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ**

Кметь Марія	
НЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	335
Луц Владислав	
ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ: ПОШУК ПРАВДИ.....	338
Мацей Анна Марія	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ.....	341
Мороз Дмитро	
ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ.....	344
Остапчук Вероніка	
АНГЛІЙСЬКІ ТЕРМІНИ ТА СЛЕНГИ В ІТ- СФЕРІ.....	347
Садура Софія	
РОЛЬ КІНО ТА СЕРІАЛІВ У ВИВЧЕННІ	
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА МІЖКУЛЬТУРНОМУ СПРИЙНЯТТІ.....	350
Щербань Аліна	
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	
ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	353

1. ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Абрамович Софія,

КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

*учитель історії, спеціаліст вищої
категорії*

ШЕПЕЛЬСЬКЕ ГОРОДИЩЕ – ПАМ'ЯТКА АРХЕОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ

Село Шепель розташоване у Луцькому районі на Волині. Тут наймовірно гарні краєвиди, унікальна історія та старовинні археологічні пам'ятки. **Актуальність теми** зумовлена необхідністю дослідження археологічної пам'ятки села Шепель.

Мета роботи полягає у вивченні історії Шепельського городища XI-XIII ст.

У результаті дослідження з'ясовано, що дев'ять століть тому село мало іншу назву – град Шеполь. Під цією назвою воно згадується в найдавнішому Никонівському та інших літописах. Село розташоване на правому березі річки Серни, за 17 кілометрів від Луцька [2].

На мисі, над заболоченою долиною, в урочищі Вал було городище мисового типу, неправильної форми, оточене по периметру валом, а з напільного боку ще й ровом. Культурний шар на городищі відносять до XI-XIII століть. На березі річки, поруч з городищем, виявлено давньоруський культурний шар, обстеження якого провів Є.І.Тимофєєв [1].

Городище розташоване на північній околиці сел на високому мисі правого берега р. Серни, над заболоченою низовиною. Городище було розміром 140x160 м, укріплене валом висотою 5-6 м і ровом глибиною 6 м і шириною 22 м. Не дивлячись на мисову схему організації оборони, городище це за планом ідентичне до таких пам'яток, як Острожець, Посників, Одереди. Майданчик має з двох сторін прямолінійні контури (з північного сходу є проривом у валу, а перед ним – земляну перемичку впоперек рову). Культурний шар на городищі відноситься до XI-XIII ст. [3].

Під стінами городища в різні періоди історії в боротьбі з ворогом на смерть стояли односельчани. Є сліди татарської облоги

міста і героїчної оборони його шепельцями, можливо, взимку 1246 року [2].

Доля міста Шеполь XIV-XV століттях – маловідома, але оборонні споруди, підземний хід до сусіднього села були і в той час. До речі, стверджують, що підземні ходи від городища збереглися до наших днів. Поруч із селом проходить земельний вал від села Несвіч до Городинь – залишок давнього укріплення, що в народі носить назву Зміїний вал [2].

Варто зазначити, що Шепельське городище – пам'ятка археології національного значення, яка охороняється законом і державою.

Отже, городище у с. Шепель Луцького району датується періодом давньоруського часу XI-XIII ст. Має велике значення та історичну цінність культурної спадщини, як для даної місцевості, так і загалом для країни. Дослідження історії існування городища мало на меті показати глибоку історію нашого народу.

Список використаних джерел

1. Археологія та стародавня історія Луцького району URL: <https://www.zamky.com.ua> Дата звернення: 19.09.2023.
2. Україна туристична. Шепель URL: <http://turystam.in.ua> Дата звернення: 27.09.2023.
3. Шепель URL: <https://1ua.com.ua> Дата звернення: 05.10.2023.

Балачук Соломія,

КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

ЦЕРКВА РІЗДВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ У СЕЛІ ЗДОМИШЕЛЬ РАТНІВСЬКОГО РАЙОНУ – ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ

Актуальність теми зумовлена важливістю об'єктивного дослідження церкви Різдва Пресвятої Богородиці, поглиблення знань про пам'ятки історії рідного краю. **Мета роботи** полягає у

вивченні історії виникнення, діяльності храму в с. Здомишель шляхом аналізу джерел.

У результаті дослідження з'ясовано, що у селі Здомишель на Волині 1643 року була зведена дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці. Композиційне рішення будівлі церкви з вишуканими пропорціями і тонким моделюванням форми дають право віднести будову до найкращих зразків дерев'яного зодчества Полісся [2].

Церква Різдва Пресвятої Богородиці, збудована в 1643 р., належить до найдавніших пам'яток архітектури Волині з характерним для них складним нашаруванням різних будівельних етапів. Сучасний вигляд споруди склався внаслідок капітальної реконструкції храму в 1784 р. Разом з тим від старого здомишельського храму 1643 р. у перекритті нави зберігся рідкісний різновид рубленого склепіння. Він являє собою традиційний для найдавніших церковних будівель України пірамідальний верх чотиригранної форми, ускладнений улаштуванням у нижніх кутах перекриття чотирьох додаткових граней. Це дає змогу своєрідну конструкцію перекриття над навою вважати одним з маловідомих видів рубленого склепіння перехідного типу – від чотири- до восьмигранного, що надає пам'ятці особливої наукової цінності [2].

У 1784 р. західна частина була перебудована, що складався в результаті перебудови споруди зберігся до теперішнього часу. Західна частина не відокремлена в інтер'єрі від нефа стіною з вирізом, як завжди в українських дерев'яних храмах, а виділена лише плоским перекриттям по сволоках і хорах, що поділяють його на два поверхи. Таке рішення сприяло глибинному розкриттю внутрішнього простору, підпорядкованого домінуючого в композиції, інтер'єру вертикалі висотно розкритого центрального зрубу.

Оригінальною композицією відрізняється західна частина: рубаний четвер нижнього ярусу переходить за допомогою вітрил у п'ятигранник середнього ярусу. Останній увінчаний низенькою аркадою дзвіниці (каркасна конструкція). П'ятигранна апсида на східному фасаді та п'ятигранник західного фасаду надають силуету пам'ятника симетрії.

Рівновисокі зруби церкви покриті загальним високим дахом, що приховує намет центрального зрубу, відзначений зовні

високою декоративною головкою. Незважаючи на перебудову, яка змінила початковий традиційний для України тип споруди, церква є пам'яткою архітектурної школи XVII-XVIII ст. [1].

Від 1956 року і до наших днів церква входить до переліку пам'яток містобудування та архітектури, які перебувають під охороною держави і закону [4].

У 2014 році у храмі Різдва Пресвятої Богородиці в Ратному відбулась урочиста подія – святкування 400 років від її заснування [3].

Отже, дослідження церкви Різдва Пресвятої Богородиці в с. Здомишель на Волині вказує на її історичну важливість і архітектурну цінність. Зведена в 1643 році, вона належить до найдавніших пам'яток архітектури Волині і відзначається різноманітністю будівельних етапів та унікальним рубленим склепінням. Після капітальної реконструкції в 1784 році, деякі її оригінальні риси були збережені. Ця церква входить до переліку пам'яток містобудування та архітектури з 1956 року. Історична цінність цієї споруди була підкреслена святкуванням 400-річчя її заснування в 2014 році. Таким чином, ця церква є важливим архітектурним та історичним об'єктом рідного краю.

Список використаних джерел

1. Здомишель, Ратнівський р-н. Волинська область (перекладено)
URL:<http://www.derev.org.ua/volyn/zdomyshel.htm> Дата звернення 14.09.2023.
2. Здомишель.ЦеркваРіздваБогородиці 2000 р. Пам'ятки архітектури та містобудування України
URL:https://www.pslava.info/ZdomyshelS_CerkRizdvaBogorodyci_2000PamArxitekturyTaPamArxitektu,161846.html Дата звернення 18.09.2023.
3. ЦеркваРіздваБогородиці, Ратне – фото, опис, адреса
URL:https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/77164_cerkov-rozhdestva-bogorodicy-ratno.htm Дата звернення 28.09.2023.
4. ЦеркваРіздваПресвятоїБогородиціURL: <https://zruchno.travel/> Дата звернення 06.10.2023.

Василенко Дарина,

*Волинський національний університет
імені Лесі Українки*

Науковий керівник: Мельник І. А.,
*доктор філологічних наук, професор
кафедри української мови та
лінгводидактики*

НЕОЛОГІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПРОСТОРУ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У період повномасштабного вторгнення росії в Україну в лексиці з'явилося багато нових слів – неологізмів, що описують довкілля. **Актуальність** зумовлена необхідністю дослідження неологізмів, які повинен знати кожен, аби правильно і коректно висловлювати свої думки на військову тематику. **Мета:** дослідити та пояснити суспільству важливість розуміння неологізмів у період російсько-української війни, адже висловлення думки новими термінами – теж показник справжнього патріота та підтримка рідної країни.

Науковці твердять, що вік неологізмів зазвичай досить короткий. Деякі з них можуть зникнути так само швидко, як і з'явилися. Проте окремі слова надовго закарбовуються в мові й стають невід'ємним словесності [1].

З початку війни з'явилося багато цікавих дієслів. Власне, чимало з них є похідними від назви зброї. Такі, як: байрактарити, енлоїти, джавелінити, стінгерити, хаймарсити. Усі ці слова означають «нищити ворога». Так, як це роблять українці за допомогою американських та турецьких «Джавелінів», «Хаймарсів», «Стінгерів» і «Байрактарів». Вже без перебільшення легендарна Чорнобаївка, в якій навіки залишились сотні, а то й тисячі окупантів, та їхня твердолобість подарували нам чудове дієслово «чорнобаїти» – тобто наступати на одні й ті ж самі граблі. А жалюгідне тітокерське військо Кадирова – слово «кадирити» – тобто видавати бажане за дійсне [2].

Слово «заукраїнити» навіть внесли до онлайн-словника англomовного сленгу. «Коли ти росія, і ти вдираєшся в країну, а у відповідь отримуєш приниження на глобальному рівні». Також бачимо, що велич української нації відображається і у її мові. Українці, як ніхто, можуть «наволонтерити» все – тобто знайти щось

потрібне, навіть з-під землі дістати. Що вже казати, що за свою країну вони «відукраїнять» – дадуть жорстку відповідь на не виправдані дії – і «відбандерять» ворогів – тобто вб'ють [2].

Також є таке цікаве слово «кіборги», яке використовують для номінування українських військових, які захищали Донецький аеропорт. Кіборгами їх назвали за стійкість і незламність.

А сепари – скорочення від «сепаратист». Назву застосовують до проросійських бойовиків, так званих «ЛНР» і «ДНР», а також щодо людей з колаборантськими поглядами, тих, хто підтримує агресію росії проти України, а також проросійських політиків і публічних осіб [3].

На просторах інтернету можна знайти словник неологізмів, який уклав журналіст Євген Букет, де згадано всі неологізми, створені впродовж війни [4].

Мова напрочуд чутлива до суспільних змін. Але сотні тисяч слів, що вже існують і навіть закріплені у словниках, не дозволяють нам описати поточну реальність, яка змінюється щоденно й щогодинно. Можна сказати, що академічна норма просто не встигає за надшвидким плином часу, і тому велика кількість слів, яка використовується сьогодні, досі залишаються «неформальними». Та це не означає, що від цього вони стають менш функціональними чи менш зрозумілими [3].

Отже, з початком війни до активного вжитку українців увійшло доволі багато слів на військову тематику, які відіграють ключову роль у віддзеркаленні подій, що відбуваються в нашому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Армія Inform представляє словник неологізмів української мови. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/07/20/armiyainform-predstavlyaye-slovnyk-neologizmiv-ukrayinskoji-movy/> (дата звернення: 20.01.2024)

2. 24 Освіта. «Орки чорнобаїли, а ЗСУ їх відбандерили»: які цікаві неологізми з'явилися під час війни. URL: https://24tv.ua/education/neologizmi-viyni-yaki-slova-zyavilisya-pislya-24-lyutogo-2022_n2273888 (дата звернення: 18.01.2024)

3. Читомо. Культура читання і мистецтво книговидання. Це ж було вже, локдаун і кіборги: 34 нові українські неологізми і фразеологізми. URL: <https://chytomo.com/tse-zh-bulo-vzhe-lokdaun-i-ki-borgi-34-novi-ukrayinski-neologizmi-i-frazeologizmi>

chypuvannia-33-novi-ukrainski-neolohizmy-i-frazeolohizmy/ (дата звернення: 20.01.2024)

4. Високий Замок. Неологізми війни: журналіст уклав «словник». URL: <https://wz.lviv.ua/news/467478-armiainform-v-efir-natsionalnoho-telemarafonu-rozprovila-pro-neolohizmy-viiny> (дата звернення: 19.01.2024)

Василюк Богдан,

КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

ГОЛОД 1946-1947 РР. УРСР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ВОЛИНЯН

У першій половині ХХ століття радянською владою було вчинено цілу низку злочинів проти людства, внаслідок яких Україна зазнала величезних людських втрат, які позначилися не лише на загальній чисельності населення, а й на його віковій структурі, змінили його етнічний склад. Демографічне відлуння втрат відчувається й дотепер. У низці цих злочинів особливе місце посідає голод 1946-1947 рр. **Актуальність роботи** зумовлена потребою в аналізі політики місцевої влади в період повоєнного голоду на Волині, позиції та діяльності ОУН та УПА, які ще є недостатньо вивчені. **Мета роботи** – дослідження особливостей політики місцевої влади, діяльності підпільних організацій у 1946-1947 рр. на Волині, ставлення волинян до голодуючих УРСР.

У результаті дослідження з'ясовано, що у 1946-1947 рр. представники місцевої влади у Волинській області виконували розпорядження та вказівки вищого керівництва УРСР. Впровадження політики радянзації та колективізації відбувається після завершення Другої світової війни. Керівництво жорстоко контролювало діяльність місцевих органів влади та вимагало виконання розпоряджень, вказівок, постанов.

Причиною негативного ставлення до колгоспів стала масова поява у західноукраїнських селах жертв голодомору 1946-1947 рр. з Наддніпрянської України. Голодуючі пробивалися сюди у пошуках

хліба та порятунку і служили яскравим свідченням «переваг» колгоспного ладу. Вони, як сповіщали навіть вищі посадові особи з органів внутрішніх справ західних областей України, самі багато в чому агітували проти колгоспної системи[3, с. 530].

У вивченні архівних матеріалів, що стосуються судових справ Луцького районного народного суду, розкривається аспект післявоєнного періоду в Україні, де місцева влада вживала рішучих заходів для контролю за постачанням хліба, суворо караючи порушників.

У конкретних справах були обвинувачені громадяни з різних сіл Луцького району у невиконанні хлібопоставок. Суди проводилися у 1946-1947 роках, і винуватці отримували великі терміни позбавлення волі та втрату майна через конфіскацію. Це свідчить про те, що влада намагалася активно контролювати ситуацію з продовольством та реагувати на можливі порушення з боку населення.

Наведемо кілька прикладів. У справі № 158/47 обвинувачений Макар Дем'янович Максимчук із с. Великий Омеляник Луцького району був засуджений 28 серпня 1947 року на 5 років позбавлення волі з конфіскацією майна за невиконання поставок 730 кг зерна та сіна у великих обсягах [1, арк. 29].

У справі № 98/46 по обвинуваченню Новосада Константина Даниловича, мешканця с. Буяни Луцького району, 10 вересня 1946 року було засуджено на 8 років позбавлення волі за статтею 58. ч.2 УК УРСР із конфіскацією майна через невиконання хлібопоставок у розмірі 1388 кг зерна. [2, арк. 54].

ОУН та УПА роз'яснювали людям причини виникнення й поширення голоду в Україні, сміливо протидіяли репресивним радянським порядкам й закликали населення до активних дій, не дозволяли вивозити хліб з колгоспів. В листівці УПА 1947 р. «Брати-голодуючі!» говорилося: «Голодом сталінські душогуби здійснюють масове винищення українського народу. Тюрем, розстрілів, Сибіру є замало!» УПА стверджувала, що «хліб мусить залишитися в руках народу» [3, с. 159-160].

З метою поширення оунівської ідеології націоналістичне підпілля рекомендувало населенню західних областей УРСР прихильно ставитися до приїжджих, допомагати їм продовольством. В одній з листівок вказувалося, що «це ніби незамінна допомога, але вона робить багато... В прикрій для нас хвилині вони завжди нам

допоможуть» [4, с. 183]. «Ставтеся до них приязно, приймайте гостинно. Допомагайте собі взаємно, по-братньому!» [4, с. 19].

Командування УПА та окремі загони повстанців перешкоджали вивезенню врожаю радянсько-партійними працівникам. Лише у 1947 р. на території восьми областей зафіксовано 906 акцій УПА, бойові сутички з відділами МВС-МДБ, озброєними партпрацівниками, які забирали хліб у селян [3, с. 232].

Неоцінним є значення допомоги та підтримки волинянами голодуючого населення Радянської України у 1946-1947 рр. У ході дослідження вдалося ознайомитися із біографічними довідками багатьохпереселенців. Ми з'ясували, що у 1946-1947 рр. переїхали на Волинь та влаштувалися тут на постійне місце роботи педагогічні, медичні працівники, різноробочі. На тимчасові ж сезонні роботи найбільше прибувало колгоспників, робітників, службовців. На жаль, із 2014 р. Волинь знову приймає біженців, вимушених переселенців внаслідок військової агресії росії проти України.

Отже, місцева влада своїми діями максимально намагалася погіршити становище селянства, покарати їх за підтримку підпільних організацій та допомогу голодуючим. Представники ОУН та УПА прихильно ставилися до прохачів. Вони розповсюджували серед селян Волині відозви, в яких закликали допомагати продуктами голодуючим, підтримувати їх, ділитися необхідним. Волиняни та інші жителі Західної України відіграли важливу роль в порятунку голодуючих. Вони ціною власної безпеки та життя допомагали переселенцям, ділилися з ними усім, що самі мали.

Список використаних джерел

1. Фонд Р-585, Опис № 1, Справа № 74. Луцький районний народний суд. По обвинуваченні Максимчука Макара Дем'яновича по ст. 58. ч.2 УК УССР (в невиконанні хлібопоставок), написані в 1947 р. 33 арк.

2. Фонд Р-585, Опис № 1, Справа № 47. Луцький районний народний суд. По обвинуваченні Новосад Константина Даниловича по ст. 58. ч.2 УК УССР, написані в 1946 р. 60 арк.

3. Бондарчук А. Україна. Голодомор 1946-1947 років: непокараний злочин, забуте добро. Київ: «Орієнтир». 2017. 608 с.

4. Маковійчук І., Пилявець Ю. Голод на Україні у 1946-1947 рр. Український історичний журнал. 1990. №8. С. 18-29.

Вільчинська Анастасія,
*студентка II курсу Рівненський фаховий
коледж інформаційних технологій*
Науковий керівник, Руслана Федорчук,
*викладач, спеціаліст вищої категорії,
викладач – методист Рівненський фаховий
коледж інформаційних технологій*

УКРАЇНЦІ, ЩО ВІДКРИЛИ СВІТ ЛЮДИНА СВІТУ: МИКОЛА МИКЛУХА- МАКЛАЙ

Марк Твен казав: «Я зрозумів, що найкращий спосіб дізнатися, чи подобається тобі людина чи ні, — це поїхати з нею подорожувати», адже кожна подорож — це життя в мініатюрі. Тільки без рамок і обмежень.

У сучасному світі подорожі відкривають безмежні можливості для отримання нових вражень та набуття незабутнього досвіду. Нині подорожі стають доступнішими та різноманітнішими, що відкриває багато нових можливостей для всіх, хто прагне побачити світ. У минулому подорожі мали свої власні особливості та чарівність. У кожному епоху подорожі відображали особливості суспільства, технологічний рівень та менталітет людей. Вони завжди вносили свій внесок в культурний та географічний розвиток світу.

Микола Миклуха-Маклай відомий своїми подорожами і науковими дослідженнями в Південно-Східній Азії та Тихоокеанському регіоні. В Україні майже забутий, тому більшість із нас мало пам'ятає про нього. Щоправда, єдиний пам'ятник вченому встановлено саме в Україні – у містечку Малині на Житомирщині. Адже Маклай має українське коріння, походить із славетного роду запорозьких козаків, чим дуже пишався, називаючи себе нащадком Тараса Бульби.

За відомостями австралійського дослідника Френка Грінопа, народився Микола Миколайович Миклуха-Маклай у місті Малині, на нинішній Житомирщині, в родовому маєтку. Ранні польські, німецькі енциклопедії та австралійські джерела подають таку саму інформацію. Проте російські біографи твердять, ніби батьківщина видатного антрополога — Новгородська губернія. Це повторюють і радянські джерела, і новітні популярні видання в Росії. Хай там як, а кімнату австралійських синів і внуків Миклухи-Маклая прикрашає портрет їхнього діда в українській вишиванці.

Батько Миколи Миклухи-Маклая походив зі Стародубського повіту на Чернігівщині. Рідня Маклаїв була патріотичною, українською. Микола Ілліч працював на будівництві Петербурзької залізничної станції, що не завадило йому культивувати в родині творчість Тараса Шевченка. Маклай-старший читав рукописних «Гайдамак», «Катерину», «Кавказ»... Клопотався про звільнення опального поета із заслання. Допоміг Шевченкові грішми.

Катерина Семенівна, мати Миклухи-Маклая, походить із родини лікаря Семена Федоровича Беккера. Він був одружений з польською дворянкою Лідією Шатковською.

Дивовижно, але Шатковські походили від Міцкевичів, а Беккери - від Гете. Томики обох геніальних поетів - польського та німецького - Микола Миклуха-Маклай завжди возив із собою. У часи небезпечних подорожей ці книжки, як і образ предка - українського козака, надихали його та оберігали. [1]

З архівних матеріалів Маклаєвої сестри видно, що її брат любив Україну, їздив сюди до матері й рідні, батьківщини не соромився. Ольга свідчить, що брат її Микола писав статті на захист прав України слідом за подібними публікаціями Гоголя. Вислав їх до Росії, де ті методично нищилися. Виступаючи на захист прав поневолених світу, великий учений-мандрівник у своїх статтях боронив права українців. І це в той час, коли царський уряд вустами Валуєва сказав, що української мови «не було, нема й не може бути».

Читати й писати Миколка навчився ще в чотири роки й до семи багато опанував книжок, знав латину, французьку й німецьку мови, чудово малював і грав на фортепіано. Та його не прийняли навіть до початкової школи: був дуже кволий. Після смерті батька насилу вдалося влаштувати у напівприватну німецьку школу.

Вчені кажуть, що в геніальних людей років у 11-12 розумовий розвиток значно випереджає фізичний. Їхній мозок поглинає енергії незмірно більше, ніж її може дати організм без шкоди. Настає криза. Втрачається інтерес до життя. Це було з Вольтером, Наполеоном. Дарвіном... Зате коли бажання жити повертається, прагнення сягнути мети стає нездоланим.

Та не можна вважати, що у Маклая не було друзів, радощів, кохання. Були. Але теж - особливі. Найщиріший товариш і однодумець князь Олександр Міщерський казав: «Із людей, близьких мені, з якими мене єднала багаторічна і вірна дружба, Я знав лише одну людину, що не на словах, а з усією можливою серйозністю

розуміла ціну часові й уміла берегти години свої й чужі, не йдучи при цьому на компроміси й ніколи не ставлячи свої почуття та почуття друзів над справою. Ця людина – Маклай».

Тим часом Петро Валуєв - курляндський губернатор, а згодом міністр внутрішніх справ, таємно переслідував вільнодумну родину Миклух. Це він, ненависник всього українського та й польського доклав зусиль до передчасної смерті батька. А коли довідався, що серед арештованих у заворушеннях студентів у Петербурзькому університеті значаться сімнадцятирічний Сергій і п'ятнадцятирічний Микола Маклаї, він радісно потер руки і виніс вирок: «... Лишити цих двох баламутів у Петропавлівській фортеці на 6 місяців». Через князя Олексія Толстого справа дійшла до царя. Той пообіцяв розібратись. Але все скінчилося Валуєвським поясненням: «Ці малолітні баламути від кореня такого самого баламута, вони доводяться синами відомому Вашій Величності інженеру-капітанові Миклусі». Не забули й про Шевченка. Якби ще знали про Бульбу... [1]

У своїх спогадах Микола Миклуха-Маклай потім напише: «Мене виключили з гімназії, а потім заборонили відвідувати Петербурзький університет. Туди я, хоч і не мав документа про закінчену попередню освіту, був зарахований вільним слухачем. Коли мене виключили з університету, я не міг вступити до жодного іншого вищого навчального закладу Росії, оскільки перебував під наглядом поліції. Тому мені довелося їхати навчатись у Німеччину». Там Маклай закінчив філософський факультет Гейдеберзького університету і здобув ще й медичну освіту в Єнському та Лейпцизькому. Щоправда, за кордон довелося втікати з підробленими документами. Реакціонер Валуєв кусав собі лікті.

Микола Миклуха-Маклай узявся до науки. Він мріяв народжувати ідеї боротьби за волю, хотів визволити поневолених світу! Про свободу юнак міркував зріліше, ніж визнані вожді революцій: «Волі прагнуть усі. Але якою ця воля можлива і до якої межі вона корисна більшості - ось у чому суть. Робити що кому заманеться і чинити як кому завгодно - не воля, а гірша подоба некерованого стада».

Допитливий юнак приятелював і співпрацював із відомими у світі науковцями. В ті роки здійснив свої перші подорожі на Канари, до берегів Червоного моря, до Марокко, Франції, Іспанії. 1868 року в Єні вийшли його розвідки з рисунками.

Студентське, а далі все життя Миклухи-Маклая утруднювалося відсутністю фінансової спромоги. Цей тягар відчувається у його листах до Малина - до мами, сестри, братів, друзів і знайомих. Нестача грошей відбилася й на здоров'ї.

Він відкрив для всього світу невідомі землі і невідомі народи Океанії, але помер у злиднях, надиктовуючи другий том записок про свої подорожі. Саме завдяки заглибленню у загальні питання природознавства Миклуха-Маклай зробив цікавий і на той час проривний висновок про те, що культурні й расові ознаки різних народів обумовлені природним і соціальним середовищем.

Усі подорожі науковця були достатньо цікавими. А побував він на той час у дуже багатьох місцях і країнах. Але чи не найбагатшою була мандрівка до Нової Гвінеї на військовому кораблі «Витязь».

Свої дослідження вчений продовжував в Індонезії, на Філіппінах, деяких малих островах Океанії. Маклай став очевидцем відкриття Суецького каналу, який спростив шлях із Європи до Індійського океану. Перевдягнувшись мусульманином, він досягнув берегів Червоного моря. Можливо, саме це й підштовхнуло його потім до справи всього його життя – вивчення традицій і культур малих народів Африки, Азії та Океанії, які жили ще первісним життям.

Цікавим є те, що всесвітню славу заслужив завдяки подорожі до загадкового острова Папуа-Нова Гвінея, що на півночі від Австралії. Тут Миклуха-Маклай не тільки першим у світі детально дослідив і описав побут, звичаї тубільців, а й потоваришував з ними, навчив української і захищав їхні права.

Проживши всього неповні 42 роки, Миклуха-Маклай зробив так багато, що своїм його вважають у багатьох країнах світу. Як бачимо, частина душі й біографії ученого належить також Україні.

Він уклав перший проєкт загальної декларації прав людини і ще у свій час пропонував створити структуру, на зразок ЮНЕСКО. Ця організація у 1996 році проголосила дослідника Громадянином світу. [2]

Сьогодні постать Миклухо–Маклая могла б стати прапором для всіх українських екстремалів: мандрівників, альпіністів, дослідників природи та історії. Подорожі та пригоди знайшли відображення в книгах, художніх та документальних фільмах, публіцистиці, у мистецтві, аборигенських килимах, різьбленнях і навіть бумерангах. Це справжня маклаїана – цілий духовний світ, породжений подвижництвом Маклая, який відкритий для всіх, хто прагне

пізнавати незвідане. Кожен може взяти з цього багатого світу скільки подужає і залишити в ньому щось своє: враження від подорожей, думки, віднайдені істини. [3]

Список використаних джерел

1. Марія Влад Козак серед папуасів. URL: https://censor.net/ru/forum/2428759/kozak_sered_papuasv
2. Миклухо-Маклай: громадянин світу козацького походження. URL: <https://uchoose.info/mykluho-maklaj/>
3. Людина світу та її українське коріння: козацький нащадок Миклухо-Маклай URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2630209-ludina-svitu-ta-ii-ukrainske-korinna-kozackij-nasadok-mikluhomaklaj.html>

Власюк Валерія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Трофимчук Наталія,
*викладач економічних дисциплін вищої
категорії, викладач-методист*

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ, ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Інфляція – це процес втрати купівельної спроможності грошей унаслідок переповнення сфери обігу грошовими знаками понад дійсну потребу економіки, що призводить до їх знецінення [1, с. 298].

Причин інфляції може бути чимало. Національний банк України виокремив чотири основні чинники, через які наразі спостерігається значна інфляція.

Перший – порушення виробничих процесів та ланцюжків постачання. Підприємства на тимчасово окупованих територіях або повністю зупинили виробництво, або не здатні постачати товари на підконтрольні Україні регіони. А блокування портів та знищення дорожньої інфраструктури практично заблокувало експортні можливості України та значно ускладнило логістику всередині держави.

Другий – нерівномірний розподіл попиту. Через великий потік біженців в окремих регіонах немає змоги задовольнити попит на товари, що призводить до необхідності штучно знижувати його за допомогою підвищення цін.

Третій – висока вартість енергоносіїв у світі. Зокрема, дорожчає паливо, через що зростає вартість логістики. А це, зі свого боку, відображається на цінах на товари.

Четвертий – девальвація обмінного курсу гривні, що сталася напередодні війни. Крім того, курс готівкової гривні на чорному ринку невпинно слабшає, через що деякі категорії товарів зростають у ціні [3].

Ключовий внесок в прискорення інфляції здійснюють немонетарні структурні чинники: витрати на підтримку системи охорони здоров'я, стрімке зростання світових цін на сировинні товари, енергетична криза в ЄС, посилення воєнних загроз. Також вагомим чинником інфляції було монетарне фінансування економіки та експансивна фіскальна політика під час ковід-кризи.

Варто зазначити, що в умовах воєнної економіки монетарні стимули вже не в змозі змінити споживчі/інвестиційні настрої населення та підприємств. Постійні руйнування об'єктів критичної інфраструктури (зокрема нафтопереробних заводів та нафтобаз) обмежують пропозицію товарів та ускладнюють логістику, що неминуче виливається в прискорення інфляції.

В таких умовах здатність ключової процентної ставки впливати на функціонування грошово-кредитного та валютного ринків, створювати антиінфляційні монетарні імпульси суттєво послаблюється. Відносна цінова стабільність воєнного часу більш ефективно досягається за допомогою тимчасового адміністративного контролю цін, валютних обмежень, раціонування продажів. За ланцюгом це впливає і на промислових виробників, пом'якшує вплив воєнних та зовнішніх шоків на внутрішні ціни.

Важливо враховувати, що внаслідок воєнних дій руйнується продуктивний потенціал національної економіки, знижується і без того низький рівень доходів населення. Нагадаємо, що навіть у

мирному 2021 році валові заощадження населення України не покривали потрібних витрат, зменшившись за рік на 82 млрд. грн. (1,5% ВВП). А це означає, що під час та після війни сукупний попит буде залишатися пригніченим і не справлятиме надмірного впливу на інфляційні процеси [2].

Колосальні втрати соціального капіталу та виробничого потенціалу обумовлюватимуть характер післявоєнної поведінки населення та бізнесу в Україні. В таких умовах поспішне повернення до повноцінного режиму інфляційного таргетування призведе до пригнічення ділової активності, обмеження приросту виробництва, консервування високого рівня безробіття. При цьому глибинні проблеми інфляції залишатимуться нерозв'язаними.

4. Тому основні зусилля післявоєнної монетарної політики слід спрямувати на підтримку розвитку фінансового посередництва та монетарної трансмісії, з метою якомога ширшого включення грошово-кредитних ресурсів у роботу реального сектору економіки. Це дозволить підтримати підприємницьку ініціативу, підвищити рівень зайнятості та поступово відновити дієвість каналів монетарної трансмісії, що в свою чергу в середньостроковій перспективі сприятиме посиленню антиінфляційної ефективності інструментів монетарної політики.

Список використаних джерел

1. Гроші та кредит: підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892с.

2. Інфляційні процеси в Україні і світі та їх перспективи. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/513069_inflyatsiyni_protsezi_ukraini_i_sviti.html (дата звернення: 21.01.2024).

3. Що таке інфляція та як вона впливає на ціни. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/ekonomika/20220531-shho-take-inflyacziya-ta-yak-vona-vplyvaye-na-czyny> (дата звернення: 21.01.2024).

Воробей Вікторія,

Відокремлений структурний підрозділ

“Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки”

Науковий керівник: Мирончук Катерина,
викладач історії, спеціаліст

“КРИВАВИЙ ТАН” УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

Українські січові стрільці – поштовх в історії, що пробудив дух націоналізму, відновив боротьбу за державність. Бої за гору Лисоню, як показник того, якою міццю і силою наділений український народ, котрий в даний момент демонструє це світу. Лисоня – гора, яка стала місцем відважної битви Українських січових стрільців проти російських військ у серпні-вересні 1916 року.

Червень 1916 року заклав початок майбутнім подіям. Російська армія під командуванням генерала Брусилова була у виграшній позиції на Волинському фронті. Набував обертів знаний “Луцький прорив”. Внаслідок численних втрат особового складу бригадам генерала Фляйшмана довелось відступити на Бережани. Ще у травні під проводом австрійського підполковника Антіна Вариводи полк УСС закріпився у зоні гори Лисоня. У складі якого було 47 старшин та 1685 стрільців. Австрійське командування поклало на стрільців одну з найголовніших місій – тримати оборону важливого для фронту шляху Підгайці-Бережани. 12 серпня необстріляний полк був вимушений вперше боротися з передовими російськими військами. Наступного дня противник закріпився на полярній стороні пагорбів та відкрив вогонь на стрілецький кіш. Сотні куреня Василя Дідушка вели бій, але були вимушені покинути територію Лисоні та повернутись до Бережан. Становище відновив курінь Сеня Горука, відкинувши ворога з гори [1, с. 37].

Після невдалих серпневих спроб взяти стратегічно важливе місце російські війська поставили ціль відновити наступ на узгір'я Лисоні та напрямом Бережан. Чинити опір стали підрозділи 55-ї дивізії Південної австро-угорської армії і полк УСС. Запеклі бої розпочалися 2 вересня 1916 року. Метою 113-ї елітної пішої дивізії було окупувати Лисоню і розбити 35-й полк австрійських стрільців. Артилерія та частина кінноти російських військ прорвала опору австрійських частин. Курінь Романа Сушка атакував супротивника.

Рішучий натиск противника обернувся втратою позицій, сотник і чимало бійців потрапили в полон. 3 вересня на противагу ворогу вийшла друга сотня Андрія Мельника, але потрапивши під сильний артилерійський обстріл, була вимушена рятуватись втечею. Курінь Василя Кучабського відправився для помочі правому флангу Мельника і вдало виконав завдання. УСС змогли стримати натиск росіян своєю єдністю, адже згуртували рештки розгромлених бригад, проте московити практично захопили Бережани.

II-й робітничий курінь УСС кинувся у боротьбу як остання надія, яку вимагала безвихідь ситуації. Зайшовши на криваву землю, стрільці почали штурм російських позицій, звільнивши командирів та полонені залишки війська. Після цього спроби другого куреня відкинути росіян з району Лисоні були невдалими. Втративши сотні побратимів, стрільці аж ніяк не відступали та бачили тільки один розвиток подій – продовжувати боротьбу далі. Росіяни зазнали неабияких збитків і не змогли наступати далі. Противники готувались до майбутніх боїв.

4 вересня австро-угорська армія пішла у контрнаступ. Полк УСС просунувся на основну лінію укріплень росіян біля Ценівки та втрачені позиції на Лисоні. Даний хід був надто важливим для українських стрільців, адже російські бригади розбили мадярську сотню та не взяли курінь УСС в оточення [2, с. 69]. Увечері австрійська важка артилерія прибула до передових частин. Піхота почала головний наступ, внаслідок якого заволоділа головними позиціями противника.

Бої за гору Лисоню закінчились перемогою австро-угорського війська. За цю перемогу Українські січові стрільці заплатили криваву ціну: із 44 старшин залишилося лише 16, у бою загинув 81 стрілець, 293 вояки було поранено, 285 стрільців потрапили до ворожого полону [3, с. 19]. УСС попри шалені втрати захищали доручений відтинок фронту. 29 вересня відбувся третій штурм австрійської оборони на території гори Лисоня. Тяжкий триденний бій виснажував, оточені стрільці твердо тримались, проте їх відсіч не стала вдалою.

Українські січові стрільці стали іскрою, яка запалила вогнище визвольних змагань за незалежність України в ХХ столітті. Їх мрія про вільну Україну стала нашою реальністю. Проте сьогодні наші воїни продовжують боротьбу за незалежність України та її народу, розплачуючись за не зроблені нами висновки з історії минулих століть.

Список використаних джерел

1. Литвин М. Р, Науменко К. Є. Історія галицького стрілецтва. Львів: Каменярь, 1991. 200 с. URL:https://chtyvo.org.ua/authors/Lytvyn_Mykola/Istoriia_halytskoho_striletstva/ (Last accessed: 29.01.2024).
2. Українські січові стрільці, 1914–1920. За редакцією Б. Гнаткевича та ін. Львів: Слово, 1991. 160 с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Hnatevych_Bohdan/Ukrainski_Sichovi_Striltsi_1914_1920.pdf (Last accessed: 30.01.2024).
3. Романько І. І. Воєнна історія України. Навчальний посібник. Частина друга: Воєнна історія України ХХ – початку ХХІ століть. Кропивницький: ЛА НАУ, 2021. 492 с. URL:<https://dspace.sfa.org.ua/handle/123456789/977> (Last accessed: 31.01.2024).

Горбайчук Богдана,

*КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

Науковий керівник: Василенко Н. В.,
*учитель історії, спеціаліст вищої
категорії*

НІЛ ХАСЕВИЧ – ГОЛОВНИЙ ХУДОЖНИК УПА

Актуальність теми зумовлена необхідністю дослідження життєвого та творчого шляху Ніла Хасевича, щоб популяризувати інформацію про діячів, які боролися у лавах підпільних організацій за незалежність Української держави. **Мета** роботи полягає у дослідженні діяльності Ніла Хасевича.

У результаті дослідження з'ясовано, що Ніл Хасевич народився 25 листопада 1905 р. в с. Дюксин Костопільського повіту (тепер Костопільського району Рівненської області) в сім'ї дякона і псаломщика місцевої церкви Антона Івановича та Федорії Олексіївни Хасевичів.

В родині було троє синів, двоє з яких стали українськими священиками на Волині. Ніл теж вчився в духовній семінарії (і перші уроки малювання отримав в іконописній майстерні), але став митцем-воїном УПА. Ніл був талановитою і неординарною особистістю.

Коли Хасевичу було 14 років, у його житті сталася трагічна подія - на залізничному переїзді підвода, на якій вони з мамою їхали

до гімназії, потрапила під поїзд. Матір загинула, а син, втративши ліву ногу, на все життя залишився калікою.

У цій трагедії добре проявився характер Хасевича, який, хоч був іще підлітком, не опустив рук, а, вміючи вирізати з дерева, сам виготовив собі протез і вперто йшов до мети - здобути освіту.

Після лікування Ніл продовжив навчання у художній майстерні Василя Леня у Рівному. 1925 р. екстерном закінчує рівненську гімназію, рік працює помічником іконописця. А у 1926 р., на компенсацію від французької компанії (власниці залізниці, де юнак зазнав каліцтва) Хасевич продовжує навчання у Варшавській Академії прикладних мистецтв [2].

Ніл Хасевич брав активну участь в житті української громади у Варшаві, став одним із засновників мистецького об'єднання «Спокій», підтримав видання газети «Українська нива». Всупереч тяжким умовам життя захоплено займався малярством, також графікою. Обдарованість і працьовитість Ніла не залишилась поза увагою: ще студентом у 1932 р. здобув почесний диплом Академії за «Портрет Івана Мазепи» [3].

Ніл у 1935 р. здобув диплом про вищу художню освіту з правом вчителювання в середніх школах на теренах тодішньої Польщі. Додому Ніл Хасевич повернувся художником, твори якого вже експонувались в галереях Варшави, Берліну, Праги, Рівного, Львова. Особливо йому вдавались екслібриси – книжкові знаки. І нині його екслібриси (створив понад 200) притягають фантазією й виразним авторським почерком, втіленим на невеликій площині [3].

З великою інтересом до задуму створив Ніл Хасевич **«Українську абетку»** (1930-і рр). У Варшаві 1939 р. вийшов альбом **«Книжкові знаки Ніла Хасевича»**, а у Філадельфії – видання **«Екслібриси Ніла Хасевича»**.

Воєнний 1943 р. став переломним для Ніла Хасевича, він вступає до підпілля, як художник стає членом редколегії, яка для потреб УПА та ОУН випускала часописи, листівки, плакати. **«Бєя»**, **«Зота»**, **«Рибак»**, **«Левка»** – псевдо, під якими художника знали підпільники. Із цього часу і до кінця своїх днів Ніл Хасевич жив і працював у криївках [3].

Велика заслуга Хасевича-графіка полягала у тому, що левову частку своєї творчої енергії присвятив мистецтву книжки. Його прегарні ініціали, скомпоновані 1932 р. можна поставити нарівні із творами Нарбути [1].

Ніл Хасевич розробляв: обкладинки, карикатури, печатки, штампи, листівки, бофони (скорочення від слів «бойовий фонд» – грошові документи ОУН і УПА), також проекти військових нагород.

Історія боротьби за незалежність – головна тема серії «Волинь в боротьбі»: «На Волині жито ворогами збито» (1948 р.), «Ми стали волі на сторожі» (1949 р.). Нині також значну історичну вагу мають портрети товаришів Ніла – полковника **Дмитра Клячківського**, генерала **Романа Шухевича** чи сотника **Олекси Громадюка**.

Від початку творча праця Ніла Хасевича привертала гостру увагу радянського режиму, особливо, коли в столиці СРСР дізнались, що твори митця підпільними шляхами перетнули радянські кордони. Це сталось у 1951 р., коли графіка художника потрапила до рук делегатів Генеральної асамблеї ООН та іноземних дипломатів, а потім ще й вийшла у збірнику **«Графіка в бункрах УПА»** (Філадельфія, 1952 р.) [3].

Художник Ніл Хасевич із двома вояками загинули 4 березня 1952 року в криївці в селі Сухівці на Рівненщині. За однією з версій повстанці, щоб не дістатись до рук чиновників МДБ живими, покінчили своє життя добровільно, за іншою, МДБівці закидали криївку гранатами, коли Ніл Хасевич із товаришами відмовились добровільно здатись.

Отже, Ніл Хасевич – український художник, графік, активний громадський і політичний діяч, член ОУН і УГВР, який боровся у лавах підпільних організацій за незалежність Української держави. Значення його діяльності надзвичайно велике. Це митець, який створив візуальний образ УПА.

Список використаних джерел

1. EXLIBRIS Ніла Хасевича. Волинський обласний краєзнавчий музей. Луцьк, 1992. С. 4.

2. Єзерська І. Ніл Хасевич. Людина, яка створила візуальний образ УПА. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2011/03/4/28939/> Дата звернення: 14.01.2024.

3. Пеленська О. Петрук Н. Ніл Хасевич – головний художник УПА. Його малюнки потрапили в ООН. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/nil-khasevych-holovny-khudozhnyk-upa/31263521.html> Дата звернення: 16.01.2024.

Дудка Максим,
*ВСП «Горохівський фаховий коледж
ЛНУП»*

Науковий керівник: Здинюк М.О.,
*Викладач вищої категорії, викладач-
методист*

УСКЛАДНЕНЕ РЕЧЕННЯ У ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТУСА

Ускладнене речення – це синтаксична одиниця, що за структурою відповідає простому реченню, яке містить у собі певні ускладнення. До ускладнених речень належать такі синтаксичні конструкції: речення з однорідними членами, речення звідокремленими членами, речення із звертаннями, речення зі вставними і вставленими конструкціями. .

Мета цієї статті – на ґрунті сучасних здобутків про мову, виділити типи структурної та семантичної організації речень з ускладненими компонентами у сучасній українській мові і з'ясувати специфіку їх уживання в поетичних творах.

Велика увага до цієї проблеми в лінгвістиці пояснюється потребою наукового осмислення принципів організації речень з ускладненими компонентами, детального аналізу структури простого речення як одиниці з багатоструктурною організацією [1].

У віршах поетів, починаючи з 60-х років ХХ століття, зокрема таких, як Василь Стус, Ліна Костенко, Іван Драч, Василь Симоненко. Тематика творів, філософські роздуми вимагають використання речень, ускладнених звертаннями, однорідними членами речення, вставними і вставленими конструкціями, відокремленими членами речення [1].

У поезіях Василя Стуса часто використовуються речення, ускладнені однорідними членами речення, які виражають різноманітні ознаки, дії, стан, вказівку на предмети, надають мовленню поезії виразності. В.Стус по праву вважається одним із найвизначніших українських поетів ХХ століття. За свої ідеї і непримирення з існуючим ладом В.Стус був неодноразово заарештований і відбув покарання у мордовський таборях.

В уяві засланоного поета з'являються картини рідної землі. Однорідні присудки дають можливість об'єктивніше, виразніше відтворити внутрішній стан героя, його прагнення побачити Україну, переживання через втрату її.

О землі втрачена, явися
бодай у зболеному сні
і лазурово простелися
пролийся мертвому мені!
І поверни у дні забуті,
росою згадок окропи,
віддай всеблаганій покуті
і тихо вимов: лихо, спи!(« О землі втрачена, явися...»)

Коли 1980 року В.Стусові було оголошено новий вирок, з'явилися «Трени М.Р.Чернишевського», в яких поет змальовує страдницький шлях кращих синів народу. Речення з однорідними означеннями й обставинами дають змогу точно передати суть брежневсько-сусловської системи.

Народе мій, коли тобі проститься
крик передсмертний
і тяжка сльоза

розстріляних, замучених,
забитих

по соловках, сибірах, майданах.(« Трени М.Р.Чернишевського»)

Тут однорідні означення, виражені дієприкметниками, поширені рядом однорідних обставин, нагнітають тяжкий настрій приреченості.

Стус не прирікав себе заздалегідь на жертву. Обставини життя мимоволі визначили саме такий, драматичний розвиток подій. У підсумку життя найбільш доречним буде згадати все і всіх, тому автор знову використовує однорідні означення і присудки, які поєднуючись сполучником *і* попарно, підсилюють один одного, виразніше передати почуття героя, його стан.

Народе мій, до тебе я ще зверну,
Як в смерті обернуся до життя
своїм *справжденим і незлим* обличчям.

Як син, тобі доземно *уклонюсь*

і чесно *гляну* в чесні твої очі

і в смерті зрідним краєм *поріднюсь.*(Як добре, що смерті не боюся я...)

Майстерне використання ускладнених речень дало змогу авторові яскраво змалювати події, предмети, героїв своїх творів, передати тугу за Україною, народом, друзями, рідними, уточнити інформацію, передати сумніви ліричного героя, тобто всю повноту

його почуттів, переживань завдяки досконалості і красі рідної української мови.

Список використаних джерел

1. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І.Р. Вихованець.- Київ: Наук. думка, 1982.
2. Стус В. Вибрані твори – К.: Вища школа, 2005.
3. Стус В. Палімпсест. – К.: Вища школа, 2003.

Дулепова Дарина,

*Відокремлений структурний підрозділ
“Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки”*

Науковий керівник: Дяченко Вікторія,
*викладач, спеціаліст другої категорії,
доктор філософії*

«АЗОВ»: СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

З початком активної фази російсько-української війни у лютому 2022 року увага всієї світової спільноти була прикута до найбільш трагічних подій в новітній історії України – блокади міста Маріуполь та маріупольського гарнізону на території комбінату “Азовсталь”. Керування обороною міста взяв на себе окремий загін спеціального призначення “Азов”. Саме це військове формування стало символом супротиву, боротьби за незалежність нашої держави.

Батальйон спеціального призначення “Азов” було створено 5 травня 2014 року у м. Бердянськ. На теперішній час “Азов” – це полк, який входить до структури Національної Гвардії України. “Азов” вважається найбільш боєздатним, професійним та дисциплінованим військовим формуванням, який брав участь в бойових діях на території проведення Антитерористичної операції, Операції об’єднаних сил, а також, після повномасштабного російського вторгнення (у м. Маріуполь, с. Широкине, м. Ілловайськ та інші).

Крім активної участі у військових операціях пов’язаних із збереженням територіальної цілісності полк веде активну суспільно-політичну діяльність.

“Азов” ініціював розробку концепції інформаційного розвитку військового формування, частиною якої був власний друкований орган – це фронтовий часопис “Чорне сонце”. Створення полкової газети започаткував боєць Марк Мельник. Тематика цього видання – це інтерв'ю з військовими та медиками, волонтерами, які працюють у зоні бойових дій, а також, статті освітнього, історичного спрямування. Перший номер газети вийшов 14 жовтня 2014 року. В період 2014 – 2017 роки було випущено 40 випусків. “Чорне Сонце” видавалося українською мовою, але мало й англomовний варіант, що у друкованому вигляді надсилався в Австралію, Бельгію, Канаду, Польщу та США. Поширювалося видання насамперед серед бійців полку, а також серед громадських організацій. Тираж перших номерів газети – 1 тис. прим., а на початок 2017 року – 15 тис. прим.. Перші чотири номери були видані у м. Біла Церква, подальші числа газети друкувалися у м. Маріуполь.

Важливим напрямком діяльності під час воєнних дій є питанням обміну полонених, їх лікуванням, реабілітація, а також, ідентифікація та зберігання тіл та поховання полеглих Героїв. Цим займається Патронатна служба “Янголи Азову” створена у 2014 році як частина батальйону (пізніше полку та бригади) “Азов” для того, щоб опікуватись пораненими, звільненими з полону та полеглими бійцями з азовських підрозділів. У 2022 році, з початком повномасштабного вторгнення ворога, Патронатна служба почала займатись також бійцями підрозділів, створених ветеранами “Азову”. Працівники благодійного фонду “Янголи Азову”, також, збирає донати для робочих витрат служби.

В структурі Патронатної служби виокремлено наступні відділи: відділ роботи з пороненими), відділ по роботі з полоненими, безвісти зниклими та їх сім'ями відділ по роботі з полеглими та їх родинами (організовує процес поховання), відділ медичних кураторів “у полі”, медіа-відділ, відділ логістики.

Навесні 2015 року з проукраїнських активістів на базі прихильників полку було створено діяльності Цивільний Корпус “Азов”.

Організація розгорнула широку суспільну діяльність, зокрема до ініціатив цієї організації належать: організація військово-патріотичних таборів для дітей і підлітків (“Азовець”, “Слобожанин”, “Карпатія”), донорська акція “Ми однієї крові”, “Спортивний корпус” (проведення спортивних тренувань та змагань, курсів з самооборони)

та “Козацький дім” (молодіжний проект, який організовує заняття з різних видів єдиноборств, кінопокази, лекції ідеологічного спрямування). Окремим напрямком діяльності ЦК “Азову” є видавництво книг та праць націоналістичного спрямування. Бійцями та волонтерами азовського руху засноване видавництво “Орієнтир”, яке спеціалізується на популяризації патріотичних та націоналістичних праць для молоді.

Крім вище зазначених напрямків, активісти Цивільного корпусу організовують акції різного спрямування: допомога сім'ям загиблих бійців, боротьба з незаконними забудовами, точками продажу алкоголю та наркотиків.

14 жовтня 2016 року в місті Києві ЦК “Азов” оголосив про створення політичної партії “Національний корпус”. Лідером партії обрано командира полку “Азов” Андрія Білецького.

Ідеологія Національного корпусу ґрунтується на праці Миколи Сціборського “Націократія”, та на ідеях інших ідеологів українського націоналізму. Партії “Національний корпус” налічує 15000 членів, але не представлена у Верховній Раді України.

Згідно з програмою “Національний корпус” ця політична сила виступає за відновлення ядерного статусу держави та модернізацію української армії. У питаннях цивільної безпеки політсила виступає за розширення права громадян на збройний самозахист.

У питаннях зовнішньої політики партія виступає за розрив дипломатичних, торговельно-економічних та культурних зв'язків із Росією.

Кожен з окреслених напрямків діяльності бійців та ветеранів полку “Азов” є надзвичайно важливим в умовах трансформації українського суспільства і формування політичної нації.

Список використаних джерел

1. Історія формування бригади Азов. Бригада спеціального призначення Азов. URL.: <https://azov.org.ua/pro-nas/>

Єрмоленко Максим,

«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Кузьмич Ольга,
викладач історії, кандидат історичних наук

КІНО ТА КІНОТЕАТРИ ЛУЦЬКА: МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Історія кінематографа в Луцьку — це подорож в часі та просторі, де століттями змінювалися не тільки фільми, але й сам спосіб, яким містяни переживають кіно: від перших ілюзій до сучасних кінокомплексів. Кінотеатри Луцька — це не лише розважальні заклади, а й центри культури, де формується сучасне обличчя міста.

Історія кінематографа у Луцьку розпочалася з появою перших електротеатрів та сінематографів на початку 20-го століття. В місті вперше почали показувати кіно в 1908 році, а вже на 1916 існувало 5 електротеатрів. З моменту свого виникнення сінематограф в Луцьку став популярним місцем для відпочинку та перегляду найновіших фільмів.

У міжвоєнний період, коли Луцьк входив до складу Другої Речі Посполитої, з'явилися нові кінотеатри, які стали важливим елементом культурного життя міста. Зростання інтересу до польського кіно та його активний розвиток визначали естетичні та культурні тенденції того часу. Кінотеатри не лише розважали містян, а й відігравали важливу роль у формуванні національної ідентичності.

Після війни багато польських кінотеатрів зазнали руйнувань. У Луцьку радянська влада відновлювала старі та будувала нові кінотеатри, такі як "Батьківщина" і "Зміна". Також стали популярними "Хроніка", "Комсомолец" та "Мир". Радянські кінозали слугували не лише для розваг, а й для ідеологічної пропаганди. Глядачі з радістю відвідували кінопокази, і кінотеатри стали центрами культурного та соціального життя міста того часу.

У другій половині ХХ століття в Луцьку відбулася модернізація кінотеатрів, яка суттєво вплинула на їх архітектуру. Стиль модернізму виявився ключовим у формуванні нового вигляду міських

кінозалів. Примітні зміни відбулися як у зовнішньому дизайні, так і в технічному оснащенні.

Кінотеатри, побудовані у стилі модернізму в Луцьку, стали архітектурними шедеврами, які вражають своєю оригінальністю та функціональністю. Одним із прикладів є кінотеатр "Промінь", побудований в 1970 році. Архітектурний дизайн об'єкта відповідає принципам модернізму, де використано лаконічні форми та новаторські рішення.

В період перебудови та перші роки незалежності кінотеатри міста, на жаль, не втрималися на плаву та перестали існувати. Відбулися зміни у функціональному призначенні кінотеатрів: згодом багато з них стали центрами розваг та культурних подій для городян.

2000-і роки ознаменувалися новим етапом розвитку кінематографії.

У 2010 році у Луцьку відкрили кінокомплекс у розважальному центрі «Адреналін», що швидко розширився на три зали, пропонуючи перегляд ліцензійних фільмів. PREMIERCITY та MULTIPLEX також здобули популярність, подарувавши глядачам новітні технології та різноманіття кіноформатів. [1.]

На культурному фронті у Луцьку діє також Народна аматорська кіностудія «Волинь», що відкрила Музей історії кінематографії та фотомистецтва Волині. Зберігаючи тисячі експонатів, цей музей став важливим архівом розвитку технічної бази кіномистецтва. Генеральний директор кінофестивалю «Молодість» Андрій Халпахчі наголошує на необхідності реконструкції та будівництва нових кінотеатрів в Україні, визначаючи це як важливий культурний проект. [2.]

У 2020 році пандемія COVID-19 суттєво ускладнила ситуацію для кінотеатрів Луцька та призвела до значних фінансових втрат. Карантинні обмеження призвели до закриття кінозалів, поставивши під загрозу майже 2,5 тисячі осіб, що працюють у цій галузі. З липня 2020 року кінотеатри знову відкрилися з обмеженнями. Проте, нові карантинні заходи у листопаді знову погіршили ситуацію. Загроза закриття кінотеатрів може вплинути не лише на їх фінансовий стан, а й на українську кінематографію в цілому.

Історія кіно в Луцьку – це еволюція від цікавого атракціону до самостійного мистецького виду та популярного способу дозвілля. Сучасні кінотеатри, такі як "PREMIERCITY" та "Multiplex", свідчать про впевненість у подальшому розвитку цієї культури.

Сподіваємося, що оновлені заклади стануть актуальними, сучасними та комфортними для лучан. Попри зменшену кількість кінотеатрів (від шести до трьох), зростає кількість відвідувачів, що свідчить про популярність. Важливою є підтримка від уряду для збереження та розвитку кінотеатрів у Луцьку.

Список використаних джерел

1. <https://www.hroniky.com/articles/view/185-5-zabutykh-kinoteatriv-lutska>
2. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2609520-derzava-provinna-vidrodzuvati-kinoteatri-v-ukraini-andrij-halpahci.html>

Єрофєєнко Неоніла,

*КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

**Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої
категорії**

**ВАСИЛЬ ЧЕПЕЛЮК – УКРАЇНСЬКИЙ ВОКАЛІСТ,
НАРОДНИЙ АРТИСТ УКРАЇНИ
ТА ПОЧЕСНИЙ ГРОМАДЯНИН М. ЛУЦЬКА**

Актуальність теми зумовлена необхідністю дослідження життєвого та творчого шляху Почесного громадянина Луцька Василя Чепелюка. **Мета роботи** полягає у поширенні інформації щодо внеску в розвиток культури та мистецтва Волині Василя Чепелюка.

У результаті дослідження з'ясовано, що Василь Адамович Чепелюк народився 14 квітня 1954 року в сільській родині у волинському селі Холоневичі Ківерцівського району. З третього класу був акомпаніатором у школі: спочатку грав на гармошці, а потім – на баяні.

У 1971 році, по закінченні загальноосвітньої школи, Василь Чепелюк вступив до Луцького культосвітнього училища на відділення хорового диригування. З цього періоду починався його професійний і творчий шлях як музиканта та співака. Вищу музичну освіту здобув у Київському інституті культури. Саме тут, в чудовому професійному колективі, зміцнів і сформувався його красивий за тембром, високий за діапазоном лірико-драматичний тенор. Завдяки

тому, що ансамбль бував і в Луцьку, згодом, вже після служби, одержав запрошення у Волинський народний хор.

Трудову діяльність розпочав у 1975 році керівником хору Здолбунівського будинку культури. З 1977 до 1979 року проходив військову службу в Ансамблі пісні і танцю Прикарпатського військового округу «Львів».

З 1979 року працював солістом Волинського народного хору, а у 1981-2006 рр – соліст-вокаліст Волинської обласної філармонії.

У 1989 році за значний особистий внесок у розвиток української культури та мистецтва, високопрофесійну майстерність Василю Чепелюку було присвоєно звання Заслуженого артиста України. 10 липня 1993 р. удостоєний почесного звання Народного артиста України [1].

Василь Адамович – учасник багатьох загальнодержавних мистецьких заходів, творчих звітів Волині у Національному палаці мистецтв «Україна», неодноразово представляв пісенне мистецтво України у Франції, Німеччині, Словаччині, Чехії, Швеції, Данії, Польщі, Росії. Зокрема, у 2007 році презентував свою творчість у рамках Днів культури України в Литві, у 2008 році – виступав у концертах в рамках Днів культури України в Азербайджані, у 2015 році на запрошення Леха Валенси представляв Україну на святкуванні 35-річчя польської професійної спілки «Солідарність», у 2015 та 2016 роках в рамках співпраці з німецькою громадською організацією «Мости в Україну» дав серію концертів в німецькому місті Бад-Зальцфлені. У 1994, 1999, 2004, 2014, 2019 роках відбулися творчі звіти артиста на сцені Волинського обласного українського музично-драматичного театру імені Т.Г. Шевченка [4].

Ім'я Василя Адамовича Чепелюка, надзвичайно талановитого й плідного співака та композитора, народного артиста України, професора Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки – завжди на слуху. Цього року артистові виповнилося 69 р, і 40 із них присвячено роботі у Волинській обласній філармонії. З нагоди цих двох ювілеїв 13 травня у Волинському академічному обласному українському музично-драматичному театрі імені Т. Г. Шевченка відбувся концерт-бенефіс Василя Чепелюка «Моя мистецька сповідь».

Ведуча підкреслила, що своєю мистецькою сповіддю Василь Адамович «дякує Господу за щедрий дарунок – талант, за те, що живе і творить у такому благодатному краї, що має стільки творчих друзів

та шанувальників», докладно розповідала про заслуги ювіляра: народний артист України, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня, трьох високих нагород Української Православної Церкви Київського Патріархату (йдеться про назву до отримання Томоса), володар багатьох відзнак Міністерства культури України, владних структур та громадських організацій Волині.

Священики Луцького Свято-Троїцького кафедрального собору Православної Церкви України на чолі з Митрополитом Луцьким і Волинським Михаїлом благословили митця на подальше служіння.

Можна сказати чимало теплих слів про батьків Василя Адамовича – в родині дуже любили пісню. Тож зрозуміло, що Василь Чепелюк як композитор велику увагу приділяє обробкам українських народних пісень. І, природно, не могли не прозвучати того вечора старовинна волинська народна пісня «Ой давно, давно» у виконанні заслуженої артистки України Галини Овсійчук та інші дві фольклорні перлини – «Ось бач, яка я» та «А я молодичка». Їх Галина Леонідівна виконала разом із гуртом «Берегиня». Чоловічий вокальний квартет «Акорд» «персонально – заслужені артисти України Олег Гонтар, Віктор Мрочко, Андрій Зарицький, Микола Палій» разом із ювіляром виконали повстанську пісню «Ой зацвіла біла черемшина» яку Василь Адамович свого часу записав від своєї матері Анастасії Чепелюк. Як присвята рідній матері і всім матерям прозвучала пісня Василя Чепелюка на вірші Миколи Луківа «Матері», яку теж виконав квартет «Акорд.»

У даний час народний артист України Василь Чепелюк бере активну участь у обласних, всеукраїнських та міжнародних мистецьких заходах, є активним учасником оргкомітетів з проведення міжнародних фестивалів «Поліське літо з фольклором», «Берегиня», «Золота підкова», «Шоу – 2000», «На хвилях Світязя» та ін.

З 2007 року по сьогодні працює завідувачем та професором кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки [2].

За багаторічну творчу працю, високу професійну майстерність, патріотизм, вагомий особистий внесок у волонтерську та благодійну діяльність на підтримку військовослужбовців Збройних Сил України **Василеві Чепелюку** 21 серпня 2019 року на сесії міськради присвоєно звання «Почесний громадянин міста Луцька» [3].

Отже, життєвий і творчий шлях українського вокаліста, Народного артиста України, Почесного громадянина Луцька Василя

Адамовича Чепелюка свідчить про вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва Волині та України.

Список використаних джерел

1. Василь Чепелюк. Пісні. URL: <https://www.pisni.org.ua/persons/2424.html> Дата звернення: 20.09.2023.
2. Почесний громадянин міста. Офіційний сайт Луцької міської ради. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/pochesni-hromadiany-lutska/pochesnyi-hromadianyn-mista-212019-4>. Дата звернення: 15.09.2023.
3. Чепелюк Василь Адамович. URL: <http://music-review.com.ua/> Дата звернення: 04.10.2023.

Жомерчук Марія,

Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник – Данилюк Інна,
викладач української мови та літератури, вища кваліфікаційна категорія, старший викладач

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ НАЙМЕНУВАННЯ СТРАВ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ КУХНІ

Їжа – це не просто регулярне задоволення фізіологічних потреб організму, але й важлива складова культури і традицій народу. Кожна країна має свою унікальну кухню, яка формується відповідно до культурних, історичних та географічних особливостей та відображає особливості смаків, запахів та національних звичаїв.

Україна і Польща – дві країни, які мають багату спадщину. Обидві країни відрізняються своїми унікальними стравами, які надають їжі своєї специфічної краси. Кухня Польщі і України заснована на традиційних продуктах, які використовуються вже століттями та їх приготування передається з покоління в покоління. Польська та українська є слов'янськими мовами і дуже близькі за лексикою. Інтерес до порівняльних досліджень кулінарної лексики двох мов зумовлений передусім їхнім взаємозв'язком.

Без комплексного вивчення лексики, якою сьогодні позначають кулінарні страви, неможливо ознайомитися з культурою. Фахівці в галузі української та польської лінгвістики проявляють зацікавленість цією тематикою. Серед українських науковців, які досліджували кулінарну термінологію, можна назвати Л. Струганець Л. Сапожнікова Т., З. Козирєва та інші.

Метою дослідження є з'ясувати особливості найменування українських та польських страв, порівняти та проаналізувати найменування страв польської та української кухні, виявити спільні й відмінні елементи найменувань страв, визначити засоби їх найменування.

Нині через вплив заробітчан та студентів значна частина населення Польщі становлять українці. Тож як вплине українська кухня на польську? Я думаю, що ми за кілька десятків років будемо спостерігати досить незвичний мікс українсько-польських гастрономічних традицій. Співжиття [представників різних націй] в єдиній країні протягом більше ніж кількох сторіч сприяло переплетенню кухонь між собою, зміні рецептур. Не потрібно забувати і про кухні різних соціальних прошарків – кухню шляхетську, міщанську та селянську.

Порівняння термінів найменування страв польською та українською мовами дозволяє помітити багато цікавих залежностей та відмінностей. Деякі страви мають абсолютно однакові або схожі назви обома мовами, наприклад: • *gołąbki* – голубці • *barszcz (czerwony)* – борщ • *zupa pomidorowa* – томатний суп • *kaczka z jabłkami* – качка з яблуками • *kielbasa* – ковбаса • *makowiec* – маковець • *śledź* – оселедець • *kutia* – кутя • *barszcz z uszkami* – борщ з вушками • *zrazy* – зрази • *naleśniki* – налісники • *szarlotka* – шарлотка (пиріг) • *chłodnik* – холодник Наприклад, популярна польська стравка «*bigos*» відома в Україні як «капуста з м'ясом». У свою чергу, смажену на грилі страву «*karkówka*» в Україні називають «шашлик», що в перекладі з польської означає загалом м'ясо на шпажці, а не обов'язково свинячу шийку. Зі свого боку польська стравка «*pierogі*» в українській мові називається «вареники», *rosół* – курячий бульон, *placki ziemniaczane* – деруни, *polędwica* – в'ялена філейна вирізка, *kotlet schabowy* – котлети. На перший погляд, назва страви «*pieczeń*» асоціюється з органом, тобто печінкою. У дійсності *pieczeń* – це

запечене або смажене м'ясо. Натомість *kaszanka* може асоціюватися з крашанками (розписаними яйцями) на Великдень або з кашею, хоча еквівалентом назви в українській мові є кров'янка. Подібним прикладом є *biała kaszanka* (готується з білої гречки), що в українській мові іменується як ліверна ковбаса. [2]

У будь-якому випадку варто підкреслити, що хоч назви страв польською та українською мовами різні, але вони мають багато спільного. Обидві кухні багаті на традиційні страви, які століттями були популярні серед жителів Польщі та України, а також серед туристів, які відвідують ці країни. Подібність найменувань страв обома мовами можна знайти в традиційних і регіональних стравах. Наприклад, ковбаса, борщ, голубці або качка з яблуками. У таких випадках назви страв, як правило, дуже схожі або навіть ідентичні, що може свідчити про культурну та історичну близькість обох народів.

Мовні особливості назв страв польської та української кухні є цікавим питанням з точки зору філології.

Наведемо кілька прикладів з власних спостережень назв страв:

1. Довжина слів: деякі назви страв короткі, складаються з одного-двох слів, наприклад: • бульйон (або курячий бульйон)– *rosół* • борщ– *barszcz* • вареники – *piehogi* Інші, навпаки, довгі та складні, як-от: • вареники зі сливами – *piehogi ze śliwkami*, • крем-суп із смаженого гарбуза – *kremowa zupa z pieczonej dyni* • запечена картопля із зеленню та сиром фета – *pieczone ziemniaki z zielenią i serem feta*

2. Слова іншомовного походження: в обох мовах часто використовуються назви продуктів з інших мов, наприклад, «піца», «суші», «каррі», «моті».

3. Метонімія: деякі назви страв відносяться до інгредієнтів або способу приготування, наприклад «борщ» (стосується буряка, який є основним інгредієнтом), «шакшука» (стосується способу варіння яєць на сковороді), «лазанка» (що стосується назви пасти, яка є одним із основних інгредієнтів).

4. Фонетичні відмінності: деякі назви страв вимовляються інакше в українській та польській мовах через різні звуки та наголос, наприклад, «голубці» в польській мові звучать як, [говоубкі], а «kaszka z jabłkami» в польській мові звучить як [качка з яблуками] що в українській мові означає качка з яблуками.

5. Лексичні відмінності: іноді одна і та ж страва може мати різні назви в українській та польській мовах, наприклад, «вареники» в українській мові відповідає «pierogi» в польській мові. Також, деякі назви продуктів можуть мати різні значення в різних мовах, наприклад, «кабачок» в українській мові відповідає «cukinia» в польській мові, «хурма», «лимон», «абрикос», «чорниця», «апельсин» в українській мові відповідають «kaki», «cytryna», «morela», «borówka», «romarńcza» в польській мові, а «гарбуз» в українській мові відповідає «dynia» в польській мові.

6. Граматичні відмінності: деякі назви страв можуть мати різний рід, наприклад, «суп» в українській мові має чоловічий рід, тоді як в польській мові має жіночий рід - «zupa», сало – середній рід, boczek – чоловічий рід, картопля – жіночий рід, ziemniak – чоловічий рід; або число, наприклад: риба – одинина, губу – множина, картопля – одинина (хоч і використовуємо у значенні множини), ziemniaki – множина, макарони – множина, makaron – одинина. [1]

Аналіз найменувань польських та українських страв дозволяє зрозуміти, наскільки мова та культура впливають на формування кулінарної традиції. Назви страв часто відображають історію та специфіку того чи іншого регіону, а також вплив кухонь інших народів. Завдяки цьому явищу польська та українська кухня не тільки смачна, але й цікава з точки зору мови та культури.

Список використаних джерел

1. Кононенко Л., Співак О. Українсько-польський словник міжмовних омонімів і паронімів / За ред. І. Кононенко. Київ: Вища школа, 2008

2. Литвин І. М. Зіставна фонетика української, російської та польської мов. Навчальний посібник. Черкаси: Тясмин, 2018

Кметь Марія,

*Відокремлений структурний підрозділ
“Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки”*

Науковий керівник: Дяченко Вікторія,
*викладач, спеціаліст другої категорії,
доктор філософії*

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ: ПІДПРИЄМЕЦЬ, МЕЦЕНАТ, ПОЛІТИК

Митрополит Андрей Шептицький – один із найяскравіших українців XX століття. Видатний духовний і громадський діяч, доктор права, богослов'я і філософії, очільник Української греко-католицької церкви, великий патріот, меценат і політик. Він є знаковою, неординарною постаттю української історії.

Сьогодні досить актуальними є ідеї національного державотворення, відродження культурно - історичних цінностей, української ментальності, тому постать митрополита Андрея Шептицького привертає до себе особливу увагу.

Андрей Шептицький народився 1865 року в селі Прилбичі на Львівщині у графській сім'ї. Його родина походила із давнього боярського роду і була досить-таки заможною. Батько – граф Іван Шептицький – був галицьким послом до Австрійського парламенту, а мати Софія – донькою відомого польського письменника та драматурга графа Олександра Фредро. При хрещенні Андрей отримав ім'я Роман. Його дитячі і юнацькі роки свідчать про велику набожність та відмінні успіхи в навчанні. Початкову освіту здобув вдома, і так як мав велике бажання навчатися, то у 14 років його віддають до гімназії Св. Анни у Кракові. Після закінчення юнак йде на військову службу, хоча вже тоді розумів своє монаше покликання. Службупоєднує з навчанням на правничому факультеті Краківського університету, пізніше навчається у Вроцлаві, де на нього звертають увагу найкращі викладачі університету. Здобувши ступінь доктора права, далі навчається у Мюнхені, а потім на філософському факультеті у Віденському університеті. 1 липня 1888 року Роман Шептицький приймає монаший постриг і змінює світське ім'я на чернече Андрей.

Духовне зростання митрополита Шептицького було дуже швидким. Ставши єпископом у Станіславі, він розгортає велику просвітницьку роботу, відвідує гімназії, школи, дає стипендії біднішим студентам, добивається від австрійського уряду 300 тисяч корон на розвиток освіти, а всі свої землі віддає для створення там шкіл. У Львові започатковує восьмикласну класичну гімназію, а ще – щедро спонсорує українські культурно-просвітницькі товариства, засновує пластові табори. Саме за його ініціативи був створений Львівський національний музей (1905) – одна з найвизначніших в Україні пам'яток вітчизняної культури і мистецтва та Український університет (1914). Також відомо, що Андрей Шептицький передав Греко-католицькій семінарії, яку і заснував, 4 тис. примірників цінних книг із власної бібліотеки (до слова, митрополит був бібліофілом – його колекція становила понад 20 тисяч книг), організовував різні виховні заходи для молоді, яка, на його думку, мала зрозуміти, що необхідно вчитися, неодмінно знати свою рідну мову та історію української держави, тому найздібніших студентів відправляв на навчання закордон.

Як митрополит УГКЦ він також активну політичну діяльність – був депутатом Віденського парламенту та Галицького сейму, де вболівав за український і польський народ і вважав, що вони обидва мають історичне право на формування національних держав та мають об'єднати зусилля заради реалізації цього права, тому й закликав до примирення заради майбутнього свого народу. У 1918 р. стає членом Української Національної Ради ЗУНР – ЗО УНР, а в 1941 р. очолює Українську Національну Раду. Митрополит негативно ставився до німецького окупаційного режиму та виступав за створення уряду Української держави.

Багато корисного Андрей Шептицький зробив і для економіки, охорони здоров'я, сільського господарства та банківської справи. Мало хто знає, що він був успішним і відомим в Європі інвестором, мав нафтовий бізнес, бізнес у сфері харчування, нерухомості і галузі сільського господарства. Заснував Земельний банк, який позичав селянам гроші на придбання землі. Усі свої прибутки спрямовував на благодійність. Щороку своїм коштом митрополит утримував 20 бідних хлопців та дівчат, даючи їм найрізноманітнішу освіту. Заснував “Народну лічницю” (1903), де могли безкоштовно лікуватися бідні діти. Під час Голодомору 1932-1933 років посилав вагони зерна в Україну. Упродовж Другої світової війни відновив

роботу Червоного Хреста для допомоги пораненим та полоненим, а у повоєнні роки передав близько мільйона доларів сиротинцям. Відомо, що у роки нацистської окупації було знищено понад півтора мільйона українських євреїв, більшість з яких загинула внаслідок депортацій до таборів смерті і масових розстрілів на місцях. Андрей Шептицький також доклав чимало зусиль до порятунку євреїв – разом із священниками, монахами та впливовими мирянами врятував їх більше сотні, хоча німецькі війська за порятунок євреїв карали смертю. Нам, українцям, знати правду про Голокост простонеобхідно – заради розуміння історичних процесів, які відбувалися на українських землях протягом Другої світової війни. І забувати про це в жодному разі не можна, тому що сьогодні росія теж чинить агресію та геноцид в Україні. Між іншим, щоб бути визнаним Праведником народів світу, достатньо було врятувати хоча б одного єврея, а митрополит врятував сотні людських життів, але не отримав цього почесного звання досі. До кінця свого життя він допомагав кожній людині, що просила в нього допомоги, як духовно, так і матеріально.

Отож, надзвичайно багато зробив Андрей Шептицький за період своєї діяльності. Його особистість є безцінною для України, за його служіння розвивалась українська церква, наука, культура. Саме через це його авторитет ще за життя був беззаперечним.

Список використаних джерел

1. Королевський К. Митрополит Андрей Шептицький 1865-1944. Львів: Свічадо, 2020, 490 с.

Коб Софія,

*Ковельський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради*

Науковий керівник: Сачук Ніла Олександріна,
*викладач суспільних дисциплін, вища
категорія, викладач - методист*

БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Україна - значить "земля, що лежить скраю". Це влучна назва для країни, розташованої на південно-східному пограниччі Європи, на порозі Азії, по окраїнах Середземноморського світу, з обох боків колись важливого кордону між лісом, де ховалися від небезпеки, і відкритим степом.

79 років тому останній гітлерівський окупант залишив нашу землю. За вигнання фашистів українці заплатили мільйонами людських життів та тисячами спалених міст і сіл. Свято, яке відзначається в Україні щорічно 28 жовтня, в день остаточного вигнання військ нацистської Німеччини та її союзників під час Другої світової війни за межі сучасної території України. Цей день символізує початок кінця фашистського гніту в Україні. Урочистості приурочено до річниці повного витіснення угорських та німецьких військ із найзахіднішого регіону теперішньої України — Закарпаття, яке відбулося 28 жовтня 1944 року в результаті здійснення радянськими з'єднаннями Четвертого та Першого Українських фронтів Східно-Карпатської наступальної операції.

Визволення України почалося під час Сталінградської битви (листопад 1942 - лютий 1943), яка поклала початок корінному перелому у війні на користь СРСР. Перші населені пункти України в східному Донбасі були звільнені в грудні 1942 р. Масове ж визволення українських земель почалося в ході Курської битви (5 липня - 23 серпня 1943 р.). 23 серпня війська Степового фронту звільнили Харків. Розвиваючи успіх, радянські війська у вересні 1943 р. вийшли до Дніпра. У вересні-жовтні 1943 р. розгорнулася героїчна битва за Дніпро, на якому німці намагалися створити неприступну лінію стратегічної оборони ("Східний вал"). Кульмінацією битви за Дніпро було визволення Києва від окупантів. Сталін, ігноруючи реальне співвідношення сил, наказав будь-якою ціною звільнити Київ до "Великого Жовтня".

Ціною величезних людських втрат радянські війська звільнили місто 6 листопада 1943 р. За визволення столиці України понад 1000 солдат і офіцерів були удостоєні звання Героя Радянського Союзу.

28 жовтня 1944 р. територія України була остаточно визволена від загарбників. У збройній боротьбі проти ворога брало участь понад 6 млн. українців. Кожен третій із них загинув на фронті, кожен другий із тих, що залишилися в живих, став інвалідом. Великий внесок у перемогу зробили працівники тилу, вчені, медики, діячі літератури і мистецтва. Людські втрати України у війні склали понад 10 млн. військових і цивільних осіб.

Матеріальні втрати України досягли 1,5 трильйонів крб. Було зруйновано: 714 міст і містечок, 28 тис. сіл, 16 150 промислових підприємств, 18 тис. медичних закладів, 33 тис. закладів освіти... Тисячі українців долали труднощі та ризикували життям, беручи

участь у партизанському русі, допомагаючи союзникам, та борючись з фашистськими загарбниками. Багато з них заплатили своїми життями за волю своєї країни. Визволення України стало можливим завдяки героїчним операціям чотирьох Українських фронтів.

Термін «визволення» передбачає волю, свободу, а в 1944 році Україна не стала вільною. Із вигнанням нацистів вона не отримала волю, а опинилася під іншим пануванням. Компартійний режим бажав не визволення Українського народу, а повернення до складу радянської імперії. Від того дня, як з України наклав п'ятами останній солдат вермахту, минуло 79 років. У лютому 2022-го нас прийшли «визволяти» вже правнуки тих, хто виганяв нацистів у жовтні 1944-го. За час, що минув від повномасштабного вторгнення, Український народ продемонстрував світові приклади мужності, стійкості, сміливості, кмітливості та єдності перед жорстоким ворогом, що чисельно переважає.

Сьогодні Україна стикається з новими викликами, включаючи агресію Росії та загрозу своєї незалежності. Війна з країною-терористом, розпочалася у 2014 році, коли росія анексувала Крим, а також підтримувала бойовиків на сході України в Донецькій та Луганській областях. Після повномасштабного вторгнення бойові дії призвели ще до більшої кількості загиблих і поранених, дітей сиріт, великих збитків у містах та інфраструктурі, і створила гуманітарну кризу в регіоні.

Метою російської агресії є не просто загарбання територій, а знищення нашої національної ідентичності, геноцид українського народу. Російська держава й ідеологія рашизму, яку сповідує російський політикум, офіційно заперечують існування українців як окремої нації, а ті, хто не погоджуються з цим, підлягають фізичному знищенню.

На долю України і її народу лягає відповідальність перед минулими й майбутніми поколіннями продовжувати боротьбу і прагнення до свободи та незалежності. Життєвим поглядом українців стає віра в перемогу всіх загарбників, які посягають на свободу Батьківщини. Український народ вже багато разів доводив свою силу, стійкість та відданість ідеалам свободи та незалежності. Попри всі виклики та труднощі, Україна має в собі дух боротьби та надію на краще майбутнє.

День визволення України від фашистських загарбників – це не лише свято пам'яті, а й нагадування про важливість миру, свободи та

незалежності. Україна має боротися за свою територіальну цілісність і свободу в умовах цієї війни, і це вимагає великих зусиль та міжнародної підтримки.

Список використаних джерел:

1. <https://visitukraine.today/uk/blog/2813/den-vizvolennya-ukraini-vid-fasistskix-zagarbnikiv-podvigi-minulogo-ta-vikliki-sucasnosti>
2. <https://armyinform.com.ua/2023/10/28/28-zhovtnya-den-vyzvolennya-ukrayiny-vid-fashystskiyh-zagarbnykiv-2/>
3. <https://stepanecka-gromada.gov.ua/news/1572250451/>
4. <https://lmr.gov.ua/news/1677143065/>

Коваль Катерина,

*Ковельський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради*

**Науковий керівник: Сачук Ніла
Олександріна, викладач суспільних дисциплін,
вища категорія викладач – методист**

ВИВЧЕННЯ ПОДІЙ І ФАКТІВ, ПОЛІТИЧНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ПРИЗВЕЛИ ДО ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ В 30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

Голодомор українців 1932-33 рр. є найбільшою трагедією і найтяжчим злочином за всю історію людства. Про перебіг голодомору написано понад 10 тисяч статей, свідчень, документів, досліджень науковців.

Вже з 1928 року терор більшовицького режиму в Україні набуває чітких ознак злочинів проти людяності які мали своїм апогеєм Голодомор в Україні.

1929 року влада розгортає тотальну колективізацію. У селянина забирають найдорожче - батьківську землю... Селяни втрачають власність. Режим отримує можливість повністю реквізувати зерно.

Говорячи про голодомор 1932-33 рр., переважна більшість дослідників має на увазі перш за все події в зимово-літній період цього часу, тобто, десь з листопада 1932 р. по липень 1933 р.

Голодомор – геноцид української нації, скоєний керівництвом Радянського Союзу на чолі з Йосифом Сталінім шляхом штучно

створеного масового голоду з метою знищення українців, остаточної ліквідації українського спротиву режиму та намагань українців збудувати самостійну, незалежну від Москви Українську Державу. Термін «геноцид» запровадив науковець єврейського походження Рафал Лемкін. Він був першим фахівцем в галузі міжнародного права, хто визначив злочини сталінського комуністичного режиму проти українців як геноцид та проаналізував геноцид в Україні в контексті Міжнародного права. Геноцид визначається як дії, що чиняться з наміром знищити, цілком або частково, яку-небудь національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку шляхом вбивства членів такої групи, заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або розумового розладу членам групи. Селян-одноосібників штрафували, позбавляли земельного наділу, садиби, виселяли поза межі району та області, конфісковували майно.

Голодомор 1932-1933 рр. був не випадковим явищем природного чи соціального походження, а наслідком цілеспрямовано застосованого більшовицькою владою терору голодом, тобто геноцидом.

Причини голодомору:

- ✓ Геноцид українського народу, як засіб упокорення
- ✓ Невміння держави організувати селян на колективну працю
- ✓ Незацікавленість селян у результатах праці
- ✓ Посуха 1932 року

Його спричинили, насамперед, політичні чинники. Масове фізичне винищення українських хліборобів штучним голодом було свідомим терористичним актом сталінської політичної системи проти мирних людей, проти українців як нації і, зокрема, проти селян як класу. Внаслідок чого зник не тільки численний прошарок заможних і незалежних від держави селян-підприємців, але й цілі покоління землеробського населення. Трагедія голоду охопила Україну у 1933 р. Однак ознаки її стали цілком очевидними уже в 1932 р.

Основною причиною Голодомору була спланована конфіскація в селян зернових та всіх інших продуктів харчування, включаючи малопридатні та непридатні до споживання сурогати їжі.

Дослідники Голодомору вважають, що Великий Голод було використано для: придушення прагнення українців до незалежності, знищення соціально-економічної бази української національної ідеї та задля знищення української нації як такої.

Держава не дбала про селян, вважала їх «ворожим елементом», забороняла торгувати, не видавала кредиту, насіння. 19 квітня 1932 року Політбюро ЦК ВКП(б) прийняло постанову «про насіннєву позику Україні». Як виняток, позика відпускатись безвідсотково, але з «централізованих ресурсів всередині України». Держава забрала зерно, а потім дозволила використати зерно, зібране в Українській СРР, для потреб Української СРР, не залучаючи зовнішні ресурси. Цей злочин був ретельно продуманий, задіяні численні механізми його реалізації: через чисельні податки і збори, нереальні хлібозаготівельні плани та обшуки, в українських селян відбирали харчі, заборона виїзду із населеного пункту з листопада 1932 року. Станом на 17 травня 1932 року в Українській СРР не було запасів борошна, що зафіксовано постановою Політбюро ЦК КП(б)У «Про заходи щодо виконання постанов ЦК ВКП(б) про продовольчу допомогу Україні»: з 6,5 млн пудів зерна, відпущених Українській СРР, Політбюро просило завезти 1,5 млн борошном, «зважаючи на повну відсутність в Україні запасів борошна». Повідомлялося, що в двох областях Української СРР близько 50 райкомів висловилися проти плану хлібозаготівель, визнавши його нереальним. С. Косіор висловив звинувачення на адресу українських керівників, а також побоювання втратити Українську СРР через підривну діяльність агентури Юзефа Пілсудського та наявність свідомих і несвідомих петлюрівців, а також прямих агентів Пілсудського в ЦК КП(б)У. Пропонував вжити рішучих заходів для виправлення господарської і політичної ситуації в Українській СРР: Станом на 22 серпня ДПУ зафіксовано 220 випадків відмови колгоспів і сільрад від прийняття планів хлібозаготівель, непогодження з ними місцевих партосередків за мотивами нереальності поставлених завдань. Того ж дня видана постанова Укрколгоспцентру про заборону видавати хліб для громадського харчування колгоспникам, крім трактористів.

1 листопада РНК УСРР визнало незадовільним виконання річного плану хлібозаготівель по Українській СРР, встановлено остаточний план хлібозаготівель по секторах, областях та культурах у розмірі 282 млн пудів.

18 листопада 1932 р. ЦК КП(б)У видав постанову «Про заходи по посиленню хлібозаготівель», положення якої виходять за межі політичного рішення. Особливе занепокоєння влади викликає Україна. Потужна національна еліта, економічно незалежне і національно свідоме селянство становлять головну загрозу для

комуністичного режиму. Наростає тотальний контроль держави і партії, впроваджуються насильницькі хлібозаготівлі, конфісковуються всі «надлишки» продуктів.

Після запровадження всіх цих заходів і обмежень, вже на початок 1933 року більшість селян України залишилися без їжі. Згідно зі свідченнями Федора Коваленка з села Лютенька Гадяцького району тодішньої Полтавської області, які зафіксовані в тритомнику свідчень, виданих у 1990 році Комісією з українського голоду 1932—1933 років в Конгресі США:

«В листопаді і грудні 1932 року забрали все зерно, картоплю, все забрали, включно квасолі і все, що було на горищі. Які дрібні були сушені груші, яблука, вишні — все забрали».

Спалах людоїдства в Україні припадає на весну – початок– літа 1933 року. Поїдання людей були зафіксовані в усіх областях УСРР. В українських селах у 1933 р. Зникли коти та собаки, яких з'їли голодні селяни. Найвразливішою соціальною групою сільського населення, яка масово помирала від голоду, були діти. Вони помирали, тому що належали до категорії «непрацездатних». Українці у віці від 6 місяців до 17 років становили близько половини всіх жертв Голодомору.

Є ряд документів, які свідчать про те, що смерті від голоду не реєструвались в державних органах. Радянська влада вилучала та знищувала метричні книги записів смертей 1932—1933 рр. Та архівні документи з інформацією про смерті від голоду. В Україні вперше голод 1932—1933 років почали визнавати лише в 1988.

Втрати України внаслідок Голодомору склали близько 4,5 млн осіб, з яких понад 3,9 млн – померлими від голоду і 0,6 млн – ненародженими. Понад 90% загиблих були етнічними українцями.

Пройдуть роки, минуть десятиліття, а трагедія 1933 року все одно хвилюватиме серця людей. І тих, кого вона зачепила своїм чорним крилом, і тих, хто народився після тих страшних років. Вона завжди буде об'єднувати всіх живих одним спогадом, одним сумом, однією надією.

Список використаних джерел:

1. <https://iraq.mfa.gov.ua/news/66534-golodomor-1932-1933-rokivgenocid-ukrajinsykhogo-narodu>
2. <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/viyskovym/informaciyni-materialy-ukrayinskogo-instytutu-nacionalnoyi-pamyati-do-88-h-rokovyn-golodomoru-1932-1933-rokiv>
3. <https://4vlada.com/ukraine/2580>

Лавришик Ольга,

*Відокремлений структурний підрозділ
“Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки”*

Науковий керівник: Дяченко Вікторія,
*викладач, спеціаліст другої категорії,
доктор філософії*

НІЛ ХАСЕВИЧ: ПОРТРЕТ НА ТЛІ ЕПОХИ

Художнє мистецтво відображає історичні та суспільно-політичні процеси, які відбуваються державі. Україна переживала буремні події в роки Другої світової війни – виборювала право на існування самостійної держави. У протистоянні з німецьким і радянським окупаційними режимами відстоювали власну державу вояки Української Повстанської Армії. Безперечно, така боротьба не могла бути поза увагою митців. Головним художником повстанців, тим, хто створив візуальний образ цього збройного формування був Ніл Хасевич.

Ніл Хасевич народився 25 листопада 1905 року у с. Дюксин на Рівненщині у сім'ї псаломника. Перші уроки малювання отримав в іконописній майстерні. Коли Хасевичу було 14 років в його житті сталася трагічна подія: повертаючись із Рівного, на залізничному переїзді вони з матір'ю потрапили під потяг – мати загинула, а Ніл, втративши ліву ногу, на все життя зостався калікою. Вміючи вирізати з дерева він сам виготовив собі протез і вперто йшов до мети – одержати освіту. Після лікування він навчався Рівному і у 1925 року склав екстерном іспит і здобув атестат Рівненської гімназії. У 1925 - 1926 роках він працював помічником іконописця. Гроші, отримані від французької компанії як компенсацію за нещасний випадок, використав на навчання у Варшавській академії красних мистецтв. Майбутній художник закінчив графічний факультет живопису. Поступово у свої роботах він переходить від олійного живопису до графіки і починає займатися гравюрами, а точніше – дереворитами.

На початку 1930-х років роботи Ніла Хасевича виставлялися в художніх салонах Львова, Праги, Берліна, Чикаго, Лос-Анджелеса. У 1937 році він здобув грошовий приз на міжнародній виставці гравюр по дереву у Варшаві.

У 1939 році було видано художній альбом “ Книжкові знаки Ніла Хасевича ”, а пізніше – у м. Філадельфія побачив світ художній альбом “Екслібрис Ніла Хасевича”. В цей період художник співпрацює з українськими часописами “Шлях” та “Волинське слово”.

Крім мистецької діяльності Ніл Хасевич був активним учасником громадсько-політичного життя. Він входив до Організації українських націоналістів та Української Головної Визвольної Ради. З квітня 1943 року, коли масово формувалися загони Української Повстанської Армії, художник долучився до підпільної роботи. З того часу починається найактивніший час у творчості і житті: робота в криївках, постійна зміна місця перебування, постійна небезпека. Його знали за псевдонімами “Бей-Зот”, “Левко ”, “Старий”, “Джміль” [1, с. 196].

В час повстанської боротьби на Волині Ніл Хасевич керував друкарнею повстанців, працював художником і редактором, готуючи ілюстрації до сатиричних журналів УПА “Український перець” і “Хрін”. Також, він оформляв листівки, підпільні видання, випустив альбом карикатур. Митець розробив також проекти прапорів, печаток, бланків для українських повстанців.

Тематично роботи Ніла Хасевича цього періоду можна поділити на політично-пропагандистські, побутові сцени з життя УПА з зображеннями повстанців, краєвидів Волині і Полісся, портрети, логотипи та ілюстрації до видань УПА, печатки і штампи та проекти нагород.

Художник працював в умовах постійної небезпеки – у бункерах, землянках і криївках, без належних засобів для життя і в неймовірно важких умовах, з примітивною друкарською технікою і браком матеріалів. Працю митця надзвичайно високо цінували повстанці та провідники УПА, його роботи розмножували масовими накладами в підпільних друкарнях, бо це була грізна і влучна ідеологічна зброя.

Доробок воєнної й повоєнної доби митця — це 150 дереворитів, які видано за океаном в альбомах “Волинь у боротьбі” та “ Графіка в бункерах УПА ” [2, с. 98].

У 1951 році Гравюри з українського підпілля у потрапили до делегатів Генеральної Асамблеї ООН та іноземних дипломатів, а потім були надруковані у окремому збірнику. Ці твори показували світові, що в Україні триває боротьба проти більшовицького режиму. Після цих подій радянські спецслужби розпочали роботу з розшуку митця, через так звану “антирадянську пропаганду”.

4 березня 1952 року після нетривалого бою з оперативної групою Міністерства державної безпеки СРСР Ніла Хасевича було вбито у криївці вс. Сухівці. Місце поховання художника нині невідоме.

Ім'я художника довгий час було невідоме українцям і почало повертатися до земляків тільки після здобуття Україною незалежності. На початку 90-х років Волинський і Рівненський краєзнавчі музеї провели виставки творів художника, з'явилися чисельні дослідження істориків, публікації журналістів.

Творість Ніла Хасевича – унікальне явище не тільки в мистецтві підпільної боротьби, але також і в українському мистецтві в цілому. Професійний рівень і плідність його творчості не мають аналогів у підпільній боротьбі інших народів у час Другої світової війни та після неї.

Список використаних джерел

1. Ніл Хасевич — провідник Зот // Веденєєв Д. В., Шевченко С. В. Українські Соловки. — Київ: ЕксОб, 2001. — С. 191—199.
2. Ніл Хасевич. Воїн. Митець. Легенда: ілюстрований альбом / Упорядн. та авт. тексту Андрій Криштальський. — Луцьк : ВМА “Терен”, 2011. — 100 с.

ЛЕВЧУК Павло

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки" група
IT-11*

**Науковий керівник: Кузьмич Ольга
Миколаївна, викладач першої категорії,
кандидат історичних наук**

БИТВА ПРИ АЛЕЗІЇ

Упродовж семирічного намісництва в Галлії, римський проконсул Гай Юлій Цезар повільно посилював свій вплив у цьому регіоні. Однак, між регіональними галльськими лідерами виникла ідея спротиву. Вони вирішили організувати скоординоване повстання по всій Галлії.

13 лютого 52 року до н.е. друїди, які святкували 6-й день місяця зимового сонцестояння в лісі карнунтів, сигналізували про початок загального повстання в Галлії. Принісши клятву, до карнунтів приєднались авлерки, ареморики, анди і турони, паризії і сенони, арверни, кадурки та лемовики. В Кенабі (сучасний Орлеан) перебили всіх римських жителів, щоб зробити відступ неможливим. Вождем цього повстання, спрямованого на повернення колишньої військової честі і свободи, було обрано вождя арвернів Верцингеторикса, який ухвалив рішення перейти до наступу. Першою ціллю було обрано племена, які перебували з Римом у союзних стосунках. Зокрема, він очолив головну армію в поході на бітурігів, які жили на північ від його власного народу.

В свою чергу Цезарь, дізнавшись про повстання, одразу вирушив з Риму, до Галлії. Після ряду сутичок та маневрів, Цезарем було захоплено фортеці сенонів Велаунодун, карнунтів Кенаба та бітурігів Новіодун і Аварик (сучасний Бурже). Після цього Цезар повів свої війська до фортеці арвернів Герговії, звідки відступив після невдалого штурму. Дана невдача спонукала інші племена приєднатись до Верцингеторикса, в результаті чого повстанням була охоплена майже вся Галлія.

Верцингеторикс був сповнений рішучості і надалі слідувати своїй стратегії - уникати генеральної битви, але постійно бентежити римську армію та перешкоджати добуванню провіанту для солдатів та фуражу для тварин.

Проте, Цезар вдалими маневрами все ж змусив його відступити до столиці мандубіїв Алезії.

Плато на якому розташована Алезія здається неприступним. Воно має овальну форму, що обрамляється двома притоками річки Бренна: Оза з півночі і заходу та Озерен з півдня. Воно відрізане від зовнішнього світу урвищами висотою 250 метрів. Його найвища точка знаходиться на рівні 418 метрів, хоча по висоті плато поступається сусіднім пагорбам.

Для Цезаря і мови не могло бути про те, щоб знову, як при Герговії, влаштовувати штурм. Передбачалось виморити Алезію голодом, тому що у Верцингеторикса для вісімдесяти тисяч людей запасів провіанту було всього на місяць. Таким чином, перемогу могла принести лише безжальна блокада.

Маючи десять, а незабаром і одинадцять легіонів, Цезар розпоряджався п'ятдесяти тисячами пар робочих рук і зумів

досконало застосувати уроки мистецтва осади. Когорти були розташовані в двадцяти трьох таборах та укріпленнях. Між річками Озою та Озереном було викопано велетенський рів глибиною 6 метрів для захисту загонів, зайнятих облоговими роботами. Мова йшла про те, щоб концентрично оточити Алезію суцільною контрвалаційною лінією, яка б не давала вирватись з облоги, довжиною 15 км, а також циркувалаційною лінією, яка захищала б війська Цезаря від нападу з зовні, довжиною 21 км. Між цими двома лініями знаходився простір шириною 200 м, який забезпечував римській армії свободу пересування.

Між тим галли, які спостерігали за будівельними роботами, по вважали їх небезпечними і вислали в атаку своїх вершників. Їх зустріла союзна кіннота й зав'язався бій, доля якого була вирішена лише після того, як Цезар надіслав свій резерв — германських вершників та ще два легіони для їх підтримки. Примирившись з думкою про невідворотність облоги, Верцингеторикс відіслав свою кінноту ще до того, як зімкнулись лещата блокади. Він наказав вершникам повернутись в свої племена, зібрати ополчення та прибути на допомогу.

Доля всієї Галлії повинна була вирішитись біля Алезії, так як Цезар застряг в облозі так само надійно, як сам заблокував Верцингеторикса. Галли чекали приходу своєї армії і останнього вирішального бою з Цезарем. Тим часом римляни працювали над завершенням обвідного валу, який зрештою повністю оточив пагорб і включав цілу низку страхітливих пасток.

Племенам знадобилось доволі багато часу, щоб зібрати армію для зняття блокади. Вожді зустрічались і домовлялися про кількість воїнів, що мали відсилатись від кожного народу. Цезар стверджує, що загалом об'єднана армія нараховувала 8000 вершників і 250 000 піхотинців.

Вожді обрали з поміж себе чотирьох командувачів. Одним з них був Коммій, цар атребатів, а двоє інших раніше командували кіннотою едуїв в армії Цезаря. Четвертим був Веркассивеллаун, двоюрідний брат Верцингеторикса. Армія повільно збиралась і ще повільніше вирушила в похід. Захисники оточеної Алезії з кожним днем нервували все сильніше і в кінці кінців наважились на відчайдушні заходи. Жителі самого міста — жінки, діти та старі, які не могли битись, - були видворенні назовні, щоб вони не скорочували мізерні запаси провіанту, необхідні для воїнів. Ймовірно,

Верцингеторикс припустив, що римляни дозволять їм пройти через свої лінії укріплень і сховатись у лісах. Однак Цезар укріпив сторожу на обвідному валу і не пропустив нікого. Мабуть він порахував, що галли будуть змушені забрати їх назад і таким чином це вплине на ефективність його блокади. Проте, вони цього не зробили. Кожен полководець, здавалось, змагався з суперником у холодній безжальності. Мольби городян лишались без уваги, і вони були приречені вмерти від голоду між супротивними сторонами.

Галльська армія нарешті прибула на місце і стала табором на південному заході за 1,5 км від зовнішньої лінії римських укріплень. Наступного дня прибулі галли зосередились: кіннота висунулась на рівнину, а величезна маса піхоти зібралась на схилах за нею, демонструючи противникам та заблокованим друзям свою чисельність. У відповідь Верцингеторикс вивів своїх воїнів з міста і завалив частину широкого рову, викопаного солдатами Цезаря більш ніж у 100 м від лінії укріплень. Там галли зупинились, готові до спільної атаки з армією, яка прибула їм на допомогу. Легіони також приготувались, і солдати стояли на обох оборонних лініях для відбиття атаки з обох напрямків. Зрештою, Цезар послав свою кінноту вперед для бою з кінними загонами галлів. Безсистемні сутички тривали протягом всього дня, довгий час здавалось, що галли беруть верх, але потім германська кіннота Цезаря, яка стояла у резерві, своєю атакою знову вирвала перемогу для римлян. Галли не стали втягувати в бій свою піхоту, та з настанням темряви, обидві армії повернулись у свої табори. Наступний день пройшов у підготовці: галльські воїни виготовляли драбини та багри для штурму римського захисного валу, а також готували фашини — зв'язки прутів для заповнення ворожих ровів. Армія галлів атакувала опівночі і здійняла сильний крик, щоб Верцингеторикс дізнався про початок атаки. Вождь арвернів відповів сигналом труби та повів власних воїнів в атаку, намітивши відповідну ділянку внутрішньої лінії обвідного валу. Однак вони втратили багато часу на збори та ще більше на завалювання римського рову. В результаті обложені пішли на приступ занадто пізно, і атака виявилась погано скоординованою. Розгорівся жорстокий бій, але зрештою Марк Антоній і легат Требоній, які командували на цій ділянці валу, змогли підтягнути резерви і відбити обидві атаки.

Перед наступним штурмом чотири полководці де блокуючої армії провели детальне обстеження місцевості. Вони прийшли до

висновку, що вразливим місцем являється римський табір на схилі пагорбу, який утворював північно-західний край схожої на підкову височини, що оточувала місто. Римляни не змогли включити цей пагорб у свою лінію укріплень, так як це сильно збільшувало і без того великий об'єм будівельних робіт. В таборі стояло лише два легіони, але Коммій та інші вожді вирішили послати туди чверть своєї піхоти (біля 60 000 відбірних воїнів проти 10 000 легіонерів). Веркассивеллаун вночі вивів своїх воїнів і провів по протилежному схилу пагорбу, де вони мали чекати сигналу, непомітні для противника. Перед справжнім штурмом планувалось влаштувати декілька демонстративних атак в інших місцях. Верцингеторикс міг частково спостерігати підготовчі маневри, і, хоча він не знав деталей плану, вирішив надати допомогу співвітчизникам, влаштувавши масовану атаку на внутрішню лінію укріплень. Опівдні Веркассивеллаун зі своїми воїнами перевалили через схил пагорбу та кинулись вниз, до вразливого табору. Атаковані з декількох місць одночасно, римляни розтяглись по довгій лінії оборони і потрапили під сильний тиск. Лінії дійсно були дуже видовженими, але Цезар знаходився на позиції, з якої міг бачити більшу частину бою, і почав вводити резерви для підкріплення особливо небезпечних місць. Галли під командуванням Веркассивеллауна сильно тіснили римлян в укріпленні на схилі пагорбу, тому Цезар послав туди легата Лабіена з шістьма когортами.

Цезар розумів, що недостатньо просто спостерігати за ходом бою і віддавати накази. Він пішов до легіонерів, підбадьорив їх і сказав, що цей день вирішить результат всієї війни. Перші атаки Верцингеторикса на самі слабкі ділянки обвідного валу були успішно відбиті. Тепер він перейшов до нападу на декілька пунктів, краще захищених схилами пагорбу, але слабо охоронюваних римлянами. В якийсь момент галли змогли піднятися на вал і, за допомогою багрів і канатів, перекинути одну з римських веж. Цезар же оперативно послав туди Децима Брута з підкріпленням, але той не зміг відтиснути противника. Тоді на поміч направились нові когорти під командуванням легата Гая Фабія, і пролом в лінії укріплень був ліквідований. Вирішивши це завдання, Цезар верхи поїхав до Лабіена з чотирма когортами, спішно знятими із одного з найближчих редутів. Більша частина римської кінноти ще не брала участі в битві, і Цезар розділив її на дві частини: один загін він взяв з собою, а інший послав в обхід за лінію обвідного валу, щоб вдарити у фланг

Веркасивеллауну. До цього часу легіонери Лабіена були змушені залишити вал, але легат зумів відшукати ще чотирнадцять когорт на доповнення до шести, які він привів з собою. З цим значним військом він утворив бойовий стрій поряд з покинутим фортом і відправив гінців до Цезаря з повідомленням про поточну ситуацію.

Контратака римлян безповоротно змінила розклад сил на їхню користь. Спроба прориву укріплень Цезаря закінчилась кривавою різаниною. Верцингеторикс зі своїми воїнами також не зміг вирватись назовні і відступив, коли побачив повну невдачу галльської армії, що межувала з розгромом. Бойовий дух повстання було зломлено. Тепер галльський лідер зі своїми прибічниками відчував гостру нестачу провіанту і не бачив перспективи виходу з облоги. Армія, яка прийшла на допомогу, влаштувала дві потужні атаки, і обидві вони закінчились невдачею. Величезне племінне воїнство не могло довго забезпечувати своє постачання, поки знаходилось у поході, і, зіткнувшись з загрозою голоду, було змушене розсіятись.

На наступний день Верцингеторикс зібрав своїх вождів на раду. Він запропонував здатися і сказав, що готовий віддати себе в руки римлян. Судячи по всьому, ніхто з учасників не виступив з запереченнями проти цієї пропозиції. Гінці відправились до Цезаря, який зажадав, щоб галли склали зброю і видали своїх вождів. Згідно з Плутархом, Верцингеторикс вбрався у свої найкращі обладунки і виїхав з міста на кращому бойовому коні. Наблизившись до Цезаря, який сидів на узвишші у своєму кріслі магістрата, вождь арвернів один раз об'їхав навколо свого ворога, спішився, склав зброю і сів біля його ніг.

Практично всі племена, які брали участь у повстанні, здались на милість переможця. Кельтські і галльські племена влаштували римським легіонам останню перевірку на міцність і потерпіли повного краху, визнавши реальність завоювання. Верцингеторикса тримали в полоні до святкування тріумфу Цезаря, коли галльського вождя було піддано ритуальному задушуванню, згідно римських традицій. Відтепер подальша романізація Галлії була лише питанням часу. А повстання очолюване Верцингеториксом стало останньою спробою галлів, уникнути їх включення у *Rex Romana*, або Римський світ.

Список використаних джерел:

1. Книга Адріана Голдсуорсі: «Caesar, Life of a Colossus»
2. Книга Гая Юлія Цезаря: «Нотатки про Галльську війну»

Мазур Олег,
КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»
Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої
категорії

ІСТОРІЯ СІЛ МИХИН ТА КРАСНИЙ САД В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Актуальність теми зумовлена важливістю дослідження знищених українських сіл, вшанування пам'яті загиблих. **Мета роботи** полягає у вивченні історії села Михин та Красний Сад шляхом аналізу історичних джерел.

У результаті дослідження з'ясовано, що в 1939 році Західна Волинь увійшла до складу УРСР. Повністю було скасовано поділ на повіти і волості. Натомість утворились райони. У цей час багато жителів села Михин і Красний Сад входили до складу ОУН. У 1940 році КГБ заарештувала керівників ОУН Павлова Онуфрія та Антона Тимощука, які згодом загинули у в'язницях. 27 червня 1941 році села були окуповані Третім Рейхом. Жителі сіл відчували на собі всю жорстокість війни. Під час відступу Червоної Армії у 1941 році бойовики Красного Саду на центральній дорозі на Чорний Ліс розпочали розстріл у спину відступаючій більшовицькій армії [2].

У 1942 - на початку 1943 рр. УПА почала нападати на німецькі склади та спустошувати їх. Такі випадки були на станції Дубова. Німці, почали сварити українців з поляками, так само і поляків з українцями. Німці сподівались на конфлікт між повстанцями та послаблення сил. Почалась ворожнеча. Поблизу Красного Саду було поселення Маруся, де проживали поляки. Там знаходилося багато господарств, які отримали землю за службу на панську Польщу. У 1920 році вони воювали проти військ Бундівського під проводом Пилсудського і їм було наділено землю на хуторі Маруся за звитяжність у боротьбі з СРСР. В Гебітскомісаріаті міста Луцька по причині місцевих конфліктів між українцями і поляками відбувся закритий суд, де прийняли рішення село Красний Сад спалити, а жителів розстріляти. Рішення цього суду зберігається у Волинському обласному архіві [1].

Криваве рішення виконали 1943 року в понеділок. Рано-вранці приїхали німці разом з поляками, оточили Красний Сад. Нічого не підозрюючих людей піднімали з постелі, виводили в клуню до

Павлової Оксені, та розстрілювали із автоматів, не шкодуючи ні дітей, ні жінок. Живих залишилися всього п'ятеро осіб. Того страшного ранку загинуло 103 жителі Красного Саду. Наступного дня все майно і худобу було вивезено на фільварки в Угринів та Андріївку, а на вечір всі будинки було підпалено і колонія згоріла разом із розстріляними жителями. Для приховання слідів страшного злочину задіяли селян Михлина. На жаль, українські землі знають не одну таку трагічну подію за час Другої світової війни [3].

Страждали не лише від Третього Рейху, але і від радянського КГБ. 7 січня 1945 року на ринковій площі Луцька, енкаведисти повісили двох юнаків Новосад В'ячеслава з псевдонімом «Петрусь» та Мельничук Антона з псевдонімом «Ростик», які були активними членами УПА. Цією кривавою розправою КГБ хотіло показати свою владу та залякати Український народ, але вони вселили в людей ще більше ненависті до себе. Була організована публічна акція, яку спеціально підготували органи влади. Ці молоді герої загинули за волю України [2].

Навіть сьогодні, після стількох років, ми стикаємося з аналогічними подіями, які відбулися у Бердянську. Двох 16-річних хлопців Тіграна Оганнісяна та Микиту Ханганова, вбили військові з так званої росії за їхню відданість та любов до України. Незважаючи на юний вік, вони сміливо вчиняли партизанські акції. Ці хлопці – справжні герої, які не боялися смерті і віддавали свої життя за батьківщину. Такі палкі патріотичні серця підтримують Україну, надаючи силу та надію нашим військовим і мирному населенню. Їхня мужність надихає і допомагає людям знайти силу для боротьби та визволення нашої рідної України від ворогів.

Ми можемо побачити неймовірну схожість цих сумних та трагічних подій. Друга світова війна завершилася, але почалася нова, не менш жахлива – російсько-українська війна. Проте запал юних героїв не згас. В Україні багато відданих героїв, які готові на все заради своєї Батьківщини. Це закладено в українських генах. Ми – вільний та незалежний народ, якого не можна знищити або загнати в кайдани. Протягом усього свого існування ми боремося за свободу для себе та наших майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Козак П. Убивали за те, що були українцями. Волинь-нова. 2013, 24 квітня. URL: <https://www.volyn.com.ua/news/40856-ubivali-za-te-shcho-buli-ukraintsyami.html> Дата звернення 10.09.2023.

2. Луцюк М. Історія села Михлин та прилеглих до нього сіл.

3. Розстріляли 103 жителів села URL:

https://gazeta.ua/articles/history/_rozstrilyali-104-zhiveliv-sela/1026976

Дата звернення 20.09.2023.

Мацей Марія-Анна,

Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки" група
П-12

Науковий керівник: Кузьмич О. М.,
викладач історії, кандидат історичних
наук

ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ 1932-1933 Р.Р.

Подвійний слов'янський іменник goldomogъ складений з коренів goldъ і mogъ має значення «мор, викликаний голодом, страждання від голоду, голодування». Уперше термін Голодомор згадується 17 серпня 1933 року в чеському часописі «Večerník P.L.», який розмістив інформацію «Hladomor v SSSR». Голодомор в Україні 1932-1933 років не був випадковим явищем природного чи соціального походження, як це стверджували спочатку радянські, а згодом проросійські історики. «Смерть через голод» стала наслідком цілеспрямовано застосованого тоталітарною владою терору голодом, тобто геноцидом. Він став покаранням українців за їхній спротив колективізації сільського господарства і небажання перебувати під владою росії. Наслідком руйнування системи сільського господарства і сіл, спричинене примусовою колективізацією, що стала здійснюватися шляхом знищення української культури, мови, традицій. Шляхом штучно організованого голоду радянська влада намагалася вирішити так звану «українську проблему» за наказом Сталіна.

За даними істориків, на початку 30-х років ХХ-го століття основним центром опору більшовицькій політиці колективізації та форсованої індустріалізації було українське село. В Україні сталося понад 4 тис. масових протестних виступів за участю близько 1,2 млн. чоловік. З колгоспів вийшли 41 200 селянських господарств, близько

500 сільських рад відмовлялися приймати нереальні плани хлібозаготівель. Сталін боявся втратити Україну як ресурс, без якого побудова могутньої індустріальної імперії, здатної завоювати світ, залишалася б тільки мрією.

Не бажаючи втрачати Україну, радянський режим вибудував план винищення частини української нації, що був замаскований під плани здачі хліба державі. Йшлося про повне вилучення всіх запасів зерна, а потім конфіскацію інших продуктів харчування та майна в якості штрафів за невиконання плану здачі хліба. Перетворивши Україну на територію масового голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих. З цією метою був застосований режим «чорних дошок» і заборона голодуючих виїжджати за межі України. Колгоспи і села, занесені на «чорні дошки», оточувалися загонами міліції та радянських спецслужб. Звідти вивозили усі запаси їжі. Заборонялася торгівля та ввезення будь-яких товарів. 22,4 мільйони людей було фізично заблоковано в межах території Голодомору.

Ще однією складовою геноциду було свідоме блокування інформації про голод. У січні 1933 року радянською владою було зробленою заяву про відсутність голоду в країні. Сталінський режим відмовився від зовнішньої допомоги. Голодомор 1932-1933 років охопив період з квітня 1932 року по листопад 1933 року. За ці 17 місяців було вбито понад 7 мільйонів людей в Україні і 3 мільйони українців поза її межами, в регіонах, що історично були заселені українцями: Кубань, Північний Кавказ, Нижнє Поволжя та Казахстан. Пік Голодомору припав на весну 1933 року. В Україні від голоду щохвилини вмирало 17 людей, 1 400 – щогодини, понад 30 тисяч – щодня... Питання кількості людських втрат України від Голодомору досі залишається відкритим.

Реальні цифри загиблих замовчувалися, що підтверджується наданим владою розпорядженням не реєструвати смерть дітей у віці до одного року. Українці у віці від 6 місяців до 17 років становили близько половини всіх жертв Голодомору. У зв'язку з цим, середня тривалість життя українців у 1933 році становила 7,3 року в чоловіків і 10,9 років у жінок. За всю історію людства подібних показників ніде не було зафіксовано.

За антиукраїнською спрямованістю та масштабністю застосування, голод 1932-1933 років виявився найжахливішою зброєю масового знищення та соціального поневолення населення України, якою скористався тоталітарний комуністичний режим.

Тобто Голодомор в Україні став соціально-гуманітарною катастрофою глобального масштабу. Наслідком злочину геноциду, окрім фізичного вбивства мільйонів людей, стало руйнування традиційного українського устрою життя. Психологічними наслідками Голодомору стали почуття вини та сорому. Люди відчували провину за те, що не змогли врятувати рідних, сором за аморальні вчинки, які чинилися задля виживання.

Із послабленням комуністичного контролю над суспільним життям у другій половині 1980-х років відновлюється пам'ять про Голодомор. З 1993 року в Україні на державному рівні відбувається вшанування безневинних жертв Голодомору. У листопаді 2008-го в Києві було споруджено Національний меморіал жертв Голодомору. Загалом в Україні встановлено понад 7.100 меморіалів, пам'ятників та пам'ятних знаків, присвячених жертвам Голодомору. Пам'ять про Голодомор стала невід'ємною частиною національної пам'яті українського народу. Щороку в четверту суботу листопада українці запалюють свічки як символ пам'яті про вбитих голодом. У понад 40 містах 15 країн світу споруджені пам'ятники чи встановлені інші пам'ятні знаки на вшанування пам'яті жертв Голодомору.

Список використаних джерел:

1. Гісем О. М., Мартинюк О. О. Історія: Україна і світ (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. Харків: Вид-во Ранок. 2018. С.72-82.
2. Попович М. Нарис історії культури України. К.: Генеза. 2001. С. 728

Мороз Дмитро,

*Відокремлений структурний підрозділ
“Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки”*

Науковий керівник: Бардюк Лідія,
*викладач – методист, спеціаліст вищої
категорії.*

ПРИЧИНИ ВОЛИНСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ 1943-1944 РР.

Історія українсько-польського сусідства багата на приклади щирої дружби, взаємодопомоги, співпраці між двома народами. На

сучасному етапі між Україною і Республікою Польща, які заявили про своє стратегічне партнерство, встановлено зв'язки в політичній, економічній, науковій, культурно-освітній та інших сферах. Та, незважаючи на це, багато історичних подій щодо спільного минулого цих держав не мають однозначної оцінки. Нині найбільш складною та нерозв'язною проблемою є Волинська трагедія 1943–1944 років. Вона викликає значний суспільний резонанс та різні тлумачення у вітчизняній і польській історіографіях, громадсько-політичному житті обох держав та народів, заважаючи гармонійному розвитку добросусідських відносин між ними. Деякі сили і в Польщі, і в Україні, намагаючись здобути сумнівні політичні дивіденди, вдаються до різних спекуляцій, перекручень, фальсифікації подій і фактів, маніпулюють історичною пам'яттю заради короткотривалих політичних вигод.

За радянських часів, через бажання уникнення міжнаціонального напруження у відносинах із сусідньою дружньою соціалістичною державою — Польською Народною Республікою, цю тематику не порушували, вона загалом була заборонена. Лише з геополітичними змінами 80–90-х років минулого століття, зростанням уваги до політики національної пам'яті, її реалістичного наповнення, криваві події міжнаціональної трагедії опинилися на вістрі наукового обговорення [1].

У традиційній польській історіографії Волинська трагедія сприймається як етнічна чистка виключно польського населення; в українській — як «дія у відповідь» на звірства поляків щодо українських цивільних. Ця тема значно більше досліджена з боку польських істориків. Вони займаються цією проблемою від часу закінчення Другої світової війни. Але, на жаль, польські науковці не об'єктивні у своїх судженнях. Вони перебільшують кількість польських жертв, зараховуючи до числа загиблих — поляків, які заховалися чи втекли від різанини. Применшують кількість українських жертв, зараховуючи загиблих українців від рук поляків, як поляків, що загинули від рук українців. Зараховують до числа польських жертв інших людей, навіть не польської національності, які загинули зовсім за інших обставин і не мали ніякого відношення до Волинської трагедії.

Українські історики почали досліджувати цю тему значно пізніше, після проголошення Україною незалежності. Ними були здійснені змістовні наукові напрацювання з проблематики

українсько-польського конфлікту періоду Другої світової війни [1]. Активізація досліджень відбулася після Революції Гідності. У 2015 році були розсекречені архіви колишніх репресивних органів Радянського Союзу до 1991 року, які зберігалися у фондах на території України. Результатом клопіткої роботи стали обґрунтовані висновки щодо причин та факторів, які призвели до Волинської трагедії. До них науковці відносять:

1. Драматичну історію польського й українського народів у XIV–XVIII століттях, заповнену польською експансією в Україну, селянсько-козацькими бунтами та повстаннями, що придушувалися в потоках крові й залишили у свідомості багатьох поколінь незабуті взаємні кривди і почуття соціальної несправедливості.

2. Досвід і уроки програної українцями війни з Польщею у 1918–1919 рр., які вказували на Другу Річ Посполиту, як одну із головних перешкод у побудові незалежної України. За однією із версій, саме це стало продовженням війни, або Другою польсько-українською війною 1942–1947 років.

3. Підбурювальну роль обох тоталітарних режимів – радянського й німецького - в посиленні українсько-польського протистояння.

4. Безкомпромісні позиції польського уряду й керівництва ОУН щодо територіального питання. Різні погляди українських і польських політиків щодо повоєнної державної належності Волині. Поляки не погоджувалися на зміну свого східного державного кордону, а українці не сприймали повернення до стану вересня 1939 року, з огляду на прагнення відновити в цьому краї власну державність.

5. Деморалізуючий вплив війни, яка спричинила велике моральне спустошення і відхід від норм соціальної поведінки, що зумовив кривавий і злочинний характер конфлікту [2].

У контексті досліджень українсько-польських відносин періоду Другої світової війни і подій на Волині 1943–1944 рр. в сучасній українській історіографії і досі обговорюється питання про те, хто відповідальний за волинську трагедію і є її винуватцем. Науковці зазначають вплив кількох чинників: «макровійни» між нацистською та радянською державно-військовими надпотугами, «мікровійни» між польським, українським і радянським підпіллям, малої громадянської війни між різними групами в українському підпіллі, селянської війни за землю, елементарного бандитського шумовіння, а також винищення нацистами волинських євреїв, яке, не маючи значного

впливу на волинську різню 1943 р., призвело до страшного знецінення людського життя у свідомості багатьох волинян [3].

Оскільки дві сторони проводили як оборонну, так і наступальну тактику, неможливо однозначно визначити, хто з них відповідалий, а хто ні. На мою думку, винні обидві сторони конфлікту, оскільки вони не змогли вирішити цю проблему мирним шляхом та політичним рішенням.

Підсумком трагічного українсько-польського конфлікту на Волині стали величезні людські жертви і матеріальні втрати з обох боків.

Список використаних джерел

1. Марущенко О. Волинська трагедія 1943 р. в сучасній українській історіографії. <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1954>

2. Лисенко О. Українсько-польські стосунки періоду Другої світової війни у вітчизняній історіографії. Бібліографічний покажчик. — К.; Івано-Франківськ, 2003.

3. У пошуках правди. Зб. матеріалів міжнар. наук. конф. «Українсько-польський конфлікт на Волині в роки Другої світової війни: генезис, характер, перебіг і наслідки». - Луцьк, 2003 р.

Мохнар Катерина,

КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

ПОРЯТУНОК ЄВРЕЇВ НА ВОЛИНІ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (ЗА ЖИТТЕПИСОМ РОДИНИ МОСІЙЧУКІВ)

Багато людей, незважаючи на смертельну небезпеку для їхнього життя у роки Другої світової війни врятували тисячі переслідуваних громадян своєї країни – євреїв, яких нацистський режим прирік на смерть. Таких людей називають Праведниками. **Актуальність теми** зумовлена ступенем недостатнього вивчення життєпису людей, які виявили милосердя та доброту і, незважаючи на ризик, рятували

приречених на смерть євреїв в окупованій Україні. **Мета роботи** полягає в тому, щоб відтворити життєвий шлях родини Мосійчуків, визначити їх внесок у контекст суспільно-політичних процесів України, зокрема, у період Другої Світової війни.

У результаті дослідження з'ясовано, що у період Другої світової війни Віра та Сергій Мосійчуки проживали у с. Городок Сенкевичівського району Волинської області. Багатодітна сім'я селян ростила і виховувала четверо дітей: Михайла (08.03.1933 р.н.), Степана (01.01.1934 р.н.), Орису (11.01.1941 р.н.), Галину (11.02.1939 р.). Батько – Мосійчук Сергій Ульянович (1907-1985 рр), працював у колгоспі імені Щорса (на фермі), мама – Мосійчук Віра Михайлівна (1909-1975 рр), працювала в ланці.

На момент порятунку євреїв сім'я Мосійчуків проживала у с. Городок. Родина Шер – батько Іцхак (Іцик), мати Мирля і троє дітей: Мотель (Мордехай) 1931 р.н., Лея 1933 р. н., Фріда 1940 р. н. – жили до війни у Луцьку. 25 червня до Луцька увійшли німецькі війська. У перші ж дні окупації близько 5 000 євреїв було вбито, решту згодом доправили до гетто. Родині Шер допоміг втекти з гетто Лазар Бурштейн, який виїхав з Луцька раніше. Він влаштувався десь у селі, а оскільки був добрим шевцем, своєю роботою міг віддячити селянам за проживання. Іцхак із родиною приєднався до нього. Вони переховувалися у селі Городок, переходили з однієї хати до іншої. У жовтні 1942 року Лазаря, його дружину та сина знайшли під час обшуку у родині, що їх переховувала [2].

Події розгорталися ранньої весни 1943 року, коли стояли голі дерева. Якби гілля було вкрите листям, то люди могли б у кущах переховатися від німців. А так подружжя євреїв Іцхак та Мирлю Шер застрелили посеред поля [4]. Батька й дядька Галини змусили викопати для покійників яму і зрівняти з землею, щоб не було знаку [1, арк. 4].

У хаті залишилася маленька білява Фріда, яку посадили в колиску до молодшої сестри, і підліток Цюпа, яка сховалася у льох під підлогою. 10-річна Лея так бігла полем, що погубила взуття на дерев'яних підшвах [3].

Троє дітей Мосійчуків стали рядком біля печі і боялися промовити слово. Мама прямила не піднімаючи голови. Коли німець і поліцей заглянули в льох, вони не могли не побачити Цюпу. Німець першим сказав, що нікого нема, а поліцей не заперечив [1, арк. 9]. Так дівчатка дивом вижили.

Однак їхнє проживання на хуторі загрожувало українським родинам. Цюпу обв'язали снопами збіжжя й вивезли вночі до Луцька. Там вона згодом вийшла заміж. Лея босоніж таки добігла в Одерати, її теж якось переправили у Затурці.

Важче було прилаштувати Фріду. Всі знали, що у Мосійчуків одна маленька донька. Після розстрілу батьків Фріда ще тиждень жила у сім'ї Мосійчуків. Віра та Сергій порадилися й вирішили підкинути її бездітним родичам у Буяни [1, арк. 5]. Неодноразово у хату Борисюків приходили німці та поліцейські. Вони підозрювали, що це єврейська дитина, хотіли забрати, але Юля сказала, що не віддасть, бо це її донька. Коли Іринка піросла і їй треба було йти до школи, Борисюки вирішили переїхати в Омеляник, поближче до Луцька. Батько влаштувався працювати онучником. Жили бідно, ще й Олександр невдовзі захворів і помер. Юля залишилася сама з донькою.

На тій вулиці, біля бараків, жив бездітний єврей Йосип Савулович. Він працював інженером, проектував у Луцьку мости. Сусід запропонував Юлі віддати йому Фріду-Ірину. Пообіцяв, що вона буде сита й одягнута, здобуде освіту. І слова дотримав. Ірина вивчилася на інженера у Києві [1, арк. 5].

На початку 90-х років ХХ ст. до Ізраїлю почали виїжджати етнічні євреї з пострадянських країн. Туди потрапили Цюпа, Лея і Фріда, які були врятовані родиною Мосійчуків.

Фріда Шер особисто зверталася до інституту Яд Вашем із проханням визнати подружжя Мосійчуків за їх подвиг Праведниками світу [1, арк. 1]. За їх вчинок та порятунок – вдячна життям. У 2012 році Галина Береза (донька Віри та Сергія) отримала медаль та сертифікат від Ізраїльського уряду. У Луцьку нагороду волинянці вручив посол Ізраїлю Реуєн Дін Ель.

Імена Сергія та Віри, згідно засідання комісії в Єрусалимі, висічено на Стіні пошани в Алеї праведників Яд Вашем в Єрусалимі.

Таким чином, завдяки милосердним та добрим людям – Вірі та Сергію Мосійчукам вдалося врятувати життя дівчаткам Фріді, Леї, Цюпі, та, звичайно, їхнім поколінням. На прикладі однієї історії порятунку єврейських дівчаток прослідковується історія порятунку єврейського народу українцями в роки Другої світової війни.

Список використаних джерел

1. Архівні матеріали меморіального комплексу історії Голокосту Яд Вашем. Єрусалим. Ізраїль. № 162340 від 02.02.2012. на 7 арк.

2. База даних Праведників народів світу держав СРСР. URL: <https://www.yadvashem.org/ru/righteous/statistics.html> (дата звернення: 09.09. 2023).

3. Лівіцька О. Її звали Фріда. Волинська газета. URL: <http://volga.lutsk.ua/view/4054/1/> (дата звернення: 22.08. 2023).

4. Опитано Березу Галину Сергіївну, 1939 р. н., с. Коршів Луцького району, 28.08.2023 р.

Нагірська Лілія,

КЗЗСО «Заборольський лицей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

МУЗЕЙ «ЛЕСИНА ВІТАЛЬНЯ» – КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ВОЛИНІ

Дослідження історичних аспектів створення та культурної значимості музею «Лесина вітальня» є дуже **актуальним** завданням. Родина Косачів є однією з найвідоміших родин в українській культурі. Леся Українка – видатна українська письменниця, поетеса, громадська діячка, перекладачка, котра зробила вагомий внесок у розвиток української літератури та культури світу загалом.

У цьому контексті музей «Лесина вітальня» є дуже важливим культурним об'єктом, який зберігає пам'ять про життя та творчість Лесі Українки, її родини. Музей є унікальним, оскільки він знаходиться в будинку, де Косачі проживали та працювали, тому він зберігає не лише культурну спадщину, а й історичну.

Вивчення культурної значимості музею допоможе з'ясувати, як він впливає на формування уявлень про Лесю Українку та її родину, яку роль він відіграє у збереженні національної культурної спадщини. Також важливо зазначити, що музей «Лесина вітальня» є важливим об'єктом для туристів, які цікавляться історією та культурою України.

Мета нашої публікації – дослідити і узагальнити історію та визначити значимість музею «Лесина вітальня», який є культурною спадщиною Волині.

У результаті дослідження з'ясовано, що меморіальний музей «Лесина вітальня» розташований на другому поверсі будинку в

Луцьку по вулиці Драгоманова 23, який мав чимало господарів та призначень. У 1890-1891 рр. у західному крилі будівлі, на другому поверсі, була канцелярія повітового мирового посередника Петра Косача (батька Лесі Українки), а навпроти – його службова квартира. З 1985 р. будинок переданий адміністрації Державного історико-культурного заповідника. Меморіальний музей «Лесина вітальня» створений 2007 року: експозиція розмістилася у східному крилі будинку. Поштовхом для відкриття музею став факт, що саме у Луцьку, у ранньому дитинстві, Лариса Косач – майбутня велика Леся Українка – написала свій перший вірш «Надія». Експозиція музею представлена не звичними застеленими вітринами, а так, що до всього можна доторкнутися – подивитись у дзеркало, посидіти за столом, пограти на піаніно або потримати книжки часів Лесі Українки. Працівникам музею вдалося відтворити атмосферу житла української інтелігентної родини завдяки вдало підібраним меблям, типовим для кінця ХІХ ст. [1].

У передпокої розміщена колекція фотографій старого Луцька, який бачила і в якому жила Леся. Це фотографії замку, його мурів, веж, світлини костелу, де любила слухати орган видатна поетеса [2].

Вітальня – це головна зала музею. Тут, окрім старовинних меблів, привертають увагу фотографії батьків, бабусі, тіток, дітей. Усі знімки зроблені не пізніше як травень 1891 року. На окрему увагу заслуговує фортепіано: саме у Луцьку в 1880 р. тітка Олександра почала вчити малу Ларису гри на фортепіано. Вже у грудні 1890 року в листі до М. Драгоманова письменниця напише: «Мені часом здається, що з мене вийшов би далеко кращий музикант, ніж поет...». Цю залу використовують як місце зустрічей з митцями, шанувальниками творчості Лесі Українки. Тут можна послухати поезію, пісні на слова поетеси, її улюблені мелодії [1].

Остання зала музею презентує їдальню, де вся сім'я збиралася разом біля самовару та вели розмови, диспути. Відвідавши цю залу, можна ознайомитися з інтер'єром кімнати кінця ХІХ ст.

Сім'я Косачів мешкала у цій кам'яниці в 1890-1891 рр. Про відновлення музею вперше заговорили 1985 року після створення Луцького історико-культурного заповідника. Перший крок до його відновлення було зроблено 1990 року на сесії обласної ради. Саме тоді йшла підготовка до проведення в Луцьку міжнародного симпозіуму, присвяченого 120-річчю з дня народження Лесі Українки [3].

Таким чином, музей «Лесина вітальня» є важливим символом української культури та національної історії, який зберігає пам'ять

про одну з найвидатніших родин в українській літературі. Музей «Лесина вітальня» є місцем, де можна відчутти дух творчості, відчуття патріотизму та глибокого почуття національної ідентичності.

Значущість музею полягає не тільки в зберіганні матеріальної спадщини родини Косачів, але й у відтворенні епохи та культурного середовища, в якому зростала Леся Українка та її родина. Музей створює можливість побачити, як жили, працювали та творили відомі українські поети та літератори на початку ХХ століття.

Таким чином, музей «Лесина вітальня» є значимим культурним об'єктом, який дозволяє зберегти та відтворити історію та культурний дух родини Косачів. Він не тільки зберігає національну спадщину, але й відіграє важливу роль у вихованні молодого покоління та розвитку національної свідомості.

Список використаних джерел

1. Лесина вітальня. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/vo/lk/lutsk/museums/lesya/>
Дата звернення 15.08.2023 р.
2. Музей «Лесина вітальня». URL: <https://www.visitlutsk.com/muzej-lesyna-vitalnya/> Дата звернення 03.09.2023 р.
3. Якименко М. «Лесина вітальня» в Луцьку. URL: <http://www.golos.com.ua/article/199638> Дата звернення 16.09.2023.

Нестерук Ірина

Ковельський фаховий медичний коледж

Волинської обласної ради

Науковий керівник: Левочко О. М.

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Формування Легіону Українських Січових Стрільців відбулося в період Першої світової війни у 1914 р., під час проголошення маніфесту із закликом згуртуватися під назвою Українських Січових Стрільців. Створення відбулося на основі молодіжної організації: «Сокіл», «Січ» і «Пласт», а також за участі гімназистів й студентів. Цей легіон перебував у складі австро-угорської армії та був єдиною

добровільною військовою отарою. Серед найвідоміших членів УСС стали Євген Коновалець, Роман Сушко, Микола Загаєвич, Степан Шухевич, Іван Андрух, Ольга Басараб.

Незважаючи на складні умови під час Першої світової війни, стрільці зуміли перетворити свій легіон на вправне українське військо з національною символікою та українською мовою. Окрім участі у бойових діях, основною метою для легіону стало завоювати Українську державу та волю України. Навіть видатний письменник Іван Франко, який був у списку почесних УСС звертався, що вони є джерелом його душі і його стремління, а його син Петро був одним із найвідважніших учасників бойових дій у складі легіону.

Важливою складовою в історії української культури першої половини ХХ століття увійшла стрілецька творчість, яка просувалась у галузі літератури і мистецтва. За допомогою творчості, яку здобули літератори, композитори і театральні діячі, легіон Українських січових стрільців стали важливим чинником збереження національної ідентичності народу. Їхня спільна мета дала їм можливість битися до останньої краплі крові, за волю українського народу, за її славу і культуру.

Одним із найпоширеніших та найпопулярніших проявів творчості Українських січових стрільців були пісні, які їх часто надихали та супроводжували на найважливіші бої. Серед найкращих пісень, які вони виконували були: «Чуєш, брате мій», «Ой на горі на Маківці». А гімном Січових стрільців стала пісня «Ой у лузі червона калина».

Ой у лузі червона калина похилилася,
Чогось наша славна Україна зажурилася.
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо!
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо!

Марширують наші добровольці у кривавий тан
Визволяти братів-українців з московських кайдан

А ми тую червону калину підіймемо
А ми нашу славну Україну
Гей, гей, розвеселимо!
А ми тую червону калину підіймемо
А ми нашу славну Україну
Гей, гей, розвеселимо!

Гей, розвеселимо Україну
Гей, розвеселимо, розвеселимо!
Гей, розвеселимо Україну
Гей, розвеселимо, розвеселимо!
Не хилися, червона калино маєш білий цвіт
Не журися, славна Україно маєш вільний рід
А ми тую червону калину підіймемо
А ми нашу славу Україну
Гей, гей, розвеселимо!
А ми тую червону калину підіймемо
А ми нашу славу Україну
Гей, гей, розвеселимо!
Гей, розвеселимо Україну
Гей, розвеселимо, розвеселимо!
Гей, розвеселимо Україну
Гей, розвеселимо, розвеселимо!
Гей, розвеселимо Україну
Гей, розвеселимо, розвеселимо!
Гей, розвеселимо Україну
Гей, розвеселимо, розвеселимо!

Завдяки стрілецьким пісням, музиці населення вперше знайомилося з ідеєю української державності, а форми подачі та їх ідеї сприяли проникненню у глибину української душі.

Чітким проявом Українського Січового Стрілецтва була його літературна творчість. На початку Першої світової війни багато січових стрільців писали вірші та нариси. Вели щоденники в якому ознайомлювали читачів з життям легіону, його боротьбою, радощами й печалю. Під час війни УСС залучали український народ в створені читалень, товариств «Просвіта» в збереженні та підтримці українського шкільництва. Протягом 1916 – поч. 1917 років понад два десятки стрільців під керівництвом сотника Д. Вітовського та чотарів М. Саєвича і М. Гаврилка організували до ста українських шкіл на Волині. Деякі з них працювали у школах вчителями та видавництвом підручників для учнів.

У роки Першої світової війни існувала ще одна просвітня формація під назвою Пресова квартира УСС, головним завданням якої було збирання, поширення та збереження традицій стрілецтва і матеріалів з історії Легіону. З часом ця формація поширилася на духовне, культурне й просвітницьке життя Легіону.

Попри все, окрім бойових досягнень, стрільці залишили про себе велику культурну спадщину, а саме пісенного культу, яка не втрачає своєї популярності понад багатьох років. Їхня історія – це гордість та слава наших народів, які прагнули вільної та суверенної України. І хоч чотири роки тяжкої боротьби не принесли перемоги, але ця славна частина української історії наблизила нашу незалежність та любов до рідної землі. Отже, їх можна вважати справжніми зачатками української держави та культури.

Список використаних джерел

1. "Довідник з історії України від А до Я", І. Підкова і Р. Шуст, Київ "Генеза", 2001.
2. <https://mij-kraj.com.ua/mi-%E2%80%93-gorda-natsiya/kulturno-prosvitnytska-diiialnist-lehionu-ukrainskykh-sichovykh-striltsiv-u-roky-pershoi-svitovoi-viiny>
3. <https://ukrreferat.com/chapters/literatura-ukrainska/kulturno-prosvitnitska-diyalnist-ykrainskih-cichovih-striltsiv-u-roki-pershoi-svitovoi-vijni-referat.html>

Овчарук Олександра

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки" група
П-11*

Науковий керівник: Кузьмич Ольга,
викладач першої категорії, кандидат
історичних наук

ІДЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ В ПОСТАТІ МИКОЛИ МІХНОВСЬКОГО

*«Українська національна держава –
це не засіб, а мета, до якої треба прагнути».*

Микола Міхновський

Політичний діяч, який вперше обґрунтував концепцію і принципи створення незалежної Української Держави, визначний юрист, публіцист, один з організаторів Української Армії, громадський діяч, активний борець за Самостійну Україну і це ще

далеко не всі здобутки Миколи Івановича Міхновського, постать якого зайняла почесне місце в історії України.

Микола Міхновський народився 31 березня 1873 року та належав до тієї когорти людей, кого неможливо назвати "людиною свого часу". Він його випереджував. У той час, коли його сучасники несміливо подавали голос за автономію України, він звучно і твердо відстоював ідею українського самостійництва і своєю безкомпромісною боротьбою наближував перспективу незалежності конкретними справами.

"Нашому поколінню належить створити українську національну ідеологію для боротьби за визволення нації і для створення своєї держави. Ми боремося за самостійну суверенну Україну, соборну, цілу і неподільну - від Сяну по Кубань, від Карпат по Кавказ, вільну між вільними, без пана й без хама", – рішуче й безповоротно окреслив 18-річний Микола Міхновський, учасник "Братства тарасівців", власне життєве кредо.

Першим від часів Пилипа Орлика, хто накреслив суспільні та політичні основи буття незалежної Української Держави, склавши у 1905 році проєкт її Конституції.

Микола Міхновський разом з однодумцями розробив програму творення українського війська, яку з початком Української революції 1917–1921 активно втілював у життя; був засновником і керівником утвореного 16 березня 1917 р. Українського військового клубу імені гетьмана Павла Полуботка, один з організаторів 1-го Українського полку ім. Б. Хмельницького; активний діяч Всеукраїнських національних конгресів 1917 р., де на одному з них, був обраний членом Української Центральної Ради. Так, з історичних та літературних джерел стало відомо, що Міхновський до кінця свого життя продовжував досить інтенсивно контактувати з політичними діячами, які були перейняті майбутньою долею України. Він прагнув до незалежної України, модерного соціально–економічного ладу, всебічного розвитку українського народу в родині європейських народів, розквіту його мови, національної культури, – усі ці його прагнення відповідали найглибшим тенденціям історичного розвитку».

Таким чином, Миколи Міхновського найбільшою заслугою було надання великого творчого розмаху українським національним почуванням. Він розпалив серед Українців в полум'я любові до Великої, Вільної, Самостійної України. Таке захоплення

національних почувань великим, достойним великої нації, ідеалом – забезпечило Миколі Міхновському почесне місце в історії України навіки.

Список використаних джерел

1. Бойко О.Д. Міхновський Микола Іванович [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2009. - 790 с. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Mikhnovsky_M_I

2. Павло Гай-Нижник. Шемет С. Микола Міхновський (Посмертна згадка) (Квітень 1925 р.). – Режим доступу: Шемет С. Микола Міхновський (Посмертна згадка) (hai-nuzhnyk.in.ua)

3. Петро Кралюк. Микола Міхновський: чому його ідеї про самостійну Україну не були почуті 100 років тому. 31 березня 2023, 07:30 – Режим доступу: Микола Міхновський: чому його ідеї про самостійну Україну не були почуті 100 років тому (radiosvoboda.org)

Рижко Катерина

КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

ЧЕСЬКА ШКІЛЬНА МАТИЦЯ У ЛУЦЬКУ

Актуальність теми зумовлена дослідженням чеської школи в Луцьку. **Мета роботи** полягає у вивченні історії виникнення цієї школи шляхом аналізу історичних джерел.

У результаті досліджено процес становлення та розвитку громадської організації волинських чехів «Чеська матиця шкільна», яка своїм єдиним завданням вбачала розквіт чеського шкільництва й освіти з виключенням політичної діяльності.

Громадське товариство «Чеська шкільна матиця» було засновано у вересні 1923 року разом з об'єднанням чехословаків за

кордоном і Чехословацьким закордонним бюро, урядом Чехословаччини, окремими представниками інтелігенції та громадськими організаціями,

Міністерством шкільництва та освіти Чехословаччини надавалася допомога матичним школам «Чеська матиця шкільна». Власну чеську школу «Чеська матиця шкільна» у Луцьку відкрила в 1929 році. У 1933 році у школі функціонувало шість класів, а з 1934 року чеська школа в Луцьку давала повну семирічну освіту та проіснувала до 1939 року [2, с. 27].

«Чеська матиця шкільна» у Луцьку була єдиною чеською школою в цілому окрузі. У приміщенні цієї школи розташоване представництво чеської шкільної справи в Республіці Польща [3, с. 59].

Розвиток чеського шкільництва в Луцьку активно підтримували представники чеської громади міста. Так, відомий бровар Вацлав Земан у 1934 р. подарував закладу ділянку вартістю 6 тис. злотих. У приміщенні новозбудованої школи розміщувалася також бібліотека й осередок «Чеської шкільної матиці». Того ж року в листопаді при школі було створено інтернат, що являв собою будинок із трьох кімнат: одна для дівчат, інша для хлопців і їдальня. У 1934 р. там жили 14 дітей. Наступного року інтернат переїхав у п'ятикімнатну квартиру з кухнею. Завдаток за неї в сумі 200 злотих сплатило товариство. У 1935 р. там жили 25 осіб, у 1936 р. – 28. Місячна плата за проживання в 1934 р. становила 8 злотих, а в 1936 р. – 35 злотих [1, с. 171].

Важливу роль в освітньому процесі відігравали бібліотеки, які функціонували при школах ще із часів Російської імперії. У міжвоєнний період вони оновилися, поповнили свої фонди, зокрема і завдяки

зв'язкам із Чехословаччиною. Найбільші бібліотеки функціонували в поселеннях Боратині, Квасиліві, Мощаниці, Старому Теремному й інших. Наприклад, бібліотека в с. Вовковії із часу відновлення в 1923 р. мала у фонді лише 327 книг, а за допомогою Міністерства шкільництва й освіти Чехословаччини в 1939 р. число примірників книг у бібліотеці зросло до 1 676, з них чеською мовою – 1 127. Чеська матиця організовувала також пересувні бібліотеки (усього 34). Чехи передплачували газети, ілюстровані журнали, періодику господарського характеру, цікавилися радіопередачами, купували багато грамплатівок [4, с.105].

Отже, ця школа є свідченням довголітньої історії освітньої діяльності та культурного обміну між Україною та Чехією. Ця школа ідентифікується із спадщиною, яка датується 1929 роком та є важливим символом партнерства між Україною та Чеською Республікою в галузі освіти.

Список використаних джерел

1. Малеончук Г., Шваб А. Міжвоєнний Луцьк: суспільно-політичний, соціально-економічний, культур-ний розвиток (1919-1939). Луцьк: Терен, 2022. 216 с.

2. Панишко Г. (2023). СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «ЧЕСЬКА МАТИЦА ШКІЛЬНА» ТА ЇЇ ДІЯЛЬНІСТЬ НА ВОЛИНІ. Літопис Волині, (28), 21-28. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/406> Дата звернення 08.10.2023.

3. Рудницький С.В. Суспільно-політичні інтереси поляків незалежної України: монографія. Житомир : ФО-П Євенок О.О. 2014, 662 с.

4. Шульга С. Освітні процеси на Волині другої половини ХІХ – 1930-х рр.: етнонаціональний фактор. Освітні традиції та «Просвіта» на Волині: до 75-річчя факультету історії, політології та національної безпеки Волин-ського національного університету імені Лесі Українки: колективна монографія / за ред. Я.Б. Яроша. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 400 с.

Савлук Єлизавета

КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

ХРЕСТОВОЗДВИЖЕНСЬКА ЦЕРКВА – ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ

Актуальність теми зумовлена важливістю вивчення та поглиблення знань про Хрестовоздвиженську церкву, оскільки вона є цінним джерелом інформації про минуле нашого краю. **Мета роботи**

полягає у дослідженні цікавих фактів про історію створення, будівництво та подальше існування церкви.

У результаті дослідження з'ясовано, що сто двадцять п'ять років тому – 26 серпня 1890 р. – відбулось освячення піднятої з руїн луцької церкви Воздвиження Чесного Хреста – головної святині історичного Луцького братства [4]. Хрестовоздвиженська церква є зразком пристосованого до оборони храму, що демонструє вплив дерев'яної церковної архітектури на муровану. Споруда є пам'яткою архітектури національного значення з охоронним № 79. Вона ввійшла до затвердженого урядом Переліку видатних пам'яток історії та культури. Наприкінці 1990-х років був опрацьований проект відтворення пам'ятки, але все ж не був реалізований [2].

Хрестовоздвиженська церква разом з монастирем василіанів становлять єдиний комплекс вцілілих пам'яток архітектури, збудованих Луцьким Хрестовоздвиженським братством.

Перша дерев'яна церква Воздвиження Чесного Хреста будувалася протягом 1620 р. Будівництво ж цегляної церкви датується початком 30-х років. Це був великий храм довжиною 25 м і більше 10 м завширшки. В підвалах знаходилися склепи фундаторів церкви та найбільш видатних діячів братства. Після 1730 р. Хрестовоздвиженська церква переходить до уніатського ордену отців василіан. В 1795 р. із встановленням влади Російської імперії, храм було знову передано православним і він, як найбільший в місті на той час, стає соборним. У 1803 р. під час великої пожежі в Луцьку згорів дах церкви, а в 1864 р. церкву розібрали до вівтарної частини. У 1871 р. було відновлене Луцьке православне братство. У 1890 р. церкву почали відбудовувати [3].

Серед цікавих фактів знаходимо інформацію, що в 1935-1937 рр. за проектом архітектора Сергія Тимошенка змінюється силует купола й ліхтаря, а також західний фронтон церкви. З 1956 р. Хрестовоздвиженська церква заноситься у списки пам'яток архітектури УРСР. У 1957 р. під її куполом розміщують небосхил планетарію, а в 1964 р. розбирають її притвор і на його місці споруджують двоповерхову прибудову з приміщеннями для обслуговування планетарію.

Влітку 1990 р. споруду повернули православній общині, зусиллями якої вона була відремонтована і відтоді використовується за своїм прямим призначенням – відправленням служби Божої [2]. Тепер там 27 вересня відзначають свято Воздвиження Чесного Хреста

Господнього. Цей день є престольним празником Свято-Хрестовоздвиженського храму Луцька [1].

Варто зазначити, що унаслідок руйнувань і перебудов церква значно змінила первісний вигляд. Тепер вона прямокутна в плані, з напівкруглою апсидою на сході і двоповерховою прибудовою на заході, укріплена двома контрфорсами. Центральну частину вінчає баня без підбанника. У крипті під храмом поховано членів луцького православного Хрестовоздвиженського братства, серед них – Д. Братковський. На північному фасаді вмуровано намогильну плиту луцького бурмистра Г. Посолейковича, встановлено меморіальну дошку на честь Галшки Гулевичівни та зроблено Меморіал у пам'ять членів братства, похованих у крипті церкви [2].

Історія Хрестовоздвиженської церкви є цікавою та багатою. Вона стала однією з найпрекрасніших окрас міста, яка з важкістю і великими змінами у будівництві збереглася до наших часів. Тепер Братська Хрестовоздвиженська церква, починаючи з 1990 року, використовується братством як єпархіальний храм Української православної церкви Київського патріархату.

Список використаних джерел

1. У СВЯТО-ХРЕСТОВОЗДВИЖЕНСЬКОМУ ХРАМІ ЛУЦЬКА – ПРЕСТОЛЬНЕ СВЯТО. URL: https://www.volynnews.com/news/society/u_svyato-khrestovozdvyzhenskomu_khrami_lutska__prestolne_svyato_foto/ Дата звернення 16.09.2023.
2. Хрестовоздвиженська церква в Луцьку. URL: <https://vue.gov.ua/> Дата звернення 18.09.2023.
3. Хрестовоздвиженська церква. URL: <http://culture-lutsk.org.ua/spadshchyna/tserkva-khrestovozdvyzhenska> Дата звернення 25.09.2023.
4. Чим особлива братська Хрестовоздвиженська церква у Луцьку. ФОТО. 17 листопада 2015 р. URL: <https://www.volynpost.com/news/60835-chym-osoblyva-bratska-hrestovozdvyzhenska-cerkva-u-lucku-foto> Дата звернення 08.10.2023.

САХНІК Софія

Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки"

Науковий керівник: ТКАЧИК Олександр,
викладач історії, викладач вищої
категорії, к.і.н.

"ВЕЗІТЬ ДО ГАЙДУКАТА З БОРОДОЮ", АБО ХРОНІКА ЛУЦЬКОГО АДВОКАТА ЧЕРЕВКА

Архітектура Луцька зберегла чимало вагомих історичних пам'яток минулих століть. Кожна з таких пам'яток тягне за собою якусь історію: деякі з них активно обговорюються істориками та краєзнавцями, тоді як інші геть призабуті та нагадують про себе лише крізь призму забутих віків.

За останні п'ять років особливу цікавість для наукових досліджень становила історія адвоката Юрія Петровича Черевка, який жив у 1920-1930-х роках на перетині вулиць Дольної та Тринітарської (нині Сенаторки Лечанівської). Адвокат прославився своєю історією, яка містить мораль не лише з професійної точки зору, а й з моральної.

Юрій Черевко народився на Полтавщині. Відповідні записи в архівах свідчать про козацьке походження майбутнього адвоката. Черевко був з доволі великої сім'ї, однак з дитинства проявляв неабияку мудрість та розсудливість. Відтоді батько Черевка визначив його долю: Юрій стане священником. Тогочасний імператив виховання дав свій плід – і Черевко спершу здобув духовну освіту.

Як говорить Тамара Гейло, внучка Юрія Петровича: "Дідусь був дуже віруючою людиною все своє життя. Але священником не став. Він просто вважав, що для цього треба віддати всього себе Богу і мати священництво за покликання. Коли не пішов у священники, то батько на нього дуже розгнівався і фактично позбавив його фінансування. Тому далі той уже самотужки здобував освіту юриста і торував собі стежку" [1].

Здобувавши освіту в Тарту (Естонія) Черевко настільки надихнувся європейською архітектурою, що прибувши на рідні землі, вирішив відтворити цей стиль на власному будинку. Ось так з'явився славетний будинок адвоката Черевка у місті Луцьк.

Достеменно невідомо, чому Юрій Петрович обрав саме Луцьк для роботи та проживання. Існує версія, що він прибув сюди як

мировий суддя. Однак закінчивши судову діяльність, Черевко вирішив вести адвокатську справу. Що й не дивно, оскільки цій людині завжди було притаманне бажання захищати. Вибір місця зайняття адвокатською діяльністю зупинився на раніше згаданому будинку, який згодом почав слугувати Юрію як в якості житла, так і в якості локації взаємодії зі своїми клієнтами.

Будучи доволі успішним заможним юристом, Черевко ніколи не хизувався своїми статками та був дуже лояльний до оточуючих: брався за справи українських селян за мізерну плату, надавав свої послуги по бартеру, одягався просто і ніколи не ставив за ціль накопичення великих статків.

"Люди називали його "гайдуком з бородою". Люди їхали сюди і навіть не знали його прізвища, вони просто казали "везіть до гайдуката з бородою", і було ясно – до кого саме" – згадує Тамара Гейло [1].

Черевко пережив прихід советів у 1939-му, однак був змушений призупинити, а як згодом виявилось, і зовсім завершити свою приватну адвокатську практику. Він почав працювати у державній адвокатурі, де познайомився з Ізмайловим, який потім відіграє провідну, на жаль, негативну роль в долі Юрія Петровича.

Черевко продовжував допомагати людям з юридичними питаннями. Однак через авторитет адвоката та відсутності протиправності в його діях радянська влада не могла застосувати до Юрія жодних тогочасних санкцій: ні розстрілу, ні заслання.

Недовгим було розмірене життя адвоката: у 1943-му в його будинок ввірвалось гестапо. Вважається, що Ізмайлов, згаданий раніше "товариш" Черевка, зробив на нього брехливий донос. Можна припустити, що на такі дії штовхає або нелюдська заздрість, або бажання захистити свою сім'ю будь-яким способом (Ізмайлов мав жінку-єврейку), або і те, і інше.

Коли Черевко впізнав почерк "товариша" на доносі, його чекало чимале потрясіння. Про те, чи завжди зроблене людям добро повертається у такому ж вигляді, луцький адвокат роздумував вже у рівненській в'язниці.

Юрій Петрович дивом повернувся додому. Наприкінці 1943-го його разом з співкамерниками вивели та повезли в невідомому напрямку. Очікуючи санкцій, Черевко сам не помітив, як став вільним. Його відпустили.

13-го січня 1944 року все ж обірвалося життя сумнозвісного адвоката. Він помер від несподіваного вистрілу в потилицю, котрий

здійснив, як не дивно, той самий Ізмайлов. Він знав, що не нестиме відповідальність за вбивство на законодавчому рівні, тому вирішив, що вбити – легше, ніж дивитися в очі товаришу після своїх ганебних вчинків.

Станом на звітну дату будинок Черевка зберіг тогочасний зовнішній вигляд та слугує житлом для нащадків луцького адвоката.

Юрій Черевко був похований на цвинтарі навпроти гімназії № 4. Згодом там поховали і його дружину. Пізніше їх останки перепоховали на цвинтарі на вулиці Рівненській (рідним тоді дозволяли так робити) [1].

Ми вважаємо, що, перш за все, ця луцька історія вчить не покладати руки та докладати максимум зусиль задля досягнення власних цілей; робити для людей добрі справи, якщо є бажання мати гідність в своїх очах та авторитет в очах суспільства. І що не менш важливо – бути уважним до свого оточення, адже саме відсутність такої уважності може призвести не лише до труднощів, а й до зради ціною в життя.

Список використаних джерел

1. Ливицька О. Таємниці дому луцького адвоката Черевка, або «Не називайте її... синагогою». СВОЯ ІСТОРІЯ. URL: <https://pershyj.com/p-ne-nazivaite-yiyi-sinagogoyu-dim-lutskogo-advokata-20h-yuriya-cherevka-svoya-istoriya-39645> (дата звернення: 05.01.2024р.)

Сокоринська Юлія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Чернюк Ірина,
викладач української мови та літератури,
спеціаліст вищої категорії

УКРАЇНСЬКА ФРАЗЕОЛОГІЯ ПРО ФОРМИ ЕТИКЕТУ

Українська мова дуже різноманітна та багата на всілякі вирази, які прийнято називати фразеологізмами. У кожній мові фразеологізми посідають неабияке місце, адже вони являються здобутками мудрості та культури народу. Фразеологізми – це неподільні за змістом, але

стійкі за своєю структурою та будовою словосполучення, які зазвичай за значенням дорівнюють одному слову [1].

Фразеологічні знаки вносять до комунікативного процесу цілий світ смислів, особливу образність, виразність, експресивність, що ґрунтуються на комплексі почуттів, уявлень народу.

Часто в повсякденному житті ми вживаємо ті чи інші фразеологізми, які додають яскравих акцентів в процесі спілкування. Це є так само важливо, як і невербальні сигнали, жестикуляція, тон голосу тощо. Українська фразеологія багата на вирази, що відображають різноманітні аспекти несловесного спілкування. Для того, щоб формувати в оточення позитивне враження, потрібно добре володіти етикетом, і це справді так, адже етикет – це культура спілкування, правила поведінки і спілкування людей у суспільстві.

Існують різні форми етикету: вербальний, паралінгвістичний, кінетичний, невербальний, проксемічний та інші. Вербальний етикет – це мовленнєвий етикет, який спирається на моральні правила і вимоги у спілкуванні. Невербальний етикет – це жести, інтонація, темп вимови під час розмови. Вербальне і невербальне спілкування слід поєднувати. І саме в таких формах етикету ми найчастіше вживаємо фразеологізми.

Українська фразеологія відіграє важливу роль у вербальному етикеті, виражаючи повагу, ввічливість, вихованість тощо. Різні мови світу виробили свої етикетні мовленнєві формули, що зав'язуються з метою: контакту (звертання, вітання), підтримки комунікації (пробачення, скарга, комплімент), припинення комунікації (прощання, побажання).

Фразеологізми, які використовуються для встановлення контакту:

- Звертання : *Хомо невірний! Бог з Вами! Серденько моє! Люди добрі!* [2].

- Привітання: *як ся маєш* – усталена форма запитання про здоров'я, життя (при зустрічі, вітанні з кимось); *скільки зим, скільки літ!; Дай тобі Боже!; Здорові були!; Будьте здорові!; Помагай біг!; хліб та (і) сіль!; мир сьому дому!; мир вам!; з неділею (з понеділком, у хату)* [2].

Фразеологізми, які використовуються для підтримки комунікації:

- Скарга – *аби день до вечора* – недбало, абияк; *аби очі не виділи* – уживається для вираження незадоволення кимсь, чимсь; *аби тебе*

дідько сколов – висловлення невдоволення; *на серці кипить* – хвилювання, переживання; *в душі закипає* – гнів, незадоволення; *досада хапає* = душевний біль; *шкребе на душі* – почуття гіркоти, суму; *лихо не принесло* – небажана поява когось [2].

- Компліменти: фразеологізми-порівняння: *гарна, мов печеричка*; *гарна, як квітка гаївка*; *молода, як у спасівку яглиця*; *врода, як повна рожка*; *кров з молоком* – здоровий, рожевовидий; *тонкого ладу* – високоосвічений, вихований; *за словом до кишені не лізе* – дотепний, меткий у розмові; *є лій у голові* – хтось розумний, кмітливий; *золотий лоб* – розумний, мудрий; *майстер на всякі штуки* – дотепна, вигадлива людина; *майстер на всі руки* – тямущий у будь-якій справі; *має Бога в серці* – милосердний, добрий, совісний; *молодий, та ранній* – не за віком досвідчений; *хоч з лиця води напиється* – дуже гарний, вродливий [2].

- Антикомпліменти: *ні складу, ні ладу* – негарний, непоказний, непривабливий; *як з гречки лико* – поганий, нікчемний, нікудишний; *як вичавлений лимон* – людина, яка має поганий вигляд через хворобу, переживання, втому; *лихий на язик* – який дошкульно висловлюється, говорить неприємні речі; *мідний лоб* – упертий, нерозсудливий; *не має душі* – непорядний, недобррозичливий, жорстокий; фразеологізм-порівняння - *страшний, як на кілку глек* [2].

Припинення комунікації:

- Прощання: *Не поминайте злом; Їдьте здорові, най Вас Бог провадить!; Хай Бог боронить!; Здорові зоставайтесь!; З Богом ідіть!; Ходи здоровий!; Майтеся гаразд!; Зоставайтесь з миром!; Іди з миром (в мирі)! Усіх (всіх) благ!; Всього доброго (найкращого)! [2].*

- Побажання: *бажаю Божого благословення; бажаю веселих свят; хвалити Бога; б'ю тобі чолом; великий рости; будь здорова, як вода, а багата, як земля; ні пуха ні пера; хай мати Божя милує, Господь Вас поздоровляє; хай (нехай) вас (тебе) Бог (Господь) не забуде; хай (нехай) Бог (Господь) помагає; щоб добра година знала; ні луски, ні зябри (рідше хвоста); на здоров'ячко; нехай здоров буде; на щастя; з роси та з води; у добрий час; дай Боже (Бог) здоров'я; з Богом; у добрий час; хай (нехай) легенько гикнеться; ваше слово та Богові в уші, а лихому поза уші; майся гаразд; з Богом Парасю [2].*

Отже, етикет та його різні форми відіграють важливу роль у комунікації, а українська фразеологія відтворює цю важливість через різноманітні вирази та фразеологізми. Фразеологія кожної мови - це

скарбниця народу, здобуток його мудрості й культури, що містить багатий матеріал про його історію, про звичаї, ідеали, мрії й сподівання.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.miyklas.com.ua/p/ukrainska-mova/10-klas/poniattia-normi-v-suchasni-ukrayinskii-literaturnii-movi-326692/osnovni-grupi-frazeologizmiv>
2. Словник фразеологізмів української мови / ред. В. О. Винник. - Київ : Наук. думка. 2003. 788 с.

Тарасюк Уляна

Ковельський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради

Науковий керівник: Левочко Ольга,
викладач історії та мистецтва

**КУЛЬТУРНО ОСВІТНЄ ЖИТТЯ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ
У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У ТАБОРІ
ФРАЙШТАДТ(АВСТРО- УГОРЩИНА) У 1915-1918**

У військовому полоні табору Фрайштадт у період Першої світової війни знаходилося значне число українських полонених, які, незважаючи на непрості умови, зуміли створити важливий культурно-освітній простір. Цей звіт присвячений аналізу культурних та освітніх ініціатив у таборі Фрайштадт, спрямованих на підтримку духовного розвитку та збереження ідентичності українських полонених у період військового полону.

Наприкінці 1914р. завдяки зусиллям СВУ австрійський уряд дозволив відокремити українських полонених від російських і перевести їх до окремих таборів на території Австро-Угорської імперії. У таборі Фрайштадт (Австрія) було зосереджено 30 тис. українських полонених.

Виховна діяльність у таборах була надзвичайно важкою, оскільки українські військовополонені боялися Росії. Масу полонених українців заздалегідь поділено на три групи: особи 1) Свідомі українці. 2) Так звані «малороси», темні й байдужі до

національних питань. 3) ворожі національній ідеї України; СБУ вирішив співпрацювати з усіма групами.

Завдяки наполегливій діяльності СБУ в таборі поступово зростало бажання в'язнів більше пізнати українську ідентичність, культуру та історію.

- **Культурні заходи**

Українські полонені виявили активну участь у створенні культурних ініціатив у таборі Фрайштадт. Однією з найважливіших ініціатив було створення освітніх закладів, де проводилися уроки української мови, лекції з різних предметів та інтелектуальні дискусії. Це сприяло збереженню та підтримці культурного спадку серед полонених[1].

За підтримки Андрія Жука Ільковича у таборі Фрайштадт було створено хор, який виконував українські народні пісні та пісні з різних країн світу. Це дозволяло полоненим українцям зберігати свою культуру та традиції, а також підтримувати духовний підйом[2,с.41].

Крім того, в таборі регулярно проводилися культурні заходи, такі як концерти, театральні вистави, виставки мистецтва та літературні читання. Ці події не лише розважали полонених, але й сприяли підтримці їхнього морального стану та утриманню духовного бадьорості в умовах полону[2,с.42].

- **Освітні ініціативи**

Окрім культурних подій, освітні ініціативи відіграли важливу роль у житті українських полонених. У таборі були організовані школи, де укладалася програма з основних предметів, включаючи українську мову, історію, географію, математику, фізику, хімію, а також музику та малювання. Учні школи були не тільки полоненими військовими, але й цивільними особами, які також перебували в таборі[1].

Це дозволило утримувати інтелектуальний рівень полонених та забезпечити їхнє психологічне самопідтримання.

За підтримки багатьох цінувачів української ідентичності у таборі Фрайштадт було створено бібліотеку, де полонені мали змогу читати книги українських та зарубіжних авторів. Українські інтелектуали, які також опинилися у полоні, грали важливу роль у забезпеченні освітньої програми. Вони викладали, організовували лекції з різних предметів та стимулювали розвиток полонених як особистостей[3,с.37].

- **Вплив на ідентичність**

Культурно-освітні заходи у таборі Фрайштадт мали значний вплив на збереження української ідентичності серед полонених. Вони створювали певний духовний комфорт, підтримували моральний дух та допомагали у підтримці національної самосвідомості[3,с.38]. Ці заходи були своєрідним способом вираження національної гідності та підтримки культурної спадщини українського народу серед важких воєнних умов.

Українські полонені в таборі Фрайштадт активно взяли участь у створенні культурно-освітнього середовища, що сприяло збереженню національної ідентичності та духовному розвитку умовах військового полону. Їхні культурні та освітні ініціативи заслуговують на визнання як важливий внесок у збереження української культури та ідентичності у найважчі часи війни.

Список літератури

1. Труба Р. Джерела до дослідження діяльності військовополонених українців у таборі Фрайштадт Першої світової війни. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/07.08.2020.v2.24>

2. І. Срібняк, « 1915-1917 РР»., ОД, вип. 37, вип. 2, с. 29–54, Лип 2022.

3. Даниленко В., Добржанський В. Культурно-просвітня праця у таборі Фрайштадт // Українська преса за межами України. К., 1996. С.36–42.

Трофименко Анна,

КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32

Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ: НЕПРОСТИЙ ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ

На теперішній час **актуальність** даної теми є очевидною. Боротьба громадян України за свої права, що дістала назву Революція Гідності, або Майдан, стали символом свободи та демократії. Ці події залишили нам пам'ять про сотні людей, які заплатили життям за свій

вибір та активну громадянську позицію, викликають необхідність її всебічного осмислення й дослідження, збереження пам'яті. **Мета:** розкрити гостроту політичної боротьби в Україні в кінці 2013 – на початку 2014 рр.

У результаті дослідження з'ясовано, що у листопаді 2013 року Президент України Віктор Янукович повинен був підписати Угоду про асоціацію із ЄС. Проте майже в останню хвилину Янукович відмовився це робити. Такий вчинок Президента дуже розчарував українців. На майдан у м. Києві почала виходити молодь, студенти. Вони мирно збиралися, спілкувалися і співали пісень.

Єдиним їхнім слоганом була фраза «Україна - це Європа», і вони називають себе Євромайданом. Цей мирний протест тривав дев'ять днів - до 30 листопада, коли Янукович дав наказ про силовий розгін Євромайдану. У цей момент Євромайдан перетворюється на Майдан, і цей рух мав на меті закінчення свавілля влади. Так починається Революція Гідності [1].

Янукович вважав, якщо сильніше натиснути на протестувальників, то скоро вони здадуться. Але цей тиск мав зворотний ефект, адже його дії виштовхнули людей за межу страху і переконали їх, що така людина не повинна залишатися при владі. Янукович віддав наказ про розстріл Майдану. Оскільки Майдан транслював своє життя усі ці місяці у прямому ефірі, то і розстріл могли бачити всі, хто дивився стрім [2].

Майже всю ніч на 21 лютого тривали переговори, в яких брали участь тодішній Президент України Віктор Янукович, представники Євросоюзу та росії. Вранці Адміністрація Президента оголосила про завершення переговорів, а після обіду була підписана угода про проведення позачергових президентських виборів у грудні 2014 року.

Андрій Дубчак та Дмитро Шурхало - перші стрімери Радіо Свобода, які провели пряму трансляцію подій на Майдані Незалежності 21 листопада 2013 року.

Усім державним каналам і каналам, які були наближені до оточення Януковича, було заборонено приходити, було заборонено знімати. І фактично оці от стріми, це була єдина така інформація в онлайні про те, що відбувається. Штурм Банкової... На той момент там був Беркут, почалися сутички. На очах у людей полетіли гранати, які багатьох поранили. Дуже потужним був «Марш мільйонів». Коли сотні тисяч людей вигукують одне слово «так», «ні», то цей звук

сходився на верхівці ялинки, і метал вібрував від цих звукових хвиль [3].

Коли почалося протистояння, на Шовковичній уже палали машини, забирали протестантів, їх пакували «беркута». Дуже багато було розсічень у людей. Багато дуже жорстких і страшних кадрів. Дівчинка, яка надавала допомогу по вулиці, підбігла, подивилася на тіла людей і сказала, щоб хтось викликав швидку допомогу. Катерина, журналістка, яка стояла недалеко, сказала їй: «Вони вже мертві». У цей момент дівчина усвідомила цю реальність, вона почала плакати. Будували барикади, розчищали, гуртувалися. Люди були дуже засмучені. Це була трагедія, тому що всі розуміли, що багатьох вбили. І тепер вже люди, які знаходилися на Майдані, зрозуміли, що їх теж можуть там вбити, тому що стріляють вже справжньою зброєю. Це дозволяло людям оцінити все, що відбувається, у реальному часі і без цензури [3].

За свою свободу та гідність український народ заплатив найвищу ціну – у ході військових сутичок загинуло 107 учасників акції протесту, Героїв України, названих Небесною Сотнею. Після революції, Україна втратила Крим і частину східних областей. Влада без жодного пострілу «здала» їх, наказуючи військам не піддаватися на провокації, і пасивно спостерігати, як російська армія захопила українські військові частини. Дорогою була ціна Революції Гідності.

Отже, події 2013-2014 років стали потужним імпульсом процесів у новітній історії України. Революція внесла істотні корективи в процеси самоідентифікації та творення політичної нації, в уявлення про місце України в світі як суб'єкта міжнародних відносин.

Список використаних джерел

1. Forbes. Лекція 20. Революція гідності. URL: <https://forbes.ua/lifestyle/lektsiya-20-pomarancheva-revolyuetsiya-revolyuetsiya-gidnosti-i-samousvidomlennyam-ukraintsiv-03022023-11522>
Дата звернення: 20.01.2024.

2. Розстріли на майдані. Радіо Свобода. Луцьк, 20 лютого 2023 р.
URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/maydan-rozstrily-nebesna-sotnya/32278437.html> Дата звернення: 18.01.2024.

3. Стрімери Радіо Свобода згадують ключові моменти Революції гідності. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/strimery-radio-svoboda-spohady-maydan/32694305.html> Дата звернення: 19.01.2024.

Хазанюк Софія

*Відокремлений структурний підрозділ
“Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки”*

Науковий керівник: Дяченко Вікторія,
*викладач, спеціаліст другої категорії,
доктор філософії*

ДЕНИС ПРОКОПЕНКО: ШТРИХИ ДО ЖИТТЄПISУ

Незламні, нескорені, неспинні – легендарні! – саме так можна охарактеризувати воїнів батальйону “Азов”, які надлюдськими зусиллями утримували територію заводу у знищеному ворогом м. Маріуполь впродовж 86 днів. Вони повністю виконали наказ відтягнути на себе сили росіян й дали змогу українській армії перегрупуватися. Оборона цього міста подарувала критично важливий час для того, щоб сформувати оборонні рубежі та резерви. Готовність боротися за Батьківщину до останнього, не жалючі ні себе, ні ворога — стійкість та незламність “азовців” вразили увесь світ. Обличчям, голосом міста блокадного міста для українців і світової спільноти став командир “Азову” – Денис Прокопенко з позивним “Редіс”.

Народився Денис Прокопенко 27 червня 1991 року у м. Київ. Юнак рано втратив батька і, вочевидь, шукав сильної чоловічої опори у спортивних товариствах: серйозно займався єдиноборством та бігом. Уже в студентські роки став одним із ультрас команди “біло-синіх” — футбольного клубу “Динамо” (Київ). Там отримав своє прізвисько “Редіс”, яке більше не змінював. Великий вплив на Дениса мав дідусь — карел, який воював проти “совітів” у фінській війні. Зовні юнак схожий на своїх предків — високий, світловолосий, блакитноокий. Ненависть дідуса до росіян, через яких він втратив усіх рідних, була такою великою, що передалася внукові. Редіс казав, що продовжує війну свого дідуса, його справу.

Попри своє серйозне захоплення спортом, Денис Прокопенко пішов вчитися на викладача англійської та німецької у Київський національний лінгвістичний університет, але після закінчення вишу працювати за фахом не пішов. У 22 роки подався добровольцем на війну.

Боець із позивним Редіс став командиром полку Азов у 2017 році. Про нього кажуть: “людина на своєму місці. Побратими Прокопенка поважають і вважають за честь воювати під його командуванням на металургійному комбінаті “Азовсталь””. Він брав участь у боях за оборону Мар’їнки, Ілловайська, Широкине, Маріуполя та багатьох інших військових операціях.

Потрапивши до “Азову”, хлопець узявся за освоєння гранатомета. Згодом керівники помітили його лідерські риси й довірили командування. Спочатку — взводом, потім — ротою, і вже невдовзі — батальйоном. За три роки, у 2017-му, 26-річний Редіс став наймолодшим командиром Окремого загону спеціального призначення “Азов”.

У 2022-му полк став міццю оборони Маріуполя та “Азовсталі”. Понад 80 днів “азовці” та суміжні підрозділи чинили потужний спротив армії рашистів. Ворог кидав у жорстоку атаку все що мав, але азовці вистояли. 20 травня 2022 року з метою збереження життів Верховний Головнокомандувач наказав припинити оборону Маріуполя. Полк виконав своє завдання. Втім, “азовці” не склали зброю перед окупантами, а вкотре показали свої найвищі ідеали звитяги, мужності та честі: усі бійці з “Азовсталі” перед виходом віддавали зброю своєму командиру Прокопенку, а він тиснув їм руку і дякував за службу.

На останньому відео з “Азовсталі” вкрай виснажений “Редіс” сухо констатує факти, які змусили його бійців вийти з комбінату. Але згадуються його слова з перших відеозвернень, коли облога тільки почалася: “Я пишаюся кожним воїном, який б’ється за Україну, кожним, хто вибрав битву замість утечі! Цей день наш, Україна належить нам: сміливим, справжнім та вірним, що обирають чесність і мужність!”.

За бойову діяльність Денис Прокопенко отримав кілька державних нагород. А ще запам’ятався тим, що на День Незалежності у 2019-му, під час вручення ордена Богдана Хмельницького III ступеня, не виконав військового привітання президента. Це спричинило фурор в інтернеті і було сприйняте як демарш перед Зеленським. Однак потім “азовці” пояснили, що за статутом ЗСУ честь віддають лише військовим, а не цивільним. У березні 2022 року Прокопенкові Денису Геннадійовичу присвоєно звання Героя України з врученням ордена “Золота Зірка”. У той час Денис Прокопенко був “голосом “Азовсталі””, який надихав побратимів.

В липні 2023 року до України повернули Дениса і ще чотирьох командирів оборони “Азовсталі”, яких після звільнення з російського полону у вересні минулого року за домовленостями з РФ мали утримувати в Туреччині до кінця війни.

На даний час підполковник Денис Прокопенко відповідає за підготовку особового складу підрозділу “Азов” у Гвардії наступу. Він повністю інтегрований у процес, входить у курс справ, надолужує той час, поки його не було [1].

“Сьогодні мужність має ім’я, і це ім’я – Україна. У мужності є обличчя – це обличчя українців і українок, які протистоять російській агресії. Сьогодні Україна сильна, тому що вся нація бореться за кожна вулицю, за кожен дім. Ви подарували надію всім нам. Слава країні європейських героїв. Слава Україні!” – сказала Президент Європейського Союзу Урсула фон дер Ляєн у зверненні до Європейського парламенту. Тож пам’ятаймо, шануймо і цінуймо кожного воїна нашої держави, адже саме вони ті, хто виборюють для України і нас незалежність в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Хмельницька В. Денис “Редіс” Прокопенко – біографія героя “Азову”. ТСН.ua. URL.: <https://tsn.ua/ukrayina/denis-redis-prokopenko-biografiya-geroya-azovu-2163406.htm>.

Хазанюк Софія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Войтюк Юлія,

*викладач української мови та
літератури*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РІЗНИХ СТИЛЯХ МОВИ

Фразеологізми, як невід’ємна частина української мови, відіграють важливу роль у вираженні ідей та виразності в мовленні. Особливий інтерес становить їх функціонування у різних стилях мови, де вони набувають різних відтінків, значень та відіграють варіативні ролі у спілкуванні. Фразеологізми в мовленні

функціонують паралельно з лексичними одиницями, що служать для побудови висловлювань, але частотність та доречність їх використання різна.

Кожен стиль мовлення послуговується значним запасом фразеологізмів. Стильове використання фразеологізму залежить насамперед від наявності чи відсутності емоційного забарвлення. Нейтральні фразеологічні звороти вживаються у всіх стилях мовлення. Наприклад, гра слів, вогнище культури, сидіти склавши руки, посіяти іскру.

Емоційно забарвлені фразеологізми використовуються у художньому, розмовному та публіцистичному стилях. Багато хто з нас використовує фразеологізми у своєму мовленні. Це можна навіть не помічати, адже вживання так званих крилатих висловів є звичним для нас. Повсякденні фразеологізми, тобто усталені звороти та стійкі словосполучення, що використовуються у побутовому житті, притаманні розмовному стилю мовлення. Щодо авторського мовлення публіцистичного стилю, то фразеологічні звороти зустрічаються в ньому доволі часто. Це робить його різноманітнішим, яскравішим, сповненим почуттів. Наявність крилатих висловів у мовленні певного персонажа є одним із засобів його характеристики.

У текстах, складених у художньому стилі, теж використовуються фразеологізми. Їх вживають майстри художнього слова з різними стилістичними настановами, передусім з метою надання експресивно-емоційного забарвлення образам.

Фразеологізми можуть бути використані навіть у ділових документах. В офіційно-діловому спілкуванні нерідко вживають книжні фразеологізми. Наприклад: договірні сторони, політична платформа, доповідна записка та інші. Тож ділове мовлення послуговується здебільшого безобразними фразеологізмами. Хоча під впливом мови засобів масової інформації образне фразотворення проникає також в офіційно-ділову сферу, наприклад: зона бойових дій, рівень культури, фронт робіт.

У науковому стилі мовлення, як і в офіційно-діловому, використовуються загальнолітературні стійкі звороти, що виступають у номінативній функції. Це зумовлено тим, що фразеологія наукового тексту покликана виражати логічні зв'язки між частинами висловлювання: брати участь, віддавати належне, виносити ухвалу, опиратися на факти.

Стилістичні функції фразеологізмів залежать і від джерел походження. На цій підставі вони поділяються на розмовно-побутові, народнопоетичні і книжні.

Розмовно-побутові фразеологічні звороти використовуються насамперед у розмовному і художньому стилях, рідше — в публіцистичному. Вони мають емоційно-експресивне забарвлення і є засобом підсилення, увиразнення думки. Їм властивий побутовий характер, певна вільність, інтимність, яскрава позитивна чи негативна оцінка. Наприклад: голодній курці просо на думці; утерти носа; без задніх ніг.

Народнопоетичні фразеологізми — це вирази, що виникли на фольклорній основі (сталі епітети, порівняння, метафори, тавтологічні звороти, синекдохи, примовки, каламбури тощо) і поширені як в розмовному, так і в художньому стилях. Наприклад: 1. На камені на білому там стояла темная темниця (Т. Шевченко). 2. Їде козак молодий, під ним кінь вороний (Нар. творчість).

Книжні фразеологізми виникли на писемній основі і використовуються в книжних стилях. Це сталі словесні формули ділових документів (договірні сторони, доповідна записка), крилаті вислови (олімпійський спокій, ахіллесова п'ята, лебедина пісня) і афоризми («Очі дружби рідко помиляються» — Вольтер), термінологічні словосполучення (адамове яблуко, північне сяйво, неповне речення, юридична особа).

Таким чином, фразеологізми відіграють важливу роль у різних стилях мови, збагачуючи мовленнєву палітру та розширюючи можливості виразного спілкування.

Список використаних джерел:

1. <http://surl.li/epfui>
2. <http://surl.li/epfuu>
3. Красуцький О.М. Особливості творення і функціонування фразеологізмів у офіційно-діловому та професійному мовленні./ - Професійно-прикладні дидактики „Міжнародний науковий журнал”, Випуск 3. 2017. – ст.138

Чернюк Артем,
студент 1 курсу Фахового коледжу
технологій, бізнесу та права ВНУ імені Лесі
Українки
Науковий керівник: Шадловська Людмила,
спеціаліст 1 категорії

ТОПОНІМИ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ: СИСТЕМА КОМПЕТЕНЦІЙ

Топоніми в художньому творі – один із важливих його складників. Проблема їх вивчення актуальна, адже дослідження онімів різних груп сприяє поглибленню аналізу літературного тексту з погляду насамперед його образного та часопросторового наповнення.

Серед власних назв художнього твору топоніми мають особливе значення, адже вони, підпорядковуючись загальним законам художнього тексту, є експресивно і стилістично насиченими та визначають його просторовий чинник (топос).

Головною функцією топонімів, як і будь-якої власної назви, є номінативна. Письменник найчастіше вводить у текст реальні географічні найменування лише з метою окреслення місця подій, для динамізму дії. Вони виконують нейтрально-описову, реально-географічну функцію. О. Мороз зазначає: «Топоніми як компоненти художнього тексту забезпечують насамперед реальність відтворення певних подій, окреслюючи при цьому певний простір, в межах якого триває сюжетна лінія, діють головні й другорядні персонажі» [2, с. 352].

Більшість топонімів, вжитих письменниками в літературних творах, дійсно є реальними, тобто виконують дейктичну функцію. Такими є здебільшого географічні найменування реалістичних текстів, адже їх використання додає більшої правдоподібності описаним подіям.

Реальні ойконіми (місто Богуслав, село Семигори) та гідронім (річка Рось) у повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» не мають ні характеристичного, ні символічного навантаження, а використані автором лише для окреслення територіального простору твору.

У романі Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» головний топонім Піски – це село, яке справді існувало, але не в Гетьманському повіті, як указано у творі, а в Гадяцькому.

Насамперед географічні назви найтісніше пов'язані з хронотопом художнього твору. Ці літературно-художні найменування стилістично-нейтральні, проте є й такі, що мають більш вагоме функціональне значення як для всього твору, так і для окремих його елементів, зокрема характеристики образів-персонажів. Наприклад, у романі Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» один із хронотопів (події кінця XVIII – початку XIX ст.) показано авторами на прикладі історії села Піски. З цим ойконімом пов'язане становлення характерів багатьох, зокрема негативних, персонажів роману. Ю. Бондаренко слушно зауважує, що робота з хронотопом важлива для того, «щоб правильно зрозуміти, як письменники пояснюють причини падіння негативних героїв» [1, с. 107].

Зрозуміло, що топоніми нерозривно пов'язані з літературно-художніми найменуваннями героїв. Це закономірно, адже в чітко окресленому літературному топосі завжди діють конкретні персонажі. Наприклад, у новелі І. Франка «Сойчине крило» спостерігається певна закономірність: кожному чоловічому антропоніму відповідає топонім. Ці власні назви відіграють важливу роль під час характеристики головної героїні, адже, перебуваючи в новому місті з новим чоловіком, вона відкривається для читача з іншого боку.

Так само топоніми взаємодіють із антропонімами в новелі О. Кобилянської “Valse melancholique”. Географічні назви характеризують двох героїнь твору, адже пов'язані з їхніми уподобаннями (Ганнуся – молода художниця, яка хотіла поїхати до Риму й домоглася свого; Софія мріяла про музичну консерваторію у Відні, проте так і не змогла поїхати на навчання).

Перебираючи на себе антропоморфні властивості, топоніми в літературному тексті часто позначають окремого персонажа. Наприклад, топоніми сприймаються як окремі образи в кіноповісті О. Довженка «Зачарована Десна» (річка Десна – молода дівчина, красою якої зачарований автор-персонаж і якій висловлює вдячність за своє дитинство), романі у віршах Л. Костенко «Маруся Чурай» (місто Полтава – свідок повстання, а також суду над головною героїнею).

Насичений різними видами топонімів і роман Ю. Яновського «Майстер корабля» (ойконіми – Одеса, Берлін, Італія, Індія, Австралія, Нова Зеландія; гідроніми – Магелланова протока, озеро Комо; хороніми – острів Ява, Балканський півострів).

Вживання географічних назв у літературному тексті може створювати топонімічні опозиції. Показовими вони є в тих творах, де протиставляються здебільшого два топоси. Наприклад, у романі В. Підмогильного «Місто» такими є астіонім Київ і комонім Теревені.

Ця топонімічна опозиція є своєрідним засобом глибшого осмислення ціннісних і цільових пріоритетів головного героя твору.

Головне призначення будь-якої власної назви – номінація. Автори художніх творів здебільшого використовують реальні географічні назви для локалізації місця подій чи ідентифікації об'єктів простору. У поетичних текстах повтори топонімів утворюють синонімічні ряди, що надає додаткової конотації [3, с. 24]. Отже, топоніми в літературному творі можуть бути експресивно насиченими і відігравати важливе функціональне значення.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Ю. Методика шкільного вивчення сюжетно-композиційної організації епічного твору: теорія і практикум : навч. посіб. для студентів філологічних факультетів. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 146 с.

2. Мороз О. Топоніми як компоненти художнього тексту. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2011. Випуск 15. С. 351–355.

3. Хлисту́н І. Топоніми в художньому тексті (на матеріалі української поезії II пол. XX ст.). Урок української. 2003. № 10. С. 23–25.

Щегельська Марія,

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки" група П-11
Науковий керівник: Кузьмич Ольга
Миколаївна, викладач історії,
кандидат історичних наук*

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА ГЕТЬМАНА П. СКОРОПАДСЬКОГО

29 квітня 1918 р. внаслідок державного перевороту Павло Скоропадський взяв владу в Україні. Головною причиною успішності перевороту став параліч Центральної Ради. В «Грамоті до всього українського народу», Гетьман заявляв, що тимчасово взяв на себе всю повноту влади. Відповідно до цього документу, Центральна Рада й усі земельні комітети розпускалися, міністрів звільняли з посад, а рядовим державним службовцям належало продовжувати роботу. Було відновлено право приватної власності. Україна досягла певних успіхів у галузі науки, освіти та культури. Універсалами

Скоропадського були створені Українська Академія Наук, українські університети — у Києві та Кам'янці-Подільському, 150 українських гімназій.

На початку травня 1918 року Павло Скоропадський розпорядився створити Міністерство народного здоров'я та опіки. У липні 1918 р. створено Сердюцьку дивізію під командуванням полковника Віктора Клименка в кількості 5 тисяч вояків, у серпні того ж року почали формувати Окремий загін Січових стрільців. Універсалом Гетьмана відновлено стан українського козацтва. Крім того, створено Генеральний штаб та штабні структури у восьми територіальних корпусах. Влітку 1918 року в армії України введено погони та військові звання, затверджено текст урочистої присяги на вірність Гетьману, заборонено політичну діяльність у військах, забезпечено перехід до схеми підготовки офіцерів: кадетський корпус — загальна козацька військова школа — Академія Генерального штабу.

29 квітня Гетьман скасував закони про конфіскацію великих маєтків. Для підготовки нового аграрного закону й поладження конфліктів між землевласниками й селянами було створено губернські й повітові комісії.

Відновлення приватної власності, підтримка Гетьманом вільного підприємництва, можливість промислових та торговельних кіл суттєво впливати на економічну політику влади, широкий збут товарів до Німеччини та Австро-Угорщини. У цей час було налагоджено грошовий обіг, удосконалено грошову систему, створено державний бюджет, відкрито кілька українських банків, засновано нові акціонерні компанії. Поступово було відроджено залізничний рух.

Павло Скоропадський у своїй політиці тримався консервативних поглядів. Оскільки політичною опорою гетьмана були великі землевласники, Скоропадський провів деякі реформи, які не були популярними серед українських селян.

Вночі з 13 на 14 листопада у Києві було створено Директорію на чолі з Володимиром Винниченком — тимчасовий революційний орган, який мав очолити повстання проти гетьмана і тимчасово перебрати владу.

13 листопада в Києві відбулось засідання соціалістичних партій України, і було прийняте рішення про утворення Директорії УНР. Розпочалось антигетьманське повстання.

Однак, все ж таки відчувався брак добре дисциплінованих та озброєних солдатів. Учасники повстання боялись зустрітись із німецькою армією в Києві, частини якої нараховували 200 тисяч

солдатів. Розглядався план про видачу зброї населенню Києва, для підтримки повсталих, однак цього все одно було недостатньо. Але, скориставшись тяжкою ситуацією в Німеччині, представники Директорії уклали договір із німецькою армією про нейтралітет. За свідченнями Скоропадського, Директорія схилила на свій бік німців та деякі збільшовичені українські частини, пообіцявши їм землю та дозвіл на пограбування Києва

Фактично більшість наявних збройних сил тодішньої незалежної України підтримала повалення Скоропадського. Його владу захищали лише Сердюцька дивізія та нечисленні загони з колишніх офіцерів старої російської царської армії, які не приховували своїх антиукраїнських поглядів.

До повстання також почали приєднуватись селяни, які обирали собі отаманів та «батьків» і різні авантюристи, які бачили в цьому шанс збагатитися.

До влади в Україні знову повернулись діячі УНР. В результаті повстання відбулось очищення збройних сил незалежної України від відверто українофобського елемента. Вони знову, як до гетьманського перевороту називалися армія УНР. Одним з наслідків антигетьманського повстання було також і те, що розпочалася війна між Білою Росією і Україною. Російські білогвардійці мали великі сподівання, що гетьманська Україна надасть їм велику матеріальну підтримку, як вона до речі і надавала під час свого існування. А тепер ця можливість зникла. Російські білі не жалкували слів, щоб затаврувати «ізмєнників» — «петлюрівців». Як до речі, і російські більшовики.

Так розпочате 14 листопада 1918 року повстання проти гетьмана Павла Скоропадського відвернуло Україну від росії і створило умови для з'єдинення двох українських республік. Остаточне оформлення об'єднання УНР та ЗУНР в єдину українську державу відбулося під час проголошення Акту Злуки 22 січня 1919 року.

Список використаних джерел

1. Бойко О. Д. Історія України : підручник / О. Д. Бойко. - 7-ме вид., стер. - Київ : Академія, 2018. – 717 с.
2. Власов В.С. Історія України: комплексне видання. – К.: Літера ЛТД, 2013. — 336 с.
3. Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 991 с.

2. СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ

Артишук Анна,
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради;
Науковий керівник: Козігора Марія,
доктор філософії за спеціальністю
Психологія, старший викладач кафедри
педагогіки та психології

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік є особливим, унікальним за своєю важливістю періодом у житті людини: саме його вважають початковим етапом формування особистості. У дошкільному віці формується та розвивається самосвідомість – найважливіша риса особистості дитини, тому визначення психологічних та педагогічних умов розвитку самосвідомості є особливо актуальним питанням, яке турбує педагогів та психологів.

Формування самосвідомості у дітей дошкільного віку було предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, цю проблему вивчали як зарубіжні педагоги та психологи (Р. Бернс, У. Джемс, Е. Еріксон, А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, В. Франкл, З. Фрейд, К. Хорні, К. Юнг та ін.), так і вітчизняні (І. Бех, М. Боришевський, В. Васютинський, С. Васьківська, Я. Гошовський, В. Роменець, Т. Титаренко, П. Чамата, О. Шевченко та ін.).

Український педагогічний словник С. Гончаренка трактує самосвідомість як «усвідомлення людиною себе самої як особистості, своїх фізичних сил і розумових здібностей, вчинків і дій, їхніх мотивів і мети, свого ставлення до зовнішнього світу, інших людей і до самого себе» [1, с. 296].

За визначенням О. Демчук, «самосвідомість є складним психічним процесом, сутність якого полягає у сприйнятті особистістю численних «образів» самої себе в різних ситуаціях діяльності та поведінки, в усіх формах взаємодії з іншими людьми і в поєднанні цих образів в єдине цілісне утворення – поняття власного Я» [2, с. 242].

Важливу роль у формуванні та розвитку самосвідомості дітей відіграє їх взаємодія з оточуючими людьми – як з однолітками, так і з дорослими, особливо у процесі гри, навчання або праці.

У дошкільному віці починають формуватися та розвиватися елементарні форми самосвідомості, переважно це відбувається у ході гри (оскільки гра є ведучим видом діяльності дітей дошкільного віку).

Розвиток самосвідомості у дітей передбачає:

- формування бажання розуміти та оцінювати власну поведінку і діяльність;
- допомогу дітям у правильній та об'єктивній оцінці свого «Я», власних якостей та поведінки;
- виховання у дітей прагнення до самовиховання, проявів нетерпимості до власних недоліків та наполегливе прагнення до їх виправлення.

Важливо вчити дітей з раннього віку аналізувати власні вчинки, контролювати поведінку, співставляти свої потреби і бажання із можливостями та бажаннями оточуючих.

Контактуючи з ровесниками у закладі дошкільної освіти, діти вчаться мові спілкування, отримують навички колективного життя, мають змогу обмінюватися знаннями, порівнювати себе з іншими дітьми. Взаємини з ровесниками становлять основу для відкриття дитиною самої себе та вміння оцінювати інших людей [3].

Формування правильної самооцінки дітей значною мірою залежить від специфіки їх діяльності, рівня амбіцій дитини. Діти старшого дошкільного віку вже можуть правильно усвідомлювати свої переваги і недоліки, враховувати при цьому думку оточуючих.

Таким чином, самосвідомість дитини перебуває у постійному розвитку. Розвиток та наповнення складових самосвідомості залежать від умов, в яких перебуває дитина, соціального контексту та власної внутрішньої позиції. У закладі дошкільної освіти має бути створене таке освітнє середовище, яке у найбільшій мірі сприятиме формуванню та розвитку самосвідомості підростаючого покоління.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. URL: <http://surl.li/pumdx> (дата звернення 26.01.2024).

2. Демчук О. А. «Я-концепція» як продукт розвитку самосвідомості особистості. *Молодий вчений*. № 12 (39). 2016. С. 240–243.

3. Рейпольська О. Д. Особливості уявлень дошкільників про самих себе та виховання ціннісного само ставлення. URL: <http://surl.li/puvej> (дата звернення 26.01.2024).

Романчук Максим

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки"*

Науковий керівник: Макарук Катерина,
*голова циклової комісії історії та
суспільствознавства, викладачка першої
кваліфікаційної категорії*

РЕПАТРІАЦІЯ ДЕПОРТОВАНИХ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014-2024 РОКІВ

Відкрита російсько-українська війна почалася в лютому 2014 року, коли російська армія під прикриттям мирних жителів і без оголошення війни вдерлася на територію України. Було окуповано Автономну Республіку Крим і місто Севастополь, трохи згодом – частину територій Донецької та Луганської областей. Тож 20 лютого 2014 року росія розпочала операцію з окупації Кримського півострова.

Розв'язана у 2014 році війна росії проти України продемонструвала світові, що теперішній російський режим на чолі з в. путіним може нехтувати усіма нормами міжнародного права, а погляди російських керманічів перебувають поза здоровим глуздом сучасної людини. Остаточо світ переконався в цьому після широкомасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року.

Одним із методів російської окупації є система депортацій, спрямована на насильницьке переміщення українців до російської федерації, незаконне усиновлення та русифікацію. Ця система в точності відтворює радянську. Серед численних жахів радянської тоталітарної системи масові депортації посіли одне з чільних місць, що призвело до знищення цілих етнічних груп та загрози зникнення цілих націй.

У звіті коаліції "Україна 5 ранку" від 16 січня 2023 року йдеться про те, що кількість українців, депортованих до росії, коливається від 2,8 до 4,7 млн. осіб, серед яких дітей – від 260 тис. до 700 тис.. Сайт "Діти війни" на основі відкритих джерел з рф повідомляє про депортацію 744 тис. дітей. Платформа ідентифікувала 19 546 дитину, депортовану з тимчасово окупованих територій України в період з 24 лютого 2022 року по 22 лютого 2023 року [1]. росія примусово роздає

свої паспорти на окупованих територіях України, щоб показати вторгнення як успіх, а також для "русифікації" цих територій.

Розпочавши незаконні депортації росія порушила низку норм міжнародної системи захисту прав людини, наприклад:

- відповідно до Статті 3 Протоколу № 4 Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод "Нікого не може бути вислано, шляхом застосування індивідуальних чи колективних заходів, з території держави, громадянином якої він є. Нікого не може бути позбавлено права в'їзду на територію держави, громадянином якої він є" [2];

- відповідно до Статті 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі МКС) від 17 липня 1998 року "депортація або насильницьке переміщення населення" належить до числа злочинів проти людяності й тягне за собою міжнародну кримінальну відповідальність.

Примусова депортація українців була не поспішним рішенням, а є складовою цілеспрямованої політики. Такі дії, що становлять злочини проти людяності, військові злочини та мають ознаки геноциду, були заздалегідь сплановані керівництвом росії. За усі ці незаконні вчинки проти українців міжнародна спільнота на чолі з українською інтелігенцією у МКС присудила володиміру путіну та Марії Львовій-Беловій (уповноважена при президенті з прав дитини) підозру у скоєнні міжнародного злочину. МКС видав ордер на їх арешт у березні 2023 року.

Україна прикладає значних зусиль щоб повернути незаконно вивезених людей назад. Проте не усі громадяни змогли повернутись на Батьківщину. Наша влада повинна запровадити програму "Репатріацій", на зразок Польщі. Репатріація означає повернення на Батьківщину, з поновленням їх громадянських прав, військовополонених та цивільних осіб, які під час війни опинилися за межами своєї країни та перебували тривалий час поза Батьківщиною.

Уряд Республіки Польща розглядає програму репатріації як виконання морального обов'язку щодо компенсації історичної несправедливості, якої зазнали співвітчизники, що опинилися не по своїй волі в азійській частині колишнього СРСР. Закон про репатріацію дає можливість повернутися в Польщу тим людям або їхнім нащадкам, які ніколи не могли оселитися в Польщі внаслідок депортації, заслання та інших національних і політичних переслідувань за допомогою оформлення візи з метою репатріації.

Щоб репатріювати особу, необхідно пройти певні бюрократичні процеси, що засвідчують приналежність особи до певної національності, перевірка інших документів на достовірність та інше (перевірка на судимість, на дії, що не суперечать інтересам держави, на порушення прав людини і т. п.).

Польська програма репатріації містить підтримку для репатріантів, розпочинаючи зі створення спеціальних центрів адаптації, де можна вивчати польську мову, історію, і аж до фінансової підтримки у різних сферах (щомісячна допомога протягом першого півроку проживання у Польщі; одноразова виплата на кожного члена сім'ї, витратити ці кошти можна на вирішення житлового питання; одноразова допомога при купівлі власного будинку або квартири та ін.) [3]. Закон передбачає можливість отримання дозволу на постійне проживання найближчим членам родини репатріанта, якщо вони не можуть, або не хочуть набути польське громадянство згідно з процедурою репатріації.

Таким чином, Польща змогла виконати свій моральний обов'язок перед корінними поляками, які були навмисно виселені зі своєї Батьківщини. Тому можна ствердити, що український уряд також має можливість створити всі умови для жертв депортації під час російської агресії на території України (2014-2024 років), створивши програму "Репатріації". Також, якщо ця ідея дійде до реалізації, можна буде займатися програмою щодо репатріації жертв радянських депортацій за часів існування СРСР.

Список використаних джерел:

1. Владислав Гаврилов. Цифри та докази примусової депортації українців до Росії під час російсько-української війни. URL: <https://deportation.org.ua/numbers-and-evidence-of-forcible-deportation-of-ukrainians-to-russia-in-the-russo-ukrainian-war/> (дата звернення 28.01.2024).

2. Європейська конвенція з прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 28.01.2024).

3. Переселення до Польщі за програмою репатріації. URL: <https://migrant.biz.ua/polsha/emigraciya/pereselennja-za-programou-repatriacii.html> (дата звернення 28.01.2024).

Хотинська Іванна

*КЗЗСО «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

**Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої
категорії**

ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ (2022-2023 РР.)

Перебуваючи в умовах повномаштабного вторгнення, ми – українці були змушені шукати нових підходів для допомоги нашим воїнам. Найбільш можливим і ефективним методом допомоги від цивільного населення є волонтерська діяльність. Задля кращого розуміння ефективності діяльності необхідно порівняти організації різних ініціатив: волонтерський штаб «Ангар» був створений з громадської ініціативи, громадська організація «Волинська гуманітарна ініціатива» – з ініціативи представників бізнесу та влади, благодійний фонд «Надійні крила» – з ініціативи фізичних осіб. Цей аспект дозволяє порівняти діяльність організацій та визначити їх ефективність. Вищезазначені умови не залишають сумнівів у своєчасності теми та **актуальності** дослідження.

Мета – проаналізувати волонтерську діяльність у Волинській області в період 2022-2023 років та визначити думку волинян щодо ефективності їхньої діяльності.

У результаті дослідження з'ясовано, що БО «БФ АНГАР. Україна» зареєстрована 16.09.2022. Уповноважена особа організації: Валянік Ольга Романівна. Юридична адреса БО «БФ АНГАР. Україна» – Україна, Волинська обл., Луцький р-н, місто Луцьк, вул. Дубнівська 16.

Нині Волонтерський штаб діє на основі новоутвореного 16 вересня 2022 року БО БФ «Ангар. Україна». Основна мета – фандрейзинг коштів і закупівля техніки та амуніції для Сил Оборони України. За час діяльності штабу вдалося заакумулювати та закупити техніки на суму 85 981 615 гривень. Від самого початку «Ангар» збирає стратегічні речі, потрібні військовослужбовцям [1].

Від початку роботи у ВШ «Ангар» утворилися такі відділи: медицини, міжнародних зв'язків, транспорту, по допомозі переселенцям. Усі волонтери (понад 90) були розділені на відділи, були обрані керівники відділів та проведено чіткий розподіл

обов'язків між усіма. Була створена система оповіщення кожного відділу, яка нині трансформувалася у чітку схему роботи фонду.

Основні партнери: Сім 23, Кіос, ТОВ Цунамі, Тарас-Волинь, Леонт'єв Груп, Вишиваночка, Кава Авеню, Дмитрук, Забіяка, УНО, Максимус. Усі щомісячні звіти можна знайти у соціальних мережах. Для надійних партнерів, які передали на волонтерство для організації кошти у сумі понад 10000 грн. виготовили унікальний сувенір із гільзою [1].

Громадська організація **«ВОЛИНСЬКА ГУМАНІТАРНА ІНІЦІАТИВА»** зареєстрована 19.04.2023 року за адресою: Україна, 45603, Волинська область, Луцький район, село Струмівка, вулиця Рівненська, будинок 74. Уповноважена особа, керівник – Шляхтич Тарас Васильович.

ГО «ВГІ» раніше позиціонували себе, як інша громадська організація. З початку війни це була ГО «Волинське братство Святого Володимира Великого», заснована 23.02.2021. Із початку повномасштабного вторгнення вони почали працювати над допомогою біженцям, переселенцям. Громадська організація була створена на основі компанії «WEST AUTO HUB». Попередня громадська організація, окрім такої допомоги як: продукти харчування, гігієни та речі першої необхідності, доставляла також і автомобілі. Окрім того, що організували самостійно збори, купували автомобілі через різних інвесторів. Далі відповідно передавали автомобілі цим військовим частинам. Уже в квітні 2023 року вирішили розділити ці два напрямки та створити окремі організації. Тому нова ГО «Волинська гуманітарна ініціатива» займається виключно автомобілями для ЗСУ [2].

ГО «ВГІ» передала вже сорок автомобілів для Збройних Сил України. Попередня громадська організація безпосередньо передала 191 автомобіль для Збройних Сил. Задля задовільнення запиту щодо автомобіля, військовій частині необхідно надіслати офіційний запит. Розподіл передач зазвичай відбувається першочергово, тобто розподіляють по пріоритетних напрямках. Також у співтоваристві Волинської ОДА допомагають автомобілями і прикордонним загонам [2].

Благодійна організація **«Надійні крила»** зареєстрована 20.04.2022. Мета – об'єднати небайдужих людей для гуманітарної допомоги громадянам, які постраждали від війни та з метою надання допомоги захисникам України. Засновниками організації є: Демчук Ірина Миколаївна (керівник), Макарук Лариса Василівна, Чарук Лілія

Миколаївна, Чарук Руслан Олексійович. Дохід: 1млн 184 тис 400 грн (2022 р.). Активи на 206 тис 700 грн (2022 р.) [3].

З початку повномаштабного вторгнення небайдужі громадяни будували блокпост на вулиці Володимирській. Тоді почали допомагати хлопцям на сході, але виникла проблема, що необхідно надсилати допомогу саме через офіційні листи. Це слугувало найбільшою причиною для заснування фонду. Саме громадяни, які найбільше займалися допомогою, вирішили в співтоваристві заснувати благодійний фонд «Надійні крила». Волонтери допомагали усім постраждалим, хто звертався (ВПО), проте на даний момент діяльність переросла в збори та доставку здебільшого дронів, автомобілів, засобів гігієни та продуктів харчування ЗСУ.

У БФ «Надійні крила» працює до десяти волонтерів. Щодня вранці відбуваються збори, на яких планують робочий день. Далі відбувається розбивка по локаціям. Зазвичай під час збору допомоги, усі речі сукупно збираються в одному місці, а далі відбувається пакування та оформлення відправки посилок та автомобілів у дорогу. Основними помічниками організації є луцькі міські ліцеї, де діти, батьки та колектив організують благодійні ярмарки, на які приносять усе, хто що може [3].

За допомогою анкетування ми провели соціологічне дослідження в онлайн формі. Вибірка була цільовою, проте не репрезентативною, оскільки формувалася на основі доступності і охоплювала територіальні межі Волинської області, респондентами були учні, вчителі, батьки учнів. Варто відзначити, що в нашому дослідженні взяло участь 250 осіб: 135 учнів та 115 повнолітніх осіб. В ході дослідження було встановлено, що найбільш ефективною та відомою волонтерською організацією є ВШ «Ангар» [4].

Відвідавши всі організації: ВШ «Ангар», БФ «Надійні крила», ГО «Волинська гуманітарна ініціатива» – відмічаємо відповідальність, великий авторитет і вплив волонтерів, ефективну співпрацю із військовими, позитивні відгуки з боку тих, хто отримав допомогу. Гіпотезами пошукового дослідження визначено: найбільш відома, надієвіша та найефективніша волонтерська організація серед трьох досліджуваних – благодійний фонд «Ангар», якому за підсумками опитування найбільше довіряють.

Список використаних джерел

1. Опитано Кумановську Іванну Миколаївну 1998 р. н., м. Луцьк, записано автором 22.12.2023 р.

2. Опитано Демчук Софію Олександрівну 1991 р. н., с. Струмівка Луцького району, записано автором 04.01.2024 р.

3. Опитано Демчук Ірину Миколаївну 1983 р. н., с. Великий Омеляник Луцького району, записано автором 05.01.2024 р.

4. Анкетування учнів та повнолітніх осіб «Ефективність діяльності волонтерських організацій на Волині у період повномасштабного вторгнення РФ в Україну». Google форма.

Цяк Сюзанна,

Комунальний заклад вищої освіти

«Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради;

Науковий керівник: Козігора Марія,

доктор філософії за спеціальністю
Психологія, старший викладач кафедри
педагогіки та психології

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ САМООЦІНКИ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Навчальна самооцінка – важливий психологічний чинник формування навчальної діяльності учня. Особливе місце в дослідженні самооцінки належить молодшому шкільному віку, оскільки саме в цьому віці йде інтенсивний процес формування навчальної діяльності як провідної. Крім цього, сучасна школа ставить питання ставлення до учня як до суб'єкта навчальної діяльності, що включає врахування психологічних умов та закономірностей розвитку самооцінки учня.

У законі України «Про освіту» [3] та відповідно до Концепції НУШ [2] наголошується на важливості сприяння формуванню адекватної, об'єктивної навчальної самооцінки кожного учня як основи розвитку його пізнавальної самостійності. У цій взаємодії вирішальне значення має мотивація. Позитивна та стійка мотивація обумовлює особливості поведінки та навчальної діяльності здобувачів початкової освіти.

В. Староста, припускає, що у віці 7 років починається процес формування самооцінки. Самооцінка саме в молодшому шкільному віці отримує розвиток за рахунок навчальної діяльності, появи нової ролі – учня, психічного новоутворення – рефлексії, чим дитина лише

починає опановувати. У цей період відбувається накопичення знань щодо інших, себе [4, с. 53].

І. Коча зазначає, що у молодшому шкільному віці величезний вплив на дитину здійснює дорослий. Особливо авторитет вчителя. Самооцінка в цьому віці – це те, що говорять про дитину дорослі та інші оточуючі, як оцінюють її особисті якості, зовнішність, діяльність. У цьому віці самооцінка може бути всіх рівнів [1, с. 10].

Робота проводилася на базі Залухівського ліцею Самарівської сільської ради Ковельського району Волинської області. У дослідженні брали участь 9 учнів 3-го класу. З них 7 дівчаток та 2 хлопчика.

Результати за тестом «Сходинок» (модифікація О. Таран) за допомогою якого ми визначали динаміку самооцінки здобувачів початкової освіти засвідчили наступне: на 7 і 6 сходинки себе поставили 2 осіб (22,2%), що дає можливість припустити про підвищену самооцінку цих учнів. Ці діти впоралися із завданням одними з перших, вони впевнені в собі, і вважають, що, крім верхніх сходів, ніде стояти не можуть. 2 здобувачів початкової освіти (22,2%) поставили себе на 5 сходинку. Ці учні показують адекватний рівень самооцінки. 2 здобувачів початкової освіти (22,2%) зупинилися на 4 сходинці. Цим учням було складно визначитися «хороші» вони чи «погані». Спілкуючись із цими учнями після проведення методики було виявлено, що вони непогано навчаються, але батьки вимагають «більше старатися». Учні з одного боку задоволені своїми результатами, а з іншого – проявляють бажання старатися більше, вони пояснюють цілком реальні цілі та прагнення, тому було зроблено висновок, що в дітей адекватна самооцінка. 2 осіб (22,2%) із групи показали занижену самооцінку, вони поставили себе на 5-6 щабель, а 1 дитина (11,1%) поставила себе на нижній щабель (табл. 1; рис. 1).

Таблиця 1.

Результати за тестом «Сходинок»

Рівень самооцінки	Кількість учнів	%
Завищена	2	22,2
Занижена	3	33,3
Адекватна	4	44,5

Не всі діти охоче йшли на контакт. Двоє відмовилися пояснювати свій вибір, були дуже замкненими та небалакучими.

Четверо пояснили свій вибір тим, що їх постійно лають і вдома, і в школі, оцінки у них низькі, погана поведінка. Ці діти говорили про те, що вони хочуть бути хорошими, але вчаться погано, тому не знають, як можна показати свої здібності.

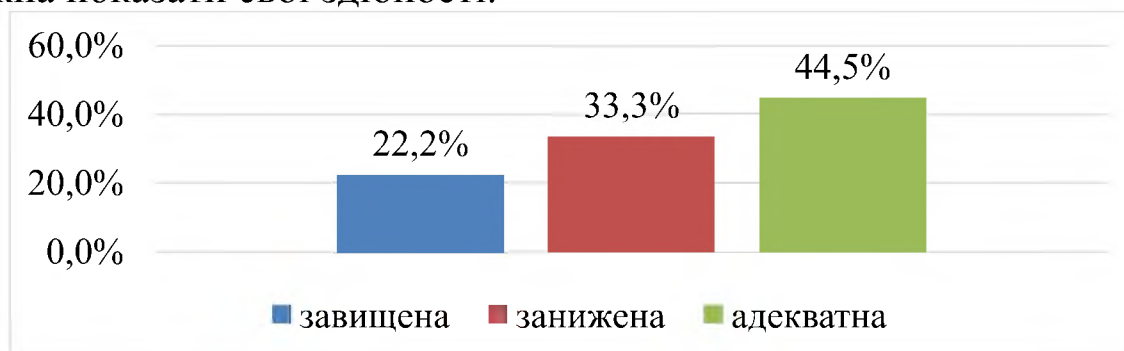

Рис. 1. Рівень самооцінки за методикою «Сходинок»

Таким чином, діти впоралися із завданням швидко та з інтересом. Багато хто ставив питання, що стосуються того, наскільки потрібно бути добрим (або поганим), щоб поставити себе на найвищу (або найнижчу) сходинку. Дітей цікавили крайні межі, від яких вони могли б відштовхуватися.

Список використаних джерел

1. Коча І. Особливості формування здорового способу життя учнів початкової школи в сучасному освітньому просторі. *Педагогічний альманах*. 2018. № 39. С. 10–16.

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.01.2024).

3. Про освіту: Закон України від 28.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 02.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.01.2024).

4. Староста В. Прагнення до самовдосконалення: самооцінка педагогів дошкільної та початкової освіти. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: зб. матер. VI Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. (6–7 липня 2022 р.). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С. 53–56.

3.УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Бойчук Юлія,
Гр. БО-66-III ІФФКТБ
Науковий керівник: Коржев І.В.,
викладач циклової комісії обліково-
економічних дисциплін

ВИКОРИСТАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Спрощена система оподаткування — спеціальний податковий режим, запроваджений для зниження податкового навантаження та стимулювання малого підприємництва в Україні.

Застосування спрощеної системи оподаткування малого підприємництва під час воєнного стану є важливим аспектом підтримки економіки в умовах кризи. Воєнний стан може призвести до складнощів для бізнесу, особливо для малих підприємств, які зазвичай мають обмежені ресурси. У таких умовах важливо вжити заходи для забезпечення фінансової стійкості та підтримки малого бізнесу.

Одним з можливих заходів є впровадження спрощеної системи оподаткування для малих підприємств. Це може включати:

- зменшення податкових ставок;
- введення податкових канікул;
- спрощення системи звітності;
- надання фінансової підтримки.

Аналізуючи розвиток малого бізнесу за останні три роки, можна зробити висновок, що незважаючи на події, такі як війна та пандемія COVID-19, малий бізнес в Україні продовжує активно розвиватися, завдяки внутрішньо переміщеним особам. Зараз в країні діють 1,9 мільйона фізичних осіб-підприємців, що є значним зростанням порівняно з попередніми роками. З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну також спостерігається значний приріст у створенні нових малих підприємств. Зареєстровано майже 150 тисяч нових бізнесів, з яких 132 тисячі є фізичними особами-підприємцями, а понад 14 тисяч – юридичними особами. [1]

В останні роки в Україні відбуваються зміни в регулюванні бухгалтерського обліку в малому бізнесі, зокрема із змінами до

Податкового кодексу України і до інших законодавчих актів були скоректовані правила сплати податків у воєнний час. 01 квітня 2022 року Верховна Рада прийняла законопроект щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану. [2]

Не менш важливими і позитивними наслідками спрощеної системи оподаткування є те, що вона:

- забезпечила динамічний розвиток малого підприємництва та стабільні надходження до бюджету;
- дозволяє підприємцям легально працювати;
- дає можливість започаткувати власну справу без додаткової спеціальної економічної та бухгалтерської освіти;
- особливим механізмом державної політики сприяння розвитку малого підприємництва було запровадження саме спрощеної системи оподаткування;
- суб'єктів малого підприємництва яка стала справжнім спасінням малого бізнесу доволі від загальній на системі оподаткування. [3]

Скасування спрощеної системи оподаткування призведе до повної та остаточної «тінізації» діяльності підприємців з одночасним зменшенням доходів місцевих та державного бюджетів, загальнодержавних фондів соціального страхування та збільшення безробіття, криміналізації бізнесу та галопуючої корупції.

Підсумовуючи усе вищезазначене, можна зробити висновок, що нові правила спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності сприятимуть розвитку малих суб'єктів підприємницької діяльності. Адже це дозволяє зменшити податковий тягар для малих бізнесів, що в свою чергу стимулює їхній розвиток та збільшення обсягів виробництва. Також це може сприяти збереженню робочих місць та зменшенню соціально-економічних втрат в умовах воєнного конфлікту. Я вважаю, що ці зміни призведуть до збільшення кількості малих підприємців і позитивно вплине на розвитку малого та середнього бізнесу в галузі соціально-побутового обслуговування та торгівлі.

Список використаних джерел:

1. <https://opendatabot.ua/analytics/brave-business-in-war>
2. <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html>
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/Спрощена_система_оподаткування,_обліку_та_звітності_суб%27ектів_малого_підприємництва_в_Україні

Бороденко Соломія,
Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»
Науковий керівник: Дацюк-Василюк Галина,
викладачка облікових дисциплін,
спеціалістка вищої категорії

МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Розвиток інформаційних технологій дав потужний поштовх до формування нового напрямку сучасного бізнесу — діджиталізації економічних відносин, а діджиталізація бухгалтерського обліку стала необхідним і важливим кроком для компаній у сучасному бізнес-середовищі.

Стрімкий розвиток технологій і зростаюча доступність цифрових інструментів призвели до того, що компанії дедалі частіше використовують електронні системи бухгалтерського обліку. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку відкриває нові горизонти для ефективного управління фінансами, аналізу даних і виявлення фінансових ризиків. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту має багато переваг, які роблять її важливою для компаній, оскільки вона не тільки підвищує ефективність, точність і зручність використання фінансової інформації, а й зменшує витрати та розширює аналітичні можливості.

Введення воєнного стану на території нашої країни 24 лютого 2022 року призвело до певного сповільнення поширення й використання електронного обліку на підприємствах. Проте це не зменшило його актуальності та важливості. В дійсності, в сучасних умовах цифрові технології стали ще більш необхідними та корисними для підприємств. Цифрові технології допомогли подолати багато обмежень, пов'язаних із традиційними методами бухгалтерського обліку та аудиту.

З розвитком цифрової економіки розширилася і сфера застосування цифрового обліку. Так, на думку І. Крюкової, С. Руденка та А. Накиська, перелік традиційних об'єктів доповнюється новими елементами, такими як:

— оцінювання віртуальних одиниць вартості;

–капіталізація нематеріальних чинників сталого соціально-економічного розвитку;

–оцінювання об'єктів екологічної безпеки соціально-економічних активів [2, с.180].

Ці зміни вимагають від бізнесу розроблення нових методів та методик обліку та звітності, а також впровадження сучасних інформаційних технологій для забезпечення точності та надійності фінансової інформації в сучасному, цифровому світі.

Нині найістотніший вплив на трансформування системи бухгалтерського обліку зумовлює розвиток таких цифрових технологій:

- штучний інтелект (ШІ) належить до комп'ютерних систем, здатних розпізнавати мовлення, навчатися і виконувати завдання, що регулярно повторюються (як-от управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, витратами й грошовими потоками), та виконувати нестандартні завдання (як-от управління товарними потоками, побудова прогнозних моделей і налагодження схем шахрайства);

- хмарні технології та обчислення — це сукупність взаємопов'язаних технологій, що формують єдину систему оброблення даних, яка забезпечує постійне зберігання інформації на серверах в інтернеті з можливістю кешування на персональних комп'ютерах і пристроях [3, с.152].

- блокчейн, також відомий як технологія розподіленого реєстру,— це розподілена база даних, що складається з окремих блоків, з'єднаних у ланцюжок. У цій базі даних зберігаються всі транзакції, які відбулися до цього часу. Особливістю блокчейнів є те, що кожен блок у ланцюжку містить мітку часу та посилання на попередній блок. Теоретично такий ланцюжок блоків може тривати нескінченно довго;

- інтернет речей (Internet of Things або IoT), що дає змогу підключати фізичні пристрої (сенсори, машини, обладнання) до інтернету, щоб збирати реальні дані про стан і роботу цих пристроїв. Це автоматизована система збору даних, яка може включати в себе дані про виробництво, обіг товарів, використання ресурсів і багато іншого. Також IoT уможливорює отримання даних у режимі реального часу, що дає змогу бухгалтерам миттєво реагувати на зміни. Це підвищує точність бухгалтерського обліку і дає змогу вчасно

виявляти можливі проблеми або витрати.–оптимізації витрат і ресурсів;

- інструменти для візуалізації - сприяють покращенню сприйняття фінансової інформації та дають змогу бухгалтерам та фінансовим аналітикам зрозуміло відобразити дані. Отже, інструменти для візуалізації графічно підсилюють бухгалтерський облік, полегшуючи сприйняття, аналіз і використання фінансової інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

В рамках цього дослідження треба також звернути увагу на загрози, які несе модернізація бухгалтерського обліку та аудиту. В. Височан та У. Грицеляк вказують, що цифрова трансформація облікових процесів створює такі загрози, як несанкціонований доступ до даних інтелектуальних додатків та програм для комунікаційних пристроїв; викривлення даних в документах; маніпуляції з обліковими даними та інформаційний тероризм. [1, с.136]

Отже, в умовах збільшення інформаційного потенціалу цифрового економічного простору модернізація бухгалтерського обліку в Україні є актуальним і необхідним завданням для забезпечення стабільності та розвитку економіки країни. Відтак, модернізація українського бухгалтерського обліку в цифровому економічному просторі є важливим кроком у розвитку фінансових ринків країни та буде сприяти підвищенню міжнародної конкурентоспроможності українських компаній.

Список використаних джерел:

1. Височан О. С., Грицеляк У. І. Передумови та проблеми цифрової трансформації обліково-комунікаційного процесу. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. № 3. С.132–138. DOI:<https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-22>.

2. Крюкова І. О., Руденко С. В., Накісько О. В. Цифровізація як інструмент забезпечення сталого обліку. Причорноморські економічні студії. 2022. № 7. С. 178–184. DOI:<https://doi.org/10.32782/bses.77-29>.

3. Пилевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 3. С.149–157. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2020_3_19.

Данилюк Ольга,
*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*
**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

РИЗИКИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇХ ЗНИЖЕННЯ

Стабільність функціонування економіки залежить від ефективності діяльності банківських установ, їх здатності виконувати свої функції та проявляти стійкість до криз за рахунок урахування та мінімізації ризиків, що спричиняються дією ряду чинників, насамперед, з боку зовнішнього середовища. Важлива роль у забезпеченні фінансової стабільності належить діям НБУ, який, опікуючись цим процесом в цілому, формулює вимоги до банків для зменшення ризиків, основуючись на досвіді ЄС та рекомендаціях, наданих Базельським комітетом з банківського нагляду.

Дослідження у сфері управління банківськими ризиками здійснювали автори Бобиль В. В., Зубова В. В., Ліндер Є. О., Тарасевич Н. В., Третяк Д. Д. та інші вітчизняні дослідники.

Формування банківських ресурсів є складним та надзвичайно важливим процесом, успішність якого дає можливість забезпечити прибутковість діяльності банку в результаті проведення активних чи інших операцій.

Є очевидним, що лише оптимізація співвідношення всіх складових банківських ресурсів приводить до виникнення синергетичного ефекту, який може проявлятися як на рівні окремого банку, так і банківської системи в цілому. Важливим є урахування при формуванні банківських ресурсів ризиків, які можуть вплинути на ефективність діяльності банку уже в процесі використання ресурсів, знижуючи ймовірність одержання позитивного результату.

Якщо банківські ризики реалізуються, це може привести до втрати банківською установою певної величини своїх ресурсів, спричинити зменшення доходів та збільшення витрат при проведенні фінансових операцій; разом з тим, для банку можуть виникати і

потенційні можливості щодо покращення результативності своєї діяльності [3].

Визначення чинників ризику та їх пріоритетності повинно служити базою для моделювання механізму дії ризиків та виявлення взаємозв'язків між ними для формування сукупного портфелю банківських ризиків і оцінювання загального результату їх впливу на діяльність банківської установи.

Обирати моделі та інструменти оцінки ризиків доцільно на основі рекомендацій НБУ, що передбачають урахування банком особливостей власної діяльності, характеру, обсягу операцій, профілю ризику; бізнес-потреб; припущень, що виступають в якості бази для моделей та інструментів; наявності відповідних даних, яким властива коректність та повнота; можливостей банківської інформаційної системи для управління ризиками; досвіду та кваліфікації персоналу [2].

Подальший розвиток ресурсного забезпечення діяльності банківських установ для попередження вагомих дисбалансів, в результаті реалізації ризикових ситуацій, повинен передбачати:

З боку банківських установ:

– удосконалення ризик-менеджменту в банках шляхом упровадження нових ефективних цифрових моделей для недопущення виникнення кризових явищ;

– створення нових банківських продуктів та послуг, які б відповідали реальним потребам клієнтів банку, на основі застосування прогресивних діджитал-платформ;

– використання гнучкої політики щодо встановлення відсоткових ставок на банківські депозити та розширення видів депозитних послуг;

– застосування зваженого підходу до оцінки кредитного ризику, одержання максимально достовірної інформації про платоспроможність позичальників для упередження появи проблемних кредитів;

– забезпечення функціонування банківської ІТ-інфраструктури на основі використання сучасних технологій, що створить безпеку для банківських послуг та клієнтських коштів.

З боку НБУ:

– регулярне здійснення процедур виявлення та аналізу ризиків банківського сектору з метою удосконалення підходів та вимог до управління ризиками;

– періодичне проведення оцінки стійкості банківської системи для виявлення системних ризиків, які можуть загрожувати її стабільному стану (в умовах російської агресії та післявоєнний період) та надання рекомендацій щодо відновлення втрат капіталу за рахунок доходів від поточної діяльності, а при необхідності – шляхом капіталізації чи реструктуризації;

– оновлення стратегії розвитку фінансового сектору з огляду на тривалість невизначеності дій безпекових та макроекономічних ризиків;

– гармонізація регуляторних вимог НБУ із законодавчими актами Європейського Союзу [1].

Отже, стає функціонування банківського сектору є запорукою успішного відновлення та подальшого розвитку фінансового сектору України. Незважаючи на складні умови повномасштабної війни, вітчизняна банківська система змогла адаптуватися до зміни ринкових умов та протидіяти ризикам, що пливали на її діяльність.

Саме тому для відповідності наявних банківських ресурсів цілям забезпечення діяльності банківських установ на наступний період, включаючи і післявоєнний, необхідні зусилля як зі сторони самих банків, так і здійснення виваженої політики НБУ щодо удосконалення підходів до управління ризиками, відслідковування рівня стійкості банків та банківської системи, приведення регуляторних вимог у відповідність до законодавства Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Гаврилко Т. О. Ризики ресурсного забезпечення діяльності банківських установ. Економіка і суспільство. 2023. № 53. С. 123-132.

2. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління Національного банку України від 11.06.2018 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>.

3. Тарасевич Н. В. Актуальні аспекти формування системи ризик-менеджменту в банках України. Modern Economics. 2020. № 21. С. 213–218.

Дорош Аліна,
Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права
Волинського *національного*
університету імені Лесі Українки»
Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка вищої категорії

ПОНЯТТЯ ГУДВІЛУ І ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Сучасний етап економічного розвитку характеризується збільшенням важливості нематеріальних чинників у сфері бізнесу. Зокрема в українській економіці можна відзначити тенденцію до збільшення кількості угод щодо придбання та злиття підприємств, що викликає появу специфічного об'єкта обліку – гудвілу. Разом з цим виникають певні проблеми, такі як оцінка гудвілу, його відображення в обліку та фінансовій звітності, а також визнання гудвілу як активу. Питаннями, пов'язаними із визначенням сутності, оцінкою та методиками бухгалтерського обліку гудвілу, займалися такі вчені, як Бутинець Ф. Ф., Горецька П. П., Бондар М. І., Голов С. Ф., Костюченко В. Н., Кузьмінська О. Е., Просвірина І. І., Уманців Г. В., М.Дж. Мард, Д. Р. Хітчнер та інші.

Згідно з Податковим кодексом України, гудвіл (вартість ділової репутації) - нематеріальний актив, вартість якого можна визначити як різницю між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання найкращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо. Вартість гудвілу не підлягає амортизації та її не враховують під час визначення витрат платника податку, щодо активів якого виник такий гудвіл [1].

Завдання обліку – пояснити виникнення цієї різниці, розкласти її на складові компоненти. З цією метою проводиться переоцінка активів і зобов'язань за справедливою вартістю, оскільки порівняння сум, що представляють собою ринкову оцінку й облікову вартість даних об'єктів, є порушенням принципів порівнянності. Крім того, в цій різниці потрібно ідентифікувати нематеріальні активи (власні торговельні марки, домени в мережі Інтернет, списки клієнтів і ін.), які не були враховані на балансі в компанії, що купується, але на дату

придбання мають справедливу вартість, а також визнати умовні зобов'язання, що не підлягають визнанню у звітності компанії, що купується (наприклад, зобов'язання перед податковими органами навіть, коли немає ймовірності того, що для їх врегулювання здійснюється вибуття ресурсів, що містять економічну вигоду). Після ідентифікації компонентів різницею, яка виникла під час придбання бізнесу залишиться нерозкладена сума, яка і буде представляти собою гудвіл [2].

Перевищення вартості придбання над справедливою вартістю визнають як позитивну ділову репутацію і відображають у складі нематеріальних активів. Покупець, заплативши більшу ціну, має надію отримати майбутні вигоди завдяки репутації фірми та організації праці на ній.

Бувають випадки, коли ціна придбання підприємства є нижчою за справедливу вартість. У такому разі виникає негативний гудвіл. Він може бути зумовлений рядом причин:

- використання невідповідних баз оцінки;
- невміння попередніми власниками ефективно керувати і використовувати наявні активи та реалізувати весь потенціал підприємства;
- недосконалість ринку;
- не відображення у звітності всіх наявних зобов'язань.[3]

Важливим питанням є процедура визначення вартості гудвілу та відображення її в системі обліку при придбанні підприємством покупцем чистих активів підприємства продавця за умов його ліквідації. Вартість гудвілу при придбанні є залишком після вирахування з вартості продажу підприємства його окремих ідентифікованих активів та зобов'язань на дату балансу, тобто:

$$\text{Вартість гудвілу} = \text{Вартість придбання підприємства} - (\text{Вартість основних засобів} + \text{Вартість запасів} + \text{Вартість нематеріальних активів})[4]$$

Зарахований на баланс гудвіл відображають у вписуваному рядку 1065 «Гудвіл» Балансу. Після первісного визнання гудвіл щороку тестується на знецінення. Дане тестування може проводитись і частіше, якщо події, що відбуваються, або обставини, що змінюються, вказують на можливе знецінення гудвілу. Для ведення бухгалтерського обліку у Плані рахунків виокремлено рахунок 19 «Гудвіл» з двома субрахунками: 191 «Гудвіл при придбанні» та 193 «Гудвіл при приватизації (корпоратизації)». Вартість гудвілу не

підлягає амортизації і не враховується під час визначення витрат платника податку, щодо активів якого виник такий гудвіл. Відображення гудвілу, сформованого підприємством протягом своєї діяльності, як окремого об'єкта обліку, у фінансовому обліку не передбачено. Але згідно П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», витрати, спрямовані на підвищення ділової репутації (гудвілу) мають бути відображені у складі витрат звітного періоду.[5]

Отже, видно, що процес відображення гудвілу в бухгалтерському обліку поступово удосконалюється, і наразі фахівці все більше звертають увагу на аспекти пов'язані з цим нематеріальним активом. Проте, слід зауважити, що гудвіл залишається мало вивченим елементом. Таким чином, подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку методів визначення та вимірювання гудвілу в бухгалтерському обліку та звітності, з метою забезпечення інвесторів повною та достовірною інформацією для здійснення ефективних управлінських рішень. Цього можна досягти, розширюючи існуючу модель обліку та надаючи добровільну інформацію від керівництва щодо можливого впливу нематеріальних активів на майбутні прибутки компанії.

Список використаних джерел

1. Гудвіл – грошове визначення ділової репутації компанії/ ЮРЛІГА. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/188436_gudvl--groshove-viznachennya-dlovo-reputats-kompan(Дата звернення: 29.01.2024).

2. Єремян О. М., Бойко Л. І. Гудвіл під час придбання: методи розрахунку і розкриття в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності/ О. М. Єремян, Л. І. Бойко// URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/124.pdf(Дата звернення: 29.01.2024).

3. Чік М. Ю. Бухгалтерський облік нематеріальних активів з особливим статусом/ М. Ю. Чік// Ефективна економіка. 2017. № 17. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5858>(Дата звернення: 29.01.2024).

4. Городянська Л. Гудвіл та відтворювані інтелектуальні ресурси / Л. Городянська // Бухгалтерський облік і аудит. 2009. № 5. С. 42-49.

5. Попова А. А. Особливості визнання, оцінки та обліку гудвілу/ А. А. Попова// URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/02dec2013/16.pdf>(Дата звернення: 29.01.2024).

Жакунець Ірина,

*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*

Науковий керівник: Кадубець Дар'я

*Зіновіївна, викладач циклової комісії
«Обліку, фінансів і підприємництва»*

*Рівненського фахового коледжу
інформаційних технологій, спеціаліст
вищої категорії.*

ХАРАКТЕРИСТИКА БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

Банківські операції та послуги відіграють важливу роль у функціонуванні економіки, забезпечуючи фінансову стабільність та підтримку економічного розвитку. Основна мета банківської діяльності полягає в зборі грошових коштів від клієнтів та їх подальшому використанні для надання кредитів підприємствам та приватним особам.

Банківська справа сприяє збереженню та розвитку грошових ресурсів, забезпечуючи їх ефективне використання для підтримки економічного зростання та функціонування фінансової системи. Без банківських операцій та послуг економіка не могла б функціонувати належним чином, оскільки банки є ключовими учасниками фінансового ринку, які забезпечують ланцюжок обороту грошей та кредитних ресурсів.

До традиційних банківських операцій відносять операції та послуги, пов'язані з формуванням банківських ресурсів, їх розміщенням в активи та здійснення розрахунків між клієнтами. Розвиток нетрадиційних банківських операцій і послуг сприяє диверсифікації ризиків, отримання прибутку з інших джерел, поліпшенню структури балансу банку, його ліквідності. Згідно з Положенням про порядок видачі банком банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій, затвердженим постановою [№ 275 Правління НБУ від 17.07.2001 р.], банк, отримавши ліцензію на здійснення операції із приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб, відкриття, ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів та розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, мають право без отримання письмового дозволу здійснювати

такі операції та угоди: надання гарантій, поручительств та інші зобов'язання третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі і надання консультацій та інформаційних послуг щодо банківських операцій.

Саме ці послуги і являють собою сутність нетрадиційних операцій та послуг.

До нетрадиційних послуг належать такі:

- фінансовий інжиніринг;
- трастові (довірчі) послуги;
- послуги зі збереження цінностей із наданням клієнтам у розпорядження сейфів та з прийняттям цінностей клієнта на збереження без їх доступу;
- консультаційні та інформаційні послуги зі створення певної міжбанківської бази даних;

Отже, на сьогоднішній день, банківські послуги в Україні потерпають значних змін, які впливають на способи надання послуг, їх доступність та зручність для клієнтів. Однією з основних тенденцій розвитку є використання інформаційно-комунікаційних технологій для покращення банківських операцій.

Однією з ключових технологій, яка змінює банківські послуги, є мобільне банківське додаток. Це дозволяє клієнтам здійснювати різноманітні операції, такі як переказ коштів, оплата рахунків, поповнення депозитів тощо, без необхідності відвідувати банк або банкомат. Мобільні додатки також надають клієнтам можливість контролювати свої фінанси в режимі реального часу.

Ще однією важливою тенденцією є розвиток онлайн-банкінгу. Це означає, що клієнти можуть отримувати доступ до своїх банківських рахунків через Інтернет, здійснювати операції, перевіряти стан рахунків та отримувати іншу інформацію безпосередньо через веб-портал банку.

Також важливою тенденцією є розвиток безготівкових платежів. Це означає, що все більше клієнтів використовують картки та мобільні платежі для здійснення оплати за товари та послуги, що робить процес платежу швидшим та зручним.

Крім цього, банки активно впроваджують роботизовані системи обробки даних та штучний інтелект для автоматизації процесів та покращення обслуговування клієнтів. Це дозволяє зменшити час обробки операцій, покращити точність та ефективність обслуговування.

Загалом, сучасні банківські послуги в Україні стають все більш доступними та зручними завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій. Це сприяє покращенню обслуговування клієнтів, зниженню витрат та розширенню географії надання послуг.

Стан банківської системи в Україні залишається не задовільним на 2023 рік. Хоча банківська система країни поступово розвивається, її інфраструктура та сервіси залишаються далекими від міжнародних стандартів. Однією з основних проблем є низький рівень довіри до банківської системи, пов'язаний з історичною нестабільністю банків, банкрутствами та фінансовими скандалами. Люди не вірять, що їх гроші будуть в безпеці в банку, що обмежує розвиток банківських послуг.

Ще однією проблемою є обмежений доступ до банківських послуг для мешканців сільської місцевості. Багато сільських жителів не мають можливості скористатися послугами банку через відсутність відділень у їхньому регіоні. Це ускладнює проведення фінансових операцій та зменшує доступність кредитування для розвитку сільського господарства.

Також, в Україні існує проблема з високими комісіями за банківські операції та послуги. Це ускладнює доступ до банківських послуг для людей з низьким рівнем доходу та обмежує їх можливості для здійснення фінансових операцій.

Нарешті, кібер-безпека є ще однією серйозною проблемою для банківської системи України. Злочинці постійно намагаються вкрати гроші через кібер-атаки на банківські системи, що ставить під загрозу безпеку клієнтів та довіру до банків. У цілому, банківська система України потребує серйозних змін та реформ для поліпшення якості послуг та збільшення довіри до неї. Надзвичайно важливо, щоб уряд спрямував свої зусилля на вирішення цих проблем для забезпечення стабільності та розвитку банківської системи України.

Список використаних джерел

1. Постанова правління НБУ №275
2. «Фінанси України» Шамаєва А. 2020р.
3. Ковальчук К.Ф., Вишнякова І.В., Савчук Л.М., Сокиринська І.Г. Банківські операції: навчальний посібник К.:ЦУЛ, 2016. 161с.

Злотя Ірина, студентка 3 курсу
*Нововолинський електромеханічний
фаховий коледж*
Науковий керівник: Ольга Гебура,
*викладач вищої категорії, викладач-
методист*

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ

На сьогоднішній день маркетинг відіграє важливу роль у діяльності будь-якого підприємства. Поняття маркетингу виникло у США на початку ХХ століття. В цей час великий американський ринок після промислової революції потребував нових підходів, а після кризи надвиробництва (1930-ті) американські фірми починають звертатися до маркетингу ще більш активно. У 1960-ті маркетинг перетворився на багатофункціональний засіб вирішення довгострокових комерційних задач.

Маркетинг не є незмінним, він постійно змінюється, переходить з одного стану в інший. При цьому найбільший вплив на сучасне маркетингове середовище чинять технологічні фактори, які формують зміни в поведінці споживачів як у процесі купівлі-продажу товарів, так і в технологіях маркетингової діяльності. Хоча сучасні технології зв'язку між виробниками та споживачами базуються на класичних маркетингових комунікаціях, особливий вплив на їх розвиток спричиняє процес поглиблення глобалізації, зокрема використання цифрових технологій. Перехід до цифрових технологій надає поштовх до зростання конкурентоздатності, надає нові можливості бізнесу, відкриває нові канали доступу до зарубіжних ринків [1].

Цифровий маркетинг на сьогодні є впливовою сферою, і на даний момент саме цифрові технології найпотужніше впливають на світ бізнесу. Цифровий маркетинг на сьогодні займає близько 25% обсягу маркетингових бюджетів провідних компаній і його доля постійно зростає. Підприємства, які використовують всі доступні цифрові канали та інструменти комунікацій, є в середньому на 25% більш прибутковими за інші підприємства. Тому сучасні маркетингологи повинні, насамперед, володіти компетенціями в сфері цифрового маркетингу [2].

Поєднання класичного маркетингу і цифрових технологій дозволяє створювати нові можливості для просування товарів та

охоплювати ширше коло споживачів. У Звіті Digital 2022 Global Statshot от DataReportal констатується, що більше 5 млрд. осіб по всьому світу користуються інтернетом, а 63% всього населення світу знаходиться онлайн. Але розвинені країни мають проблему поглиблення поляризації ринку праці із зростанням нерівності, зокрема тому, що нові технології доповнюють кваліфіковану працю та заміщують стандартизовані операції, змушуючи багатьох працівників конкурувати один з одним за низькооплачувані робочі місця [2].

Цифрові технології здатні перетворити рішення типових задач з великим обсягом операцій на дешевші, швидші та зручніші, але є завдання, для вирішення яких потрібні креативність, судження, інтуїція, розсудливість людини. Найбільші вигоди отримують ті країни, які можуть швидко пристосуватись до еволюції цифрової економіки. З виникненням цифрових технологій з'явилися нові можливості для країн, що розвиваються, та країн з перехідними економіками. Онлайн-реєстри підприємств полегшують вихід на ринок нових інноваційних компаній. Організація професійної підготовки на базі Інтернету допомагає працівникам підвищувати свою кваліфікацію.

Сучасний цифровий маркетинг поєднує онлайн-функції та офлайн-середовище. Каналами цифрового маркетингу є: Інтернет і пристрої (комп'ютери, планшети, смартфони); локальні мережі підприємств або районів; мобільні пристрої; цифрове телебачення; інтерактивні екрани, POS-термінали; тачскрін (планшети), рідери, цифрове мистецтво, тощо [3].

Одним з цікавих підходів до маркетингу є комунікація у соціальних мережах або SMM, яка є частиною так званого вірусного маркетингу (англ. viral marketing), яка, по суті, дуже схожа на «усну рекламу». Серед соціальних мереж, які використовуються для цього типу комунікації, можна назвати: Facebook; Instagram; TikTok; MySpace; Orkut; Friendster; LinkedIn (пошук роботи); Mixx; Stumbleupon; Reddit; мережа «X» (Twitter); Google Plus; Flickr (обмін фотографіями).

Соціальні мережі є одним з втілень інтерактивних можливостей сучасного інтернету. Комунікація в соціальних мережах використовує бажання самоідентифікації осіб як членів певної групи. Якщо у класичному інтернет-маркетингу головним завданням є збільшення трафіку сайтів, у соціальних мережах використовується

той самий принцип: користувачі залучають нових членів групи (яка найчастіше є нішевою), використовуючи принципи «усної реклами». Таким чином, існує можливість створити власну соціальну мережу навколо якогось нішевого товару [3].

Отже, сьогодні маркетинг при збереженні своїх функціональних інструментів, все ж активно змінюється та еволюціонує, а маркетингові системи все більше орієнтуються на розуміння того, як формуються рішення споживачів. Розуміння того, що люди дуже багато часу проводять в цифровому світі, змушує маркетологів працювати в цьому світі більш ефективно. Інструменти digital-маркетингу розширюють можливості інформаційної підтримки підприємства та підвищують ефективність взаємодії зі споживачем.

Список використаних джерел

1. Цифрова трансформація бізнесу в контексті міжнародної конкуренції: новітні управлінські виклики. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/7174/bezpechnaugoda.pdf>

2. Рябов І.Б. Особливості та сучасні тенденції застосування системи digital-маркетингу на підприємстві. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2020/95.pdf

3. Цифровий маркетинг – модель маркетингу ХХІ сторіччя: монографія / авт.кол.: М.А. Окландер, О.І. Яшкіна та ін.; за ред. д.е.н. проф. М.А. Окландера. URL: <https://oklander.info/?p=1803>.

Лавришик Ольга

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Трофимчук Наталія,
*викладач економічних дисциплін вищої
категорії, викладач-методист*

ФОРМИ І МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Мотивування – це вид управлінської діяльності, який забезпечує процес спонукання працівників до цілеспрямованих дій, що направлені на досягнення особистих цілей та цілей підприємства [2, с. 282].

При формуванні мотиваційного підґрунтя особливу увагу приділяють поняттю «винагорода». Під ним розуміють не просто грошову винагороду або моральне задоволення, але і все те, що людина вважає для себе цінним. Оскільки кожна людина це індивідуальність, тому персоналізація форм і методів стимулювання працівників є фундаментом ефективності будь-якої моделі [1, с. 206].

У процесі розробки ефективної системи мотивації необхідно враховувати основні засади:

1. Мотивування ефективне тоді, коли підлеглі відчують визнання свого вкладу в результати роботи, мають заслужений статус. Комфортні умови праці (зручні та стильні офісні меблі, сучасна комп'ютерна та оргтехніка), участь у семінарах, функція представника фірми на важливих переговорах, відрядження за кордон, неординарне найменування посади – все це підкреслює статус співробітника в очах колег та третіх осіб. Вдаватися до цього методу варто делікатно: часткове або повне позбавлення працівника раніше наданого статусу призводить, як правило, до надзвичайно бурхливих реакцій у відповідь аж до звільнення.

2. Несподівані, непередбачувані та нерегулярні заохочення мотивують краще, ніж прогнозовані, коли вони практично стають незмінною частиною заробітної плати та сприймаються як належне.

3. Похвала діє краще за покарання. Заохочення має бути невідкладним, що виявляється у негайній та справедливій реакції на дії співробітників. Вони починають усвідомлювати, що й неординарні досягнення помічаються та відчутно винагороджуються. Виконану роботу та справедливу винагороду не повинен розділяти занадто великий проміжок часу; чим більший часовий інтервал, тим менший ефект. Реакція керівництва (позитивна чи негативна) має бути негайною. Таким чином, підлеглий відчувається значущим: начальнику небайдужі його досягнення чи промахи.

4. Співробітників слід стимулювати за проміжними досягненнями, не чекаючи завершення всієї роботи, оскільки великі успіхи важко досягти і порівняно рідкісні. Тому позитивну мотивацію бажано підкріплювати через невеликі інтервали часу. Але для цього загальний обсяг робіт має бути розділений і спланований по етапах з таким розрахунком, щоб кожному співробітнику компанії могла бути надана адекватна оцінка та належна винагорода, що відповідає обсягу реально виконаної роботи. Проміжний результат – також результат!

Стимулювання працівників за малі успіхи дозволить прискорити досягнення головної мети [3].

До найбільш популярних форм мотивації персоналу в сучасних умовах відносяться:

- матеріальна премія із зазначенням «за що», оплата (повна або часткова) поліса страхування життя та здоров'я, оплата медичних послуг, позачергова оплачувана відпустка, гарантія збереження робочого місця, позички зі зниженою ставкою на навчання чи придбання житла, компенсація витрат на ремонт особистого автомобіля і бензин та інші;

- просування кар'єрними сходами;

- розширення повноважень, збільшення влади;

- визнання, наприклад «кращий продавець місяця» з врученням почесної грамоти та/або будь-якого сувеніра (набір елітного канцелярського приладдя, квитки в кіно, абонемент у спортзал тощо);

- усна подяка керівника у присутності колег;

- можливість прямого спілкування з CEO, CFO та іншими Топ-менеджерами.

Ефективність системи стимулювання полягає у задоволенні потреб і спрямуванні трудової активності кожного працівника на досягнення загальних цілей підприємства. Важливим аспектом цього процесу є трансформація виробничих завдань та цілей організації в конкретні вимоги до виробничої поведінки працівників та ефективна оцінка продуктивності їх праці.

Список використаних джерел:

1. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Л. Л. Ковальської та проф. І. В. Кривов'язюка. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

2. Економіка підприємства [Текст] : підручник / за заг. ред. Л.Г.Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). Об'єм даних 14,95Мб.

3. Ефективні методи та способи стимулювання персоналу. URL: <https://livingfo.com/efektyvni-metody-ta-sposoby-stymuliuvannia-personalu/> (дата звернення: 18.01.2024).

Лавришик Ольга,
*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»
Науковий керівник: Півнюк Майя,
викладач фінансів*

ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Інвестиційні кошти відіграють найважливішу роль у підтримці і нарощуванні економічного потенціалу підприємства та держави в цілому. Це сприятливо позначається як на діяльності суб'єктів господарювання, так й приводить до збільшення валового національного продукту, стимулює активність країни на зовнішньому ринку. Розвиток суспільства в цілому і окремих бізнес-одиниць базується на розширеному відтворенні матеріальних цінностей, що забезпечує зростання національного майна та, відповідно, доходу. Одним із основних засобів забезпечення цього зростання є інвестиційна діяльність, яка включає процеси вкладення коштів, або інвестування, а також сукупність практичних дій із реалізації інвестицій. Нинішній рівень розвитку інвестування свідчить про те, що сучасний потенційний інвестор має змогу вкласти кошти не тільки у так звану «власну справу», а й у проекти, які не пов'язані з особистим бізнесом, зокрема, соціально орієнтовані

Сучасні способи інвестування: власний бізнес, часткова участь, стартап, інвестиції у виробництво, франчайзинг, інвестиції у інтернет-проекти.

Україна залишається інвестиційно привабливою для іноземних інвесторів, проте з потенційною можливістю невиконання боргових зобов'язань. Українська економіка потребує саме капіталів для будівництва нових, реконструкції та модернізації діючих підприємств. Але, на жаль, зарубіжні аналітики розглядають нашу державу як регіон з майже 100% ризиком для інвестицій.

Аналізуючи стан правового регулювання в інвестиційній сфері України, свідчить про те, що інвестиційне законодавство потребує подальшого вдосконалення, адже незважаючи на розгалужену систему правових актів, говорити про цілісну і взаємоузгоджену систему законодавства наразі передчасно [1].

Основними напрямками вдосконалення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів повинні стати:

послідовне зниження тиску на інвесторів; диверсифікація джерел інвестицій, рівномірність їх розподілу між регіонами; створення дієвих механізмів управління інвестиційною діяльністю; реструктуризація економіки; пріоритетне залучення інвестицій у галузі, що особливо потребують капіталовкладень; мотивація суб'єктів господарювання стосовно довгострокових вкладень і населення щодо вкладення коштів в розвиток економіки, а не на споживання; стимулювання реінвестування; удосконалення інвестиційного законодавства та забезпечення його стабільності; забезпечення гарантій інвесторам; відповідність між надходженням і витрачанням інвестиційних ресурсів.

За останні два роки ринок інвестицій в Україні через повномасштабне вторгнення суттєво змінився. На початку 2022-го багато з угод, ухвалених раніше, скасували через повномасштабне вторгнення. Не сприяли залученню інвестицій з-за кордону обстріли та блекаути. Деяким інвесторам Україна стала менш цікавою через особливості їхніх стратегій та ризики війни. Втім, є й інвестори, які, навпаки, розширюють географію інвестування та активізувалися в Україні. Також є фонди, які рухаються повільно та тільки починають розгортати свою діяльність в Україні.

Тож для компаній і стартапів пошук можливостей залучення коштів від українських та закордонних інвесторів досі ускладнений. Втім, до вирішення ситуації долучається держава, пропонуючи зокрема страхування інвестицій. З одного боку українська економіка звекає до умов війни, але з іншого – велика невизначеність майбутнього, питання тривалості допомоги наших партнерів, гарантії неповторення вторгнення в майбутньому – важливі питання для припливу грошей західних інвесторів [2].

Валютні обмеження, які НБУ запровадив після початку війни, звузили інвестиційні можливості українців, проте навіть за таких умов наші інвестори мають можливість заробляти. Такою можливістю зокрема є інвестування у облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Простота та ліквідність є їхніми головними перевагами. ОВДП можна легко продати за декілька хвилин через застосунок брокера. А також низький поріг входження. Більшість брокерів дозволяють придбати від однієї облігації, а це близько тисячі гривень для ОВДП в гривні чи тисяча доларів/євро – для валютних. Але є й винятки. Зокрема, в

«ПриватБанку» мінімальна сума покупки становить від 50 тис. грн, тож інвестувати там менші суми недоцільно.

Також наразі вигідно інвестувати у сільськогосподарську землю. Земля – головний актив України. Якщо ринок житлової нерухомості зазнає значних збитків у більшості регіонів під час повномасштабної війни, земля зберегла свою цінність. Крім того, з 1 січня 2024 року ринок землі відкрився і для юридичних осіб, що відчутно збільшить попит. Сільськогосподарські угіддя в Україні досі значно дешевші, ніж у Європі, проте навіть воєнний стан не зменшує їхньої привабливості. Умовно кажучи, зараз маленьку ділянку під інвестиції можна взяти за суму приблизно \$4 тис. Дві основні складові отримання прибутку – це дохід від здачі землі в оренду плюс її перепродаж після здорожчання. За останній рік у деяких регіонах ціна землі вже зросла в доларі на 20% за рік.

Ще одним досить вигідним капіталовкладенням є золото. Після певного періоду спаду золото почало відігравати позиції. Водночас, зростає й інтерес до нього. З початку року ціна на цей дорогоцінний метал зросла на понад 10% і складає понад \$2 000 за тройську унцію. Щоправда, тут варто розуміти, що золото, зазвичай, є інструментом для довгострокових інвестицій. Золото вважають захисним активом — воно характерне зростанням у ціні під час криз на ринках акціях. Його ціна, зазвичай, рухається протилежно щодо інших активів, зокрема, акцій та облігацій. Тому інвестори додають цей актив у свої портфелі, щоб хеджувати ризики в інших позиціях [3].

Список використаних джерел:

1. Charles Schwab Modern Wealth Survey 2023. *Charles Schwab*. URL: https://content.schwab.com/web/retail/public/about-schwab/schwab_modern_wealth_survey_2023_findings.pdf (дата звернення: 23.01.2024).

2. Чого чекати українському ринку інвестицій у 2024 році – прогнози експертів. *AIN*. URL: <https://ain.ua/2024/01/01/chogo-chekaty-ukrayinskomu-rynku-investyczij-u-2024/amp/> (дата звернення: 23.01.2024).

3. ОВДП, земля чи золото: що обрати для інвестицій у 2024 році. *Мінфін*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/amp/invest/articles/tri-varianta-kuda-mozhno-investirovat-v-ukrainu-v-2024-godu/> (дата звернення: 23.01.2024).

Мирулюбова Оксана,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціалістка вищої категорії**

СУТНІСТЬ ТА РОЗВИТОК НЕОБАНКІВ В УКРАЇНІ

У сучасному фінансовому світі швидкі зміни та революційні цифрові технології трансформують традиційний банкінг, створюючи нові можливості для розвитку сфери цифрових фінансових послуг. Одним з таких інноваційних напрямків є необанкінг, як концепція цифрового банкінгу, яка поєднує в собі сучасні технології, інтернет та цифрову реалізацію фінансових послуг з метою забезпечення швидкого та зручного доступу до фінансових продуктів і сервісів для широкого кола клієнтів [2].

Тему визначення сутності необанкінгу, його розвитку та впливу на вітчизняний банківський сектор досліджувало багато наукових діячів, серед яких М. О. Губа, А. І. Гулей, М. О. Житар, О. Є. Еркес, Н. М. Кондрацька, Н. М. Матвійчук, І. В. Рудевська, А. Ю. Семенов, С. Теслюк, А. І. Шкодін тощо. Питанню аналізу розвитку необанкінгу у світі значну увагу приділяли компанії GOBankingRates та Forbes Advisor.

Ураховуючи думки вищевказаних науковців, вважаємо, що необанк - модернізована фінансова установа, що провадить свою діяльність виключно в мережі Інтернет без фізичних представництв та пропонує клієнтам новітні технології та банківські продукти шляхом використання ліцензії «материнського банку». Саму категорію «необанк» часто ототожнюють з категоріями «віртуальний банк», «мобільний банк», «інтернет-банк», «цифровий банк», «банк-челенджер» та «директ-банки» [3].

Функціонал необанкінгу розкривається через такі характерні ознаки як: доступ до банківських послуг в режимі 24/7 і з будь-якої точки земної кулі; багатофункціональний Call-центр; багатомовний інтернет-банкінг; наявність універсальних платіжних і кредитних карт; якісні й безпечні цифрові канали комунікацій; висока швидкість

транзакцій; індивідуальний підхід до набору послуг і розв'язання проблем клієнта; операції з криптовалютами тощо [2].

Дослідження вітчизняного ринку необанкінгу показало, що за останні роки в Україні спостерігається стабільний ріст безготівкових розрахунків в порівнянні з готівковими операціями. Так, ще у 2017 р. вони становили 835 млрд грн, а починаючи з 2020 р. з початком пандемії COVID-19 вони зросли до 1749 млрд грн і перевищили готівку в обігу. Початок повномасштабного вторгнення росії на територію України лише пришвидшив ці процеси та додатково призвів до росту рівня безготівкових розрахунків. Це свідчить про зростання свідомості та прийняття безготівкових технологій як зручного та безпечного способу оплати. Цей тренд може бути пов'язаний з розвитком фінансово-технічної індустрії, широким впровадженням мобільних платежів та покращенням фінансової інфраструктури в країні.

Станом на початок 2024 року в Україні функціонувала 63 традиційних банківських установ. На базі ліцензій 6 із них працювало 7 необанків: MONOBANK за ліцензією АТ «Універсал Банк», SPORTBANK та IZIBANK за ліцензією АТ «ТАСКОМБАНК», TODOBANK за ліцензією АТ «МЕГАБАНК», O.BANK за ліцензією АТ «Ідея Банк», NEOBANK за ліцензією АТ «АТБ КОНКОРД», Банк «Власний рахунок» за ліцензією ПАТ «Банк Восток».

Першим та найбільш відомим необанком в Україні є Monobank, який бере свій початок від 2017 року. Він здійснює свою діяльність на основі банківської ліцензії Універсал Банку. Monobank пропонує банківські цифрові фінансові продукти: оформлення кредитних карток (у тому числі для дітей), оформлення депозитів; міжнародні перекази; розстрочки та кредитування; купівля облігацій; відкриття та обслуговування рахунків ФОП тощо [2]. Попри відсутність фізичних відділень Monobank характеризується найбільшим приростом клієнтів карткових продуктів в історії України. Лише за 4 роки існування кількість клієнтів зросла до 5 млн осіб.

Аналіз ефективності діяльності інших необанків засвідчує їх поки що відносно не великий успіх на фінансовому ринку України. Наприклад, на початок 2022 р. кількість клієнтів другого за популярністю в Україні необанку SPORTBANK становила трохи понад 300 тис. осіб, а обсяг кредитного портфеля 250 млн грн. Загалом, проведений аналіз дозволяє характеризувати вітчизняний ринок необанків як такий, що перебуває лише на стадії формування

та визначення напрямів свого розвитку та стримується рядом обмежень, серед яких: не достатній рівень довіри населення та його перестороги відносно банків без відділень; законодавчі обмеження відносно ліцензування таких видів діяльності; досить високий рівень конкуренції як із традиційними банками з розвинутою цифровою інфраструктурою (насамперед, із ПриватБанком та Ощадбанком), так і з платіжними фінансово-технічними рішеннями фінансових компаній (Liqpay, WayForPay) [2].

Отже, необанки представляють нову модель цифрового банкінгу, яка використовує фінансові технології для надання цифрових фінансових послуг і відповідає зміненим потребам та уподобанням клієнтів шляхом ряду переваг: спрощення процедур надання фінансових послуг, застосування нових інструментів, економія часу та зручність для клієнтів, нижча вартість комісійних послуг, швидкість транзакцій та індивідуальний підхід до клієнтів. Водночас необанки зазнають обмежень та недоліків, таких як значні витрати на розробку додатків та захист від кіберзлочинів, проблеми з роботою на різних платформах, недовіра деякої частини населення до необанків через низьку фінансову та цифрову грамотність. Для подолання цих проблем необхідно запровадити ефективний необанківський правовий механізм регулювання, поліпшити законодавчу базу та створити ефективні інструменти регулювання діяльності необанків з метою підвищення довіри громадян.

Список використаних джерел

1. Лобозинська С. М., Скоморович І. Г., Владичин У. В. Діяльність необанків на ринку фінансових послуг в Україні та світі. Фінансовий простір. 2021. № 3. С. 7-21.

2. Семенов А. Ю., Пахненко О. М., Шалда А. А. Необанки в Україні: особливості, тренди та перешкоди розвитку/ А. Ю. Семенов, О. М. Пахненко, А. А. Шалда// URL: Modern Economics №39 (mnaeu.edu.ua).

3. Теслюк С., Матвійчук Н., Деркач О., Корх Н. Необанки : сутність та перспективи розвитку в Україні. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2021. № 3. С. 61-71.

Мігаль Христина Олександрівна,
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
**Науковий керівник: Кадубець Дар'я
Зіновіївна,** *викладач циклової комісії
«Обліку, фінансів і підприємства»
Рівненського фахового коледжу
інформаційних технологій, спеціаліст
вищої категорії*

ВАЛЮТНО-КУРСОВА ПОЛІТИКА: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Тема валютно-курсової політики завжди є актуальною через вплив різноманітних факторів на економічну стабільність держави. Зміни в міжнародних торговельних відносинах, коливання на фінансових ринках та різноманітні економічні виклики ставлять перед країною завдання ефективного управління валютним курсом. Валютно-курсова політика впливає на зовнішню та внутрішню стійкість економіки, а також на соціальні та фінансові аспекти. Аналіз тенденцій та перспектив в цьому напрямку є ключовим для забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації та економічної нестабільності.[1]

У сучасних умовах валютно-курсова політика держави є не лише невід'ємною частиною, але й важливим аспектом впливу на фінансову безпеку країни. Обмінний курс національних грошових одиниць є важливою ланкою, що зв'язує народногосподарський комплекс і світову економіку, впливає на кон'юнктуру зовнішньої торгівлі, тому нестабільність валютного курсу є однією з найбільших загроз національним інтересам і національній фінансовій безпеці.[2]

З початком повномасштабного вторгнення НБУ суттєво змінило свою валютно-курсову політику. З 24 лютого 2022 року Національний банк України дотримувався політики фіксованого курсу. Це сприяло збереженню української економіки, забезпеченню стабільної роботи фінансової системи. Механізм фіксації курсу є стабілізатором економіки в умовах воєнного часу.

На даний момент НБУ відмовилося від фіксованого курсу. Попри те, що у фіксованого курсу були свої переваги на початку великої війни, економіка вже адаптувалася до існування в нових

умовах. Новий режим в НБУ називають "керованою курсовою гнучкістю". Перехід до неї є одним з кроків у напрямку повної валютної лібералізації та повернення до довоєнного режиму роботи валютного ринку. В умовах керованої гнучкості курсу долара НБУ активно братиме участь на валютному ринку. Це означає, що регулятор готовий продавати золотовалютні резерви, задовольняючи надмірний попит на долари для того, аби не допускати різких коливань курсу.

Вплив валютної політики, курсової динаміки національної валюти і на зовнішньоекономічну, і внутрішню економічну сферу держави зумовлює її особливу роль у забезпеченні фінансової безпеки. У сучасних умовах прискорення глобалізації та посилення ролі валютних відносин, курс національної грошової одиниці виступає важливою ланкою, яка пов'язує народногосподарський комплекс з глобальною економікою.

Одним із найважливіших індикаторів фінансової безпеки є валютно-курсова політика держави. Валютний курс, здійснюючи вплив на торгівельний та платіжний баланс, рівень зовнішньої заборгованості, темпи інфляції, тощо є вагомим компонентом економічної безпеки, зокрема її фінансової складової. Це потребує вдосконалення валютного законодавства та проведення валютно-курсової політики, яка в змозі збалансувати реальний попит на іноземну валюту з її пропозицією, урівноважити торгівельний баланс і рахунок, що відображає операції з капіталом, сприяти зростанню конкурентоспроможності українських товаровиробників на світових ринках, зниженню інфляції та нагромадженню валютних резервів. [3]

Світова економічна наука та практика розвинутих країн і міжнародних фінансових організацій протягом свого існування накопичила значний досвід у сфері валютного регулювання. Така практика дала змогу накопичити важливий для держав досвід в даній сфері і стала платформою для багатьох наукових досліджень. Так, проаналізувавши закордонний досвід валютно-курсового регулювання, можна сказати, що розвинені країни протягом всього часу намагались послабити контроль та жорсткий вплив регулювання валютного обігу.

Досвід державного регулювання валютних операцій розвинутих країн (Німеччина, Франція, Італія, Португалія, США) свідчить про те, що розвиток національного валютного законодавства доцільно здійснювати в умовах зміцнення міжнародних зв'язків, створення та розвитку міжнародних валютно-фінансових інститутів, що дозволяє

провести реформування валютної політики, вдосконалити інструменти валютного регулювання й поступово послабити валютний контроль в державі.

Список використаних джерел

1. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII: станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

2. Національний банк України. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 29.10.2023).

3. Марченко О. М., Пушак Я. Я., Ревак І. О. Фінансова безпека держави. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 356 с.

Налапко Анна,
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
**Науковий керівник: Кадубець Дар'я
Зіновіївна,** *викладач циклової комісії
«Обліку, фінансів і підприємництва»
Рівненського фахового коледжу
інформаційних технологій, спеціаліст
вищої категорії.*

КАСОВІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ЗДІЙСНЕННЯ

Касові операції, особливо ті, що пов'язані з обробкою готівки, становлять один із найважливіших та найтрудомістких аспектів щоденної діяльності комерційних банків. Вдосконалення готівкового обігу є пріоритетом для багатьох провідних світових банків. Контролюючи касову роботу клієнтів, банк відіграє важливу роль у встановленні ефективного контролю за обігом готівки та дотриманні фінансової дисципліни.

На мою думку здійснення касових операцій передбачає велику відповідальність та дотримання високих стандартів безпеки та контролю за грошовим обігом. Застосування сучасних технологій та автоматизація касових операцій є необхідністю для забезпечення ефективності та надійності цього процесу.

Звичайно з впровадженням цифрових технологій та інновацій, таких як мобільні платежі, безготівкові операції та інші електронні сервіси, кількість готівкових операцій може зменшитися. Багато клієнтів надають перевагу зручності та швидкості електронних операцій. Але банки розробляють нові продукти та послуги, пов'язані з касовими операціями, щоб привертати клієнтів та задовольняти змінні потреби ринку.

Аналіз касових оборотів показує, що упродовж січня–вересня 2023 року спостерігалось значне зростання обсягів касових оборотів банків в Україні. Надходження готівки до кас банків склали 1 821,9 млрд грн, що виявилось на 15,9% більше, ніж за аналогічний період 2022 року. Також відзначається і вищий обсяг видачі готівки з кас банків, який становив 1 838,1 млрд грн і зріс на 13,7% порівняно із січнем–вереснем попереднього року. Завдяки поживленню економіки ці зміни є позитивними.

В Україні не завжди приділяється увага щодо вдосконалення касових операцій, вивчення закордонного досвіду через різні причини. Збільшуючи мережу філій й продовжуючи час обслуговування клієнтів, банки таким способом намагаються покращити якість обслуговування клієнтів. Проте на сьогодні сучасні технології дають можливість досягти кращих результатів в удосконаленні касового обслуговування.

Під час введення воєнного стану банк у своїй діяльності керується наступними документами:

Банки проводять валютний нагляд за дозволеними валютними операціями, спрощеною процедурою, не вимагаючи додаткового аналізу документів чи інформації про походження коштів, використуваних для цих операцій.

Під час воєнного стану банки повинні здійснювати зберігання частини коштів в національній валюті, які були примусово вилучені відповідно до Закону України "Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності російської федерації та її резидентів", а також коштів, що надійшли в результаті володіння об'єктами права власності, що були примусово вилучені відповідно до Закону. Ця обов'язкова дія має тривати від дня примусового вилучення/отримання цих коштів до дня їх перерахування у встановленому порядку для зачислення до Державного бюджету України на кореспондентському рахунку в Національному банку України у сумі, що перевищує обсяг, який банки зараховують для

формування обов'язкових резервів відповідно до вимог нормативно-правових і розпорядчих актів Національного банку України, які регулюють питання формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків.

Розвиток касових операцій в банках України є актуальним та перспективним напрямком. Адаптація до сучасних технологій, розширення функціоналу та забезпечення безпеки можуть забезпечити позитивні тенденції у цій галузі, сприяючи зручності та доступності фінансових послуг для всіх категорій клієнтів.

Список використаної літератури

1. "Законодавство України про банківську діяльність : Станом на 1 лют.2017 р. Київ : Істина, 2017. 320 с."
2. "Постанова № 23 від 25.02.2022 Про деякі питання діяльності банків." Аналітично-правова система ZakonOnline. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/504148__737656
3. "Національний банк України." URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banknoti-5-10-20-ta-100-griven-poperednogo-pokolinnya-postupovo-zaminyuvatimutsya-v-obigu-na-onovleni>.

Нечипорук Анастасія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У змінливому діловому світі підприємства повинні бути готові до швидкої адаптації та змін. Гнучкість в партнерських відносинах дозволяє ефективно реагувати на нові виклики. Планування та розробка спільних стратегій сприяє досягненню довгострокових цілей та забезпечує стабільність партнерства.

Багато науковців, таких як О. Барановський, О. Василик, В. Геєць, К. Горячева, О. Захаров, В. Коваленко, М. Копитко В.

Мунтіян, О. Силкін, В. Франчук, І. Шумпетер та інші, присвятили свої роботи питанню вдосконалення управління фінансовою безпекою компанії.

Однак, незважаючи на великий науковий внесок цих вчених, в сучасному контексті мало досліджується як забезпечити фінансову стабільність, особливо з точки зору управління фінансовою безпекою підприємства

Фінансова стабільність підприємства є ключовим чинником його успішної діяльності.

В умовах глобалізації та зростаючої конкуренції необхідно розробляти ефективні стратегії, які б допомогли забезпечити фінансову стійкість. Ось декілька основних стратегій [1]:

1. Диверсифікація діяльності. Розширення асортименту продукції або послуг, вхід на нові ринки або розширення географії присутності може зменшити залежність від конкретного ринку чи сегмента. Диверсифікація діяльності є однією з ключових стратегій, яка дозволяє підприємствам зменшити ризики, пов'язані з залежністю від одного ринку, продукту або послуги, та забезпечити стабільний ріст. Розрізняють горизонтальну, вертикальну, концентричну, конгломератну диверсифікації. Диверсифікація діяльності є важливою стратегією для підприємств, які прагнуть забезпечити свою стабільність та ріст в умовах змінливого ринкового середовища. Проте, як і будь-яка стратегія, диверсифікація має свої ризики, тому важливо підходити до її реалізації обережно та обґрунтовано.

2. Створення резервних фондів. Накопичення резервних коштів допоможе підприємству впоратися з непередбаченими фінансовими труднощами та кризами. Створення резервних фондів є однією з основних стратегій забезпечення фінансової стабільності підприємства. Резервні фонди допомагають компаніям впоратися з непередбаченими фінансовими витратами, зберігаючи їхню ліквідність та платоспроможність [2].

3. Оптимізація витрат. Постійний моніторинг та аналіз витрат, пошук можливостей для їх зниження без втрат якості продукції або послуг. Оптимізація витрат є однією з основних стратегій, яка дозволяє підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність, збільшити прибуток та забезпечити стабільність в умовах змінливого ринкового середовища.

4. Розробка довгострокової стратегії. Планування на майбутнє, враховуючи можливі ризики та можливості, допоможе підприємству адаптуватися до змін у світовій економіці. Довгострокова стратегія є

фундаментом для успішної діяльності підприємства. Вона визначає основні напрямки розвитку, цілі та завдання, які підприємство планує досягти протягом певного періоду часу [3].

5. Інвестування в інновації. Інноваційна діяльність може допомогти підприємству залишатися конкурентоспроможним, відкриваючи нові ринки та можливості. Інновації стають ключовим фактором успіху сучасних підприємств. Вони допомагають компаніям адаптуватися до швидкозмінюваних ринкових умов, відповідати назростаючій потребі споживачів та займати лідируючі позиції в своїх галузях [2].

6. Управління ризиками. Систематичний аналіз потенційних ризиків та розробка стратегій їх мінімізації. У сучасному діловому світі ризики є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Ефективне управління ризиками дозволяє компаніям передбачати, визначати, оцінювати та мінімізувати потенційні загрози для їхньої діяльності.

7. Підвищення кваліфікації персоналу. Інвестиції в освіту та навчання співробітників можуть підвищити ефективність діяльності підприємства. Підвищення кваліфікації персоналу є однією з ключових стратегій, яка спрямована на підвищення продуктивності, ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Інвестування в розвиток співробітників не тільки підвищує їх професійний рівень, але й мотивує, зміцнює корпоративну культуру та сприяє залученню та утриманню талановитих кадрів.

8. Зміцнення відносин з партнерами. Надійні довгострокові відносини з постачальниками, клієнтами та іншими партнерами можуть забезпечити стабільність в умовах нестабільного ринку. Зміцнення відносин з партнерами є важливою частиною стратегії будь-якого підприємства. Взаємовигідна, довірлива та стабільна співпраця може призвести до збільшення прибутковості, росту та розвитку обох партнерів. Інвестування в партнерські відносини, побудова на основі довіри та взаємоповаги, може стати гарантом довгострокового успіху в бізнесі [3].

Враховуючи вищезазначені стратегії, підприємства можуть підвищити свою фінансову стабільність та адаптуватися до змінних умов ринку.

Список використаних джерел

1. Ананьєва А. Ю. Вплив глобалізації на фінансову стабільність підприємств та стратегії її забезпечення. Економіка та суспільство.

2023. № 53. С. 98-107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-14>.

2. Висоцька І. Б. Проблеми забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. 2012. Випуск 2. С. 33.

3. Грабовський І. С., Якименко А. М. Методичні аспекти формування та оцінки зони фінансової стабільності підприємства. Економічна наука. Економіка та держава. 2016. № 1. С. 64–70.

Оксеньчук Катерина,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Півнюк Майя,
викладач фінансів**

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Державний бюджет України — план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади України, органами місцевого самоврядування України протягом бюджетного періоду.

Головне призначення бюджету України – регулювати розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту за підрозділами виробництва, галузями економіки, адміністративно-територіальними утвореннями, верствами населення, ґрунтуючись на потребах ринкового господарства відповідно до визначеної фінансової політики.

Під час війни витрачається великий обсяг грошових ресурсів, тому головне завдання – максимально ефективно використання коштів.

Видатки із загального фонду Державного бюджету на 2024 рік заплановано в обсязі 3 трлн 108 млрд грн, що більше планового показника 2023 року на 325 млрд гривень. Першочергово у державному бюджеті на 2024 передбачені видатки на сектор безпеки і

оборони 1 трильйон 692,6 млрд грн (21,6% ВВП). Адаже у 2023 році щоденні витрати становили майже 5 млрд грн на фінансування цього сектору. При цьому у бюджеті увага приділена також і підтримці економіки у цивільних сферах через програми пільгового кредитування та грантову підтримку.

Основні показники Державного бюджету-2024:

- соціальний захист населення – 468,8 млрд грн (+24,7 млрд грн, або 5,6% до 2023 року);
- підтримка ветеранів війни – 14,3 млрд грн (+7,5 млрд грн до 2023 року);
- охорона здоров'я (з трансфертами) – 201,9 млрд грн (+24,4 млрд грн до 2023 року, або 13,7%);
- освіта – 178,8 млрд грн (+22,9 млрд грн до 2023 року);
- спорт – 7,5 млрд грн (+3,6 млрд грн до 2023 року);
- культура – 10,7 млрд грн (+2,3 млрд грн до 2023 року);
- цифрова трансформація – 2,5 млрд грн (+2,1 млрд грн до 2023 року);
- наука – 13,5 млрд грн (+1,7 млрд грн до 2023 року);
- судова влада – 24 млрд грн (+3,9 млрд грн до 2023 року);
- посилення інституційних можливостей закордонних дипломатичних установ – 8,3 млрд грн (+2,2 млрд грн до 2023 року);
- резервний фонд – 44,8 млрд грн;
- ресурс місцевих бюджетів – 292,3 млрд грн;
- підтримка бізнесу – 30,8 млрд грн [1].

Україна активно використовує різноманітні можливості для фінансування збройних сил та забезпечення їх ефективності. При розробці та прийнятті основного фінансового документа України на 2024 рік було досягнуто максимально можливого рівня фінансування усіх пріоритетних секторів. Особлива увага приділяється сектору безпеки та оборони, включаючи реалізацію нових програм з виробництва та закупівлі озброєнь і безпілотних літальних апаратів [2].

Список використаних джерел:

1. В умовах дії режиму воєнного стану Держбюджет-2024 – солідарний документ фінансування загальнодержавних потреб. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-umovakh-dii-rezhymu-voiennoho-stanu-derzhbiudzhet-2024-solidarnyi-dokument-finansuvannia-zahalnoderzhavnykh-potreb-denys-uliutin> (дата звернення: 15.01.2024).

2. Бюджет України під час війни: поточна ситуація, плани та прогнози на наступний рік. URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-presshall/3790784-budzet-ukraini-pid-cas-vijni-potocna-situacia-plani-ta-prognozi-na-nastupnij-rik.html> (дата звернення: 21.01.2024).

3. Особливості держбюджету України в умовах воєнного стану. URL: <https://amp.dw.com/uk/osoblivosti-persogo-derzbudzetu-ukraini-v-umovah-voennogo-stanu/a-63150054> (дата звернення: 25.01.2024).

Палій Олександра,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах використання фінансових технологій у банківській системі активно досліджується провідними вітчизняними банкірами, спеціалістами з діджиталізації та цифрових технологій. Увага вітчизняних науковців приділяється використанню фінансових технологій в умовах сучасної економіки та контексті адаптації моделі інноваційного розвитку, що розглянуто у працях: Ю. Худолій, М. Халєвіної, О. Батрак, М. Диби, Н. Дечишак, Л. Жердецької, А. Іващенко, М. Крупки, Т. Майорової, М. Тарасюка та ін.

В загальному розумінні фінансові технології (FinTech) – це фінансові послуги, в процесі надання яких використовують сучасні цифрові технології. Оксфордський словник визначає, що фінтех – це «комп'ютерні програми та інші технології, які використовують для активації або підтримки як банківських, так і різноманітних фінансових послуг» [1]. FinTech поширився майже на всі ринки світу, але провідні позиції займають ринки, що розвиваються.

Говорячи про стан розвитку технологій на українському фінансовому ринку можна стверджувати, що зараз він знаходиться на ранніх стадіях впровадження Fintech. Але, з кожним роком технологічні компанії все більше удосконалюють сферу фінансових послуг, тим самим створюючи нові ринкові структури в нашій країні.

У 2023 р. розвиток Fintech відбувався з урахуванням воєнних дій в Україні, що чинить вплив на весь світ, зокрема, на країни Європи. Проведений аналіз дав змогу виокремити 5 основних трендів розвитку індустрії фінансових технологій у 2023 році [1].

1. Вбудовані фінанси. Інтеграція фінансових інструментів або послуг у пропозиції нефінансових установ, що охоплює такі фінансові послуги, як банківське обслуговування, кредитування та інвестиції, і розширює сферу діяльності до суміжних напрямів, таких як обробка платежів і страхування. Цифрові кредитори оновили свої технології за допомогою уніфікованих інформаційних панелей і аналітики, а також використовують різні моделі для налаштування своїх продуктів.

2. Альтернативне фінансування. Одним із наслідків впливу пандемії на світову економіку є глобальний дефіцит фінансування торгівлі, який неухильно збільшується. Завдяки простішому цифровому адаптуванню клієнтів і рентабельному доступу до інвестиційних платформ клієнти використовують альтернативні інвестиційні платформи для створення багатства.

3. Необанки. На відміну від традиційних банків, які мають фізичні відділення, зростають необанки, які працюють повністю онлайн і у хмарі. Вони заповнюють порожнечу між послугами, які надають звичайні банки, і клієнтами нового віку цифрової ери. Необанківська індустрія надзвичайно розширилася під час пандемії і вже становить 2,2% від загального банківського ринку.

4. Технологія блокчейн. Зараз процес міжнародних переказів коштів є тривалим і дорогим. Проте технологія блокчейн спрямована на вирішення цих проблем завдяки підвищенню швидкості та безпеки міжнародних платежів, а також, як правило, меншим витратам. Результати опитування показали, що більше половини (52%) споживачів вважають криптовалюту «дійсною альтернативою» для здійснення грошових переказів за кордон, а 45% вже використовують її для цієї мети. У цьому відношенні технологія блокчейн може насправді змінити правила гри [2].

5. Екологічні, соціальні та управлінські ініціативи. Екологічне, соціальне та корпоративне управління, також відоме як ESG, є областю, яка за останні роки привернула значну увагу та величезний приплив інвестиційних коштів. З'явилися інкубатори, розроблені спеціально для фінтех-рішень, орієнтованих на ESG, щоб обслуговувати фірми та організації в цій ніші. Наприклад, Валютне управління Сінгапуру (MAS) об'єднало зусилля з Google Cloud, щоб

запустити програму Point Carbon Zero Program з метою підтримки кліматичних фінтех-інновацій в Азії.

Новим викликом для розвитку фінтех-компаній в Україні стала війна. Вітчизняні фінтех-компанії не лише жертвували значні кошти для військових, переселенців та постраждалих від війни, а й забезпечували безперебійність платежів та відіграли неоціненну роль у підтримці ЗСУ.

Основними трендами розвитку українського фінтеху є такі:

1. Вбудовані фінанси, які вже активно працюють на конкретних продуктах в Україні.

2. Транскордонні платежі і перекази. Вимушене переміщення частини населення України за кордон викликало необхідність розширення можливостей здійснення грошових переказів, зокрема, доступності послуг та швидкості операцій. Одним із найбільш популярних банківських переказів є SEPA Instant.

3. Адаптація українського фінтеху до європейського законодавства.

4. Удосконалення еквайрингу, впровадження бізнесами рекурентних платежів, інтеграція благодійних можливостей [3].

Отже, одним із основних факторів оптимізації роботи фінтех в майбутньому є співпраця усіх учасників ринку. Для банків це – підвищення конкурентоспроможності, а для фінтех-компаній – це спосіб інтегрувати власні фінтех-рішення в уже працюючу сферу та правильно націлити їх на клієнтів. Крім того, фінансові технології можуть стати корисними й для самих регуляторів. Оскільки більшість технологій більш орієнтовані на споживачів, вони доволі тісно контактують з банківською громадськістю та її потребами. Такий обмін інформацією між регуляторами та фінансовими установами, які використовують фінтех.

Список використаних джерел:

1. Григораш Н. В. Тенденції розвитку фінансових технологій під впливом пандемії та війни. Економіка і суспільство. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-72>.

2. Демчишак Н., Радик В. Розвиток цифрової інфраструктури та блокчейн-технологій в Україні. Інноваційна економіка . 2020. № 3-4. С. 188–194.

3. Транскордонні платежі, вбудовані фінанси та нова регуляторка: головні тренди українського фінтеху в 2023-му. URL:<https://speka.media/golovni-trendi-ukrayinskogo-fintexu-v-2023-mu-rkuxdv>.

Петрова Галина,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

Впродовж останніх років в Україні спостерігається збільшення кількості аутсорсингових компаній, що пов'язано з кризою в економіці внаслідок пандемії й затяжної війни з росією, і пояснюється гострою потребою суб'єктів господарювання у зменшенні витрат. Українське бізнес-середовище шукає способи подолання кризи, тому малі та середні підприємства все частіше звертаються до бухгалтерського аутсорсингу як способу передачі суб'єктом господарювання функцій ведення обліку зовнішній компанії, яка має необхідне технічне оснащення та фахівців з необхідними знаннями і досвідом роботи. Така практика ведення обліку, як показує світовий та вітчизняний досвід, є досить ефективною [1].

Дослідження особливостей, тенденцій та перспектив розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні розглядалися у роботах таких дослідників: Н. Глигало, Ю. Кулик, О. Шинкаренко, Н. Лобода, О. Чабанюк, Б. Сенишин, Д. Кошляк, А. Луценко, О. Коба, але з огляду на важливість цього питання для повоєнної відбудови України виникає потреба в подальшому продовженні роботи за цим напрямом.

У загальноприйнятому розумінні аутсорсинг (англ. outsourcing; укр. підрядництво) — передача компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду [].

Ефективність використання бухгалтерського аутсорсингу визначається такими позитивними моментами:

- зниження витрат на утримання штатної бухгалтерії (заробітна плата, податки, утримання приміщення та обладнання, придбання спеціальних програм, підвищення кваліфікації персоналу);

- відсутність людського фактора (відпустки, лікарняні, декретні та інші ситуації, коли бухгалтер тимчасово відсутня);

- високий рівень підготовки фахівців аутсорсингової компанії, великий досвід і постійна обізнаність в нововведеннях законодавства;

- фінансова відповідальність компанії-аутсорсера (відповідальність за організацію обліку і правильність його ведення перекладається на аутсорсингової компанії);

- економія часу — керівництво підприємства може зосередитися саме на питанні розвитку фірми, а не на вирішення непрофільних задач.

Попри безсумнівні переваги бухгалтерського аутсорсингу слід виділити і пов'язані з ним ризики:

- відсутність контролю — немає можливості в реальному часі контролювати роботу аутсорсерів;

- недостатня мотивація фахівців фірми-аутсорсера, які не зацікавлені в розвитку обслуговується підприємства, оскільки оплата їх праці не прив'язана до показників діяльності компанії замовника;

- ризик втрати конфіденційних відомостей через співробітників компанії-аутсорсера;

- можливість економічних втрат при зверненні до недобросовісних аутсорсерів [1].

Щоб мінімізувати перелічені ризики, перш за все, потрібно звернути увагу на репутацію компанії, дослідити її контрагентів, зібрати відгуки її клієнтів тощо.

Сьогодні ринок аутсорсингових послуг з ведення обліку в Україні представлений широким спектром різноманітних пропозицій. Крім традиційних послуг з ведення бухгалтерського та податкового обліку, аутсорсингові компанії пропонують також послуги з кадрового адміністрування, юридичного супроводу, управління фінансами та іншими сферами бізнесу, активно використовуючи інноваційні технології для підвищення їх ефективності. Наприклад, для автоматизації процесів ведення бухгалтерського обліку використовуються спеціальні програмні продукти, а для забезпечення безпеки даних – хмарні сховища та шифрування [2].

Серед основних факторів, які сприяють розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні, можна виділити такі:

1. Збільшення конкуренції на ринку праці: знайти кваліфікованого бухгалтера в Україні стало складніше через міграцію висококваліфікованих кадрів за кордон із безпекових причин, аутсорсинг же дає змогу бізнесу отримати доступ до послуг професійних бухгалтерів без необхідності їх найму.

2. Зміни законодавства, пов'язані з веденням бухгалтерського та податкового обліку, що вимагають від бізнесу постійного підвищення кваліфікації своїх співробітників.

3. Розвиток інформаційних технологій, що робить аутсорсинг більш доступним і ефективним.

Незважаючи на позитивні тенденції, розвиток бухгалтерського аутсорсингу в Україні все ще стримується недостатньою правовою регуляцією та недовірою суб'єктів господарювання до цих послуг. Подальший розвиток ринку бухгалтерського аутсорсингу в Україні в повоєнний час, імовірно, буде пов'язаний із припливом іноземних інвестицій і, як наслідок, появою нових аутсорсингових гігантів, які активно залучатимуть новітні технології в процес обліку, зокрема хмарні технології, штучний інтелект, машинне навчання, предикативний аналіз.

Список використаних джерел

1. Білоус В. М. Бухгалтерський аутсорсинг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/14697>.

2. Кошляк Д. І., Луценко А. Ю., Коба О. В. Тенденції розвитку аутсорсингу бухгалтерського обліку в умовах війни в Україні. Тези 75-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та сту- 133 дентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 02 трав.– 25 трав. 2023 р.). Т. 2. С. 397–399.

Плевако Софія,
*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*
Науковий керівник: Півнюк Майя,
викладач фінансів

КІБЕРСТРАХУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВ ВІД КІБЕРРИЗИКІВ

У період цифрових технологій ІТ-системи відіграють ключову роль у функціонуванні підприємств, оскільки більшість бізнес-процесів залежить від їхньої ефективної роботи. У зв'язку з цим, забезпечення безпеки даних цих систем стає пріоритетним завданням для управління будь-якої компанії з метою уникнення можливих втрат, що стають все більш поширеними через зростання кількості кібератак.

Напади на підприємства та організації за допомогою кібератак вже міцно вкорінюються у нашу повсякденність. Кіберстрахування виступає як ефективний інструмент для пом'якшення наслідків цих кібератак. У сучасних умовах, коли світ постав перед складними викликами – криза COVID-19 та війна, які призвели до значного переходу на дистанційну роботу, ризики для інформаційної безпеки зросли декількаразів.

Кіберризик – це ризик, пов'язаний з використанням комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення як в місцевих (локальних) мережах, так і в глобальній інтернет-мережі; в розрахунково-платіжних системах, в системах інтернет-торгівлі і в промислових системах управління. Також це ризик, пов'язаний з накопиченням, зберіганням і використанням особистих персональних даних [1]. Для підприємця ці ризики означають фінансові втрати (прямі і непрямі), повна або часткова зупинка діяльності, а також шкода репутації організації або приватної особи. Відновлення збитків від кібератак може коштувати компанії мільйони доларів, тому страхування кібер-ризиків набуває все більшої актуальності та значення для бізнесу.

У процесі розвитку кіберстрахування були виділені основні групи ризиків та витрати, які воно покриває.

Збитки, пов'язані з порушенням бази даних (цільова атака):

- збитки в результаті порушення корпоративної інформації (комерційні таємниці, професійна інформація, бюджети, клієнтська база даних);

- збитки в результаті порушення безпеки комп'ютерної системи (DoS- і DDoS-атаки, ураження вірусами, знищення, модифікація або видалення інформації, фізична крадіжка або втрата обладнання);

- пошкодження програмного забезпечення або комп'ютерів;

- збитки в результаті внутрішньої кібератаки (крадіжка співробітниками, знищення інформації, сприяння цільовій атаці).

Адміністративне розслідування відносно втрати даних:

- збитки страхувальника спричинені розслідуванням в результаті порушення законодавства чи інших нормативно-правових актів у зв'язку з обробкою даних або корпоративної інформації, за які страхувальник несе відповідальність.

Витрати на реагування при порушенні даних (кібер-інцидент):

- витрати на реагування та проведення програмно-технічної експертизи, розслідування і встановлення причини інциденту;

- витрати на відновлення репутації страхувальника і фізичних осіб, через витік даних;

- витрати на відновлення електронних програм і даних.

Відповідальність за контент інформації:

- збитки страхувальника спричинені публічним розкриттям інформації в результаті недостовірної заяви, викликаного помилкою або заявою, що вводить в оману.

Віртуальне вимагання:

- збитки від віртуального вимагання: гроші, сплачені страхувальником з письмової згоди страховика з метою обмеження або припинення загрози небезпеки, в іншому випадку може привести до збитку (загрози про знищення даних); а також вартість проведення кримінального кібер розслідування з метою визначення причини загрози небезпеки.

Перерва в процесі виробництва:

- збитки в результаті збою у роботі (припинення роботи) в мережі в сумі неотриманого прибутку (доходи, які повинні бути отримані, зменшені на суму витрат, які повинні бути зроблені);

- збитки і відшкодування втрачених доходів внаслідок порушення в роботі ІТ-системи, мережі та веб-сайтів через кібератаки (припинення роботи). Обсяг таких доходів розраховується на основі даних за попередні періоди діяльності компанії, а також планів на поточний період.

Соціальна інженерія (нецільова атака):

- збитки від втрати грошових коштів і активів страхувальника, які відбулися в результаті застосування технологій фішингу, картингу (нецільові атаки) [2].

Після серії масштабних кібератак на український бізнес і державний сектор протягом останнього року, вітчизняні підприємці почали задумуватися про можливості захисту від подібних ризиків. На українському ринку страхування кіберризиків присутня невелика кількість страхових компаній, серед яких можна відзначити ПрАТ "UPSK" та ПрАТ "АСКА". Компанія "UPSK" пропонує комплексне страхування, що охоплює всі можливі ризики, тоді як "АСКА" вирізняється індивідуальним підходом, дозволяючи клієнтам обирати лише ті ризики, які є необхідними, враховуючи специфіку їхньої господарської діяльності [3].

Обмежена кількість компаній, які пропонують послуги страхування кіберризиків, пояснюється рядом проблем, які є характерними для цієї галузі страхування. Однією з головних перешкод для розвитку страхування кіберризиків в Україні є відсутність чіткої законодавчо-нормативної бази, яка регулює дану сферу. Та, незважаючи на наявні труднощі у галузі страхування кіберризиків, це перспективний вид страхування, що буде розвиватися в Україні, оскільки він є значущим інструментом захисту від кібератак та їх наслідків.

Список використаних джерел:

1. Пігулка від хакерів: як бізнес захищає себе від кібератак. URL: <https://mind.ua/publications/20192978-pigulka-vid-hakeriv-yak-biznes-zahishchae-sebe-vid-kiberatak> (дата звернення 22.01.2024).
2. Офіційний сайт страхової компанії UPSK. URL: <https://upsk.com.ua/service/corporate/cyberriskua> (дата звернення 22.01.2024).
3. Офіційний сайт страхової компанії АСКА URL: <https://aska.ua/ua/business-insurance/industry/cyber-insurance> (дата звернення 22.01.2024).

Путіло Вероніка,

*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*

Науковий керівник: Дар'я Зіноївна

Кадубець, *викладач циклової комісії
«Обліку, фінансів і підприємства»*

*Рівненського фахового коледжу
інформаційних технологій, спеціаліст
вищої категорії*

БАНКІВСЬКЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

На сьогодні у сфері реалізації страхових послуг набула поширення форма співпраці банківських установ і страхових компаній. Дана співпраця полягає у реалізації страхових послуг через мережу банківських відділень. Зазначена форма співпраці має назву Bancassurance. Саме під Bancassurance розуміють співпрацю банків і страховиків у сфері надання страхових послуг. [4]

Банківське страхування - набір фінансових послуг, які можуть задовольнити як банківські, так і страхові потреби клієнта одночасно, вважає Н. Є. Авансова[2]

У 2005 році компанії «Райффайзен банк Україна» та «Інго-Україна» вперше започаткували банківсько-страховий бізнес в Україні. Згодом до схеми долучилися також страхові компанії «ПЗУ-Україна» та «AIG Life».

Банківське страхування створено з метою збільшення та стабілізації доходів банків шляхом придбання нового капіталу та шляхом диверсифікації активів і пасивів. Така співпраця є дуже перспективною для бізнесу, але також важливою для банків, які стикаються зі зниженням процентних ставок і відносно низькою маржею доходу. Компанії, які продають страхові послуги через банківські канали, надають клієнтам додаткові послуги, значно знижують витрати (європейські банки знизили витрати на розповсюдження продуктів страхових компаній і адміністративні витрати на 30-50%), а також надають клієнтам повний спектр фінансових послуг.

Взаємодія між банками та страховими компаніями може мати різні форми, включаючи банківське страхування, страхування банківських ризиків та надання банківських послуг страховим

компаніям - розміщення коштів, розрахункові послуги тощо. В Україні згідно зі ст.48 Закону України «Про банки і банківську діяльність» забороняє банківським установам здійснювати діяльність у сфері страхування[1]. Водночас їм було дозволено виконувати функції страхових агентів, що стало основою партнерства банків і страхових компаній у фінансових групах. Крім того, ці фінансові посередники, як і інші члени фінансової групи, можуть бути клієнтами один одного.

Банківсько-страхова взаємодія може реалізовуватися як через банківські установи, так і через страхові компанії. Тому вона передбачає створення системи продажу послуг в різних напрямках: надання страхових послуг через банківські установи, що відоме як "банкострахування" (Bancassurance), надання банківських послуг через страхові компанії (Assurbanking), а також спільне надання послуг в рамках фінансових конгломератів (Allfinanz).

Страхування, що надається банками, часто починається з різноманітних продуктів, які пов'язані із банківською діяльністю. До таких продуктів відносяться особисте страхування життя, кредитне страхування та страхування, пов'язане з банківськими послугами, такі як іпотечне страхування, страхування споживчих кредитів та страхування, пов'язане з кредитними картками. Під час продажу цих страхових продуктів, банки також надають додаткові послуги для своїх клієнтів, що надають доступ до страхових продуктів, спрощений процес оплати та фінансовий захист.[3]

Однією з ключових послуг страхових компаній, які активно використовуються банківськими установами, є страхування майна, що передається компаніями як забезпечення для погашення позики. Попит також зростає на іпотечне та лізингове страхування, фінансування проектів та цивільно-правову відповідальність, такі як іпотека і лізинг.

Взаємодія між страховиками та банками, а також створення фінансових супермаркетів є вигідними на етапі розвитку банківського і страхового секторів в Україні. Ця співпраця надає ряд переваг, страхові компанії отримують можливість ефективно використовувати широку мережу банків для реалізації своїх страхових продуктів. У сфері жорсткої конкуренції на страховому ринку фінансові супермаркети відкривають можливість отримати доступ до клієнтської бази банку, що в свою чергу дозволяє значно скоротити витрати на маркетинг та рекламу своїх страхових продуктів. Для

банку це означає покращення іміджу завдяки розширенню спектру фінансових послуг, що пропонуються клієнтам.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 7.12.2000р. № 2121-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Аванесова Н. Е. Bancassurance як форма співпраці страхових компаній та банківських установ. Вісник національного технічного університету «ХПІ». 2020.

3. Іващук Н. Л. Причини утворення та форми банківсько-страхових груп / Н. Л. Іващук, О. В. Іващук // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2013.

4. Садура О.Б., Агрес О.Г. Bancassurance як цінний інструмент розвитку фінансового ринку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2020. 4(1). С. 93-100

Рожок-Кузнецова Крістіна

*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*

Науковий керівник: Дар'я Зіновіївна

Кадубець, *викладач циклової
комісії «Обліку, фінансів і
підприємництва» Рівненського фахового
коледжу інформаційних технологій,
спеціаліст вищої категорії.*

СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА ОЦІНКА ОПТИМАЛЬНИХ СТАВОК ЗА БАНКІВСЬКИМИ ВКЛАДАМИ

У сучасних умовах ефективно управління депозитними ресурсами є однією з ключових завдань банківської системи. Для глибшого розуміння їх структури, функцій та специфіки використовують різні класифікаційні критерії.

Депозити є фундаментальною частиною банківської системи, оскільки вони відіграють важливу роль у формуванні ресурсної бази банків. Залучення депозитних ресурсів дозволяє банкам здійснювати

кредитування та інвестиційні операції, а також підтримувати ліквідність на необхідному рівні.

При виборі депозиту клієнтами банків особлива увага приділяється його умовам: відсотковим ставкам, строкам розміщення, можливості додаткового зняття або поповнення коштів, а також гарантіям зберігання вкладених коштів.

В Україні діє система гарантування вкладів фізичних осіб, завдяки якій кошти вкладників захищені в разі непередбачуваних ситуацій з банком.

З огляду на різноманітність потреб клієнтів, банки розробляють широкий спектр депозитних продуктів, які враховують інтереси різних категорій вкладників. Тому детальне вивчення класифікації депозитів є важливим для розуміння специфіки банківської діяльності та правильного вибору депозитного продукту.

Депозитні операції є однією з основних діяльностей комерційних банків, яка передбачає залучення вільних коштів населення та юридичних осіб з метою подальшого їх використання у формі кредитних портфелів або інших інвестиційних активів.

У сучасній економіці України, кредитні та депозитні відносини між банками та бізнесом є ключовими. Ці відносини базуються на платній основі, де процентні ставки визначаються банківською політикою. Процентна політика відіграє важливу роль у банківському менеджменті, впливаючи на ощадну та кредитну діяльність банку. Банки прагнуть до процентної політики, яка забезпечує прибуток та задовольняє клієнтів, але економічна та політична нестабільність ускладнює цей процес.

Метою є розробити теоретичні та практичні підходи до формування процентної політики комерційних банків, враховуючи мікро- та макроекономічні фактори.

Основними джерелами для фінансування активів банку є строкові депозити та кошти на поточних рахунках. Поточні рахунки, хоч і дешевші, мають вищий ризик порівняно зі строковими депозитами.

Шляхи удосконалення пасивних операцій, які проводять банки, важливі для їхнього розвитку. Ряд проблем, таких як інфляція, дефіцит бюджету, зниження рівня життя населення, нестача коштів у підприємств та інші чинники, які впливають на погіршення економічного стану, стримують розвиток депозитних операцій. Це одна з ключових функцій комерційних банків.

Клієнти можуть відмовлятися від депозитних послуг одного банку на користь іншого з таких причин:

- Невигідні умови або тарифи;
- Низька якість обслуговування;
- Незручне розташування філій;
- Втрата довіри до банківської установи.

Згідно з дослідженнями, ключові конкурентні переваги банку в депозитній діяльності включають:

- Надійність і довіра до банківської установи;
- Швидкість обробки документації та ефективність схеми виплати відсотків;
- Вигідні тарифи та процентні ставки;
- Фінансові показники банку.

Для комерційних банків важливо використовувати депозитні рахунки з гнучким режимом для різних груп клієнтів, як фізичних, так і юридичних осіб. Для покращення депозитного портфеля та збільшення припливу коштів на ощадні та строкові депозити рекомендується спростити процедури ведення відповідних рахунків.

У сучасних умовах важливо для всіх комерційних банків дотримуватися ключових принципів у сфері депозитних операцій:

- Депозитні операції мають сприяти прибутковості або створювати умови для її отримання у майбутньому.
- Депозитні операції мають бути різноманітними та проводитися з різними категоріями клієнтів.
- Необхідно забезпечити збалансованість між депозитними та кредитними операціями, як за термінами, так і за сумами.
- Банкам слід мінімізувати свої невикористані ресурси.
- Розвиток банківських послуг, що допомагають збільшити депозитні ресурси, є необхідним.

Наразі в Україні спостерігається зростання популярності безконтактних платіжних інструментів та безготівкових операцій. Динаміка показує постійне зростання частки безготівкових операцій: в травні 2022 року ця частка склала майже 69% від усіх операцій із платіжними картками. Це свідчить про зростаючу роль безготівкових розрахунків у фінансовій системі країни. Незважаючи на військові дії, українці продовжують активно використовувати безготівкові платежі.

Безготівкові розрахунки збільшуються швидше, ніж операції з готівкою, що свідчить про зміну платіжних звичок населення. У 2021

році кількість безготівкових операцій зросла на 35,1%, а їх сума – на 40,3%. Така тенденція, ймовірно, збережеться, і в майбутньому частка готівкових операцій продовжить зменшуватися.

Список використаної літератури:

1. Законів України "Про банки і банківську діяльність", "Про цінні папери та фондовий ринок", "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні", "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні".
2. Постанови Національного банку № 144 від 14.07.2022.
3. "Про затвердження Правил здійснення депозитних операцій для банківських депозитів і Правил випуску та обігу валютних деривативів».
4. Бартош О.М. Депозити фізичних осіб: проблеми сьогодення. Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. 2017. № 5.
5. <https://buklib.net/books/31792/>
6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>

Сокоринська Юлія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Півнюк Майя,
викладач економічних дисциплін**

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Україна - це одна з небагатьох країн світу, яка має обов'язкове медичне страхування. Медична страховка у разі необхідності покриває усі необхідні фінансові витрати на медичне обслуговування, ліки тощо.

За кордоном у більшості країн світу діє обов'язкове медичне страхування. На перевагу цьому, в Україні діє добровільна система медичного страхування і кожен робить свій вибір. Проте усі українці, їдучи за кордон, повинні мати страховий медичний поліс, у випадку його відсутності туристу доведеться самотійно організувати та оплачувати усі медичні послуги, при цьому перебувати у чергах на відміну від застрахованих гостей цієї держави. Наявність страхового медичного поліса закордоном надає великі переваги, зокрема впевненість у безпеці, постійній підтримці та допомозі у разі страхового випадку [1].

В Україні згідно з Конституцією існує безкоштовна медична допомога усім громадянам, проте медичне обслуговування є на досить низькому рівні. У першу чергу це супроводжується відсутністю належного фінансування з боку держави. Шляхом вирішення цього може стати як в інших країнах Європи та США – медичне страхування або хоча б мінімальні внески за надані послуги.

З 1 квітня 2019 року Національна служба здоров'я України демонструє програму реімбурсації лікарських засобів «Доступні ліки» і напряду відшкодовує аптекам вартість відпущених пацієнтам ліків за рецептом. Програма «Доступні ліки» дозволяє зменшити фінансове навантаження на пацієнтів та збільшити доступність ліків. Програма реімбурсації «Доступні ліки» постійно розширюється новими препаратами. Вона дозволяє компенсувати витрати на ліки пацієнтів, але при виборі медичного страхування ви отримаєте не тільки грошову компенсацію на ліки, а й повну компенсацію за лікування та організацію в кращих клініках згідно з вашим договором. Тож кроки на вирішення проблем з медициною в Україні уже просуваються і з кожним роком ситуація покращується [2].

Нещодавно деякі приватні клініки уклали договори співпраці з страховими компаніями і відтепер у таких клініках можна кожному відвідувачу за бажанням відкрити медичний страховий поліс.

Після початку повномасштабного вторгнення страховий ринок поступово стабілізується та виходить на довоєнні мірки. Повномасштабна війна РФ проти України не змогла повністю зупинити ринок ДМС. Вже у третьому кварталі 2022 року НБУ фіксував помітне зростання загального обсягу премій за договорами медичного страхування порівняно з різким падінням у перші місяці війни. З часом попит поступово відновлюється, тому загальна сума страхових внесків за безперервним медичним страхуванням за підсумками 2022 року менша лише на 22,5 % (4,83 млрд грн) порівняно з довоєнними мірками 2021 року.

Страхова компанія «ПЗУ Україна» за період січень-вересень 2023 року за договорами добровільного медичного страхування зібрала 170 млн грн платежів, а також збільшила премії на 66 % в порівнянні з аналогічним періодом у 2022 році, а страхова компанія «Євроінс Україна» за першу половину 2023 року – на 69 % збільшила премії за договорами ДМС порівняно з відповідним періодом 2022 року.

Найенергійніші страхові компанії такі як «UNIVERSALNA» демонструють рекордні темпи зростання премій за договорами добровільного медичного страхування за підрахунками перших шести місяців 2023 року – 691,04 %.

Отже, зараз в Україні діє безкоштовна система медичного обслуговування на деякі послуги. Також є вибір страхового медичного поліса, при його наявності є можливість отримати якісне обслуговування в хороших приватних клініках, що зазначається у страховому полісі. При цьому страхова компанія забезпечує організацію й оплату лікування застрахованої особи [3].

Список використаних джерел:

1. Медичне страхування в Україні та за кордоном: які переваги. Visit Ukraine - RULES OF SAFE VISIT TO UKRAINE. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/679/medical-insurance-in-ukraine-and-abroad-what-are-the-benefits> (дата звернення:27.01.24)

2. Доступні ліки. URL: <https://moz.gov.ua/dostupni-liky> (дата звернення:27.01.24)

3. Ринок добровільного медичного страхування у 2023 році поступово відновлюється. Асоціація Страховий Бізнес (АСБ) – об'єднання учасників страхового ринку України. URL: <https://insurancebiz.org/news/medical/detail.php?ID=9780> (дата звернення:27.01.24)

Стефанюк Вадим,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку економіки великого значення й надалі набуває своєчасна та максимально адекватна оцінка фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів. У зв'язку з цим виникла потреба у дослідженні ділової активності як однієї з передумов забезпечення ефективності господарювання підприємства.

Проблемам дослідження ділової активності підприємства в умовах ринкових трансформацій присвячена значна кількість наукових публікацій, серед яких заслуговують на увагу праці Г. Ю.

Ткачук, В. О. Мец, Г. В. Савицької, Є. М. Руденко, В. В. Бочарова, Л. В. Донцової, Г. І. Кіндрацької, О. В. Павловської та інших вчених.

Слід відзначити, що ділова активність є досить широким поняттям та охоплює майже всі основні сфери діяльності підприємства. Дослідження праць науковців щодо трактування поняття «ділова активність підприємства» свідчать про їхнє розмаїття й неузгодженість. Спираючись на проведений аналіз літературних джерел і аналізуючи думки різних авторів щодо ділової активності, вважаємо, що під цією категорією слід розуміти складну характеристику бізнес-середовища підприємства, яка зумовлює його платоспроможність, фінансову стійкість та стабільність, а також визначає стан підприємства на ринку, забезпеченість і ефективність використання усіх видів ресурсів та результати господарювання [1].

Ділова активність розкривається у всіх сферах господарської діяльності. На державному рівні це як індикатор економічних очікувань представників бізнес-суспільства. Ділова активність дозволяє підприємствам реалізовувати стратегічні плани розвитку, реалізовувати потенціал зростання, досягати лідерства на ринку, економічно керуючи всіма ресурсами. Ділова активність відображає ефективність діяльності підприємства щодо обсягу споживання ресурсів у виробничому процесі, а також дає опис фінансово-господарської діяльності, розкриває потенціал і внутрішні можливості підприємства [2].

Виходячи з цього визначення, вважаємо, що для оцінки ділової активності необхідно перш за все надати системну та комплексну характеристику діяльності окремих суб'єктів господарювання, оцінити результативність функціонування підприємства з позиції ринкової економіки, враховуючи її потреби.

Одним із важливих кроків під час оцінювання ділової активності є ринкова оцінка суб'єкта господарювання, яка є словесним описом діяльності та стану підприємства, окремими неформальними характеристиками або свого роду досьє на підприємство, що аналізується. Це дасть змогу визначити надійність постачальників та покупців, а також конкурентів підприємства. Поглиблений аналіз ділової активності включає оцінку як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що впливають на підприємство і на його ринкове оточення.

Аналіз і оцінка внутрішньої ділової активності здійснюється у кількісному і якісному вимірах.

Зокрема, якісними параметрами можуть бути широта ринків збуту продукції; наявність продукції, що постачається на експорт; репутація підприємства; наявність стабільних постачальників і споживачів; конкурентоспроможність продукції, послуг, робіт тощо.

Кількісна оцінка проводиться за двома напрямками:

1) ступінь виконання плану за основними показниками, забезпечення заданих темпів їх росту;

2) рівень ефективності використання ресурсів підприємства [1].

Важливим напрямом підвищення ділової активності є збільшення прибутку, що можна досягти на засадах оптимізації товарного асортименту, тобто збільшення частки тих виробів, які приносять більший прибуток підприємству, звичайно ж, за умови, що на ці вироби є попит на ринку.

Окрім вище вказаних, до основних напрямків підвищення ділової активності належать:

- видання премій працівникам та їх мотивування, за рахунок чого підвищиться продуктивність праці;
- раціональність затрат сировини, матеріалів;
- вдосконалення науково-технічного прогресу;
- підвищення якості продукції;
- розвиток зовнішньої діяльності підприємства;
- максимізація прибутку.

Для збільшення ділової активності важливо здійснити оптимізацію дебіторської заборгованості. Таким чином, компанія може залучити бюро кредитних колекторів які з підтвердженням кредиту, будуть продавати рахунки покупців факторинговій компанії чи банку відразу ж, коли вони продають багато товарів, та страхувати кредити, щоб захистити їх від величезних втрат та від безнадійних кредитів. Таким чином, буде створена система санкції за прострочення виконання зобов'язань [1].

Отже, дослідження сутності та оцінки ділової активності нині набуває все більш пріоритетного значення. Оскільки нестабільність економічної та політичної ситуації в країні вимагає своєчасної та достовірної оцінки ділової активності, що дасть змогу позитивно впливати на ефективність діяльності підприємства, виявляти негативні тенденції та уникати їх в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Адонін С., Ю. Калашнікова. Управління діловою активністю підприємства в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2021. № 12. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2021/90.pdf.

2. Дончак Л. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення. Економіка та управління підприємствами. 2017. № 10. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/44.pdf

Хазанюк Софія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Потужна банківська система є необхідною умовою забезпечення сталого економічного зростання в Україні. Вітчизняні банки проходять серйозну перевірку часом в умовах постійних економічних трансформацій. Швидка зміна умов функціонування, відкритість зовнішньому середовищу, схильність до внутрішніх перетворень спонукають банківську систему до постійного удосконалення. Рівень розвитку економіки значною мірою залежить від стану банківської системи [1].

Банківську систему слушно називають кровоносною системою економіки. Перш за все, банки забезпечують платежі населення та бізнесу. По-друге, вільні кошти бізнесу та значна частка заощаджень населення зберігаються на рахунках у банках. Ці кошти банки використовують для кредитування [2].

Війна в Україні створила значні виклики для банківської системи України, впливаючи як на її стабільність, так і на можливість надавати послуги клієнтам. Ось декілька основних проблем:

1) Фізичне пошкодження інфраструктури: банківські відділення, банкомати та інші елементи інфраструктури бути пошкоджені або знищені в результаті бойових дій, що обмежує доступ клієнтів до фінансових послуг.

2) Перебої в електропостачанні та інтернет-з'єднанні: регулярні перебої з електрикою та інтернетом ускладнюють роботу банківських систем, онлайн-банкінгу та мобільних додатків.

3) Оперативні та логістичні виклики: війна створює складнощі з операційною діяльністю, включно з переміщенням готівки, забезпеченням безперебійної роботи відділень та підтримкою персоналу.

4) Фінансова нестабільність: військові дії можуть призвести до економічної нестабільності, інфляції та знецінення національної валюти, що впливає на фінансовий сектор.

5) Ризик кібератак: умови війни підвищують ризики кібератак на банківську інфраструктуру, що може призвести до витоку даних клієнтів або фінансових втрат.

6) Проблеми з кредитуванням та погашенням кредитів: економічна нестабільність та складнощі, з якими стикаються бізнеси та приватні особи, можуть призвести до проблем з кредитуванням і погашенням існуючих кредитів.

7) Потреба в гуманітарній допомозі та фінансуванні відновлення: банки можуть бути залучені до надання гуманітарної допомоги та фінансування проектів з відновлення країни, що вимагає значних ресурсів.

Базуючись на цих принципах, НБУ визначив перелік заходів для підтримки роботи банківської системи. Тож банківський сектор загалом гідно справляється з цими викликами.

Таким чином, за даними Національного банку України, фінансовий результат банків після оподаткування за 11 місяців 2023 року становив 130,55 млрд грн. Лише у листопаді банки заробили 7,85 млрд грн.

Порівняно з аналогічним періодом 2022 року чистий прибуток банків зріс у 6,7 рази, порівняно з аналогічним періодом 2021 року – у 2 рази.

Рентабельність капіталу банківської системи (співвідношення чистого прибутку до власного капіталу) за 11 місяців 2023 року – 52,8% (проти 9,3% за 11 місяців 2022 року та 32,9% за аналогічний період 2021 року). [3]

Показники розвитку економіки України за минулий рік, без перебільшення, перевершили найсміливіші очікування. В умовах війни, що триває, масованих ракетних обстрілів, значного дефіциту електроенергії на початку року та хакерських атак наприкінці року український бізнес та населення показали вражаючу адаптивність. Тож головна мета банківської системи у 2024 році – зберегти ці здобутки і розвинути їх.

Список використаних джерел:

1. Демчук Н. І. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України в умовах фінансової глобалізації/ Н. І. Демчук// URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=383>.
2. Фінансова оборона країни. Як працює економіка країни під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/16/684104/>.
3. Головні фінансові результати року, що минає/ URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/2023-rik-u-cyfrah>.

Цалко Юлія, гр. БО-66-III ІФФКТБ
Науковий керівник: Татчин С. Г.,
викладач циклової комісії обліково-
економічних дисциплін

ПРИНЦИП БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

В наш, на жаль, сумний час, в період воєнного стану та нестабільної ситуації в Україні для усіх суб'єктів господарювання виникає проблема продовження та підтримання на стабільному рівні своєї діяльності, а також зростає попит на достовірну інформацію про перспективи розвитку підприємства. Аудит є головним інструментом підвищення якості і правдивості цієї інформації. При проведенні аудиту, одним з основних питань, на яке бажають отримати відповідь – це оцінка безперервності діяльності суб'єктів господарювання, тому що це один із головних принципів підготовки фінансової звітності.

Застосування принципу безперервності при складанні фінансової звітності передбачено: Законом «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Сутність безперервності діяльності в аудиті досліджувалася у працях Р. Адамса, А. Аренса, Ф.Л. Дефліз, Г.Р. Дженика, В.М. О'Рейлі, М.Б. Хірша, Р. Доджа, Дж.К. Лоббека, Дж. Робертсона та інших західних авторів. Дослідження еволюції сутності питання «безперервність діяльності» показало, що науковці тих часів вважали, що зміст господарської діяльності і методологія обліку є єдиним цілим. В Україні сутністю питанням оцінки безперервності діяльності

вирішували Л.В. Гнилицька, Т.А. Гологоль, Я. Гринчишин, М.В. Корягін, О.С. Орлова, О.М. Столяренко, П.Л. Сук.

У законодавчих та нормативних джерелах відсутня єдина точка зору щодо визнання терміну безперервності діяльності як принципу чи припущення. Причина цього, на думку І. Дмитренко та І. Белоусової, криється у значній неузгодженості понятійного апарату, відсутності уніфікованості та усвідомлення значущості фундаментальних положень в частині застосування принципів бухгалтерського обліку.

Згідно ПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» - безперервності діяльності, передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

Згідно МСФЗ (IAS) - цей принцип визначається так: «Фінансова звітність в обов'язковому порядку повинна складатися на основі припущення безперервності діяльності, за винятком випадків, коли керівництво організації або саме має намір ліквідувати організацію або припинити її діяльність, або примушена обрати такий спосіб дій в силу відсутності інших реальних альтернатив».

По суті, безперервність є:

– по-перше, свідченням того, що підприємство є ліквідним і платоспроможним (здатне генерувати надходження грошових коштів у достатній кількості для погашення зобов'язань перед постачальниками, кредиторами, працівниками, державою тощо);

– по-друге, демонструє відсутність планів та підстав для його ліквідації чи припинення.

Відповідальність аудитора під час аудиту фінансової звітності, що стосується безперервності діяльності та впливу на звіт аудитора, розглядається в МСА(переглянутому). Стандарт містить вимоги та настанови щодо:

- процедур оцінки ризиків та дій у відповідь;
- оцінювання аудитором оцінки управлінського персоналу;
- розгляду аудитором періоду після оцінки управлінського персоналу;
- додаткових аудиторських процедур, якщо виявлено події або умови;
- впливу отриманих доказів на формування висновків та звіт аудитора;

- повідомлення інформації тим, кого наділено найвищими повноваженнями.

Фактори впливу на припущення про безперервність діяльності:

1. Зовнішні:

- політичні;
- фінансово-економічні;
- соціальні;
- екологічні;
- фактори галузевого розвитку та кон'юнктури ринку;
- фактори діяльності контрагентів і конкурентів;
- стабільність банківської системи та фондового ринку

2. Внутрішні:

- організаційна структура підприємства;
- якість та ефективність менеджменту;
- прогнозна інформація;
- система бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю;
- ділова репутація підприємства;
- активи, пасиви та господарські операції;
- фінансові результати

Отже, аналізуючи питання застосування принципу безперервності в умовах військового стану, ми розуміємо, що припущення щодо безперервності діяльності підприємства суперечить основному твердженню — впевненості, що ця діяльність триватиме в передбачуваному майбутньому, адже військовий стан — не дає ні впевненості, ні можливості передбачити чи спрогнозувати найближче майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [електронний ресурс]. — режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

2. Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004 / Пер. с англ. ; за ред. С. Ф. Голова. - I частина. - К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. - 1304 с.

3. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009

Чернета Дарина,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

В нинішній час банкрутство компаній являється поширеним явищем, а все через недосконале управління та застосування застарілих методик оцінювання. В період воєнного стану вибрати методику для аналізування фінансового стану та загрози банкрутства є дуже важливим, оскільки підприємства постійно перебувають під впливом несприятливих внутрішніх і зовнішніх загроз. Кожна компанія має на меті збереження своєї платоспроможності та фінансової стабільності, а це можливе лише, якщо вони будуть шукати оптимальних методів прогнозування банкрутства організації.

Вивченню проблем аналізу фінансового стану та загрози банкрутства підприємства присвячено праці таких науковців: Добровська О. В., Рандова М. А., Чібісова І. В., Бриндзя З., Багрій О., Меліхова Т. О., Горбан І. М., Чорновіл І. А., Троць І. В., Балізінська О. Я., Гук О. В., Скібіцький О. М., Коваленко О., Данілов О. Д. та інші.

В системі прийняття різноманітних господарських рішень оцінка фінансово стану на організації являється одним із найважливіших елементів управління. Фінансовий стан підприємства характеризують як результат взаємодії всіх елементів фінансових відносин. Зазначається він сукупністю виробничо-господарських аспектів, системою індикаторів і показників, які відображають розміщення, наявність та використання економічних ресурсів підприємства [1].

Основними завданням оцінки фінансово стану можна вважати:

- прогнозування в майбутньому зміни фінансового стану;
- оцінювання зміни фінансового стану в перспективі;
- визначення поточного фінансового стану організації;
- виявлення факторів, котрі передбачають зміни фінансового стану підприємства [2].

В оцінці фінансового стану організації використовуються різноманітні прийоми та методи, серед них найпоширенішими є:

- оцінка за допомогою коефіцієнтів, що передбачає розрахунок системи коефіцієнтів і враховує чинники впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на стан фінансової безпеки організації та відображає різні аспекти його діяльності;

- інтегральний метод дозволяє здійснити оцінку ресурсно-функціонального потенціалу підприємства і здійснюється вона за допомогою аналізу функціональних складових і визначення інтегрального показника;

- рівноважний метод характеризується досягненням рівноваги між фінансовою діяльністю підприємства та ліквідними потоками. За рахунок беззбиткового методу можна розрахувати величину операційного важеля у формування результатів для досягнення потрібних показників беззбитковості виробництва та результатів діяльності витратами підприємства [3].

Банкрутство будь-якої економіки є невід'ємним аспектом її розвитку. Воно сприяє оздоровленню підприємств, котрі зазнали тимчасових фінансових труднощів та дозволяє позбавитися від неефективних компаній.

Якщо розглядати банкрутство з економічної сторони, то це нездатність підприємства фінансувати основну діяльність та платити за своїми зобов'язаннями. Саме тому оцінка ймовірності банкрутства розраховується на основі головних блоків показників: оборотності; рентабельності; ліквідності; прибутковості; фінансової стійкості [3].

Основними методами, що використовуються при діагностиці банкрутства, є експертні та штучно-інтелектуальні. Експертні методи дозволяють визначити причини, які викликають незадовільний стан організації. Вони також дають можливість сформулювати висновки, які базуються на наявній інформації та евристичних підходах.

Штучно-інтелектуальні методи дозволяють прогнозувати ймовірність банкрутства за допомогою не промережених обчислень або експертних систем. До прогнозування банкрутства організації ще одним підходом на підставі економічно-математичних методів доцільним вважати імітаційне моделювання. Даний підхід дає можливість зробити оцінку схильності підприємства до банкрутства в майбутньому. Найчастіше в практиці з економічно-математичних методів використовують дискримінантний аналіз.

Найвідоміші методи, котрі засновані на дискримінантній функції являються моделі: оцінки фінансового стану Р. Ліса; Дж. Таффлера; R-модель прогнозу ризику банкрутства; оцінки

ймовірності банкрутства Е. Альтмана. рейтингового числа; галузеві моделі оцінки; Д. Чессера; Г. Спрінгейта; Фулмера; RAS-коефіцієнта [3].

Отже, фінансовий стан підприємства являється в його економічній діяльності найважливішою характеристикою, оскільки дозволяє визначити потенціал організації, конкурентоспроможність, оцінити ступінь гарантованості економічних інтересів. Оцінка фінансового стану підприємства – це необхідна умова для ефективного функціонування підприємства. Вона також спрямована на постійну підтримку організації, що містить в собі постійний моніторинг стану компанії, контроль та розробка заходів в ході виявлення загрози банкрутства.

Список використаних джерел:

1. Добровольства О. В., Рондова М. А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. Агросвіт. 2021. №20. С.40-45.

2. Меліхова Т.О. Аналіз фінансового стану та виявлення загроз як засіб прогнозування ймовірності банкрутства промислового підприємства. REVIEW OF TRANSPORT ECONOMICS AND MANAGEMENT. 2019. №1. С.58-57.

3. Шавурська О.В. Оцінка ймовірності банкрутства як метод прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. Економіка управління та адміністрування: матеріали наук.-практ. конф., м. Житомир, 16 вересня 2020 р. Житомир, 2020. С. 22-28.

Щебет Юлія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Денисюк Н. В.,
викладач вищої категорії, викладач-методист

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ В ЛОМБАРДІ

Ломбард — це фінансова установа, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений строк і під процент.

Утім, у ПКУ міститься більш широке визначення ломбардної операції. Ломбардною вважається операція, що здійснюється фізичною чи юридичною особою, з отримання коштів від юридичної особи, що є фінансовою установою, згідно із законодавством України, під заставу товарів або валютних цінностей. Ломбардні операції є різновидом кредиту під заставу. Як бачимо, ПКУ допускає можливість надання ломбардного кредиту юрособі, що робити ломбардам чинним законодавством не дозволено [1].

Ломбард може надавати фінансові послуги, такі як надання кредитів із власних коштів або за рахунок привласнених коштів, що включають кошти, отримані від фізичних та юридичних осіб, а також кошти, отримані від кредитних установ за кредитними угодами.

Ломбарди підлягають спеціальним правилам та процедурам обліку операцій, що є ключовим елементом їхньої ефективної діяльності в умовах сучасного фінансового ринку.

Як відомо, ломбарди не мають права провадити будь-яку іншу підприємницьку діяльність, крім діяльності, передбаченої законодавством для ломбардів, і власний капітал установи повинен становити суму не менше 200 тис. грн.. Оскільки дотримати всі «ломбардні» умови непросто, на практиці ломбарди розширюють свою мережу шляхом відкриття філій. А от на умовах франшизи ломбарди працювати не можуть, що є однією з його особливостей. [2]. Також слід враховувати, що ломбард може надавати кредити лише фізичним особам, і це створює необхідність чітко визначати та узгоджувати юридичні аспекти ломбардних операцій, особливо з огляду на приймання майна в заставу.

Предметом застави в ломбарді може бути будь-яке майно, яке може бути відчужене заставодавцем і на яке може бути звернене стягнення. Та все ж таки конкретний перелік заставного майна залежить від спеціалізації ломбарду. Важливо зазначити що ломбарди не можуть бути платниками єдиного податку, оскільки це прямо заборонено Податковим кодексом України. Вони можуть перебувати тільки на загальній системі оподаткування.

Перший крок у процесі заставних операцій - укладання договору між клієнтом і ломбардом. Для цього клієнт повинен надати документи, що підтверджують його особу та ідентифікаційний код, разом із предметом застави, після чого касир проводить професійну оцінку перед подальшими кроками. Під час передачі майна ломбарду, клієнт отримує іменну квитанцію та заставний квиток. Іменна квитанція повинна містити повну інформацію про ломбард, включаючи його найменування та адресу. Також вказується прізвище,

ім'я, по батькові, адреса та паспортні дані клієнта, а також опис і оціночна сума заставленої речі. Квитанція включає дату та строк зберігання речі, а також умови та плату за зберігання. Тоді оформляється три екземпляри квитанцій для різних відділень: один залишається у ломбарді, другий передається клієнту, а третій розділяється на заставний квиток, який буде в сховищі ломбарду та ордер, який відноситься бухгалтеру. Доповнена форма заставного квитка і ордера підтверджує видачу грошей та служить підставою для фінансового звіту ломбарді.

Дохід від надання послуг ломбарда у бухгалтерському обліку реєструється як відсоток на дату завершення угоди та наприкінці кварталу для незакритих угод. Якщо наявна відповідна функціональність у програмному забезпеченні, можна фіксувати такий дохід щоденно до моменту закриття угоди. Як правило, отримані відсотки класифікуються фінансовою установою як грошові потоки, що виникають внаслідок операційної діяльності. Це дозволяє прийти до висновку, що видані ломбардом кредити відображаються в обліку як інша дебіторська заборгованість [3].

Як відомо, щодо ломбарду, підприємства, можуть вводити субрахунки на свій розсуд, оскільки в Плані рахунків бухгалтерського обліку вони не передбачені. Та більшість бухгалтерів, для обліку майна, отриманого в заставу, та узагальнення інформації про його наявність та рух пропонується використовувати позабалансовий рахунок 06 «Гарантії та забезпечення отримані».

Облік операцій із заставниками рекомендується вести на таких субрахунках: субрахунок 3771 «Розрахунки за наданими фінансовими кредитами»; субрахунок 3772 «Розрахунки зі страхування майна»; субрахунок 3731 «Розрахунки за нарахованими відсотками за наданими фінансовими кредитами»; субрахунок 3741 «Розрахунки за нарахованими сумами пені»; субрахунок 6852 «Розрахунки із заставодавцем за операціями реалізації майна, наданого у заставу»; субрахунок 6851 «Розрахунки зі страховими організаціями за операціями страхування майна, наданого у заставу».

Для надання фінансового кредиту ломбардом з подальшим його погашенням в бухгалтерії роблять бухгалтерські проводки: Дт 06 – отримано дорогоцінні метали у заставу; Дт 3771 Кт 301 – надано фінансовий кредит; Дт 3772 Кт 685.1 – нараховано платіж зі страхування майна, наданого у заставу; Дт 301 Кт 3772 – отримано від клієнта страховий платіж; Дт 6851 Кт 311 – перераховано страховий платіж страховій компанії; Дт 3731 Кт 7031 – нараховано проценти за користування фінансовим кредитом; Дт 3741 Кт 7151 –

нараховано пеню за прострочення виконання зобов'язань з фінансового кредиту; Дт 301 Кт 3771 – повернено отриманий кредит; Дт 301 Кт 3731 – погашено нараховані проценти за користування фінансовим кредитом; Дт 301 Кт 3741 – сплачено суму нарахованої пені; Кт 06 – повернено майно, отримане у заставу.

Попит на ломбарди останнім часом в Україні зростає. Основна перевага ломбардів полягає в можливості надання кредитів фізособам в найкоротші строки при мінімумі документів. Та розширюючи свою діяльність, ломбарди повинні враховувати податкові та фінансові аспекти, враховуючи певні особливості. Підводячи підсумки можна сказати що, загалом, правильний облік ломбардних операцій та використання відповідних фінансових інструментів є ключовими чинниками успішної діяльності ломбардів, сприяючи ефективному управлінню ризиками та забезпеченню фінансової стабільності.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.

2. Ломбард: особливості обліку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2013/june/issue-50/article-63452.amr>

3. Внукова Н. М. Фінансові аспекти ломбардної діяльності / Н. М. Внукова. — Харків: ТО Ексклюзив, 2013. - 150 с.

Ярошик Віталіна,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Дацюк-Василюк
Галина, викладачка облікових дисциплін,
спеціаліст вищої категорії**

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Одним з найважливіших видів діяльності для підприємств, окремих галузей та економіки країни в цілому є інвестиційна діяльність. Саме здатність здійснювати належну та ефективну інвестиційну діяльність дозволяє покращити та розширити бізнес, вирішувати різноманітні соціальні й екологічні проблеми та визначити рівень фізичного, фінансового та людського капіталу.

Проблемам обліку фінансових інвестицій як у теоретичному, так і в методологічному та практичному аспектах присвятили дослідження багато відомих вітчизняних науковців та практиків, серед яких: Бланк І., Білуха М., Бузак Н., Бруханський Р., Єфіменко В., Завгородній В., Задорожній З., Зреник В., Коваленко Ю., Крупка Я., Лисенко О., Майорова Т., Пархоменко В., Пересада А., Петрик О., Сопко В. та ряд інших науковців.

Інвестиції – це фінансові, майнові та інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

На практиці інвестиції поділяються на довгострокові та короткострокові. Загалом, довгострокові фінансові інвестиції – це ті, що здійснюються з метою збільшення капіталу в майбутньому. Інша частина – поточні інвестиції – це ресурси, що використовуються для розширення виробництва. Інвестиції включають кошти, паї, цінні папери, капітал, рухоме майно, нерухомість та авторські права. З фінансової точки зору, інвестиції – це вкладення різних активів (коштів) у підприємницьку діяльність з єдиною метою отримання доходу. З економічної точки зору, інвестиції – це витрати на створення, розширення та інновації [1]

Фінансові інвестиції можуть бути здійснені як в один актив (наприклад, акції однієї компанії), так і в групу активів (у цьому випадку акції називаються портфельними). Фінансова інвестиція є джерелом додаткового доходу, збільшення капіталу або інших вигад для інвестора і є фінансовим активом або інструментом.

Облік фінансових інвестицій повинен охоплювати процес від первинної реєстрації економічної інформації до складання звітності. У зв'язку з проблемами обліку фінансових інвестицій науковці шукають шляхи вдосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку фінансових інвестицій підприємств. Чинний порядок обліку фінансових інвестицій, що регулюється відповідним НП(С)БО 12, потребує певного уточнення, оскільки не враховує міжнародно визнану різницю між борговими та корпоративними інвестиціями [2].

Зазначена проблема виникла внаслідок розбіжностей між НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та нормами міжнародного стандарту МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Слід виділити ще один проблемний аспект обліку фінансових інвестицій. Він полягає в тому, що пов'язані сторони не мають

альтернативного варіанту в бухгалтерському обліку щодо вибору способу обліку фінансових інвестицій. Це пов'язано з тим, що на практиці не завжди бажано використовувати метод участі в капіталі, який може зменшити частку інвестора в інвестиції і таким чином знизити прибутковість. Вирішенням цієї проблеми є використання методу оцінки за собівартістю фінансових інвестицій [3].

Інформація про корпоративні фінансові інвестиції компанії, які розраховується за методом участі в капіталі, потребує більш детального відображення в балансі: окремо частки в активах і зобов'язаннях, включаючи їх до чистої вартості власного капіталу (чистих активів) у цій валюті.

Таке розкриття інформації про фінансові інвестиції забезпечить більш чітку структуру інвестованого капіталу та дозволить приймати оптимальні економічні рішення.

Питання, пов'язані з організацією ефективного обліку інвестиційної діяльності, залишаються актуальними та мають теоретичне та практичне значення [1].

За результатами проведеного дослідження визначено основні напрямки підвищення ефективності організації обліку фінансових інвестицій на підприємстві, запропоновано загальну класифікацію видів та напрямків фінансових вкладень, надані рекомендації щодо розкриття інформації в балансі підприємства, враховуючі їх економічний зміст та рівень впливу на ефективність інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання. Облік наданих рекомендацій підвищить ефективність облікового процесу щодо операцій із фінансовими інвестиціями, надасть користувачам якісну та повну інформацію для оперативного прийняття управлінських рішень в напрямку здійснення певних інвестицій у фінансові активи.

Список використаних джерел

1. Бурлан С. А. Фінансові інвестиції: обліковий аспект. Економіка і суспільство. 2023. № 56. С. 102-107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-40>.

2. Вініченко І. І., Самілик Т. М., Олексюк В. О. Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. 2021. № 18. С. 22–27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2021/4.pdf.

3. Лисяк Є. В., Белозерцев В. С. Організація обліку фінансових інвестицій. Innovation and Sustainability. 2022. No 2. С. 78–83. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/39/51>.

4. ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЛОГІСТИКА

Боднарчук Олександра,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Боярчук Оксана,
*викладач соціально-економічних
дисциплін, викладач-методист*

ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ФОРМА БІЗНЕСУ

Сучасна світова економіка характеризується високим рівнем глобалізації та інтеграції. Державні кордони та суттєві відмінності між економіками країн стають все менш помітними та суттєвими. Інтернаціоналізація та транснаціоналізація сприяють зближенню національних економік, формуванню економічних союзів та єдиного економічного простору. Посиленню економічних зв'язків між країнами на цьому етапі їхнього розвитку сприяє франчайзинг, оскільки сьогодні він задіяний практично в усіх сферах економічної діяльності та є одним із найдієвіших та найдемократичніших способів виходу за межі національних ринків. Незважаючи на те, що франчайзинг вважають порівняно молодим видом організації діяльності, він є домінуючою формою ведення бізнесу, а темпи його зростання з кожним роком збільшуються. Висока популярність та значна поширеність франчайзингу визначається тим, що він надає реальні можливості для розвитку мережі збуту товарів як на національних ринках, так і на закордонних, залучаючи порівняно незначні кошти, а головне – за невеликий проміжок часу. Франчайзинг слугує одним з інструментів, який дає поштовх для розвитку бізнесу в умовах глобалізації, оскільки ринок стає спільним, а споживач орієнтується на світові бренди. [1].

Франчайзинг як особливу форму організації бізнесу застосовували ще у часи Середньовіччя, проте широкого застосування він набув лише у ХХ ст. Перші спогади щодо визначення поняття франчайзингу можна знайти в Оксфордському словнику англійської мови 1933 року. Саме в ньому зазначено, що franchising – це надання єпископам прав і свобод королівською короною 1559 року. Аби краще зрозуміти суть поняття «франчайзинг», можна розглянути його тлумачення з інших мов. Слово «франшиза» має англо-французьке походження, еквівалентом якому є поняття «свобода». У перекладі з англійської цей термін

означає «привілей» або «право». У французькій мові він означає «пільга» та «привілей». Отож, як бачимо термін «франчайзинг» використовують дуже давно для того, аби охопити широкий спектр бізнес-відносин.

Першим прототипом сучасного франчайзингу вважають договір між компанією «Зінгер» та дистриб'юторами її товару про передачу франшизи на реалізацію та ремонт швейних машин на визначеній території США. Згодом компанія налагодила франчайзингову систему, яка надавала фінансово незалежним фірмам виняткові права продавати й обслуговувати швейні машини на визначеній території. Ця компанія першою почала стягувати плату з роздрібних продавців своїх виробів за надання виключного права збувати продукцію та обслуговувати покупців на відведеній для кожного з них території США [2].

Історично склалося так, що поняття франчайзинг означає надання права чи привілею особі або групі осіб. Доволі часто це поняття порівнюють з ліцензуванням, дилерством, дистриб'юторством та інвестуванням.

За визначенням Федеральної торгової комісії США, франчайзингом вважають бізнес-відносини, які дають змогу використовувати спільну відому назву, власники торгової марки проводять тренінги, навчання, за що отримують відрахування у визначеній сумі коштів. У традиційному вигляді франчайзинг – це спосіб організації бізнесу, який регулює відносини між власником бізнесу (франчайзером) та франчайзі (незалежна особа чи компанія, якій передано право на використання бізнес стратегії, розробленої франчайзером). Суть сучасної системи франчайзингу полягає в тому, що франчайзер надає окремим франчайзі певні права і, своєю чергою, зобов'язує діяти відповідно до його концепції. Згідно з угодою, укладеною у письмовій формі, франчайзі отримує від франчайзера право на використання його імені, торговельної марки, промислових зразків та прав інтелектуальної власності, застосування його методів ведення бізнесу, а також користується його постійною технічною допомогою [3].

Список використаних джерел

1. <https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/114-288-1-PB.pdf>
2. <https://westudents.com.ua/glavy/18564-112-storya-viniknennya-ta-rozvitku-franchayzingu.html>
3. <https://tranzzo.com/uk-ua/blog/shcho-take-franshyza-pliusy-ta-minusy>

Верзун Владислав,

*ВСП «Фаховий коледж технологій,
бізнесу та права Волинського
національного університету імені Лесі
Українки»*

Науковий керівник: Ніна Ковальчук,
*викладачка циклової комісії
підприємництва, торгівлі та біржової
діяльності вищої кваліфікаційної
категорії, викладач-методист*

ЗОЛОТО УКРАЇНИ – ХЛІБ

Харчування – основний чинник оптимального росту і розвитку людського організму, його працездатності, здоров'я і довголіття. Мається на увазі харчування раціональне, при якому організм забезпечується всіма незамінними речовинами при дотриманні визначених співвідношень між ними. Без перебільшення можна сказати, що хліб – основа харчування, тому що він містить практично всі живильні речовини, необхідні для життєдіяльності, причому в значній кількості й у сприятливому співвідношенні. Це вигідно відрізняє хліб від усіх інших продуктів харчування.

Ми їмо його протягом усього життя декілька разів на день, і все ж він ніколи не приїдається, тому що володіє постійною, що не знижується при щоденному вжитку, засвоюваністю.

Хліб має високу харчову цінність, так як до його складу входять вуглеводи, жири, білки, вітаміни, мінеральні речовини. Енергетична цінність його в Ккал на 100 г хліба становить: житнього 198-200; пшеничного 219.

Отже, хліб – основний і найбільш звичний продукт харчування. Недарма так багатий фольклор прислів'ями про хліб: «Хліб всьому голова», «Не шуба гріє, а хліб», «Хвороба – не біда, якщо є хліб та вода», «Хліб вигодує, вода виміє».

Хліб в Україні виготовляють із зерна пшениці та жита, які вирощуються на багатостраждальній землі, яка омила потом та кров'ю людини. А тому недаремно його прирівнюють до золота.

Золото України: Хліб – серце життя та культурна скриня нації

В історії України хліб виявився не лише продуктом, але і важливим символом випробувань та волі нації. Золото України не

завжди було виглядом благополуччя; воно перетворилося у крихти хліба, які нація об'єднала в моменти страждань та протистоянь.

Хліб як відповідь на Голодомор та Символ Незламності:

Голодомор, як трагічний епізод в історії України, залишив не тільки слід великого страждання, але й дотепер став символом незламності та виживання. У темряві тих років хліб став відгуком на геноцид, дозволяючи нації вижити та знову піднятися.

Хліб у процесі відбудови та розвитку:

Сучасна Україна використовує своє "золото" – хліб, як важливий ресурс для економічної відбудови. Високотехнологічні методи вирощування підвищують якість та кількість урожаю, сприяючи внутрішній стабільності та позиціонуванню на міжнародному ринку.

Хліб у контексті сучасної геополітики:

Умови сучасної війни на сході України висвітлюють важливість хліба як стратегічного ресурсу. Вирощування цього продукту стає не лише господарською необхідністю, але й способом гарантування фізичного та економічного виживання в умовах конфлікту.

Хліб як культурний символ та посол України:

Український хліб не просто знімає голод, але і несе в собі культурну спадщину. Він виявляється в обрядах, піснях та мистецтві, що вказує на його значущість.

Взаємодія золота України та хліба в сучасному контексті:

Золото України і хліб взаємодіють, створюючи неперевершений ландшафт національної ідентичності. Хліб, як втілення золота українських полів, продовжує нести у собі спогади про трагічне минуле та рішучість нації рухатися вперед.

Золото України та хліб: спільна спадщина та сучасний діалог:

Золото України та хліб утворюють невід'ємну частину спільної спадщини. Цей діалог стає свідченням сили та витривалості, виражаючи не тільки матеріальне багатство, але і духовну силу нації.

Вчені вважають, що людина почала вживати зерна злакових ще в часи "мезоліту" (15 тис. років тому). З тих часів і починає свою історію хліб.

Вперше такий хліб почали виготовляти у Єгипті 5-6 тисячоліть тому. Вважається, що найдавніший хліб знайдено єгиптологами в гробниці фараона Рамзеса III. Йому понад 4600 років.

Хлібопекарна промисловість – одна з найбільших галузей харчової промисловості, підприємства якої виробляють різні

хлібопекарні вироби із продовольчого борошна (хліб та булки різних сортів, пиріжки, борошністі кондитерські печива тощо).

Сьогодні хлібопекарська галузь відіграє значну соціальну і стратегічну роль у житті суспільства. У сумарному обсязі продукції всієї харчової промисловості України вона займає одне із провідних місць, а частка хлібопродуктів у раціоні населення України складає 15 %, що підтверджує їхній статус основного продукту харчування.

«Хлібний» ринок України на 99,9 % представлений продукцією світового виробництва. Це пояснюється тим, що хліб і хлібобулочні вироби мають короткий термін зберігання та повинні бути реалізовані протягом короткого проміжку часу.

В Україні хлібобулочні вироби готують із житнього та пшеничного борошна – сіяного, обдирного, оббивного сортів і пшеничного – вищого, першого, другого та оббивного сортів або їх суміші. Як домішки у виробництві певних видів хліба до основного сорту борошна додають кукурудзяне, вівсяне, ячмінне борошно, а також борошно бобових – соєве, горохове, люпинове.

Хлібобулочні вироби за певними ознаками об'єднані в групи: хліб, булочні вироби, здобні вироби, бубличні вироби, сухарі, пироги, пиріжки, пончики.

Виробники та асортимент хлібобулочних виробів Волині:

Володимир-Волинський хлібзавод: хліб: «Волинський висівковий», «Урожайний», «Запашний подовий», «Гречаний формовий», «Заварний».

Ратнівський хлібопекарний цех: батон «Пшеничний», хліб: «Слов'янський», «Білий пшеничний круглий», «Білий формовий», «З кмином», «Карпатський».

Камінь-Каширська міні пекарня: хліб: «Сірий», «Дарницький», «Рижський», «Юріївський», «Бездріжджовий».

Ковельський хлібокомбінат: хліб: «Заварний новий», «Заварний з льоном».

ПАТ «Теремно хліб», хліб: «Подільський», «Січовий подовий».

СГТОВ «Агропродторг», хліб: «Слов'янський», «Висівковий», «Житній», «День і ніч», «Гости», «Буковинський», «Урожайний».

Хлібопекарний цех смт. Торчин, булочні вироби: «Завиванець Волинський», булка «Ромашка», батон «Волинський», батон «Нарізний», «Пампушка з часником», «Паляниця Поліська», «Калач Поліський», «Калач Любомльський».

Як бачимо асортимент хлібобулочних виробів Волині дуже різноманітний, користується популярністю у покупців. А з метою задоволення потреб з різними уподобаннями споживачів вивчається попит і відповідно розробляються рецептури нового асортименту, про що свідчить реклама в багатьох магазинах роздрібної торгівлі.

Список використаних джерел

1. Сирохмана І. В. – Товарознавство продовольчих товарів. Харків. Світ Книг, – 2016. – 713 с.
2. Вербій В. П. – Основи товарознавства. Харчові продукти: Навчальний посібник. Практикум – К.: КОНДОР, – 2020. 340 с.
3. <https://voladm.gov.ua/article/pidpriyemnictvo/>
4. Сирохмана І. В., Лозова Т. М. Якість і безпечність зерно борошняних продуктів. Навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

Гусак Дарія, студентка 3 курсу
Нововолинський електромеханічний
фаховий коледж
Науковий керівник: Пемпко Лідія,
викладач вищої категорії
Нововолинський електромеханічний
фаховий коледж

УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАВОК

Зростаюче значення управління ланцюгами поставок пов'язане з розвитком аутсорсингу, посиленням конкуренції й появою нових форм конкурентної боротьби в умовах глобалізації та інтеграції, а також розвитком інформаційних технологій, логістики, розширенням спектру логістичних послуг. Термін supply chain management (SCM) – «управління ланцюгами поставок» уперше був запропонований на початку 1980-х років компанією I2 Technologies разом із консалтинговою компанією Arthur Andersen.

Метою управління ланцюгом поставок (SCM) є поступова інтеграція інформаційних і матеріальних потоків на всьому ланцюзі поставок як ефективного інструменту конкурентної боротьби. Сьогодні концепцію SCM досить часто ототожнюють із логістикою,

хоча доцільно виділити низку відмінностей між ними. Провівши порівняння систематизації характеристик понять «логістика» та SCM, зрозуміло, що ці дві концепції не є тотожними. Відповідно до CSCMP Glossary, SCM – це дещо більше, ніж логістика:

«Логістика – це частина процесу ланцюга постачання, що...». Якщо тлумачення поняття «логістика» не викликає питань, то визначення терміна SCM не є однозначним [1].

Ланцюги поставок належать до мереж підприємств, які працюють разом і координують свої дії для постачання товару на ринок. Рух та інтеграція ланцюгів поставок належать до управління ланцюгами поставок. Управління ланцюгами поставок визнає всі види діяльності, на яких сфокусована логістика (закупівлі, розподіл, обслуговування та управління запасами), а також включає в себе такі заходи, як маркетинг, розроблення нових товарів, фінанси, а також обслуговування клієнтів [2].

Управління ланцюгами поставок включає таке:

ланцюг поставок розглядається як єдиний процес. Відповідальність за різні сегменти в ланцюзі не розділяється і поширюється на такі функціональні сфери, як закупівля, виробництво, розподіл і продаж;

управління ланцюгом поставок вимагає і залежить від прийняття стратегічних рішень. Постачання є спільною метою практично кожної функції в ланцюзі й має особливе стратегічне значення, оскільки впливає на загальні витрати та на частку ринку;

управління ланцюгом поставок передбачає дослідження різних точок зору щодо запасів, які використовуються як врівноважуючий механізм;

новий підхід до систем вимагає інтеграції, а не взаємодії [1].

Сучасна концепція SCM широко застосовується у більшості економічно розвинених країн, оскільки є дієвим інструментарієм ведення бізнесу. SCM надає такі можливості та переваги, як:

скорочення витрат, дотримання договірної дисципліни й підвищення ефективності управління за рахунок трансформації

наявного лінійного, послідовного ланцюга поставок у реактивну мережу поставок;

підвищення якості продукції й рівня обслуговування споживачів у всьому ланцюгу поставок на основі інтеграції бізнес-процесів розроблення, постачання, підтримки виробництва й розподілу серед усіх учасників мережі поставок;

досягнення клієнтоорієнтованості бізнес-процесів, їх відкритість до обміну знаннями між бізнес-партнерами;

скорочення часу виходу на ринок, усунення дорогих помилок і невдалих починань за рахунок тісного співробітництва у сфері планування, організації, мотивації й контролю по всій мережі поставок;

підвищення соціальної відповідальності бізнесу, врахування сучасних викликів охорони навколишнього середовища і регулювання суспільних процесів [3].

Із кожним роком вищеперераховані можливості та переваги ефективного управління ланцюгами поставок розширюються та вдосконалюються, що дає можливість конкурувати у змінному середовищі функціонування. Тому важливо моніторити основні тенденції розвитку SCM, а також формувати загальне бачення концепції SCM на перспективу. Саме розуміння минулого і спостереження за теперішнім дають змогу спрогнозувати спрямованість SCM у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Дубовик С.Г. Управління ланцюгами поставок підприємств, їхнісутність і структура .URLhttps://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/56.pdf

2. Сигида Н.О. Управління ланцюгами поставок: еволюція та перспективи розвитку.URL:<http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/749/1/Sygyda.pdf>

3. Токмакова І.В. Управління ланцюгами постачань. Конспект лекцій.URL: <http://surl.li/nigxr>

Ємець Віталій

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки"*

Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСНУЮЧИХ ВИДІВ ПРОТЕЇНІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Протеїн, безумовно, є одним із найважливіших елементів у нашій дієті та житті. Він відноситься до макронутрієнтів, важливих для росту, розвитку і загального здоров'я людини.

Протеїни складаються з амінокислот, які служать основними будівельними блоками для клітин, тканин і органів у нашому організмі. Важливо розуміти, що протеїн не тільки несе відповідальність за ріст і регенерацію тканин, а й виконує безліч інших функцій. [1]

Компанія Pro-Consulting провела дослідження ринку протеїнів України. У дослідженні представлені аналіз асортименту і актуальних цін, зіставлення ТМ з компаніями виробниками або імпортерами, аналіз імпорту і/або фінансової звітності постачальників, оцінка обсягів гравців на ринку, розрахунок ємності ринку (виробництво + імпорт - експорт). [2]

Рослинний (соевий, рисовий, гороховий, пшеничний, конопляний) протеїн - перспективний напрямок ринку. Це безпечне альтернативне джерело білка для тих, хто вирішив відмовитися від м'яса з етичних міркувань або за медичними показаннями, а також для людей з алергією на молочні продукти, непереносимістю лактози, і вегетаріанців.

Сироватковий. Сироватковий протеїн є найпопулярнішим з усіх представлених на ринку. Найголовнішою особливістю сироваткового протеїну є його короткий час засвоєння.

Казеїн. Абсолютно протилежний до сироваткового протеїну. Основною особливістю і відмінністю даного виду білка від сироваткового є тривалий час всмоктування. Яєчний. Яєчний протеїн не завоював собі таку шалену популярність як сироватковий білок і казеїн, але, тим не менш, він також має хорошу репутацію і цінується спортсменами. Білок, що міститься в яйцях, вважається еталонним,

він дуже легко засвоюється людським організмом, має амінокислотний склад, ідентичний складу людських м'язових тканин.

Молочний. Даний вид протеїну не настільки популярний серед спортсменів з огляду на свою біологічну цінність, яка поступається, наприклад, сироватці та казеїну. Молочний протеїн володіє досить хорошим амінокислотним складом і середньою швидкістю засвоєння.

М'ясний протеїн. Біологічна цінність такого протеїну висока, тому що м'ясо завжди було основним джерелом білка для людини, але через свою дорожнечу даний вид протеїну не користується великим попитом. [3]

Який протеїн найкращий?

Щодо амінокислотного профілю, то рейтинг протеїнів очолює сироватковий протеїн. Він містить усі 18 амінокислот та лідирує за концентрацією амінокислот ВСАА, які відіграють ключову роль у нарощуванні м'язів.

Якщо говорити про швидкість засвоєння, то залежно від цього показника можна виділити наступний топ 5 найкращих протеїнів:

1. Гідролізат молочної сироватки. Найшвидший, засвоюється протягом 1 години. При його виробництві виділяються білкові фракції, які вже готові до засвоєння і майже одразу надходять у кров. Серед решти переваг варто виділити відсутність лактози, цукру, низьку калорійність, приємний смак та відмінну розчинність.

2. Ізолят сироваткового білка. Засвоюється за 1-1,5 години. Це найкращий протеїн за ступенем очищення від домішок та вмістом чистого білка (до 95%).

3. Концентрат сироваткового білка. Швидкість засвоєння – середня (до 2,5 години). Також слід відзначити високу біологічну цінність та фінансову доступність добавки.

4. Казеїн. Найповільніший, засвоюється близько 5 годин. Найкращий протеїн для споживання перед сном з метою захисту м'язів від катаболізму.

5. Соевий ізолят. Засвоюється повільніше порівняно із сироватковим ізолятом. Відмінний варіант для спортсменів з непереносимістю лактози або веганів, вегетаріанців.

Рейтинг виробників протеїну

Ми сформуваємо для вас топ брендів протеїну, враховуючи при цьому такі показники: тривалість функціонування компанії-виробника на ринку спортивного харчування; її репутація серед

іноземних та вітчизняних споживачів; різноманітність асортименту; популярність продукції в інтернет-магазині.

Слід зазначити, що рейтинг виробників протеїну складено у довільному порядку, без прив'язки до якогось конкретного місця.

BioTechUSA. Американська компанія, яка присутня на нішевому ринку з 1999 року.

Optimum Nutrition. Протягом багатьох років утримує першість за співвідношенням ціна/якість.

Olimp. Польський виробник, що функціонує з 1990 року.

Musprotein. Завершує наш топ фірм протеїну англійський виробник доступного спортивного харчування, заснований у 2004 році. Українських компаній, на жаль, серед них не має.

Список використаних джерел:

1. <https://glavnoe.in.ua/news/proteyin-yak-osnova-zdorovoho-harchuvannya-ta-fizychnoyi-aktyvnosti>
2. <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-rastitelnyh-proteinov-ukrainy-2020-god>
3. <https://waysport.ua/articles/54-top-5-samykh-populyarnykh-proteinov-2017-goda-v-ukraine.html>

Іщук Поліна,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Світлана
Крапостіна, викладач вищої категорії**

РИНОК ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ – РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ювелірні вироби займають особливе місце в житті людини особливий статус ювелірних виробів пов'язаний з тим, що вони не мають ніяких практичних функцій, їхнє основне призначення - підкреслити соціальне і матеріальне становище власника.

У виробництві ювелірних виробів поєднуються висока техніка виконання, багата творча фантазія, сучасні форми і нетрадиційні для ювелірної справи матеріали. Основним критерієм при оцінці сучасних ювелірних виробів є їх художні переваги, а не матеріальна

вартість. Особливістю виробництва ювелірних виробів є те, що вони розцінюються як твори мистецтва і створюються художниками - ювелірами.

З ростом добробуту і підвищенням культурного рівня населення перед ювелірною промисловістю і торгівлею стоять великі задачі по дальшому розширенню асортименту ювелірних товарів, покращенню їх якості.

Ринок ювелірних виробів – специфічний сегмент національної економіки. З одного боку, ювелірні вироби – це предмети розкоші, і тому є ніби другорядним товаром у ланцюзі забезпечення життєдіяльності людини, які не внесено в кошик споживача. З іншого боку – це довгострокові вкладання грошей у вироби, які у всі часи виконували функцію засобів накопичення. На сьогодні, незважаючи на зростання цін та зниження платоспроможного попиту населення, ринок ювелірних виробів вирізняється динамічністю розвитку.

За останні 20 років ювелірна галузь зробила величезний крок вперед: зараз більше 1187 підприємств, які займаються виробництвом, і ще 3700 організацій мають ліцензії на реалізацію. Відповідно збільшився і обсяг продукції - на сьогоднішній день виробники України випускають весь модельний ряд виробів з золота та срібла.

Більшість українських ювелірів – дрібні. За даними української пробірної служби, в 2021 р. в країні налічувалося 987 суб'єктів підприємницької діяльності, які зареєстрували спеціальні знаки-іменники, визначаючи їх як виробників ювелірної продукції. При цьому на шість підприємств доводиться більше 50% від загального об'єму виробів, поданих в пробірну службу на таврування.

Для підприємств ювелірної промисловості найбільш цінним ресурсом є кваліфікований персонал. Йдеться не просто про працівників, а про майстрів зі стажем та відповідними творчими навичками, здатних створювати витвори мистецтва. Лише унікальність та творчий підхід забезпечують виробництво конкурентоспроможної ювелірної продукції.

Серед ключових проблем, що обмежують розвиток ювелірної промисловості в Україні, виділяють зникнення середнього класу населення, причиною чого є зниження платоспроможного попиту; бюрократизм; невідповідність законодавчих норм України нормам розвинених країн та принципам ринкової економіки; надмірне державне втручання у функціонування ювелірної промисловості;

неефективна податкова політика; відсутність програм підтримки вітчизняного виробника; недосконале митно-податкове законодавство; відсутність дієвого державного регулювання обігу дорогоцінних металів та каміння; недобросовісна конкуренція; відсутність інвестицій в науково-дослідні роботи.

Розвиток ринку ювелірних товарів значною мірою залежить від стану сировинної бази. Остання формується за рахунок надходження ювелірних дорогоцінних металів, основними з яких є золото, срібло, платина і паладій. Завдяки їх унікальним властивостям (колір, м'якість, пластичність тощо) створюються різноманітні прикраси для різних груп споживачів. Україна не має власного видобутку дорогоцінних металів та є їх чистим імпортером, що, відповідно, спричинює повну залежність України від курсу валюти та постачальників. Таким чином, визначальною мірою розвиток ринку ювелірних виробів залежить від ціни на ювелірні дорогоцінні метали. Спостереження за їх динамікою протягом останніх років показало постійні коливання за загальної тенденції зростання.

Постійними успіхами можуть похизуватися не всі гравці вітчизняного ринку дорогоцінних прикрас — той, за даними Euromonitor International, у 2020-му зазнав істотних втрат. Найбільше постраждав елітний сегмент — він зменшився на 42%. У цілому ж ринок пішов у мінус на 20%.

Найпопулярнішими гравцями є такі компанії, як Золотий вік, Pandora, Укрзолото, Золоту країну, Sova, Київський ювелірний завод, Zarina, TOUS, Столичну ювелірну фабрику та KSD Augum.

Здійснене дослідження підтверджує наявність вагомих проблем і загроз, які характеризують ювелірну промисловість України. До проблем вітчизняної ювелірної промисловості слід віднести низьку активність підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності та згортання зовнішніх ринків. Небезпеку для вітчизняних виробників становить їхня незахищеність від незаконного імпорту зарубіжної продукції та підробок.

Список використаних джерел:

1. Байдакова І. М. Товарознавство непродовольчих товарів, ч.1, 2 / Л. М. Губа, Г. М. Кожушко, О. І. Передрій, С. В. Ягелюк.- Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Луцького національного технічного університету, 2014.-316 с.

2. Зрезарцев М. П. Товарознавство непродовольчих товарів: Навчальний посібник / Зрезарцев В. М., Параніч В. П. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

3. Крикавський Є. В. та ін. Маркетинговий менеджмент: Навчальний посібник / Є. В. Крикавський, І. О. Дейнега, О. В. Дейнега, І. Ф. Лорві. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 380 с.

Крапостін Дмитро,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Вікторія Шух,
*голова циклової комісії, викладач вищої
категорії*

МЕД – ДЖЕРЕЛО ЗДОРОВ'Я ЧИ НЕБЕЗПЕЧНИЙ ФАЛЬСИФІКАТ?

Бджолиний мед - один з складних природних продуктів, у складі якого виявлено більше чотирьохсот різних компонентів. Бджолиний мед – ні з чим не зрівняний за харчовими та цілющими властивостями продукт, це справжнє диво природи, її великодушний дарунок.

Мед - унікальний продукт, надзвичайно смачний і корисний. Мед використовують в косметології і для лікування різних захворювань.

У світі Україну визнають як батьківщину культурного бджільництва. Наразі, з розвитком бджільництва, щорічне виробництво меду на території України складає від 40 до 60 тис. тон. Кліматичні умови та ґрунти західного регіону України, які зумовлюють наявність багатой за видовим складом природної флори і культурних рослин, сприятливі для розвитку галузі бджільництва.

Натуральний мед – це продукт, створений медоносними бджолами шляхом переробки нектару рослин, а також медяної роси і паді. Він являє собою солодку ароматичну тягучу сиропоподібну чи закристалізовану масу зі своєрідним смаком і запахом. Колір меду різноманітний – від прозорого, світлого до яскраво-жовтого, коричневого і бурого тонів.

Бджолиний мед є цінним продуктом живлення, використовується для виготовлення кондитерських виробів, безалкогольних напоїв, а також як лікувальний і профілактичний засіб. Продуктами бджільництва разом із медом є віск, пилок, прополіс, маточне молочко, бджолина отрута, які знаходять застосування в медицині, косметичній, парфумерній промисловості і ін., а пилок в суміші з медом або цукровою пудрою використовується безпосередньо в їжу.

Мед, як природний продукт за кількості зольних елементів не має собі рівних. У ньому виявлено близько 40 макро- і мікроелементів, однак набір їх у різних медах різний. У меду містяться калій, фосфор, кальцій, хлор, сірка, магній, мідь, марганець, йод, цинк, алюміній, кобальт, нікель і ін.

Кількість і склад мінеральних речовин у меду залежать від вмісту їх у нектарі, тобто від ботанічного походження меду. Від хімічного складу меду залежать властивості: бактерицидність меду; консервуючі властивості меду; лікувальні властивості меду.

У наш час науково - технічного прогресу зрозуміло і виправдано прагнення людей до натуральних (хімічно та бактеріологічно нешкідливих) продуктів харчування, зрозуміло і посилюється прагнення людей з метою зміцнення і збереження здоров'я до нетрадиційних (не медикаментозних) народних методів лікування, до природних, природним рослинним лікарських засобів. І, звичайно ж, особливе місце в цих коштах відводиться меду та іншим продуктам бджільництва.

Основними продуктами для збуту у бджільництві є мед, віск і прополіс. Мед широко використовується для харчування, у фармацевтичній і косметичній галузі, як інгредієнт для ліків і косметичних масок. Лікарі часто рекомендують пацієнтам споживається мед щодня для лікування і профілактики. Він також вважається корисним для хворих на цукровий діабет.

Нажаль підробка меду сьогодні звичайне явище в торгівельній галузі, тому дуже важливо навчитися правильно обирати натуральний мед. Для фальсифікації меду до нього підмішують досить різні продукти: цукровий сироп або звичайний цукор, сахарин, бурякову або крохмальну патоку, борошно, крейду, пісок, деревну тирсу, тощо.

Із органолептичних показників у меді визначають зовнішній вигляд, консистенцію, колір, аромат, смак. Під час визначення зовнішнього вигляду звертають увагу на вид пакування, маркування,

естетичність оформлення. Зовнішній вигляд меду визначають способом огляду у прохідному світлі. Закристалізований мед після зовнішнього огляду витримують на водяній бані з теплою водою при температурі близько 50°C, періодично перемішуючи скляною паличкою. Після того, як увесь кристалічний цукор перейде у розчин, мед розглядають у прохідному світлі. При зовнішньому огляді меду звертають увагу на наявність сторонніх домішок, однорідність кольору, консистенцію, а також на ознаки бродіння.

Консистенцію меду визначають шляхом помішування меду шпателем.

Смак, аромат і колір визначають способом куштування і огляду. Смак і аромат меду мають бути приємними, без сторонніх присмаків, запахів і ознак бродіння.

Список використаних джерел:

1. Бровко О. Г., Булгакова О. В. та ін. Товарознавство. Продовольчі товари, - 2010. – 619 с.
2. Сирохман І. В. – Товарознавство продовольчих товарів. Харків. Світ Книг, - 2016. – 713 с.
3. Сирохман І. В., Лозова Т. М. – Товарознавство цукру, меду, кондитерських виробів: Підручник. – 2 видання, перероблене та доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 616 с.

Лавришик Ольга,

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки"*

**Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії**

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ РИНКУ КАВИ

Що представляє собою поняття «кава», які характеристики цього продукту формують його ціну та попит? 98% усієї кави, що виробляється в світі, забезпечують два основних види кавових дерев: арабіка та робуста.

Кращі сорти кави - це арабіка або чисті суміші арабіки вищого сорту.

Робусту включають в суміші, в основному з однією метою - це значно знижує витрати на виробництво. Проте низькоякісна арабіка, як правило, має дуже схожий смак (і властивості) в порівнянні з робустою. Свого роду еталоном є сорт Colombian Milds, якій вирощується в Колумбії, Кенії, Танзанії. Від його ціни вираховується вартість всіх інших сортів.

Найбільші виробники кави в світі вирощують в рік від 600 млн. до 2,8 млрд. кг кавових зерен. Найбільшим світовим експортером кави є Бразилія, за якою йдуть В'єтнам і Колумбія. [1]

Експорт кави в світі в сезоні 2016-17 виріс на 4,8% в річному вираженні і склав 122,45 млн. мішків, що стало рекордним рівнем експорту. Світовий експорт кави сорту арабіка склав 77,52 млн. мішків (+7,9%), експорт сорту робуста склав 44,93 млн. мішків (-0,2%). Високий рівень експорту збільшив запаси в країнах-імпортерах до восьмирічного максимуму - 25,4 млн. мішків, що значно впливає на ціни.

Експорт кави є ключовим джерелом іноземної валюти і національного доходу для багатьох країн, що розвиваються. У 2015 р. загальний експорт кави склав 8,145 млн. т, а лише 10 років тому це значення було всього 5,5 млн. т. [2]

Розглянемо, як загальносвітові тенденції у споживанні кави відбиваються на ринку кави України.

Україна поступово стає «кавовою» країною. В середньому житель України випиває 1 чашку кави в день і це четвертий показник в Європі. Поза домом пересічний українець випиває близько 100 чашок кави на рік. Все більше українців віддають перевагу натуральній зерновій каві, доля якої складає сьогодні 21,4%.

За 10 років з 2007 по 2017 рр. рівень споживання кави зріс на 23,6%, що дозволило Україні стати однією з найдинамічних кавових країн в світі. Особливо

споживання кави характерно для великих міст. Регіонами-лідерами з реалізації кави є м. Київ, Харківська і Дніпропетровська області, а також західні регіони України, серед яких Львів займає лідерську позицію. [3]

Кава має хімічний вплив завдяки кофеїну, що стимулює центральну нервову систему. Медично, помірне споживання може бути корисним, але велика кількість може викликати проблеми зі сном та серцево-судинні ризики. Наркотичний ефект обумовлений кофеїном як психоактивною речовиною.

Визначимо середню прибутковість кавового напою в Україні у середньому ціновому сегменті, кавомата зокрема. Закупівельна ціна франшизи одного кавомата складає 5000 доларів (по середньому курсу нацбанку 38 г рн – 190000грн), оренда місця в середньому 2500 – 3000 грн. Місячне наповнення сировиною (кава, вершки, цукор, стаканчики, трубочки) вартує 200 доларів (по середньому курсу нацбанку 38 грн – 7800 грн). В середньому в людному місці кількість напоїв може бути від 100 до 250 шт., в середньому по 30 грн, отже в день можливе надходження коштів від 3000 до 7500 грн. При розрахунку найнижчої ціни 3000 грн/день, за 30 днів – 90000 грн, вирахувавши оренду, закупівельні матеріали, отримуємо 79500. За 2,5 місяці найнижчої купівельної спроможності повертаються вкладені кошти і середній заробіток з амортизацією орієнтовно 70000.

Це виключно прорахована орієнтовна модель одного кавомату, не беремо до уваги заробітки експортерів кави, оскільки офіційні дані відсутні, але варто зауважити, що квовий бізнес по прибутку відносять до прибутковості торгівлі зброєю.

На тлі даної прибутковості зрозуміло наявні статті про користь кави, її стимулюючу та тонізуючу дію, прикривши деякі факти серед них: кава містить наркотичну речовину (кофеїн), яка, як і інші алкалоїди призводять до звикання; тимчасове підвищення тиску зумовлене судомами стінок судин, які підвищують ризик інфарктів та інсультів, в каві містяться речовини – нейрорегулятори вироблення серотоніну, тому на всіх переговорах та зустрічах пропонують випити філіжанку кави, що з точки зору психології являється чистою маніпуляцією, і цим прийомом користується не лише на переговорах, але і на своїх торгівельних площах, розміщуючи кавомати. Єдине, що можна зустріти в загальних рекомендаціях - надмірне споживання кави може викликати негативні ефекти, такі як тривога, розлади сну та підвищений ризик розвитку гастроінтестинальних проблем. Надмірним вважається більше трьох філіжанок, але не вказано ні об'єм, ні концентрація напою.

Важливо розуміти про реалії прибутковості бізнесу кави, на якому можна як заробити, так і зекономити, п'ючи цей напій не в громадських місцях. А щодо здоров'я, - збалансовувати кількість випитої кави та слідкувати за реакцією організму, оскільки вплив може варіювати в залежності від особистості та фізіології кожної людини. Кожен сам робить свій свідомий вибір за стан здоров'я та економічний добробут.

Список використаних джерел:

1. Armstrong M. Hot Drinks Report, 2017. Statista Consumer Market Outlook, 2016.
2. Moiseev A.V., Kindaev A.Y. Simulation of insurance risks // Journal of Applied Engineering Science. 2015. No4. P. 257-264.
3. Ринок кави в Україні в 2017 році. URL: <https://www.daineker.com/>

Мазурок Іванна, студентка 2 курсу
Нововолинський електромеханічний
коледж

**Науковий керівник: Гебура Ольга
Миколаївна**, викладач вищої категорії,
викладач-методист

ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЛОГІСТИКА

Товарознавство та логістика – два поняття, які в сучасній економіці є взаємопов’язаними. Розглянемо більш відкрито кожне з них, і розпочнемо з логістики.

Спираючись на дані із статей, які знаходяться у вільному доступі, можна зробити висновки, що логістика є досить важливою сферою, оскільки результатом її існування є акумуляція значної частини валового внутрішнього продукту, отримання для країни завдяки торгівельним міжнародним угодам та постачанням агропродовольчих товарів [1].

Завдяки логістиці Україна здобуває успішність в конкуренції на міжнародному ринку, а особливо у розвитку транспортної інфраструктури та систем постачання. Одним із важливих факторів для покращення логістики є створення і формування дієвого механізму кадрового забезпечення, що охоплює цілісну систему підготовки логістичного персоналу. Для цього в Україні проводиться підготовка висококваліфікованих фахівців для сучасної інтегрованої логістики і використання новітніх логістичних технологій.

Логістична діяльність є функціональною сферою діяльності підприємства, Головною метою, яку керівники прагнуть досягти при створенні логістичної системи, є створення ефективного плану постачання продукції, який відповідає: визначеному терміну, потрібній кількості з високою якістю та економічно вигідними

витратами. Проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства спрямоване на оптимізацію та удосконалення існуючої логістичної системи як на сьогоднішній день, так і на майбутнє [2].

Якщо з логістикою розібрались, тоді розглянемо товарознавство, оскільки це те, що повинно постійно і активно розвиватися в сучасних умовах через зміни у соціально-економічних умовах, адже постійно виникають проблеми з якістю товару, її упакуванням тощо. Ця сфера включає в себе різні напрямки: умови зберігання, транспортування, оцінку якості та контроль товарів, збут, зберігання, пакування, оптову та роздрібну торгівлю. З цих всіх названих напрямків можна виділити «якість» як досить важливий чинник у товарознавстві, адже саме якість найбільше задовольняє потреби споживачів, вона визначається сукупністю властивостей товару, які впливають на його здатність відповідати конкретним потребам. Дефекти часто зменшують здатність товару задовольняти вимоги споживачів і можуть бути: явними, прихованими чи критичними. Критичні дефекти суттєво обмежують можливості використання товару за призначенням, впливають на його якість і скорочують термін служби. Незначні дефекти можуть не мати суттєвого впливу на товар, але все одно є небажаними [3].

Отже, підбивши підсумки, можна зрозуміти, що головний спосіб взаємодії між товарознавством та логістикою – це удосконалення всього процесу постачання. Товарознавство сконцентроване значною мірою на якості та властивостях товарів під час їх виготовлення, а логістика визначає ефективні методи доставки цих товарів, забезпечуючи ефективність та економічність. Задля успіху, покращення якості зменшенню витрат та максимального задоволення потреб покупців потрібна взаємодія зусиль у сфері логістики та товарознавства.

Список використаних джерел

1. Поліщук І.І. Логістична компетентність як складова ефективності логістики. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/28-2021/polishchuk.pdf>
2. Матвієнко-Біляєва Г.Л. Логістична система підприємства. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/20.pdf
3. Васюта В.Б. Тенденції розвитку товарознавства в сучасних умовах. URL: <http://surl.li/pyhbf>

Назарук Діана,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Радченко Олена,
*викладачка товарознавчих дисциплін,
спеціаліст*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ШОКОЛАДУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Одним із найбільш перспективним сегментом ринку солодоців є звісно шоколадний. За своєю структурою український ринок близький до олігополії, оскільки велика частина ринку контролюється невеликою кількістю великих компаній, що володіють значними оборотним капіталом та рекламними бюджетами. У формуванні якості готового продукту важлива не тільки якість та безпечність сировини, але й правильне дотримання режимів та етапів технології виробництва.

Шоколад — кондитерський виріб, що складається із шоколадної маси, начинки або без неї, сформований у вигляді плиток, батонів або фігур різних обрисів. Шоколадну масу готують із какао тертого, цукрової пудри, какао-масла з додаванням ароматизаторів. Багато видів шоколадної маси містять інші речовини, що поліпшують органолептичні властивості, склад і харчову цінність шоколаду: горіхи смажені терті і подрібнені, молоко і вершки сухі, молоко згущене, родзинки, фосфатиди, глюкозу, вафлі подрібнені, коньяк, лікер та ін.

На сучасних кондитерських фабриках шоколад виробляють на автоматизованих лініях з електронним управлінням, закритих від будь-яких зовнішніх впливів. Технічне оснащення такої лінії дозволяє підтримати задані технологічні параметри на різних етапах виробництва, що гарантує випуск високоякісної шоколадної продукції з тривалим терміном зберігання, без використання стабілізаторів та консервантів.

Виробництво шоколаду складається з цілою ряду технологічних операцій: переробка какао бобів до одержання основних напівфабрикатів - какао тертого і какао-масла; сортування бобів і очищення від сторонніх домішок, термічна подрібнення бобів і

відокремленням лушпиння, одержанням крупок і какао тертого, темперування і збереження какао-тертого на виробництві, пресування какао тертого з одержанням какао-масла і какао-жмиху і збереження какао масла; отримання порошку, приготування шоколадної маси - подрібнення цукру піску до цукрової пудри, дозування і змішування рецептурних компонентів шоколадної маси, подрібнення шоколадної маси розведення шоколадної маси какао маслом введення фосфовидного концентрату, гомогенізація шоколадної маси для звичайного шоколаду, контирування; формування обгортки та пакування шоколаду, темперування та фільтрування шоколадної маси у формах охолодження і виймання шоколаду із форм, обгортання та пакування.

Усі плитки шоколаду загортають на машинах в алюмінієву фольгу та етикетку. Під час зберігання ретельно контролюють температуру і вологість у приміщенні.

Залежно від способу випуску шоколад буває плитковим, фігурним і в порошок; за складом — без начинки і з начинкою, без добавок і з добавками; за складом і способом обробки шоколадної маси — звичайним і десертним.

З кожним роком в Україні та світі з'являються нові технології виробництва шоколаду з додаванням різноманітних інгредієнтів.

Кілька років тому компанія «Nestle» запатентувала нову технологію виробництва шоколаду без додавання цукру. Тепер солодкий смак продукт отримуватиме від фруктози, добутої із залишків какао-бобів.

Український виробник розчинного шоколаду «Чудові напої» випустив розчинний шоколад до складу якого входять цукор, какао, сухе молоко, екстракт буряка та сіль. Натуральний порошок червоного буряка — українського виробництва. Какао — з Нідерландів.

Також в Україні все більшої популярності набувають крафтові майстерні шоколаду. Шоколад за технологією bean-to-bar («від боба до плитки») виготовляє луцький крафтовий бренд «Sisters A. Chocolate».

Споживачі та уряди багатьох країн чинять усе сильніший тиск на індустрію продуктів харчування і напоїв, намагаючись змусити їх виробляти більш здорові продукти на тлі зростання кількості випадків ожиріння і діабету.

В Україні якість шоколаду регламентується стандартом ДСТУ 3924-2014 «Шоколад. Загальні технічні умови». Разом з тим, з 1 січня

2019 року в Україні почали діяти нові вимоги до виробів з какао та шоколаду, що мають забезпечити дотримання європейських стандартів в галузі безпечності та якості продуктів харчування. Запровадження європейських норм до продуктів з какао та шоколаду є зобов'язанням України в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Наказ Мінагрополітики №157 вводить в дію обов'язкові для всіх виробників вимоги до продуктів з шоколаду та какао. Вони надають споживачам вищий рівень поінформованості та впевненості у високій якості продукту, який вони купують.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».
2. ДСТУ 3924-2014 «Шоколад. Загальні технічні умови».
3. Бровко О. Г. Товарознавство. Продовольчі товари: навчальний посібник. – К.: Кондор, 2010. – 730 с.
4. Вербій В. П. – Основи товарознавства. Харчові продукти: Навчальний посібник. Практикум – К.: КОНДОР, - 2020. 340 с.
5. Сирохман І. В., Лебединець В. Т. Асортимент і якість кондитерських виробів. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 636 с.
6. Майстерня шоколаду «Sisters A. Chocolate» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://sisterschocolate.com/pro-nas/>

Токарчук Юлія, Ковальчук Владислав
Луцький національний технічний університет

Науковий керівник Речун Оксана, к. е. н., доцент кафедри товарознавства та експертизи в митній справі

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ

Міжнародна логістика у наш час відіграє важливу роль у повсякденному житті. Сучасні технології та інноваційний транспорт забезпечують безпечне перевезення різноманітного асортименту товарів. У 21 столітті новітні технології, як не дивно, стають невід'ємною частиною у нашому житті, де з кожним роком набирають оберти популярності. Міжнародна логістика є фундаментом всесвітньої торгівлі та ефективної постачальної ланцюгової системи з

метою надавання послуг надходження товарів у найшвидший термін та з мінімальними витратами. Можна сказати, що без логістики безліч товарів були б недоступними, адже вона забезпечує глобальний обмін товарів та економічний розвиток країн. Сучасні транспортні технології відіграють велику роль у перевезенні товарів у малих та об'ємних масштабах, адже від розміру залежить і вибір транспорту. Авжеш розвиток технології впливає на природу та допомагає зменшити шкідливий вплив транспорту на навколишнє середовище. Новітні винаходи допомагають зменшити затрати, забезпечуючи безпечну та ефективну доставку товарів, і одним із них, на мою думку, є автономний автомобіль, який, безперечно, є найкращим винаходом для міжнародних перевезень. Він не потребує участі людини, більш екологічно чистий вид транспорту, а також зменшує витрати.

На сьогоднішній день ми досягли великих досягнень у галузі науки, тому і підхід у сфері швидкого обміну та обслуговування товарами потребує інноваційного підходу. Підприємства бажать більше шансів на зростання ефективності діяльності на міжнародних ринках, що постійно змінюються. Головною функцією господарської діяльності є обслуговування клієнта, що стоїть на першому місці, де в результаті ми отримуємо бажаний дохід. Ми досліджували праці відомих науковців, і одним із них є П. Блейк. У своїй праці він стверджував, що обслуговування клієнта об'єднує логістику та маркетинг. Як відомо, логістика спрямована на постачання товару клієнту у різні куточки світу, а маркетингова сторона орієнтована на управління ринку підприємства. Та якщо правильно поєднати дві концепції Блейка в одне ціле, то їхньою спільною метою буде використання можливостей підприємств і потенціалу на найвищому рівні, задля досягнення успіху на ринку та якісного обслуговування споживачів. Такі науковці як А. Харрісон та Р. Хоек описали концепцію міжнародної логістики. Вона складається з безліч пунктів, та ми виділила для себе три основні. По-перше, кожен повинен бути готовий на ризик, тобто вміти пристосуватися до нових умов: часу, місцевих потреб, витрат економічних запасів, порушень у транспорті і тд. По-друге, співпраця між різними організаціями, підприємствами, постачальниками, виробниками та продавцями веде до створення більш масштабних та ефективних ланцюгів постачання і логістичних систем. По-третє, поділ праці у логістиці є дуже важливим тому, що ця професія включає у себе безліч спеціалізацій. Тому кожен працівник ланцюга повинен бути зосереджений на своїй компетенції, щоб досягти ефективної продуктивності та зменшення витрат, а також

збільшити дохід господарським підприємствам. Також хочу звернути увагу на взаємозв'язок міжнародної логістики у митній справі. Головною метою митної логістики є мінімізація часу перевезення товару та зменшення фінансових витрат при перетині митних кордонів. Саме такий вид логістики забезпечує зменшення митних платежів та витрат, пов'язаних з дотриманням правових норм, забезпечуючи зменшення митних ризиків та санкцій.

Дослідивши декілька наукових праць, можна сформувати одну думку, яка пояснює сутність та особливості міжнародної логістики. Головною функцією логістичних компаній є забезпечення ефективної поставки товарів задля задоволення потреб споживачів. Швидка та безпечна доставка, з використанням митної логістики, дає нам оптимізацію маршрутів та використання технологій, що забезпечує отримання товару швидше, наслідком чого є підвищення задоволення клієнтів. Взаємозв'язок міжнародних компаній сприяє забезпеченню наявності товарів різного виду, що гарантує клієнтам отримання асортименту продукції різного використання. Інноваційні транспортні технології створюють можливість для нових ефективних транспортних засобів доставки, що в свою чергу може призвести до зменшення цін плати за надання послуг. Ну і одним із найголовніших етапів міжнародної логістики та сучасних транспортних засобів є адаптація до змін на ринку та вимог клієнтів.

Міжнародна логістика є важливим етапом господарської діяльності. Вона відіграє важливу роль у всесвітній торгівлі. Із зростанням попиту на світові товари важливість логістики стає все більш важливою для забезпечення руху товарів та послуг через кордони. Авжеш велике значення відіграє транспорт у міжнародній логістиці. Якщо засіб постачання товару є ефективним, то це допомагає знизити витрати на логістику, що у свою чергу робить більш доступним товар для споживачів. Сучасні транспортні перевезення забезпечують безпеку та надійність того, що товар приїде без ушкоджень. Транспортні засоби допомагають підприємствам розширювати свої торговельні зв'язки, що призводить до покращення всесвітньої торгівлі та робить обслуговування покупців кращим. Загалом, логістика та транспортні засоби забезпечують на ринку більший асортимент товарів, адже якщо є пропозиція, то результатом є збільшення прибутку підприємствам, що дає поштовх до покращення засобів перевезення та інновацій у ефективності логістичних шляхів.

Список використаних джерел

1. Цимбал Ю. О. Роль логістичного обслуговування споживача на європейському ринку. URL: http://publications.ntu.edu.ua/upravl_progect/10_2012/592-596.pdf(Дата звернення: 16.01.2024)
2. Цимбал Ю. О. Роль логістичного обслуговування споживача на європейському ринку. URL: http://publications.ntu.edu.ua/upravl_progect/10_2012/592-596.pdf(Дата звернення: 16.01.2024)
3. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Актуальність міжнародної логістичної діяльності в митній справі. С. 443.
4. URL:http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4608/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%2005_11_21%20%D0%A2%D0%BE%D0%BC%202%20.pdf#page=443(Дата звернення: 16.01.2024)

Шевчук Юлія,

Івано – Франківський фаховий коледж технологій та бізнесу

Науковий керівник: Марія КРОТ,
викладач обліково– економічних дисциплін вищої категорії

СОЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ДОВГОЛІТТІ ЛЮДСТВА

Сьогодні комунікаційні технології формують сприйняття нашої планети під назвою Земля як єдиного будинку, в якому живуть такі різні і такі однакові люди. Різні за багатьма ознаками, а однакові за однією — необхідністю збалансованого харчування для активного і здорового життя. Саме так у трактуванні ООН визначається тлумачення «Продовольча безпека» — «це період, коли людство в будь-який час має фізичний та економічний доступ до достатньої кількості безпечної і корисної їжі, яка відповідає усім вимогам зі збалансованого харчування для активного і здорового життя».

Поширення сої на всіх континентах і в багатьох країнах світу обумовлено високими якісними показниками зерна, порівняно невисокою енергомісткістю її вирощування та універсальністю використання.

Протягом тисячоліть соя привертала до себе увагу людини. Вона одна з найдавніших культурних рослин, яку почали вирощувати в Азії разом з рисом.

Соя належить до стратегічних культур. Вона є основою в забезпеченні білком і олією продуктів харчування. Наразі Україна є найбільшим виробником цієї культури в Європі та посідає сьоме місце в світі за обсягами експорту[3].

У Івано – Франківській громаді також збирають врожаї сої. Загальна площа, де вирощували цю бобову культуру у 2023 році – понад 77 гектарів, урожайність - близько 3 тон з гектара.

Соя — сировина для фармацевтики. Без неї не могла б існувати, наприклад, індустрія антибіотиків, багатьох ліків. З неї роблять також парфуми, клеї, фарби, мило, пластмасу, автомобільні шини — усього не перелічиш.

А оскільки культура це олійна, то вона годиться (замість нафти) й для виготовлення біопалива[1].

Соя є єдиною рослиною, що постачає високоякісний білок, найбільш наближений за своїм складом до тваринного білка. Сухе зерно містить близько 35% білка, у той час як м'ясні продукти лише 15-20%. Крім того соєвий жир у порівнянні з тваринними жирами характеризується більш сприятливим для організму складом жирних кислот.

Соя містить значну кількість клітковини, вона є цінним джерелом мінеральних елементів, зокрема, магнію, кальцію, цинку, фосфору, калію, а також вітамінів групи В, вітаміну С і лецитину [2].

Лікувальні властивості сої відомі давно, але тільки останні наукові клінічні дослідження, які підтвердили значення корисних для здоров'я компонентів сої, сприяли визнанню сої як продукту здорового харчування нашого століття.

У всьому світі лише 2% всієї сої вирощується для виробництва продуктів харчування. Боби сої широко застосовуються в сучасному виробництві різних продуктів:молочні;борошно;м'ясо;паста;рослинна олія;шоколад та інші.

Молоко - готовий продукт ідеальний для дитячого харчування, не містить лактози і містить мало клітковини, тому не викликає діатезу.

Крім того, на основі сої готують такі кисломолочні продукти:йогурт, кефір,сир Тофу - добре засвоюється, не містить

холестерину, сприяє відновленню кісткової і м'язової тканин, зміцнює їх, перешкоджає утворенню ракових клітин.

Соеве м'ясо - виготовляють на основі знежиреного соєвого борошна. Таке «м'ясо» можна вживати всім, адже воно абсолютно натуральне. Крім того, в ньому мало холестерину, а калорійність зовсім невисока.

Соевий шоколад- являє собою дієтичний аналог звичайного шоколаду. Користь такого шоколаду в тому, що його калорійність набагато нижче в порівнянні із звичайними солодощами.

В цілому, в багатьох країнах склалася висока культура виробництва і споживання продуктів харчування на основі насіння сої. Сьогодні відомо близько 300 найменувань соєвих продуктів[3].

Україна робить перші кроки в цьому напрямі. Хочеться вірити, що у нас все вийде, тим більше, що вже сьогодні Україна виробляє сої набагато більше.

Отже, за результатами виконаної роботи можна зробити наступні висновки та пропозиції.

Останніми роками соя і соєві продукти стають продуктами здорового харчування населення розвинених країн. В подальшому Україна повинна проводити аграрну політику в напрямку вирощування в основному тих зернобобових культур і в таких об'ємах, щоб забезпечувати продовольчу безпеку країни, а також мати високі валютні надходження за експорт сої.

Список використаних джерел

- 1.Фадеев Л. Соя завойовує світ / // Зерно. – 2015
... сої [Електронний ресурс] / І. Л. Бранціра, наук. керівник. В.
О ...102 ст.
- 2.Бабич А. Соевий пояс і розміщення виробництва сортів сої в Україні / А. Бабич, А. Бабич-Побережна // Пропозиція. – 2010. – № 4. – С. 52–56.
- 3.Мірненко В. Соя, яку знають усі і не знає ніхто / В. Мірненко // Зерно. – 2015. – № 3. – С. 88–89

5.ПРАВО

Желєзна Тетяна,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Кравчук Галина
Юрїївна,** *викладач вищої категорії,
старший викладач*

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Стаття 46 Конституції України гарантує кожній особі право на соціальний захист, що включає в себе право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [1].

В умовах повномасштабної війни виникла проблема вимушеної міграції та належного захисту прав, гарантованих Конституцією України, в тому числі виборчих прав, трудових та соціальних прав, захисту права власності, відновлення втрачених ідентифікуючих документів тощо внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО).

Правовий статус внутрішньо переміщених осіб визначає Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [2]. Внутрішньо переміщені особи мають право на єдність сім'ї, безпечні умови життя і здоров'я, надання достовірної інформації про наявність загрози для життя та здоров'я на території покинутого місця проживання, а також її тимчасового поселення, стану інфраструктури, довкілля, забезпечення її прав і свобод, створення належних умов проживання, оплати вартості комунальних послуг, сприяння у переміщенні її рухомого майна, влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади та інші права визначені Конституцією та законами України.

ВПО зобов'язана дотримуватись Конституції та законів України, інших актів законодавства. Повідомляти про зміну місця проживання структурний підрозділ з питань соціального захисту. У разі виявлення подання ВПО завідомо неправдивих відомостей для отримання

довідки про взяття на облік відшкодовувати фактичні витрати, понесені за рахунок державного та місцевих бюджетів у разі реалізації такого права.

За даними громадських організацій, які надають правову допомогу ВПО, переселенці найчастіше звертаються з питаннями відновлення документів (паспорт, ПН, документи про освіту, правовстановлюючі документи на майно), отримання довідки ВПО, звільнення з підприємств на непідконтрольній території і подальшого оформлення документів для працевлаштування, отримання субсидій [3].

Соціальний захист малозабезпечених сімей внутрішньо переміщених осіб, в тому числі багатодітних, забезпечується шляхом надання їм допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [4].

Незважаючи на достатню систему нормативно-правового регулювання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, все ж можна констатувати існування проблем, які потребують свого вирішення: відсутність комплексного та системного підходу у питаннях фінансування соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, забезпечення їх житлом, доступом до соціальних виплат та пенсійного забезпечення; соціальний захист тих осіб, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях; унормування механізму отримання пенсій вимушеними переселенцями.

Проблема працевлаштування є надзвичайно складною, враховуючи величезну кількість ВПО, її важко вирішити, проте, у зв'язку з тим, що значна кількість працездатного населення працює за кордоном і спостерігається тенденція збільшення громадян України, які працевлаштовуються за кордоном, то ринок праці вже зараз потребує додаткових робочих ресурсів, відповідно, ВПО можуть заповнити нестачу в робочих ресурсах.

Частина процедур з відновлення документів все ще залишається доволі складною, а в окремих випадках практично нерозв'язною, особливо, коли документи були лише в паперовому вигляді, а громади, в яких ці документи видавалися, знаходяться під окупацією або зруйновані внаслідок воєнних дій (наприклад, підтвердження проходження особою воєнної служби або пільгового пенсійного стажу) [3].

Виклики і проблеми, які пов'язані із соціальним захистом внутрішньо переміщених осіб, мають бути спрямовані у таких напрямках: розробити нормативну базу щодо комплексного і

прозорого механізму фінансування соціального захисту внутрішньо переміщених осіб; зобов'язати місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування у прийнятті відповідних програм фінансування внутрішньо переміщених осіб на принципах прозорості, ефективності, доступності, гласності; запровадити державну програму забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб; створити фонд соціального житла і впровадити прозорий механізм його розподілу.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.01.2024)
2. Про забезпечення прав свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014р. № 1706-VII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
3. <https://www.helsinki.org.ua/articles/yak-vnutrishno-peremishchenym-osobam-vidnovyty-vtracheni-dokumenty-porady-iurystiv/>
4. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 № 1768-III: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>

Мосійчук Тетяна,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: ГРУШКО Ірина
Ігорівна, викладачка циклової комісії
правничих дисциплін, викладачка другої
категорії**

ПРОБЛЕМА КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ДОКАЗУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми обумовлена тим, що у зв'язку з широкомасштабною збройною агресією РФ проти України, і як наслідком цього, веденням воєнного стану Указом Президента України від 24 лютого 2022 року [1], гостро постає питання

покарання такого суспільно-небезпечного діяння, як колабораціонізм. Колабораціонізм як явище підриває національну безпеку України та становить безпосередню загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності, конституційного ладу та іншим національним інтересам України, тому повинен нести за собою відповідальність, встановлену законом. Проблема полягає в тому, що через досить невелику судову практику розгляду кримінальних справ (проваджень) щодо колабораційної діяльності, не визначено загальні принципи кваліфікації та способи доказування даного кримінального правопорушення. Також відносна новизна статті, що встановлює кримінальну відповідальність за колабораціонізм є причиною того, що при визначенні міри покарання для правопорушника виникають певні труднощі.

Кримінальний кодекс України було доповнено ст. 111⁻¹ згідно із Законом України від 03.03.2022 № 2108-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» [2]. Положенням статті 111⁻¹ ККУ законодавець визначає, які суспільно-небезпечні винні діяння можна віднести до колабораційної діяльності і яке покарання передбачено за вчинення кожного з них. Стаття визначає вісім форм колабораціонізму, кожна з яких характеризується певним складом.

Варто зазначити, що кримінальна протиправність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння, за ст. 111⁻¹ ККУ можливо кваліфікувати лише діяння, вчинені після 15 березня 2022 року. Діяння, вчинені до цього часу, якщо вони не підпадають під ознаки іншого складу кримінального правопорушення, не є підставою для притягнення суб'єкта до кримінальної відповідальності [3]. Так, наприклад, добровільне зайняття громадянином України посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території Луганської області, вчинене в 2014–2021 роках, не утворює складу кримінального правопорушення.

Деякі елементи складу кримінального правопорушення, що визначене ст. 111⁻¹ є такими ж, як і у інших діянь, за які передбачена кримінальна відповідальність. Наприклад, в ст. 111 ККУ однією із об'єктивних сторін складу злочину є перехід на бік ворога в період збройного конфлікту [4], що може означати, що суб'єкт, тобто

громадянин України, надає безпосередню допомогу державі, з якою Україна перебуває у збройному конфлікті. Це діяння може бути виражено у вступі до певних військових чи інших формувань ворожої держави (поліції, каральних загонів, розвідки). Зі ст. 111⁻¹ об'єктивна сторона складу злочину також виражена у вступі до воєнізованих формувань, а також варто зазначити, що санкції цих статей є однаковими, за винятком того, що покарання за скоєння кримінального правопорушення передбаченого ст. 111⁻¹ ККУ включає також, окрім інших, такий захід державного примусу, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Але головною відмінністю між складами даних злочинів, що зумовило доповнення Кримінального кодексу статтею про колабораційну діяльність є наявність в складі ст. 111⁻¹ такої ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, як місце вчинення діяння, що чітко визначено законодавцем, а саме вчинення злочину на тимчасово окупованій території, в той же час як в ст. 111 місце вчинення не є обов'язковою ознакою складу. Отже, внесення змін до Кримінального кодексу, зокрема доповнення його ст. 111⁻¹, в деякій мірі спрощує кваліфікацію колабораційної діяльності і робить склад даного діяння більш чітким і розширеним, ніж ст. 111 ККУ, яка досить загально описує поняття державної зради.

Проте, проблема кваліфікації колабораційної діяльності за статтею 111⁻¹ полягає також у наявності деяких нюансів, наприклад, ч. 4 та 6 ст. 111⁻¹ ККУ не конкретизує суб'єкт вчинення кримінального правопорушення, тобто на пряму не вказує, що ним має бути спеціальний суб'єкт, а саме громадянин України, в той же час як у інших частинах це точно визначено, тому постає питання: чи є дана розбіжність прогалиною у законодавстві чи законодавець визначає різні суб'єкти в окремих формах колабораційної діяльності.

Також, важко визначити у деяких випадках чи можна вважати діяльність окремого суб'єкта колабораційною, враховуючи суб'єктивну сторону злочину, а саме добровільність дій, адже не всі частини статті 111⁻¹ ККУ містять уточнення, що дії суб'єктів мають вчинятися добровільно, а загальновідоме визначення колабораціонізму визначає, що для того аби особа вважалася колаборантом на її рішення має бути визнане добровільним. Добровільність участі передбачає відсутність при прийнятті особою рішення про таку участь примусу, який би виключав вільне волевиявлення (погрози, шантаж і т.п.) [5].

Важливим також є те, що не всі випадки співпраці з ворогом зміг передбачити законодавець, наприклад, щодо сплати податків, чи можна це вважати колабораціонізмом, адже податки сплачуються в офіційно встановленому порядку відповідним державним органам, яких немає на окупованих територіях. Уповноважений юридичної особи може провадити господарську діяльність у взаємодії з державою-агресором, а також передавати матеріальні ресурси, до яких можуть належати грошові кошти, незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, за що настає кримінальна відповідальність, проте чи можна вважати ці сплачені кошти податковими і чи настає за це відповідальність у статті 111⁻¹ чітко не визначено.

Проблема доказування є також визначальною при розслідуванні такого злочину, як колабораційна діяльність, оскільки цим займаються правоохоронці, що знаходяться на підконтрольній території, а випадки колабораціонізму вчиняються на окупованій території, що позначається на належності та допустимості доказів. Більшість випадків колабораціонізму розслідується лише після деокупації територій, що позначається на достовірності показань свідків, а також частина доказової бази, такі як речові докази чи документи, може бути завчасно знищена, що також унеможлиблює точне встановлення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022 : станом на 10 листоп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 31.01.2024).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність : Закон України від 03.03.2022 р. № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text> (дата звернення: 31.01.2024).

3. Ін-т підготовки юридичних кадрів для СБУ Нац. юридичного ун-ту ім. Ярослава МУДРОГО. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії : Практик. порадник з кримін.-прав. оцінки та розмежування / ред. В. В. Малюк. Київ : Алерта, 2023. 312 с.

4. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 31.01.2024).

5. Колабораційна діяльність: загальні засади кримінально-правової кваліфікації: Практик. порадник / СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ, Головне слідче управління СБ України, Інститут підготовки юридичних кадрів для СБ України Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого та ін.; ред. А. З. Швець. Київ-Харків : Право, 2022. 98 с.

Романюк Софія,

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Головачук

Наталія, викладач, вища категорія, старший викладач

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

У сучасному соціально-правовому контексті питання адміністративної відповідальності неповнолітніх набуває все більшої актуальності та важливості. Розгляд цієї теми в науковому вимірі є необхідним кроком для розуміння та вдосконалення механізмів виховання майбутніх громадян.

Адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, специфічна форма реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення.

Основний обов'язок будь-якого, в тому числі неповнолітнього громадянина – дотримуватися законів і не здійснювати правопорушень, а також поважати права й законні інтереси інших осіб. Неповнолітній, як будь-який громадянин, несе юридичну відповідальність за свої вчинки перед державою та іншими людьми.

Ця відповідальність залежить, зокрема, від тяжкості вчиненого правопорушення.

За плечима неповнолітніх (з 16 до 18 років) тягнеться особлива адміністративна відповідальність. Відповідно до ст. 12 КУпАП адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку [1].

Метою застосування адміністративної відповідальності до неповнолітніх є не бажання покарати, а бажання переконати особу в неправильності й суспільній шкідливості її діяння та запобігти повторенню подібної поведінки.

З аналізу норм адміністративного законодавства можна зробити висновки про наявність специфічних особливостей адміністративної відповідальності неповнолітніх. Так, до особливостей адміністративної відповідальності неповнолітніх належать:

1) цілі адміністративної відповідальності, що застосовується до неповнолітніх, значною мірою зумовлюють менший обсяг і ступінь позбавлення або обмеження прав і свобод неповнолітніх осіб у порівнянні з дорослими повнолітніми правопорушниками;

2) до неповнолітніх не може застосовуватися така ж міра відповідальності, як і до дорослих повнолітніх правопорушників (наприклад, адміністративний арешт). Треба відзначити, що неповнолітній вік правопорушника є обставиною, що пом'якшує адміністративну відповідальність. Якщо під час вчинення адміністративного правопорушення шкода заподіяна неповнолітнім, який досяг шістнадцятирічного віку й має самостійні доходи, то суддя може прийняти рішення про самостійне відшкодування неповнолітнім завданої шкоди.

Головним проблемним питанням у сфері адміністративної відповідальності неповнолітніх є види заходів впливу, що застосовуються до них за вчинення адміністративних правопорушень. Законодавство не містить визначення заходів впливу, що ускладнює розуміння їхньої правової природи. З метою мінімізації скоєння адміністративних правопорушень неповнолітніми чинним КУпАП передбачено ряд таких заходів впливу, зокрема:

1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення в потерпілого;

2) попередження;

3) догана або сувора догана;

4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їхньою згодою, а також окремим громадянам на їх прохання (ст. 24⁻¹ КУпАП) [1].

Заходи виховного характеру відносно неповнолітніх переслідують морально-виховні цілі. Перевиховання та виправлення підлітків-правопорушників у деяких випадках можливі й без застосування заходів адміністративної відповідальності.

Здебільшого реальними причинами вчинення адміністративних правопорушень особами у віці від 16 до 18 років є специфічне трактування таких понять, як сміливість, чесність, дружба; неправильна оцінка конкретних життєвих ситуацій і т.д.

Потрібно пам'ятати, що неповнолітній є ще до кінця несформованою особистістю та більшою мірою здатний до зміни свого світобачення, ніж доросла людина. У зв'язку із цим є можливість його виправлення за допомогою застосування, наприклад, заходів впливу або передбачених законом видів адміністративної відповідальності, втім лише тою мірою, в якій вони необхідні й сприятимуть виправленню неповнолітньої особи, адже занадто суворе покарання може призвести не до зміни поведінки винної особи на краще, а до посилення її антисоціальних настроїв.

У світлі викладеного, дослідження зароджує нові напрями дій та викликає нашу увагу до найбільш актуальних аспектів адміністративної відповідальності неповнолітніх. Продовження наших зусиль у цьому напрямі може сприяти створенню ефективних механізмів, спрямованих на виховання молодого покоління, забезпечуючи їм свідоме та відповідальне ставлення до власних прав і обов'язків у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212⁻²⁴) : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення:31.01.2024)

СТРЕЛЮК Яна,

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки"*

Науковий керівник: МАРКЕЄВА Тетяна,
юрисконсульт, викладач вищої категорії

ЮРИДИЧНА КЛІНІЧНА ПРАКТИКА: СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах правового режиму воєнного стану багато громадян особливо потребують правової допомоги. Відповідно до ст. 59 Конституції України кожен має право на професійну правничу допомогу [1]. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно, одним із таких суб'єктів є юридичні клініки, діяльність яких є обов'язковою для закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за галуззю 08 Право і діяльність яких регламентується Типовим положенням про юридичну клініку вищого навчального закладу України [2]. Проте, дана норма не поширюється на заклади фахової передвищої освіти, де діяльність таких клінік відбувається на правах автономії закладу та за їх ініціативою.

Проблематика клінічної юридичної освіти та практики є актуальною для освітнього процесу закладів фахової передвищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю 081 Право. Юридична клінічна освіта, як правило, здійснюється за трьома напрямками: освітнім, науковим, правопросвітницьким, що дають змогу вирішити великий спектр завдань, пов'язаних зі спеціалізацією діяльності.

Питанням надання юридичними клініками безоплатної правової допомоги та стандартам такої діяльності у закладах вищої освіти присвятили свої роботи В. Бігун, М. Вихляєв, А. Галай, М. Козюбра, М.І. Пашковський, та ін [3]. Проте, відсутні дослідження, присвячені діяльності юридичних клінік у закладах фахової передвищої освіти, що потребує подальших досліджень і розвитку даного питання.

Юридична клінічна практика у закладах фахової передвищої освіти сприятиме розвитку таких цілей:

1) освітньої, яка полягатиме у набутті студентами практичних навичок у процесі надання правової допомоги;

2) соціальної – сутність якої проявлятиметься у наданні правової допомоги на безоплатній основі тим, хто не може звернутися за платними правовими послугами.

Окремі фахові коледжі, які здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів, створили на своїх базах юридичні клініки, де студенти-правники мають змогу пройти практичну підготовку та поглибити отримані теоретичні знання.

Варто відмітити, що в цілому діяльність юридичних клінік у фахових коледжах є багатоаспектною, клініки виступають важливим елементом отримання практичних навичок студентами-правниками, мають суттєвий соціальний ефект через надання безоплатної правової допомоги, проведення просвітницької діяльності, підвищення рівня правової культури. Із метою посилення ефективності роботи клінік необхідними є вдосконалення механізмів їх фінансування, стандартів роботи, розвиток організаційних спроможностей шляхом партнерської діяльності з організаціями громадянського суспільства, участі у проєктній роботі тощо.

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що надання юридичними клініками правової допомоги представникам різних верств населення, сприятиме розширенню можливості для здобувачів освіти набуттю навичок практичної діяльності за фахом, підвищенню рівня практичних знань, умінь і навичок, а також більш ефективному впровадженню в освітній процес елементів практичної підготовки студентів-правників у сфері юридичних послуг. Ми вважаємо за доцільне розширення діяльності юридичних клінік у закладах фахової передвищої освіти, що сприятиме розвитку та становленню юридичної клінічної практики та матиме позитивний вплив на освітній процес в цілому.

Список використаних джерел

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.01.2024).

2. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України: Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 31.01.2024).

3. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Суценка. – К.: Ваіте, 2020 – 274 с.

6.БІОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Грабчук Аліна, Федорчук Олександр
Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій
Науковий керівник Колодич Юлія
Миколаїна

НАЙКРАЩІ УКРАЇНКИ ПАРИЗЬКОГО СВІТУ

Дочка київського князя Ярослава Мудрого - **Анна Ярославна**, яка стала дружиною короля Франції Генріха I, та її почет були першими відомими вихідцями з українських земель, які мешкали у Франції.

Королева Анна допомагала чоловікові у державних справах.

Після смерті Генріха I у 1060 році Анна стає регентом Франції і опікується малолітнім королем Філіпом. На одному з державних документів, які вона підписувала разом зі своїм сином — грамоті Саксонському абатству — стоїть її власноручний підпис кирилицею «Анна Регина» — Анна Королева. Останній документ за її підписом датовано 1075 роком. Місце поховання невідоме.

У місті Санліс, яке розташоване за 60 км на північ від Парижа, зберігається пам'ять про королеву Анну. У 2005 р. Президент України В. Ющенко передав місту Санліс в дар від України величний бронзовий пам'ятник королеві Анні (автори монументу – Микола і Валентин Зноби).

Марія Костянтинівна Башкирцева - художниця і письменниця, народилася у 1860р. у селі Гавронці (тепер Диканський район) Полтавської області у заможній дворянській сім'ї. Зірка її слави метеором пролетіла над Європою і згасла. У 13 років вона вільно розмовляла французькою, англійською та італійською мовами. Пізніше вивчила ще п'ять. У 1870 році виїхала за кордон з матір'ю, оселилася у Франції на узбережжі Середземного моря в м. Ніцца. Мріяла про кар'єру співачки, але тяжка хвороба (туберкульоз) призвела до втрати голосу і слуху.

У 1877 році переїздить у Париж, де захоплюється малюванням і скульптурою. Вона навчається у відомій паризькій студії Рудольфа Жулі Яна, де досягає значних успіхів. За своє коротке життя Башкирцева створила 150 картин, малюнків і скульптурних етюдів. Її твори є в найвидатніших музеях світу. Померла 31 жовтня 1884р.

Марко Вовчок (літературний псевдонім Марії Олександрівни Вілінської) На формуванні поглядів письменниці позначилося тривале перебування в інтелігентних сім'ях родичів, де вона виховувалася.

Знала близько 10 іноземних мов, серед яких французька, англійська, польська, чеська, німецька, українська (рідною для неї була російська) та інші. Повсякденною мовою в родині Вілінських була французька.

Повість «Маруся» отримала нагороду Французької академії і була рекомендована для обов'язкового вивчення в французьких школах. Цікавою є доля її оповідання «Маруся», 1878 р., в якому йдеться про українську дівчинку, яка мужньо бореться проти поневолення України. Перекладена на французьку мову «Маруся» стане улюбленою дитячою книжкою у Франції і буде нагороджена Французькою академією та рекомендована Міністерством освіти Франції для дитячих бібліотек.

Соня Делона (Сара Штерн/Соня Терк)- (1885-1979) - всесвітньо відома мисткиня родом з України, єврейського походження, яка більшість свого життя прожила у Франції. Народилася в м. Одеса у сім'ї управителя місцевого цвяхового заводу Елі Шторна і одеситки Хани Терк, дитинство провела у м. Градизьк (Кременчуцький повіт, Полтавська губернія).

Ще під час студій в гімназії були помічені нахили дівчини до малювання, і її віддали на навчання до художньої школи. У віці 20 років Соня від'їжджає до Європи і у 1907 р. оселяється в Парижі. Навчається у студіях, входить до кола прогресивної французької молоді, знайомиться з колекціонерами.

У 1910 р. вона одружується з французьким художником Робером Делоне. Митці експериментують з кольором, захоплюються кубізмом і створюють свій напрям у живописі – симультанізм.

У 1963 вона дарує Франції 117 власних робіт та робіт чоловіка.

У 1975 Соня Делоне була нагороджена вищою нагородою Франції - орденом Почесного Легіону. Вона також була кавалером Мистецтв та Літератури. І нині виставки її робіт регулярно відбуваються у світових столицях: Парижі (2014-2015), Лондоні (2015), Лісабоні (2016), Мадриді (2017), Києві (2019).

Чарівність, ніжність, розум, креативність та освіченість українських панянок завжди дивували далеке зарубіжжя, але й прославляли нашу Україну далеко за її межами.

Колодич Арсеній,
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
Науковий керівник: Колодич Юлія,
*викладач, вища кваліфікаційна
категорія, викладач-методист*

УКРАЇНЦІ, ЩО ВІДКРИЛИ СВІТ

Для будь – якої людини, подорож є певним калейдоскопом подій і є особливою на свій лад. Все, що їх точно об’єднує, так це те, що вони виходять за рамки звичного способу життя, а часом, випробовують межі людських можливостей. Серед українців багато відомих людей, які відправлялися в далекі та екстремальні подорожі. Досліджували Аляску, Гаваї, Нову Гвінею, Океанію, Ефіопію, відкривали Антарктиду та інші невідомі землі, йшли з першовідкривачами на Південний полюс, проводили астрономічні спостереження на острові Пасхи, наносили на карти притоки Нілу, знімали перші у світі фільми про подорожі та робили перші у світі тревел-фото, складали перші словники екзотичних мов та викладали есперанто в Пекінському університеті, друкували свої новели в японській періодиці, шукали і знаходили золоті копальні царя Соломона в Африці. Доволі тривалий час Україна входила до складу Російської імперії. Науковці, дослідники, вчені, мореплавці українського походження – і їх було, справді, багато. В більшості їхні здобутки та відкриття вважалися, несправедливо «російськими». І сьогодні такими вважаються. Їх забували, замовчували, присвоювали, применшували. Наші хоробрі, талановиті земляки – українці – активні мандрівники, які залишили слід у світовій науці, географії, історії та багатьох інших сферах.

У XVIII столітті киянин **Василь Григорович-Барський** мандрував світом 24 роки. Він пішки дістався Будапешта, Відня і Рима, відвідав багато міст Італії, обійшов усі Балкани, був на деяких островах Егейського моря. Оригінал рукопису Григоровича-Барського “Мандри по святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік”, який вважали втраченим, зараз зберігається в Національній бібліотеці ім. Вернадського в Києві.

Іван Завадовський (1780, Одеса) – навколосвітній і полярний мандрівник українського походження, із полтавських дворян, картограф, гідрограф, дослідник, збирач природничих колекцій.

Юрій Лисянський (1773-1837), уродженець Ніжина, вихованець Морського кадетського корпусу в Кронштадті, капітан 1-го рангу, організував першу російську подорож навколо світу на кораблях «Нева» і «Надія» й керував нею. Так імперія через українців та чужинців здобувала собі славу. Особливо важливі дослідження провів Юрій Лисянський на Маріанських островах [2].

Єгор Ковалевський (уродженець Харківської області) – мандрівник, геолог, археолог. Народився у багатодітній сім'ї поміщика. У 1830 р. він разом зі старшим братом їде на Алтай і сім років працює в експедиціях з пошуку золота, знаходячи поклади цінного металу. Про цього видатного українського мандрівника й дослідника, антрополога, етнографа, природознавця **Миколу Миклухо-Маклая** (1846-1888) останнім часом написано багато [2]. Родовий маєток Миклух знаходився в Малині на Житомирщині. Микола Миклухо-Маклай посів видатне місце у світовій науці завдяки своїм ризикованим природничо-етнологічним експедиціям на Нову Гвінею. Менш відомий широкому загалові дослідник Центральної Азії [1], природознавець і мандрівник **Олексій Федченко**, що народився 1844 року в Іркутську, в родині українців. Олексій Федченко разом із дружиною вивчали геологію, рельєф, клімат, населення Паміро – Алтайських районів, зібрали великі колекції рослин і тварин. Слід згадати про видатного українського картографа **Івана Стрельбицького** (1828-1900). Він народився у відомій дворянській родині на Полтавщині. Закінчив школу землемірів при Київському університеті. Завдяки його праці в 1871-му з'явилася карта на 152 аркушах у чотирьох кольорах. Вона була першою картою великого масштабу, яка відображала Європу. Це був визначний твір картографії ХІХ століття. Стрельбицький також обчислив площу Європи, а пізніше – і азійської частини [1].

Назви: Середньо-Руська, Валдайська, Волино-Подільська височини- звідки вони? Так назвав їх наш земляк, киянин **Олексій Тілло**. Він був визначним географом, картографом і геодезистом. Ще один киянин – **Феодосій Чернишов** (1856-1914), геолог і палеонтолог, увійшов в історію як видатний дослідник Уралу, Європейської Півночі, Донецького басейну, Кавказу і Центральної Азії. Роботи Чернишова дали можливість знайти значну кількість корисних копалин. Багатьом відомо про трагічну експедицію і дрейф у північних льодах шхуни «Свята Анна» під командуванням **Григорія Брусилова** в 1912-1914 роках, який мріяв про власну

експедицію на Північний Льодовитий океан. Купивши власну шхуну, 28 липня 1912 року вирушив в небезпечну подорож. Шхуна «Свята Анна» мала на меті пройти вздовж північних берегів Євразії через Тихий океан до Владивостока. Але у вересні корабель був затертий плавучою кригою в Карському морі й почав дрейфувати. Вижити пощастило тільки двом. Вони і передали усі наукові матеріали, зібрані експедицією Брусилова.

Це історична та бібліографічна довідка лише про деяких мандрівників і дослідників. Адже ми, щодня, відкриваємо для себе не лише далекі краї, але й імена наших славних земляків, відомих українців, талановитих митців, задля відродження історичної справедливості.

Список використаних джерел

1. Корнеєв О. Внесок українських учених у розвиток географічної науки і географічного краєзнавства//Рідна школа.-2005.- № 4.-С.74-774.
2. Масляк П.О. Фізична географія України 8 клас – Матеріали до уроків – Посібник для вчителя й учнів – цікаві й пізнавальні матеріали до всіх тем шкільного курсу географії.
3. Шаров І. Вчені України: 100 видатних імен. – К.: Арттек, 2006.- 480.с.

Неделюк Марія,

*Ковельський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради*

**Науковий керівник: Біднюк Антоніна
Степанівна, викладач фізіології
II кваліфікаційної категорії**

ВПЛИВ КАВИ НА ОРГАНІЗМ МОЛОДІ

Кава - це один з найбільш популярних напоїв у світі, і її актуальність не можна переоцінити. Вона стала не просто напоєм, а символом культури та способом життя. Кава не тільки дарує енергію, але й здатна змінювати настрій та сприяти творчому процесу.

Сьогодні кава доступна майже всім, вона продається в супермаркетах, кав'ярнях, кіосках та ресторанах. Крім того, кава

вирощується в багатьох країнах світу, що дозволяє сприяти розвитку економіки та забезпечувати зайнятість місцевого населення.

Актуальність сьогоденної теми полягає у визначеності впливу кави на організм людини, її позитивні та негативні наслідки на органи, системи органів та організм в цілому.

Загальні відомості про каву.

Кава – один із найпопулярніших напоїв не тільки України, а й усього світу. За останні 20 років вживання кави збільшилось на 38%, а це означає, що популяризація кави зростає з кожним днем. Для когось це перетворилося на щоденний ритуал без якого день не пройде вдало, а для когось це спосіб сконцентрувати свою увагу та зменшити потреб у сні.

Вплив кави на організм.

Центральна нервова система

Дослідження виявили, що люди, які регулярно п'ють каву, мають менший ризик розвитку хвороби Альцгеймера та деменції, а також знижують ризик самогубства на 45 відсотків. Ці переваги обмежені для людини, які п'ють каву з високим вмістом кофеїну (еспreso, американо без цукру та молока).

Травна та видільна системи

Кофеїн збільшує кількість кислоти в шлунку і може викликати печію або розлад шлунку. Додатковий кофеїн не накопичується в організмі, він переробляється в печінці і виходить разом з сечу. Ось чому може спостерігатися прискорене сечовипускання незабаром після вживання кофеїну.

Кровоносна та дихальна системи

Кофеїн всмоктується зі шлунку в кров і там найвищого рівня досягає через 1-2 години. Кофеїн може на короткий час підвищити артеріальний тиск. Вважається, що цей ефект пояснюється підвищенням адреналіну або тимчасовим блокуванням гормонів, які природним чином розширюють артерії. Передозування кофеїну може спричинити прискорене або нерегулярне серцебиття та проблеми з диханням. У рідкісних випадках передозування кофеїну може призвести до смерті через судоми або нерегулярне серцебиття.

Кістково-м'язова система

Кофеїн у великих кількостях може перешкоджати засвоєнню та метаболізму кальцію. Це може сприяти витонченню кісток (остеопорозу). Якщо тривалий час споживати перевищенні дози кофеїну, то це може призвести до періодичного здригання м'язів.

Репродуктивна система

Кофеїн переміщується в кров і проникає в плаценту. Оскільки це стимулятор, він може підвищувати частоту серцевих скорочень плода та прискорити обмін речовин. Занадто багато кофеїну також може спричинити уповільнення росту плоду та підвищений ризик викидня

Науково-пошукова робота проводилась поетапно.

Експериментальний етап полягав у проведенні експериментальної роботи по виявленню впливу кави на систему кровообігу студентів та розумову працездатність.

До і після вживання кави було виміряно артеріальний тиск, щоб визначити як кава впливає на кровоносну систему людини

Дослідження динаміки розумової працездатності проводилось за допомогою таблиці В. Я. Анфімова, яка складається з 8 літер – А В Е И К Н С Х, надрукованих у випадковому порядку. В кожному рядку 40 літер, відповідно кожна повторюється 5 разів. Студентам запропоновано було закреслювати літери В і Н. Протягом певного часу (3 хвилини) вони прочитували зліва направо рядки таблиці і відмічали вибрані літери. Дослідження проводилось до і після вживання кави.

Провівши дослідження впливу кави на розумову працездатність студентів за допомогою коректурних проб, ми опрацювали результати і підраховали середню кількість переглянутих знаків, середню кількість помилок, середній темп виконання роботи та індекс безпомилковості.

ВИСНОВКИ:

У ході експерименту ми переконалися в тому, що кофеїн, що міститься у каві, підвищує артеріальний тиск (через 30 хвилин після вживання кави він підвищився у всіх студентів, які брали участь у даній частині дослідження)

Наш експеримент також підтвердив позитивний вплив кави на когнітивні функції. Після вживання кави середня кількість переглянутих літер зросла, кількість помилок зменшилась. Відповідно індекс безпомилковості до вживання кави становив – 0,038 (задовільний), після вживання він зріс – 0,018 (добрий).

Список використаних джерел:

1. Кава і здоров'я. ScienceDirect: веб-сайт URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2213422014000456>

2. Кава: користь і шкода для здоров'я, склад, види, як варити: вебсайт URL: <https://ideas-center.com.ua/?p=20512>

3. Негативний вплив кави: вебсайт URL: <https://harchi.info/articles/negatyvnyy-vplyv-kavy>

4. Показники якісної кави. Про каву: вебсайт. URL: <http://prokavu.in.ua/pro-kavu/pokaznikiyakisno%D1%97-kavi.html>

5. Улюблені напої – пити чи не пити?: Електронний журнал «Медицина світу» URL: <http://msvitu.com/archive/2008/december/article-4.php>

6. Чим шкідлива кава та чим корисно: вебсайт URL: <https://nakolesax.com.ua/chim-shkidлива-kava-ta-chim-korisno/>

Нестерук Ірина,

*Ковельський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради*

**Науковий керівник: Михалик Ірина
Павлівна, викладач загально - освітньої
підготовки I кваліфікаційної категорії**

ВПЛИВ МОБІЛЬНОГО ТЕЛЕФОНА НА ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ

Мобільний телефон - це засіб зв'язку, який в наш час є практично у всіх: дітей, підлітків, дорослих, літніх людей. Компанії, що створюють їх, освоюють нові функції, нові можливості стільникового апарата, представляючи нові телефони з унікальними можливостями. Але мало хто знає, що нові функції далеко не завжди приносять користь, а, можливо, навіть завдають шкоди організму людини. Мобільний телефон - це засіб зв'язку з зовнішнім світом. Проте і за кілька секунд можна отримати хвороби, від яких будеш лікуватися все життя. Тому кожній людині необхідно знати позитивний і негативний вплив мобільного телефону на здоров'я і життя людини; знати, як правильно користуватися телефоном і скільки часу.

I. Історія розвитку мобільного зв'язку.

Сьогодні мобільний телефон можна зустріти майже у кожної людини; в салонах зв'язку пропонують безліч моделей різних виробників. Але, напевно, не всі знають, хто і яка компанія перша створила мобільний телефон?

Історія мобільного телефону почалася у 1947 році. Сам мобільний телефон називався Дупа-Тас. Мобільний зв'язок в Україні вперше з'явився у 1993 році (25 років тому).

II. Вплив мобільних телефонів на організм людини.

Мобільні телефони мають негативний вплив на органи слуху та органи зору, на серцево-судинну статеву системи. Особливо стрімко розвивається мобільна залежність у дітей.

III. Щоб з'ясувати, як впливає мобільний телефон на здоров'я наших студентів, було проведено дослідження на 10-х добровольцях, які постійно користувалися мобільними телефонами.

Протягом тижнями спостерігали за фізіологічними змінами, що відбувалися з організмом у результаті розмови по мобільному телефону.

✓ Згідно з отриманими даними у **80 %** користувачів мобільних телефонів через шість хвилин температура шкіри поблизу телефону зросла на 2,3 градуса, а також змінився потік повітря, видихуваного через ніс із боку, ближчого до телефону.

✓ У 7 студентів, які не розлучалися з «мобілками», навіть уночі, спостерігається зниження пам'яті, запаморочення, підвищена стомлюваність, сонливість.

✓ Майже **чверть** опитаних мають проблеми зі здоров'ям, половина - страждає від головних болей, а у **60%** відмічається коливання настрою, дефіцит уваги, гіперактивність, депресія.

✓ У **третини** абонентів погіршилася концентрація уваги під час чи відразу після розмови, особливо це було помітно серед студентів, які інтенсивно використовували телефон.

Всі **10** студентів вже мають проблеми з зором, 6 із них - міопію середньої степені.

- Помітили і той факт, що під час користування мобільним телефоном артеріальний тиск у студента **Г.** підвищився на **10** міліметрів ртутного стовпчика.

- На студентів **М. Вергелес** дослідили вплив мобільного телефона на роботу серця. Ми порівняли його кардіограму в спокійному стані і під час розмови по мобільному телефону, де викладачі-терапевти зафіксували в нього синусну тахікардію при розмові.

IV . Рекомендації щодо використання мобільних телефонів Запам'ятайте:

1. Уникайте користування мобільним телефоном без необхідності.

2. Скорочуйте тривалість розмов (одна розмова - до 3 хв), а краще - спілкуйтеся за допомогою SMS.

3. Між розмовами робіть перерви не менше як на 15 хвилин.

4. Не носіть телефон у кишенях і на шиї - тримайте в сумці подалі від тіла.

5. Не підносьте телефон до голови відразу ж після натискання кнопки виклику

6. Не залишайте телефон поруч під час сну, відпочинку.

7. Не дзвоніть в машині, автобусі, поїзді, так як випромінювання там стає ще сильнішим.

V. Висновок

Відмовлятися від зручності, до якої так швидко звикаєш? Звичайно ж, ні. Ми готуємо на газу, хоча він вибухонебезпечний і ним можна отруїтися. Але знаємо, як уберегтися. Нам всім роблять рентген, і в наш час - це нешкідливо, тому що розроблені гігієнічні норми. Аналогічно цьому необхідна і культура користування мобільними телефонами.

Тож бережіть своє здоров'я, адже воно найцінніше у нашому житті. Давайте "розумно" дружити з мобільним телефоном.

Список використаних джерел:

1. Девісилов В. Чи безпечні мобільні телефони? // Безпека життєдіяльності. – 2006. - № 9. – С. 21 – 26.

2. Про затвердження Змін до Державних санітарних норм і правил захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань, затв. наказом МОЗ України № 266 від 13.03.2017, м. Київ.

3. Мобільні телефони все-таки можуть викликати рак мозку? УНІАН Telegram. 2011. URL: <https://www.unian.ua/society/501510-mobilni-telefoni-vse-taki-mojut-viklikati-rak-mozku.html>

4. Якименко І. Л., Сидорик Є. П., Цибулін О. С. Мобільний телефон і твоє здоров'я: буклет. К.: ДІА, 2014. 23 с.

Хазанюк Софія,
*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»
Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ЕКОПЛАСТИКУ, ЯК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАСМІЧЕННЯ ПЛАСТИКОМ, ЧИ ЗБІЛЬШЕННЯ ШВИДКОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ ЧЕРЕЗ НАНОПЛАСТИК

Вироби з пластику проникли майже в усі аспекти життя суспільства. Він буквально проходить через наші руки весь день. У кожному домі знайдеться хоча б одна річ, вироблена з цього матеріалу.

Ми щодня використовуємо безліч пластикових предметів: клавіатура, комп'ютерний монітор чи мишка, калькулятор, ручка, чистимо зуби пластиковими щітками, їмо з пластикових контейнерів, п'ємо воду з пластикових пляшок та носимо речі в поліетиленових пакетах. Повсякденна присутність пластику у нашому житті є безперервною. Він перетворився на справжню епідемію. [1]

Тож чи шкодить він нашій планеті? Куди дівається? Адже головний мінус пластику – тривалість його розкладання, що становить середньому 150-500 років.

Деяка частина переробляється, інша потрапляє на звалища, проте найбільше пластику потрапляє у водойми. Він всюди — на землі, в морі, на дні океану. Забруднення планети відходами пластику перетворюється на справжню екологічну катастрофу. [1]

Рішенням цієї проблеми може стати виробництво біорозкладних пластмас, які можуть синтезуватися бактеріями з рослинної сировини, а після використання розкладаються природним шляхом в навколишньому середовищі. Багато компаній вже налагодили їх промислове виробництво, проте це повільний та дорогий процес. То з чого ж складається еко-пластик і в чому його відмінності від звичайного? Що це за матеріал з частинкою «еко»? Наскільки він є екологічним та якісним? [2]

Виробництво еко-пластику вимагає значних ресурсів: воду та землю для вирощування біологічних матеріалів. Одним з компонентів еко-пластику є безпосередньо базовий пластик (поліпропілен), близько 50% рослинних компонентів, таких як лушпиння і солома

злакових рослин (пшениця, рис), з яких роблять целюлозну масу, яка розливається по відповідних формах і пресується. Готові вироби, за рахунок сильного пресу, зберігають первісну форму, а при висиханні виходять щільними і міцними. [3]

Хоча еко-пластик часто розглядається як потенційне рішення проблеми звичайного пластику, проте його вплив на навколишнє середовище може бути значно складнішим.

Еко-пластик часто має кращі властивості біорозкладності порівняно з традиційним пластиком, що знижує його вплив на навколишнє середовище (з точки зору накопичення пластикових звалищ). Проте, розкладання такого пластику вимагає специфічних умов, які часто недоступні в звичайних сміттєзвалищах. Це: температура (багато біорозкладних пластиків розкладаються лише при високих температурах, які зустрічаються в промислових компостувальних установках, а не в домашніх умовах), вологість (потрібен достатній рівень вологості для активації мікроорганізмів, які сприяють розкладанню пластику), час (процес біорозкладання еко-пластику може зайняти від кількох тижнів до кількох років).

Еко-пластик вимагає спеціальних методів переробки, які можуть бути не доступні у багатьох регіонах. Це ускладнює його утилізацію та може призвести до його потрапляння на звалища.

Також існує занепокоєння, що маючи в своєму хімічному складі 50% полімеру, при біорозкладі утворюється мікро- та нанопластик, який потім потрапляє у води, біоорганізми, тому ці мікроскопічні частинки можуть бути шкідливими для всіх організмів (остаточна дія якого не визначена на екосистему в цілому, але вчені вже констатують вміст нанопластику в організмах (від з риб до людини). [3]

Таким чином, хоча еко-пластик може допомогти зменшити шкоду для навколишнього середовища, важливо думати про нього, як про частину ширшого плану по обробці відходів. Ми маємо звернути увагу на всі кроки: від того, як він виготовляється, до того, як він утилізується.

Нам потрібно привернути увагу суспільства до проблеми надмірного споживання одноразових пластикових виробів та непоправного забруднення довкілля пластиковими відходами. А також популяризувати доступні екологічні рішення на заміну пластику.

Список використаних джерел:

1. <http://surl.li/uezk>
2. <http://surl.li/pvqke>
3. <http://surl.li/pvqkv>

Чорнобай Альбіна,

*Ковельський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради*

Науковий керівник: Наконечна Світлана,
*викладач біології, викладач – методист
вищої кваліфікаційної категорії*

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ШУМУ Й ЕЛЕКТРОМАГНІТНИХ ХВИЛЬ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Численні дослідження підтвердили той факт, що шум належить до загальнофізіологічних подразників, які за певних обставин можуть впливати на більшість органів та систем організму людини. Електромагнітні хвилі: радіохвилі, рентгенівські промені, гамма-промені також можуть негативно впливати на здоров'я людини.

Найбільш повно вивчено вплив шуму на слуховий апарат людини. У працівників "шумних" професій може виникнути професійне захворювання – туговухість. Крім безпосереднього впливу на орган слуху, шум впливає на різні відділи головного мозку, змінюючи при цьому нормальні процеси вищої нервової діяльності. Цей так званий неспецифічний вплив шуму може виникнути навіть раніше, ніж зміни в самому органі слуху. Характерними є скарги на підвищену втомлюваність, загальну слабкість, роздратованість, апатію, послаблення пам'яті, погану розумову діяльність і т. ін. Шум у 50-60 дБА може мати психологічний вплив, що виявляється у погіршенні розумової діяльності, послабленні уваги, швидкості реакції, утрудненні роботи з масивами інформації тощо. При рівні шуму 65-90 дБА можливий його фізіологічний вплив: пульс пришвидшується, тиск крові зростає, судини звужуються, що погіршує постачання органів кров'ю. Дія шуму з рівнем 90 дБА і вище може призвести до функціональних порушень в органах та системах організму людини: знижується слухова чутливість, погіршується діяльність шлунку та кишківника, з'являється відчуття нудоти, головний біль, шум у вухах. При рівні шуму 120 дБА та вище здійснюється механічний вплив на орган слуху, що виявляється у порушенні зв'язків між окремими ділянками внутрішнього вуха; можливий навіть розрив барабанної перетинки. Такі високі рівні

шуму впливають не лише на органи слуху, а й на весь організм. Звукові хвилі, проникаючи крізь шкіру, спричинюють механічні коливання тканин організму, внаслідок чого відбувається руйнування нервових клітин, розриви дрібних судин тощо. [1]

У зв'язку з технічним прогресом відбувається різке посилення акустичного фону в будь-якій сфері перебування людини, тому боротьба з шумом має нині соціальне значення. Планувальні заходи передбачають ізоляцію шумних цехів, збільшення відстані між ними (на стадії проектування виробництва), розташування шумних цехів з підвітряного боку і торцем до фасаду інших будівель. Зелені насадження навколо шумних цехів і шумозахисна зона так само сприяють поглинанню шуму. Якщо немає змоги забезпечити дотримання вимог технічного характеру, важливого значення набувають організаційно-профілактичні заходи - застосування індивідуальних засобів захисту органів слуху. [2]

Інфразвукові коливання людина не чує (вентилятори, турбіни, електроприводи та ін.), але сприймаються нею як фізичне навантаження, що зумовлює передчасне втомлення, запаморочення, біль голови, порушення функції вестибулярного апарату, зниження гостроти зору та слуху, появу відчуття страху, загальну немічність. Медики виявили, що інфразвук може також впливати і на психіку людини. Найбільш небезпечною вважається частота інфразвукових коливань близько 7 Гц, оскільки вона збігається з альфа-ритмом біоелектричних струмів мозку і може спричинити резонансні явища. Ультразвук, так само як і інфразвук, орган слуху людини не сприймає, однак він може спричинити біль голови, загальну втому, розлади серцево-судинної та нервової систем. [1]

ВООЗ включила проблему електромагнітного забруднення навколишнього середовища в перелік пріоритетних проблем людства. Слід звернути увагу, що рівень цього забруднення кожні десять років зростає в 10–15 разів. Електромагнітні поля негативно впливають на організм людини, яка працює з джерелом випромінювання, а також на населення, яке проживає поблизу джерел випромінювання та широко використовує в побуті електротехніку. Електромагнітна енергія використовується у радіо- і космічному зв'язках, телебаченні, радіолокації. Небезпечні побутові електроприлади.

Тривалий та інтенсивний вплив ЕМП призводить до стійких порушень в організмі людини та захворювань. Сумісна дія випромінювань широкого діапазону може викликати окрему радіохвильову хворобу. Систематична дія ЕМП високої та надвисокої частоти на організм людини викликає підвищення кров'яного тиску, трофічні явища (випадіння волосся, ламкість нігтів). Збільшується ризик виникнення загальних захворювань, захворювань органів дихання, травлення тощо. Це може відбуватися також і за дуже невеликої інтенсивності ЕМП, яка незначно перевищує гігієнічні нормативи. [3]

У зв'язку з бурхливим зростанням числа технологій і приладів уникнути впливу шуму та електромагнітних полів у світі практично неможливо. Але треба зрозуміти, що повне дотримання санітарних і гігієнічних норм при використанні побутових приладів практично знешкоджує вплив електромагнітних полів на людину.

Список використаних джерел

1. https://pidru4niki.com/1327010838293/bzhd/vpliv_shumu_organizm_lyudini
2. https://studwood.net/2049404/bzhd/viznachennya_shumu_osnovni_harakteristiki_shumu_infrazvuk_ultrazvuk_negativniy_vpliv_shumu_organizm_lyudini
3. <https://oppb.com.ua/articles/negatyvnyy-vplyv-elektromagnitnyh-poliv-na-lyudynu>

7. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА

Боднарчук Олександра,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Боярчук Оксана,
*викладач соціально-економічних
дисциплін, викладач-методист*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНИЙ ЕТАП ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі в глобальному інформаційному суспільстві активно формується новий економічний устрій – цифровий. В світовій економіці активно використовуються переваги діджиталізації, основою якої є інформація, що представляє форму нематеріального активу в рамках суб'єкту господарювання. Активно проходить діджиталізація економічних процесів та проникнення інформаційних технологій в усіх сферах діяльності. В довгостроковій перспективі діджиталізація задає вектор за яким будуть розвиватися економічні системи мікро-, мезо- та макрорівнів. Діджиталізацію можна визначити як сучасний інноваційний етап економічного розвитку, в основі якого знаходиться інтеграція фізичних та цифрових ресурсів у сфері виробництва та споживання, в економіці та суспільстві. Даний етап характеризується новими методами генерування, обробки, зберігання та передачі інформації в усіх сферах людської діяльності. В минулому в окремих інноваційних компаніях цифрова трансформація була пріоритетом, на даний час вона стає масовим явищем, відповідні проекти стають життєво важливими для успіху не тільки певних підприємств, але й регіонів і країн. Новий економічний уклад диктує нові вимоги до формування конкурентних переваг підприємств та ефективних концепцій їх функціонування. Актуальність питань, пов'язаних з особливостями управління бізнес-процесами підприємства в умовах діджиталізації набуває особливого значення. Виникає необхідність організації діяльності підприємства з врахуванням особливостей переходу на нові принципи цифрової економіки, прогнозування можливих

супутніх проблем, а також розробки рішень та пропозицій щодо мінімізації негативних наслідків та посилення основного результату діяльності підприємства. Істотні конкурентні переваги може надати система ефективного управління наявними ресурсами та бізнес-процесами підприємства на основі інноваційних технологій та методів оптимізації бізнес-процесів, які стають важливим інструментарієм управління через постійне покращення процесів та їх оптимізацію [1].

Диджиталізація вимагає від менеджменту підприємств розв'язання складних завдань забезпечення конкурентоспроможності на вітчизняному та міжнародному ринках. На даний час складно уявити діяльність підприємства без застосування сучасних інформаційних технологій вдосконалення виробничої та управлінської діяльності підприємства. Впровадження сучасних інноваційних технологій є дієвим механізмом у реалізації позитивних змін та відкриває нові горизонти для подальшого розвитку підприємства. Саме тому, в процесі глобалізації та інтеграції економіки, питання адаптації та управління підприємствами в умовах діджиталізації є актуальним. Термін «діджиталізація» останніми роками став все частіше використовуватись у зв'язку з широким використанням цифрових технологій роботи з великими масивами даних, можливостями їх візуалізації, появою та розповсюдженням нових технічних засобів та програмних рішень [2].

Використання цифрових технологій значно сприяє розширенню можливостей проведення глибокого аналізу, оптимізації бізнес-процесів підприємства та підвищенню ефективності підприємницької діяльності. На створенні нових технологій фокусують свою увагу start up спільнота та новатори-науковці, також безпосередніми користувачами технологій є держава та бізнес-індустрія. Основною метою використання діджитал-інструментів є спрощення управлінського процесу та досягнення максимальної ефективності через прийняття інформованих рішень. Діджитал-трансформація – це впровадження сучасних технологій в бізнес-процеси підприємства. Мова йде про трансформацію технологій, даних, процесів та структури організацій. Даний підхід передбачає не тільки установку сучасного обладнання або програмного забезпечення, але й фундаментальні зміни в підходах до управління, корпоративній структурі, зовнішніх комунікаціях. Це дає геометричний результат на

всіх рівнях, підвищує продуктивність кожного співробітника та рівень задоволеності клієнтів, і лише тоді компанія набуває репутації прогресивної і надійної.

До завдань управління підприємством в умовах діджиталізації можна віднести наступні:

- зміна бізнес-процесів компанії на основі сучасних цифрових технологій;

- підтримка високого рівня знань менеджменту підприємств та фахівців в галузі сучасних технологій;

- підтримка “високого ступеню готовності до змін та викликів зовнішнього середовища [3].

Значення інформаційного забезпечення підвищується через постійне зростання обсягу інформації для прийняття управлінських рішень. З зв'язку з цим виникає потреба в постійному оновленні програмного забезпечення пошуку та обробки інформації, що вимагає інвестицій та додаткових навичок. Впровадження інформаційних технологій сприяє вирішенню поточних цілей, які стоять перед управлінським апаратом підприємства, а саме:

- підвищення ефективності управління та обґрунтованості прийнятих рішень;

- скорочення термінів обробки інформації та проведення своєчасної та якісної діагностики господарської діяльності;

- забезпечення своєчасного прийняття та узгодження управлінських рішень на різних рівнях у сучасних нестабільних ринкових умовах;

- зростання продуктивності праці [4].

Список використаних джерел

1. http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2022/202.pdf
2. Ляшенко В. І., Вишневський О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ: НАН України, Ін-т ек-ки пром-ті, 2018. 252 с.
3. Макарова М. В. Тенденції розвитку цифрової економіки : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2014. 236 с.
4. Семилітко Д. Діджиталізація в дії: як цифрова трансформація бізнесу впливає на успіх компанії. Аудитор України. 2019. №5. С. 76–79.

Гришко Вікторія,

*Відокремлений структурний підрозділ
“Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки”*

Науковий керівник: Щebet Руслана,
*викладачка математики, вища
категорія, викладач-методист*

ВІДСОТКОВІ РОЗРАХУНКИ ПРИ АНУЇТЕТНІЙ СХЕМІ ПОГАШЕННЯ КРЕДИТУ

Відсоток — це математичне поняття, що зустрічається всюди в повсякденному житті. Ми знайомі з ним з школи і часто зустрічаємо в магазинних акціях чи знижках, а також коли стикаємось з банківськими кредитами.

Кредит — кошти й матеріальні цінності, що надаються кредитором у користування позичальнику на визначений термін і під відсоток. Майбутньому позичальнику особливо важливо вміти розрахувати суму споживчого кредиту, його щомісячний платіж, загальний розмір переоплати. І в цьому йому допоможе володіння базовими математичними знаннями. Ці розрахунки дозволять в першу чергу тверезо оцінити свої фінансові можливості, а також заздалегідь планувати сімейний бюджет та витрати.

Існує 3 схеми погашення кредиту: ануїтетна, булітна та класична.

Метою мого дослідження є визначення переваг та недоліків використання ануїтетної схеми погашення кредитів як для комерційних банків, так і для їх клієнтів-позичальників.

Погашення кредиту за ануїтетом - це погашення згідно з графіком платежів із зазначенням однакових сум у кожному періоді у той час, коли за класичною схемою погашення кредиту сума платежів зменшується з кожним наступним періодом погашення кредиту[1].

Ануїтетний платіж можна уявити собі у вигляді пісочного годинника, а саме: на початковому етапі він складається з більшої суми відсотків і меншої суми «тіла» кредиту, а в кінці терміну спостерігається протилежна картина - сума «тіла» в платежі збільшується, а відсотки зменшуються.

Перевага ануїтетної схеми в тому, що, на відміну від класичної, вона не так боляче б'є по гаманцю позичальника, особливо під час

перших виплат. Також через те, що сума виплат завжди постійна з нею простіше планувати особистий бюджет.

Недолік ануїтетної схеми в тому, що, незважаючи на більш комфортний варіант погашення, такий кредит в підсумку обійдеться дорожче, ніж «класичний». Адже тіло кредиту гаситься повільніше, відповідно доведеться заплатити більше відсотків, які нараховуються на залишок боргу.

Ще один мінус в тому, що навіть якщо у вас з'явиться можливість погасити кредит достроково, то заощадити на відсотках вийде далеко не завжди. У цьому є сенс, тільки якщо воно можливе в перші місяці після оформлення. Після внесення половини платежів в достроковому погашенні вже немає особливого сенсу[2].

Ануїтетна схема підійде тим, хто:

не має можливості вносити великі щомісячні платежі, особливо в перші місяці користування кредитом;

має стабільний дохід і хоче чітко планувати сімейний бюджет;

бере кредит на невеликий термін;

розглядає можливість зменшення терміну кредиту за рахунок дострокового погашення тіла кредиту.

Розрахуємо стандартний графік погашення кредиту в сумі 120000 грн строком на 12 місяців з виплатою 15 % річних. Щомісячний платіж за тілом кредиту обчислюється за формулою:

$$A = K \cdot S, (1)$$

де A – щомісячний платіж, S – сума кредиту, K - коефіцієнт ануїтету.

Коефіцієнт ануїтету обчислюється за формулою:

$$K = \frac{i(1+i)^n}{(1+i)^n - 1}, (2)$$

де i – відсоткова ставка в частинах (якщо виплати здійснюються щомісячно, то річну відсоткову ставку необхідно поділити на 12), n – кількість періодів погашення.

$$\text{Щомісячний платіж } A = 120000 \cdot \frac{1,25(1+1,25)^{12}}{(1+1,25)^{12} - 1} = 10831 \text{ грн.}$$

Тобто загальна сума платежу за 12 місяців: $10831 \cdot 12 = 129972$ грн (переплата 9972 грн). У 1-ий місяць погашення сума відсотків: $120000 \cdot 0,15 : 12 = 1500$ грн. А погашення основного боргу складе: $10831 - 1500 = 9331$ грн. У 2-ий місяць погашення сума відсотків: $120000 - 9331 = 10669$; $10669 \cdot 0,15 : 12 = 1383$ грн, а основного боргу: $10831 - 1383 = 9448$ грн. За цією схемою у 3-ій місяць: 1265 грн (%), 9566 грн (борг). У 4-ий: 1146 грн (%), 9685 грн (борг). У 5-ий: 1025 грн (%),

9806 грн (борг). У 6-ий: 902 грн (%), 9929 грн (борг). У 7-ий: 778 грн (%), 10053 грн (борг). У 8-ий: 652 грн (%), 10179 грн (борг). У 9-ий: 525 грн (%), 10306 грн (борг). У 10-ий: 396 грн (%), 10435 грн (борг). У 11-ий: 266 грн (%), 10565 грн (борг). А в останній місяць: 134 грн (%), 10697 грн (борг) [3].

Висновок: Ануїтетна схема погашення кредиту – це одна із схем, яка надає стабільності та підійде більшості, але у будь-якому випадку потрібно співставити переваги та недоліки.

Список використаних джерел

1. Навчальний посібник з дисципліни "Кредитування і контроль" / О. М. Крамаренко, Ю. І. Лаврентович. – Миколаїв : Видавництво НУК, 2011. – 105 с.

2. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.

3. Щетинін А. І. Гроші та кредит : навчальний посібник / Щетинін А. І. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. – 163 с.

Конкіна Вікторія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Щebet Руслана,
*викладачка математики, вища
категорія, викладач – методист*

ВИКОРИСТАННЯ ВІДСОТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПРИ ПОГАШЕННІ КРЕДИТІВ

Слово "відсоток" походить від латинського "pro centum", що буквально означає "за сотню" або "зі ста". Ідея вираження частин цілого завжди в одних і тих же частках, викликана практичними міркуваннями, народилася ще в давнину у вавилонян. Відсотки були відомі в Індії, де з давніх-давен рахунок вівся в десятковій системі числення, у Стародавньому Римі римляни називали відсотками гроші, які платив боржник позикодавцю за сотню, далі від Риму вони

пішли всією Європою. Існує дві версії походження символу %. Перша, що він виник від помилки складача, який скорочення сто (cento, сота частка) набрав як 0/0. За другою, більш правдоподібною версією, знак % – це спрощення літери t у слові "cto".

У наш час без відсотків не можна уявити фінансову сферу. Фінансове визначення відсотка - плата, яку одна особа (позичальник) передає іншому (кредитору) за те, що останній надає першому у тимчасове користування кошти.

Кредит – ти береш у банку гроші в борг і потім повертаєш їх з відсотками, здається, досить просто. Однак це лише видимість, адже у світі кредитів існують свої важливі нюанси, певні особливості процесу погашення кредиту. Можна сплачувати рівними сумами чи зменшувати виплати кожного разу. Важливо розуміти, що в одних випадках дострокове погашення може призвести до економії, а в інших не мати жодного економічного сенсу. Всього виділяють три схеми погашення кредиту: диференційована (класична), ануїтетна та булітна. У кожній із них є свої переваги та недоліки, сьогодні ми зупинимось на дослідженні класичної схеми. [1]

Диференційована схема погашення кредиту передбачає поступове зменшення щомісячного платежу. Перший внесок є найбільшим, в той час як останній є найменшим.

Кожен платіж складається з двох компонентів. Перший - це фіксована частина основної суми кредиту, яка залежить від розміру та терміну кредиту. Другий - це відсотки, які нараховуються на залишок боргу. З огляду на те, що основна сума кредиту зменшується кожен місяць, також зменшується сума відсотків на залишок. У результаті кожен наступний щомісячний платіж буде меншим, ніж попередній. Плюси диференційованої схеми в тому, що вона проста для розуміння. Без особливих проблем можна самостійно розрахувати суму кожного платежу. Клієнт розуміє та знає, скільки він виплатить у цьому місяці. До того ж при такій схемі можна істотно заощадити на відсотках, якщо раптом вийде погасити кредит достроково. Мінус диференційованої схеми один – перші платежі можуть виявитися для позичальника надто високими.

Для кращого розуміння, розглянемо як саме працюють відсотки при погашенні кредиту класичною схемою: Андрій узяв кредит на авто в розмірі 300 000 гривень строком на 5 років під 18% річних і обрав класичну схему погашення. Йому належить зробити 60 платежів. [2] Яким буде перший та останній платежі?

Отже, $300000:60 = 5000$ гривень піде на погашення тіла кредиту, відсотки за користування будуть складати $300000 * 18/12*100= 4500$ грн, а загальний платіж буде 9500 гривень. В останній місяць тіло кредиту буде 5000 грн, так за тією ж формулою ми отримаємо: $5000 * 18/12*100= 75$ грн - відсотки, а загальний платіж – 5075 гривень.

Таким чином ми бачимо, що останній платіж майже у два рази менший за перший, адже за такою схемою, починаючи з високого рівня відсотків у перший місяць і поступово зменшуючи їх протягом строку кредиту, система сприяє тому, що перші платежі містять більше відсотків, а останні - менше. Це дозволяє зменшити суму відсотків, сплачених за весь період, і полегшити фінансове навантаження на позичальника з часом. Отож, перший платіж- 9500 гривень, останній - 5075гривень.

Виявляється відсотки є потужним інструментом у руках людини, здатні примножити багатство у вмілих руках. Вони мають місце у всіх сферах нашого життя: медицині, де склад препарату у відсотках, фінансові розрахунки, майже у всіх науках. І в цілому, розуміння і використання математичних операцій з відсотками стане у нагоді людям на шляху розвитку всіх сфер життя.

Список використаних джерел

1. Зайцев О. В. Фінансова математика : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2022. –610 с.
2. Схеми погашення кредитів – яку вибрати?
URL:<https://finance.ua/ua/credits/sxemi-pogasheniya-kreditov>

Лиценко Валентин,
Технічний фаховий коледж ЛНТУ
Науковий керівник: Чумак Вікторія,
викладач спецдисциплін, спеціаліст

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ – МАЙБУТНЄ СВІТУ

Штучний інтелект (ШІ) стає надзвичайно актуальною темою в нашому сучасному світі. Це пояснюється тим, що ШІ може істотно покращити якість людського життя, оптимізувати процеси та відкривати нові перспективи в різних сферах. У даній статті ми

розглянемо найновіші досягнення в галузі ШІ, які призведуть до змін у нашому світі.

Штучний інтелект, або ШІ, – це галузь інформатики та машинного навчання, яка займається створенням алгоритмів і систем, які можуть виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелектуального ресурсу. Ці системи можуть навчатися, адаптуватися до нових ситуацій і приймати автономні рішення [2].

Майбутнє штучного інтелекту. Ринок штучного інтелекту все ще зростає і очікується, що він не припинить зростання в найближчій перспективі.

У звіті Grand View Research прогнозується, що до 2025 року світовий ринок штучного інтелекту становитиме 390,9 мільярда доларів. Згідно з прогнозами, ринок зростатиме в період з 2021 по 2025 рік із середньорічним темпом зростання 46,2%. Інтеграція штучного інтелекту в різні сфери є вагомим фактором зростання ринку. Розвиток розпізнавання голосу та зображень сприяє зростанню світового ринку. Вони являють собою найпоширеніші програми штучного інтелекту в нашому повсякденному житті, які використовуються в різних пристроях і для багатьох цілей. Крім того, робототехніка, дрони та автономні транспортні засоби потребують кращої технології розпізнавання зображень [1].

Останніми роками штучний інтелект вразив багато галузей. Компанії, які впроваджують алгоритми машинного навчання та глибокого навчання, змінюють багато існуючих секторів. У міру того, як ШІ, швидше за все, продовжить розвиватися і навчиться виконувати нові і все більш складні завдання, в результаті він почне поступово витісняти працівників з деяких посад, які легко замінюються. Зокрема, позиції, які найбільше піддаються ризику з появою ШІ, включають:

- **Фахівці з фінансових послуг.** Штучний інтелект може виконувати безліч завдань від бухгалтерського обліку, через інвестування, до оцінки кредитоспроможності. Цілком імовірно, що банківські працівники, як і раніше, призначатимуть завдання або контролюватимуть результати, але цілком імовірно, що ШІ еволюціонує настільки, що зможе виконувати багато роботи автономно.

- **Журналісти.** Штучний інтелект може писати складні тексти, тому логічно, що посади, на яких співробітникам доводиться писати багато текстів, ймовірно, будуть найбільш схильні до ризику. Хоча

деякі компанії публічно заговорили про відповідальність, є компанії, які вже звільняють багатьох своїх співробітників з поточною версією ChatGPT-4.

- **Перевізники та водії.** Якщо штучний інтелект зростає високими темпами, ми також можемо спостерігати зростання автономних транспортних засобів або організацію транспорту штучним інтелектом. Згідно з дослідженням, підраховано, що у разі масового впровадження штучного інтелекту близько 90% водіїв вантажного транспорту можуть втратити роботу. Для інших професій, таких як водії таксі чи автобусів, ці цифри можуть бути схожими, оскільки розвиток громадського транспорту, керованого штучним інтелектом, також є майбутньою перспективою.

- **Працівники виробництва.** Робота на складі або у виробничому цеху – одна з найпоширеніших професій у світі. В обох випадках ми вже можемо спостерігати, як штучний інтелект може замінити людську працю та автоматизувати процеси. Також ми можемо спостерігати повністю автономні склади, де штучний інтелект за допомогою роботів виконує всі завдання.

Однак є й галузі, де штучний інтелект може заповнити нестачу кваліфікованої робочої сили або просто підвищити ефективність чи спростити роботу професіоналів. До них відносяться, наприклад:

- **Здоров'я.** Нестача лікарів, медсестер і доглядальниць відчувається в усьому світі. Професіонали часто їдуть до багатих країн за кращими умовами, тому в той час як такі країни, як Німеччина, Данія чи Швеція, мають відносно достатньо лікарів та персоналу, такі країни, як Словаччина, Угорщина чи Україна, переживають тривалий відтік молодих лікарів у пошуках кращих умов. Штучний інтелект може збалансувати або принаймні допомогти лікарям з ефективністю діагностики чи лікування [2].

- **Програмування.** Нестача програмістів – довгострокова тенденція. Штучний інтелект може допомогти у швидкості програмування і, таким чином, підвищити ефективність. Крім того, код, написаний ШІ, безпомилковий, тому програмісту не доведеться шукати в коді пропущену кому або інший знак. Звичайно, для правильного використання необхідно мати програміста, який знає мови і може вводити і управляти виходами, але це може кардинально прискорити роботу.

Висновок. У майбутньому, також під питанням можлива причетність ШІ до впливу на технології, якщо він також буде задіяний у стратегічних системах всередині країни або військових об'єктах. Однак, якщо розробники зможуть створити штучний інтелект, який насправді сприйматиме людству і працюватиме з ним, це призведе до розвитку суспільства та покращення багатьох аспектів життя.

Список використаних джерел

1. Grand View Research: Аналіз ринку штучного інтелекту. URL: <http://surl.li/phyas> (дата звернення 10.01.2024 р.)

2. Юридичні та етичні аспекти ШІ в охороні здоров'я: хто несе відповідальність? URL: <http://surl.li/kjdun> (дата звернення 10.01.2024 р.)

Остапчук Вероніка,

*Відокремлений структурний підрозділ
Фаховий коледж технологіїбізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки*

**Науковий керівник Савчук Роман
Григорович**

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ РОБОТИ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БЕЗПІЛОТНИКАХ

Дослідження принципів роботи штучного інтелекту в безпілотнику — це актуальна тема, яка привертає багато уваги у наш час. Штучний інтелект (ШІ) може відігравати важливу роль у безпілотниковій технології, допомагаючи вдосконалити його функціональність та забезпечувати автономність.

Штучний інтелект – атрибут розумних систем, які виконують інноваційні функції, традиційно вважаються прерогативою людини; наука і технологія створення інтелектуальних машин, особливо інтелектуальних комп'ютерних програм. Штучний інтелект та алгоритми машинного навчання відіграють ключову роль у воєнних діях. Застосування штучного інтелекту та машинного навчання у безпілотних системах може сприяти автоматизації та оптимізації роботи таких пристроїв, як безпілотники. Дослідницькі зусилля у

цьому напрямку можуть включати аналіз різних алгоритмів машинного навчання, таких як нейронні мережі, варіації алгоритму Q-навчання та алгоритми підсиленого навчання. Дослідження можуть стосуватись таких аспектів, як самоорієнтування, розпізнавання образів, регулювання, маршрутизація і т.д.

Збройні сили почали застосовувати технологію ще до того, як вона стала звичайним явищем у цивільному житті. Весь цей час інженери активно тестували безліч алгоритмів, розвивали їх, доопрацьовували та навчали виконувати дедалі складніші завдання.

На сьогодні військові можуть використовувати ШІ для: вербування солдатів; підготовки воєнних до виконання завдання; ухвалення стратегічних рішень; обробка даних та досліджень; прогнозування майбутнього; виявлення та розпізнавання об'єктів; моніторинг загроз.

В сучасних умовах інтенсивності розвитку бойових дій на території України перспективним є використання ШІ для керування безпілотником.

Принципи роботи штучного інтелекту в безпілотнику включають в себе використання навчання з підсиленням, глибинного навчання, нейромереж та інших методів машинного навчання. Навчання з підсиленням дозволяє безпілотнику вчитися з досвіду та покращувати свої дії з плином часу. Глибинне навчання дозволяє безпілотникові розпізнавати образи і приймати рішення на основі отриманої інформації. Нейромережі допомагають безпілотникам вирішувати складні завдання, шляхом зіставлення великої кількості даних. Наприклад самостійне розпізнавання цілі, вибір оптимального маршруту для ураження цілі. Проте дані технології потребують або постійного зв'язку із центральною системою або встановлення дороговартісного обладнання на безпілотник.

Одним із перспективних напрямків розвитку даних технологій це комп'ютерне бачення. Дана технологія полягає у здатності мережі аналізувати отримане зображення самостійно визначати ціль та слідкувати за нею в автоматичному режимі без втручання пілота.

Системи комп'ютерного зору працюють подібно до зорової системи людини. Різниця полягає в тому, що оскільки комп'ютери інтерпретують зображення як числа, система комп'ютерного зору потребує певного способу інтерпретації окремих пікселів, які складають зображення. Система комп'ютерного зору призначатиме значення пікселям на зображенні, і, досліджуючи різницю в

значеннях між однією областю пікселів та іншою областю пікселів, комп'ютер зможе розпізнати краї. Наприклад, якщо зображення має відтінки сірого, значення будуть коливатися від чорного (позначено 0) до білого (позначено 255). Раптова зміна діапазону значень пікселів поруч один з одним вказуватиме на край об'єкта. За допомогою використання даної системи можна реалізувати безпілотник-камікадзе, який не буде чутливим до дії радіоелектронної боротьби. Адже більш даних систем мають на меті запобігти можливості оператору керувати безпілотником. Використання комп'ютерного зору дозволить оператору на безпечній відстані вказати ціль, яку необхідно буде вразити і після цього апарат переходить в автоматичний режим та не потребує додаткового цілевказання. Окрім того це може полегшити навчання операторів, тому що керування на фінальному етапі вимагає більш досконалого володіння навичками ніж для підйому безпілотника та вказання цілі.

Для використання даних технологій у безпілотниках виробникам потрібно побороти дві основні проблеми: розробка програмного забезпечення, що гарантуватиме високий шанс влучання, а також здорожчання готогого виробу в 2-3 рази.

Наразі використання даної технології знаходиться на етапі фінального тестування приватними компаніями. Їх виріб здатний демонструвати 10-15% успішного ураження. Уже існуючі рішення в світі мають даний показник на рівні 25-35%. Проте даним технологіям притаманний динамічний розвиток, тому результати прогресу можуть стати відомими найближчими місяцями.

Список використаних джерел

1. Поверс Дж. AI Drones: How AI Works in Drones & 13 Examples. Build.com. URL: <https://builtin.com/artificial-intelligence/drones-ai-companies> (дата звернення: 25.01.2024).

2. Банафа А. AI and Drones. www.bbvaopenmind.com. URL: <https://www.bbvaopenmind.com/en/technology/artificial-intelligence/ai-and-drones/> (дата звернення: 25.01.2024).

3. О. Ю. Sergiyenko, V.V. Tyrsa. 3D optical machine vision sensors with intelligent data management for robotic swarm navigation improvement, IEEE Sensors Journal 2021 (10), pp. 11262-11274

САХНІК Софія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: МЕЛЬНИК
Катерина, доцент, кандидат технічних
наук Луцький національний технічний
університет**

BIG DATA ENGINEERING: ПОНЯТТЯ, ГОЛОВНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В сучасному світі інформації, обсяги даних, які генеруються кожного дня, є величезними. Ці дані походять з різних джерел, таких як соціальні медіа, мобільні пристрої, IoT пристрої, веб-сайти та багато інших. У зв'язку з масштабністю інформації, такі дані прийнято називати Великі дані, або Big Data.

Великі дані створюють нові можливості для бізнесу, науки та суспільства в цілому. Однак, вони також створюють ряд проблем, таких як потреба в ефективній обробці та аналізі великих обсягів даних, створення безпечних умов та конфіденційності даних, а також виклики, пов'язані з гетерогенністю даних.

Метою роботи є **визначення поняття Big Data Engineering**, розуміння його ключових компонентів та технологій; **аналіз головних викликів**, дослідження викликів, з якими стикаються інженери великих даних, включаючи обробку великих обсягів даних; **дослідження перспектив розвитку; розробка рекомендацій** для підтримання конфіденційності.

Великі дані (Big Data) – це дані, в яких є специфічні ознаки, що називають 5V (Volume, Velocity, Veracity, Valence, Value): обсяг, швидкість, точність, зв'язаність, цінність [1].

Існує чимало визначень, які пояснюють, що таке Big Data Engineering, і всі вони описують дані і маніпуляції над ними. Big Data Engineering – це практика маніпуляцій над великими даними, що охоплюють побудову інфраструктури роботи з даними, зберігання даних, отримання доступу до них і їх форматування [1].

Робота **Data Engineers**, в свою чергу, включає в себе побудову системи зберігання даних, очищення та форматування цих даних, налаштування процесу оновлення даних і їх прийому системою, розгортання системи й допомогу в будівництві моделей машинного

навчання (ці завдання також можуть виконувати Machine Learning Engineers).

Серед викликів Big Data Engineering можна виділити наступні:

1. **Обробка великих обсягів даних** (терабайти/петабайти даних). Мається на увазі високу швидкість потокових даних, нестандартний формат, варіація даних, які вимагають особливої розробки.

2. **Гетерогенність даних**: дані можуть бути структурованими, неструктурованими або напівструктурованими. Провідною проблемою BigData є відтворення історичних даних, наприклад, з метою їх аналізу та переписування, з чітким збереженням цілісності та достовірності даних.

3. **Швидкість обробки**: великі дані генеруються з високою швидкістю, тому системи повинні бути здатні обробляти ці дані в реальному часі. Повторна обробка може бути досить тривалим процесом для статичних даних із великими затратами в обчислювальних навантаженнях.

4. **Безпека та конфіденційність**: обмеження доступу до особистої інформації фізичних та юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців тощо є важливою умовою будь-якої сьогоденної діяльності.

Сфера Big Data Engineering ще досить молода, особливо в Україні, тому є місце для інновацій у дослідженнях, а також потребує кваліфікованих Big Data Engineers. Часто такі посади можуть займати ті, хто працював у Back-End розробці, з урахуванням вивчення Big Data екосистеми в процесі [1].

Завдання, які виконують Big Data Engineers, є базою для багатьох рішень, але вони не спрямовані на користувачів. Тому робота цих спеціалістів часто залишається в тіні, на відміну, наприклад, від Data Scientists. І виміряти вплив на продукт/проект від цієї роботи – не просто.

З метою вирішення викликів для Big Data Engineering існує необхідність в переході до більш високопродуктивних систем та ефективних алгоритмів. Для вирішення проблеми гетерогенності даних пропонується розробити стратегію, яка полягатиме в перевірці правильності даних, проведення аналізів підгруп або мета-регресії, використання методики обробки природної мови (NLP), машинного навчання (ML) [2] та глибокого навчання (DL), використання сучасних інструментів для відстеження даних.

Для вирішення проблем швидкої обробки пропонується **Data Engineers** використовувати паралельні та розподілені парадигми, а також високошвидкісні канали передачі даних, великі можливості зберігання даних на борту та цифрові сигнальні процесори, достатньо швидкі для обробки даних в діапазоні гігабайтів за секунду. І, звісно, з метою збереження безпеки та конфіденційності даних, варто розробляти превентивні, а не реактивні заходи, вбудовувати конфіденційність в архітектуру мережі та програмного забезпечення, шифрувати дані та безпечно зберігати ключ шифрування тощо.

Отже, Big Data Engineering – це галузь, яка займається збором, організацією, обробкою та аналізом великих обсягів даних. Big Data Engineering відіграє важливу роль у сучасному світі інформації, допомагає організаціям краще розуміти своїх клієнтів, виявляти шаблони та тенденції, а також приймати обґрунтовані рішення.

У сфері Big Data Engineering, як і в будь-якій іншій діяльності, існує чимало викликів, які потребують подальшого дослідження та розвитку. Для вирішення ключової проблематики **Data Engineers** варто розробляти ефективні алгоритми та системи, які зможуть швидко обробляти великі обсяги даних, а також вживати можливих заходів для безпеки та конфіденційності даних тощо.

Список використаних джерел

1. Diachuk R. Що таке Big Data Engineering і як розвиватися у цій сфері. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/what-is-big-data-engineering/> (дата звернення: 08.01.2024).

2. Yaneya. Машинне навчання простими словами. Частина 1. Механіко-математичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. URL: <http://www.mmf.lnu.edu.ua/en/aren/1739> (дата звернення: 08.01.2024).

САХНІК Софія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: ЧЕРНЯЩУК
Наталія, професор, доктор педагогічних
наук Луцький національний технічний
університет**

БІТКОЇН ТА DEFI-ПРОТОКОЛИ – ГОЛОВНЕ ДОСЯГНЕННЯ ТА ВИКЛИКИ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ІТ-ІНДУСТРІЇ

У світі, що швидко діджиталізується, блокчейн-технології набувають все більшої актуальності. Біткоїн та DeFi-протоколи, хоч і є одними з найважливіших досягнень в цій галузі, мають ряд проблем, серед яких: висока вартість транзакцій, обмежена масштабованість, безпека та стабільність.

Проблематика та актуальність Біткоїна та DeFi-протоколів є важливими для розуміння та вирішення згаданих викликів. Завдяки подальшим дослідженням та розвитку, ми можемо очікувати, що блокчейн-технології будуть мати свій інфлюенс на наше цифрове майбутнє.

Метою роботи є виокремлення переваг та недоліків технологій блокчейн, дослідження взаємодії блокчейн-системи з дотичними до неї сферами, оцінка правового становища України в області віртуальних активів.

DeFi (англ. Decentralized Finance) – назва усіх аналогів традиційних фінансових інструментів, що знайшли відображення у децентралізованій системі блокчейн [1]. Іншими словами, DeFi – це різноманітні фінансові служби, які не мають центрального органу влади або когось відповідального за управління.

Bitcoin – це децентралізована, масштабна, розподілена мережа, яка працює на основі технології блокчейн [1]. Тобто, біткоїни – це цифрові активи, які можуть бути передані в будь-які точки світу без необхідності використовувати посередників або централізовані фінансові інститути.

DeFi-протоколи, у свою чергу, являють собою спеціалізовані автономні програми, які були розроблені для вирішення проблем, пов'язаних з традиційною фінансовою індустрією [1].

Серед основаних переваг системи DeFi можна виділити наступні:

1. кошти, які видаються у вигляді позик та господарських операцій, розміщуються на перевіреному смарт-контракті, за допомогою якого можна ефективно здійснювати прозоре відслідковування фонду;

2. DeFi не потребує проведення попередньої перевірки позичальників або фінансистів, що займає чимало часу та ресурсів у звичній фінансовій системі;

3. DeFi працює автоматично в коді контрактів за допомогою алгоритмів, використовує методи штучного інтелекту для обробки основної фінансової логіки та збирає ринкові дані для формування ринків капіталу з високою ліквідністю та ринків фінансових послуг [2].

Згадані блокчейн-технології вже суттєво вплинули на ІТ-індустрію та продовжують формувати її майбутнє. Наприклад, Біткоїн та DeFi відкривають нові можливості для розробників програмного забезпечення. Спеціалістам тепер доступне створення децентралізованих додатків (dApps), які використовують прозорість та безпеку блокчейну з метою надання послуг, які були б неможливими в традиційних централізованих системах.

Блокчейн також впливає на інфраструктуру ІТ. Наприклад, майнінг Біткоїна вимагає значних обчислювальних ресурсів, а DeFi-протоколи можуть вимагати нових підходів до мережевої безпеки та приватності.

Блокчейн-технології також мають свій вплив на кібербезпеку. З одного боку, вони можуть забезпечити кращу безпеку та прозорість за допомогою криптографічних протоколів. З іншого боку, вони також створюють нові виклики для безпеки, такі як ризик втрати приватних ключів або можливість атак. Це вимагає нових рішень у сфері кібербезпеки, щоб забезпечити захист від цих потенційних загроз.

Окрім цього, блокчейн-технології впливають на розвиток ІТ-індустрії, стимулюючи інновації та нові підходи до розробки програмного забезпечення, архітектури даних та кібербезпеки. Вони відкривають нові горизонти для досліджень та розвитку в області штучного інтелекту, машинного навчання та інших передових технологій.

Внаслідок збільшення популярності блокчейн-технологій, країни розділилися на дві групи: одні притримуються консервативного погляду на криптовалюту та блокчейн, а інші вважають такі інновації прогресивними технологіями майбутнього.

Україна, у свою чергу, відноситься до країн з невисоким інформаційним тлом, які потребують більшої уваги, як мінімум, на законодавчому рівні. Законодавча гілка влади намагалася врегулювати дане питання прийнявши ЗУ «Про віртуальні активи», однак станом на звітну дату він так і не набрав чинності.

Отже, Біткоїн та DeFi-протоколи є одними з найбільш значних складових блокчейн-технологій та об'єднані такою ознакою як децентралізованість.

Серед переваг блокчейн-технологій можна виділити: перевіреність, прозорість, економність, автоматичність тощо, а серед недоліків – висока вартість транзакцій, обмежена масштабованість, безпека та стабільність.

Технології блокчейн суттєво впливають на низку актуальних сфер суспільства, в т.ч. й на сферу інформаційних технологій. Такий інфлюенс з однієї сторони розширює можливості, а з іншої – створює ризик втрати приватних ключів та ймовірність атак.

Україна перебуває на етапі врегулювання висвітлених проблем на законодавчому, економічному та соціальному рівнях.

Список використаних джерел

1. Ні Вуох [Електронний ресурс] / – 2023. – URL: <https://www.hiboox.com/what-is-defi-protocol/> (дата звернення: 05.01.2024 р.)

2. Наукова робота. Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт «Міжнародні економічні відносини», Київський національний торговельно-економічний університет [Електронний ресурс] / – 2023. – URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/2b279b74c3e1632ba5b7ed0e63c74688.pdf> (дата звернення: 05.01.2024 р.)

Стречен Марія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Щebet Р.М.,
*викладач математики, вища категорія,
викладач - методист*

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ ФУНКЦІЙ В ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Економічні дослідження є важливою частиною розвитку та вивчення самої економіки. Одним з найпоширеніших інструментів аналізу економічних процесів є математична функція. Функції відіграють особливу роль в економіці та її дослідженнях. Вони важливі для моделювання різних аспектів економічних явищ. Однією з таких функцій є лінійна.

Лінійні функції використовуються для моделювання взаємозв'язків між різними економічними змінними. Вони прості у використанні та зрозумілі, дозволяють аналізувати тенденції та прогнозувати можливі майбутні зміни.

Економічні дослідження, проведені за допомогою лінійних функцій, дозволяють вченим аналізувати такі економічні аспекти, як взаємозв'язок між виробництвом і витратами, попитом і цінами, витратами на рекламу і доходами та інші подібні дані. Ці залежності можуть бути виражені у вигляді лінійних функцій. Крім того, лінійні моделі можна використовувати для прогнозування майбутніх економічних тенденцій, наприклад, для формулювання стратегій управління самим підприємством. Лінійні моделі можуть виконувати розрахунки на основі вже відомих даних і прогнозувати зміни. Такі економічні дослідження, проведені за допомогою лінійних функцій, допомагають виявити інформацію, корисну для урядів, компаній та інших зацікавлених сторін. Це також може допомогти у прийнятті важливих рішень і формулюванні стратегій, які вказують напрямки подальшого розвитку для поліпшення процесів управління.

Прикладом застосування лінійної функції є еластичність попиту та пропозиції.

Попит – кількість товару, що необхідний фактичному або потенційному споживачеві. Він висловлює одночасно бажання

покупця і його грошові можливості та характеризується такими кількісними параметрами, як величина і обсяг. Крім ціни, на попит впливають: смаки споживачів, мода, доходи людей, вартість інших товарів, норма заміщення. Зростання зарплат стимулює покупців купувати більше товарів. Збільшення ціни продукції змушує споживачів скоротити обсяги попиту.

На криву еластичності попиту також впливають безліч чинників. Головним фактором є доступність для споживача товарів. Припустимо, автозаправка вирішила підвищити ціну на бензин на 10%. Більшість споживачів просто перейдуть на паливо інших продавців. Величина еластичності попиту на бензин в цьому випадку більше одиниці, тому покупці дуже чутливі до змін ціни. Автозаправка з прикладу може втратити набагато більше, ніж 10%. Але припустимо, що в місті немає інших продавців бензину, тобто товари не доступні споживачам. У цьому випадку коефіцієнт еластичності попиту дорівнює наближеному до нуля значенням. Автомобілістам не залишається іншого виходу, як продовжити купувати дорожчий бензин. Підвищення ціни тільки підвищить доходи єдиної в місті заправки, а це змінить і саму криву попиту. [1]

Еластичність попиту можна визначити як і звичайною формулою так і функцією. Повернемося до поняття лінійної функції. Вона задається рівнянням: $y = kx + b$, де k і b – деякі числа. Лінійна функція зростає при $k > 0$ та спадає при $k < 0$. Її графіком є пряма лінія, яка проходить через певні точки осей координат. Якщо ж $k = 0$, то графік функції є пряма, паралельна осі абсцис.[2] Таким чином, завдяки лінійній функції, можна задати пряму цінової еластичності попиту та пропозиції, у якій коефіцієнт еластичності попиту за ціною $E_d = \left| \frac{\Delta Q_d}{\Delta P} \right|$, де P – попит, Q – обсяг попиту на товар, E_d – цінова еластичність попиту. Саму пряму еластичності попиту легко намалювати. Потрібно намалювати стандартні осі абсцис і ординат. Вертикальна лінія X буде відображати кількість товару, горизонтальна Y – зміни його ціни. Закон попиту буде свідчити: чим більше ціна, тим менше куплять. Висока еластичність зробить криву практично горизонтальною, низька – вертикальною.

Випадки цінової еластичності попиту, зображеної прямою: якщо $|E_d| > 1$, то одновідсоткова зміна ціни призводить до більшої відсоткової зміни обсягу попиту. Такий попит називають еластичним. І навпаки нееластичний, якщо $|E_d| < 1$, в цьому випадку одно відсоткова зміна ціни призводить до меншої відсоткової зміни обсягу

попиту. Попит з одиничною еластичністю, коли $|E_d|=1$, тоді одновідсоткова зміна ціни призводить до одновідсоткової зміни обсягу попиту. Абсолютно еластичним попит можна називати, якщо у нього необмежена зміна обсягу при незмінній ціні, рівність до нього буде $|E_d|=\infty$, крива абсолютно еластичного попиту являє собою пряму, паралельну горизонтальній осі, тоді ж як абсолютно нееластичним буде $|E_d|=0$, при якому будь яка зміна ціни взагалі не призводить до зміни обсягу попиту. Графічно цей випадок зображують за допомогою прямої, паралельної вертикальній осі. [1]

Необхідно також відзначити, що застосування лінійної функції, як і в будь-якої іншої математичної функції, має свої обмеження. Вона передбачає прямолінійну залежність між змінними і може недостатньо точно описувати складні економічні явища з великою кількістю варіативності.

Список використаних джерел

1. Еластичність попиту й пропозиції. Фактори еластичності попиту: <https://aboutmarketing.info/osnovy-marketynhu/elastychnosti-popytu-i-propozytsiyi-factory-elastychnosti-popytu/>

2. Алгебра : підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч.закл. / О. С. Істер. – Київ : Генеза, 2015. - 256 с.

Твердоступ Юлія,

Кропивницький фаховий коледж харчування та торгівлі

Науковий керівник: Мазуренко Олена

Борисівна, викладач математики та інформатики, вищої категорії

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Технологія — це спосіб перетворення речовини, енергії, інформації в процесі виготовлення продукції, обробки й переробки матеріалів, складання готових виробів, контролю якості, управління.

Високі технології — найбільш нові й прогресивні технології сучасності. Перехід до використання високих технологій і відповідної їм техніки є найважливішою ланкою науково-технічної революції (НТР) на сучасному етапі. До високих технологій зазвичай відносять наукоємні галузі промисловості: мікроелектроніку, обчислювальну

техніку, робототехніку, атомну енергетику, літакобудування, космічну техніку, мікробіологічну промисловість та ін. [1]

Технологію можна розглядати і як сукупність або систему дій чи процесів, призначених для зміни або утворення нових властивостей (характеристик) будь-якого об'єкта. Поняття або термін “техно, torn” з'явилися наприкінці XVIII – початку XIX століття. До цього часу замість терміну “технологія” вживали терміни “ремесло”, “діло”, “мистецтво” тощо.[2]

Сучасне життя це шалений розвиток комп'ютерних технологій, без яких не обходиться жодна сфера людського існування. Застосування комп'ютерних технологій вимагає висококваліфікованих спеціалістів, але при цьому економить час та ресурси. Це дає можливість створювати принципово нові види високоякісної продукції, оптимально поєднувати технологічні процеси, мінімізувати витрати.

Вікіпедія дає визначення комп'ютерним технологіям (інформаційним технологіям (ІТ)), як узагальненій назві технологій, що відповідають за зберігання, передачу, обробку, захист і відтворення інформації з використанням комп'ютерів. І жодна сучасна технологічна розробка не можлива без їх застосування. Методи комп'ютерного проектування автоматизують процеси створення технологічних розробок, а штучний інтелект керує польотами літаків, рухом поїздів та автомобілей, роботи-пилосмокти прибирають наші домівки.

Розглянемо деякі цікаві технологічні розробки. Однією з них є бездротові зарядки з дальністю роботи в кілька метрів. Звична зарядка мобільних пристроїв, яка прив'язує їх власників до конкретного місця, невдовзі втратить свою актуальність. Річ у тім, що у 2021 році Xiaomi та Motorola представили бездротові зарядні пристрої, які працюють дистанційно. Ще на початку року Xiaomi анонсувала нову систему бездротової зарядки Air Charge, яка здатна заряджати одночасно кілька пристроїв на відстані до декількох метрів. Xiaomi заявила, що прагне зробити технологію по-справжньому бездротовою. За словами розробників, це дозволить заряджати кожен пристрій потужністю до 5 Вт. При цьому фізичні перешкоди не знижують її ефективність. Motorola теж презентувала станцію бездротової зарядки, яка дозволяє акумулювати енергію в гаджетах на відстані. Технологія дозволяє заряджати сумісні пристрої

в радіусі до трьох метрів, які знаходяться в секторі 100 градусів від лицевої сторони станції.[3]

А ще перша справжня голограма. Дослідники Університету Бригама Янга з американського штату Юта розробили технологію, яка проєктує об'ємне зображення безпосередньо в повітрі. Вона концептуально відрізняється від популярної сьогодні технології, де голограма створюється за допомогою багат шарового екрана-відбивача. Дослідники створили справжню 3D-картинку у відкритому просторі. До неї буквально можна доторкнутися пальцем і навіть взаємодіяти. У 2018 році дослідники з цього ж університету продемонстрували прототип технології під назвою Optical Trap Display. На відміну від традиційних голограм з обмеженим кутом огляду, представлена три роки тому система дозволяє побачити зображення під будь-яким кутом і з будь-якого боку, оскільки зображення, що плавають, фактично малюються в тривимірному просторі. Це відбувається завдяки роботі оптичних пасток і двом лазерам, де один трансформує частинки в повітрі, а інший – підсвічує отриману основу безліччю відтінків. Через три роки доробок та покращень команда вчених повернулася з новим відкриттям – тепер система не просто показує об'ємні малюнки у повітрі, а змушує їх рухатись і навіть взаємодіяти з іншими об'єктами.[3] Як не пригадати другу частину культової трилогії Роберта Земекіса «Назад у майбутнє».

У вересні Meta презентувала "розумні" окуляри Ray-Ban Stories, які вміють знімати фотографії та відео, ділитися цим контентом в соцмережах, слухати музику чи телефонувати. Розроблені в партнерстві з Facebook і EssilorLuxottica Ray-Ban Stories коштують від 299 дол і доступні для покупки в деяких роздрібних магазинах США, а також Австралії, Канади, Ірландії, Італії та Великобританії. Окуляри мають подвійні вбудовані 5-мегапіксельні камери, які дозволяють знімати від першої особи. Гаджет вміє знімати фото і записувати відео тривалістю до 30 секунд, використовуючи кнопку або за допомогою голосових команд Facebook Assistant. Вбудований в окуляри світлодіод під час зйомки фото або відео починає світитися, щоб люди поблизу знали, коли відбувається фіксація. Вбудованої пам'яті пристрою достатньо для зберігання близько 30 відеороликів або 500 фотографій. Ray-Ban Stories синхронізуються з новим додатком Facebook View для iOS та Android, який дозволяє

імпортувати, редагувати та ділитися контентом, знятим на розумні окуляри.[3]

Отже, сучасні технології покращують буття людства та втілюють фантастичні мрії в реальність.

Список використаних джерел

1. <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/3124>;
2. <https://magazine.faaf.org.ua/suchasna-tehnologiya-kontrolyu-sutnist-i-zmist-ponyattya-vzaemozv-yazki-elementiv.html>;
3. <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/12/25/680988/>.

Шостак Микола, студент 32-КІ групи
ТФК ЛНТУ

Науковий керівник: Петро ВОВК,
викладач спецдисциплін, викладач вищої
кваліфікаційної категорії
Відокремленого структурного підрозділу
"Технічний фаховий коледж Луцького
національного технічного університету"

FLUTTER ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗРОБКИ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ

З того часу, як iOS і Android стали найпопулярнішими мобільними операційними системами, створення кросплатформових додатків стало однією з головних цілей розробників. Засоби розробки, які дозволяють створювати програми, що працюють і на iOS, і на Android, значно економлять час та зусилля програмістів.

Для початківця, що вирішив розробити деякий мобільний проект, відразу постає багато питань. Яку мову вивчити: Java або ж Swift, або спробувати C++? А яку мову вивчити, якщо потрібно розробляти під кілька платформ? І таких питань виходить чимало. На всі з них потрібно дати відповідь, перш ніж розробляти мобільний додаток. Крім того, ваш додаток, швидше за все, працюватиме лише під однією ОС. Розробники це розуміють і намагаються позбавити молодих розробників цих проблем. Як альтернативне рішення було винайдено технологію Flutter.

Flutter – відносно новий фреймворк, розроблений компанією Google [1]. Його перша поява датується 2015 роком. На основі Flutter

будь-який розробник може створити мобільний додаток як під Андроїд, так і під платформу iOS. Крім цього ще є можливість створення веб-додатків. У майбутньому планується створити підтримку розробки під комп'ютерні операційні системи: Windows, Mac, Linux та Google Fuchsia.

Під час розробки на Flutter весь код пишеться з урахуванням мови Dart. Зручність використання Dart у зв'язці з Flutter простежується уже під час розробки проектів. Справа в тому, що можна всі зміни за проектом бачити відразу після збереження проекту. Якщо говорити про стандартний спосіб розробки мобільних додатків, то, щоб побачити зміни, спочатку потрібно компілювати проект і запускати його на віртуальному пристрої.

Чому саме Flutter?

Flutter дозволяє створити як простий проект з однією сторінкою, так і повноцінну програму з безліччю функцій, гарним дизайном, безпекою та підключенням до бази даних.

По-перше, жодних складних мов програмування вивчати не доведеться. Мова Dart хоч і нова мова, але її синтаксис дуже простий.

По-друге, технологія орієнтована відразу під кожну платформу. Тепер ви просто пишете один код і отримуєте програму як під iOS, так і під Андроїд.

По-третє, мобільні проекти нічим не відрізнятимуться від стандартного підходу до розробки програм.

Використовуючи Flutter, ви полегшуєте собі процес розробки, отримуєте відразу готове рішення під різні операційні системи, та багато готових додаткових бібліотек, які можна використовувати для швидкого додавання додаткового функціоналу.

На Flutter вже створено велику кількість проектів. Можна виділити такі мобільні проекти:

Google Ads – сервіс реклами від Google;

Alibaba – мобільний додаток всесвітньовідомого магазину Alibaba;

Reflectly - фітнес додаток;

Birch Finance – фінансовий додаток;

Hamilton Musical – музична програма.

Flutter дійсно є повноцінним фреймворком для створення мобільних програм, тому якщо вам потрібно розробити проект, то сміливо можете вибирати цей фреймворк.

Будучи кросплатформним фреймворком, Flutter має багато спільного із середовищем розробки React Native і дозволяє використовувати реактивний та декларативний стиль програмування. Однак на відміну від React Native, Flutter не потребує мосту для взаємодії з Javascript, що прискорює запуск додатків та збільшує їхню продуктивність. Мова програмування Dart замість Javascript-моста використовує технологію AOT – компіляцію перед виконанням.

Інша унікальна риса мови програмування Dart – використання JIT-компіляції, під час якої проміжний код компілюється безпосередньо в бінарний під час виконання. Ця концепція дозволяє виконувати гаряче перезавантаження для миттєвого оновлення інтерфейсу без необхідності створення нового складання.

Flutter побудований на ідеї використання віджетів [2]. Тут віджети застосовуються не тільки як окремі елементи інтерфейсу – вони можуть являти собою цілі екрани і навіть самостійні програми.

Крім розробки кросплатформових додатків для iOS і Android, вивчення Flutter дозволить вивчити особливості Fuchsia - експериментальної операційної системи, що розробляється корпорацією Google.

Для розробки програми можна використовувати симулятор iOS, емулятор Android, або те й інше відразу. Фреймворк Flutter встановлюється на Windows, macOS та Linux. Писати код для Flutter можна у будь-якому редакторі, проте спеціальні плагіни для середовищ розробки IntelliJ IDEA, Android Studio та Visual Studio Code значно спрощують роботу. Можна скористатись редактором VS Code.

Список використаних джерел

1. Flutter for Android developers. URL: <https://docs.flutter.dev/get-started/flutter-for/android-devs> (дата звернення: 02.01.2024).
2. Building user interfaces with Flutter. URL: <https://docs.flutter.dev/ui> (дата звернення: 02.01.2024).

8.ВИРОБНИЦТВО, ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

Балицька Ольга,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу
та права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Бондарук Софія,
*викладач технологічних дисциплін, вища
категорія, старший викладач*

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ БОРОШНЯНИХ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ФРУКТІВ ТА ОВОЧІВ І ПРОДУКТІВ ЇХ ПЕРЕРОБКИ.

Споживання борошняних кондитерських виробів зростає, як продуктів, що забезпечують різноманітні смаки та потреби дітей та дорослого населення. Однак, борошняні кондитерські вироби не завжди мають високу поживну та біологічну цінність, збалансований хімічний склад. У зв'язку з цим стає актуальним завдання розробки нових технологій борошняних кондитерських виробів, збагачених біологічно – активними речовинами з екологічно чистої рослинної сировини без використання синтетичних добавок.

Особливо перспективною сировиною в цьому відношенні є фрукти та овочі і продукти їх переробки, які використовуються у виробництві кондитерських виробів пониженої калорійності (2) . Відомо, що на сьогодні важливим питанням раціонального харчування людини є збільшення споживання фруктів. Харчова цінність фруктової сировини зумовлена особливостями її хімічного складу, зокрема наявністю в ній ряду біологічно-активних речовин – цукрів, пектинів , харчових волокон, органічних кислот, вітамінів, мінеральних речовин.

Складність використання свіжих фруктів в раціоні харчування протягом цілого року має великі втрати фруктової сировини при зберіганні і транспортуванні . Необхідність збереження харчової цінності фруктів для ефективного використання у виробництві і розширенні асортименту повноцінних харчових виробів обумовили їх переробку у порошки.

Порошки мають приємний запах та смак. Колір порошоків дає можливість передбачити незначних змін кольору готових виробів з порошками, а високодисперсна структура порошоків з гарбуза, яблук, ананасів і бананів (розмір часток менш 0,25 мм) дозволить легко їх розподілити по всій масі продукту.

Виробництво порошоків передбачає гідротермічний, термічний і хімічний метод обробки рослинної сировини, в процесі якого в ній відбуваються складні фізичні, фізико-хімічні, структурні та біологічні процеси, в результаті яких утворюється якісно новий продукт.

Існує проблема обмеження споживання цукру і жиру не тільки в чистому вигляді, але й у складі хлібобулочних і кондитерських виробів.

Цю проблему можна частково розв'язати, використовуючи фруктово-ягідну сировину у виробництві кондитерських виробів.

Обґрунтовано та розроблено технологію використання яблучного порошку для виробництва фруктового бісквіту, пряників та оздоблювальних напівфабрикатів. Встановлено, що використання рослинної сировини у рецептурах кондитерських виробів дозволяє одержати високоякісну готову продукцію, продовжує термін зберігання виробів, підвищує біологічну цінність. Новітні технології сприяють раціональному використанню сировини і поліпшенню якості кондитерських виробів.

Використання фруктових порошоків дає можливість зменшити у бісквіті вміст борошна пшеничного на 30%, крохмалю картопляного на 40%, цукру-піску на 12%; у пісочному тісті – цукру-піску на 25%, масла вершкового на 25%, меланжу на 40% (для виробів з банановим порошком); цукру-піску на 25%, масла вершкового на 35%, меланжу на 30% (для виробів з ананасовим порошком). Встановлено також, що використання порошоків у технологіях борошняних кондитерських виробів підвищує їх якість: збільшується поруватість, питомий вихід виробів.

Використання білкового збагачувача із соєвих бобів для борошняної композиції суміші позитивно впливає на споживчі властивості печива, підвищує частку ненасичених жирних кислот у готових виробах та їх біологічну цінність.

У виготовленні печива важливим є поєднання пшеничного борошна вищого гатунку із сухою пшеничною клейковиною у кількості від 2 до 20%, які попередньо змішують, потім проводять заміс тіста з іншими компонентами печива. Від 5 до 50% сухої

клейковини можна вводити до складу начинок борошняних кондитерських виробів. Внаслідок цього отримують начинку з вологістю від 5 до 20%, що дозволяє зберегти хрусткі властивості покривних шарів із вафель або бісквітів.

Харчові барвники відіграють важливу роль у виготовленні і оздобленні борошняних кондитерських виробів (1). У нових технологіях з метою збереження харчової цінності виробів широко впроваджують натуральні харчові барвники. Згідно діючого стандарту України натуральні харчові барвники залежно від використаної сировини та способу приготування можуть бути наступних видів і найменувань:

Концентровані – бузиновий, виноградний, вишневий, ожиновий, чорничний, чорноплідно горобиний, чорно-смородиновий.

Порошкоподібний – буряковий.

Розроблена технологія концентрованого бурякового концентрату, який рекомендують у кондитерському виробництві і також у рецептурах борошняних виробів, багатьох видах начинок, внесення в карамельні напівфабрикати. Запропонований спосіб отримання червоного барвника із плодів глоду. Для цього використовують екстрагування подрібненої маси за відповідних параметрів.

Висновок. Удосконалення технологій борошняних кондитерських виробів на основі використання нових рецептурних компонентів дасть можливість розширити асортимент кондитерських виробів, збагатить їх цінною рослинною сировиною та буде сприяти здоровому харчуванню.

Список використаних джерел

1. Ощипок І.М. Технологія продукції закладів ресторанного господарства: підручник / І. М. Ощипок, Н. З. Петришин, Р. О. Бліщ – Львів: Видавництво ЛТУ, 2022. – 444 с.

2. Павлов О. В. Збірник рецептур борошняних кондитерських і здобних булочних виробів: навчально-практичний посібник / О. В. Павлов. – 2-ге видання, доповнене – К.: ПрофКнига, 2019. – 340 с.

Берестень Тетяна, Паращинець Дарина,
Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій
Науковий керівник: Колодич Юлія,
викладач вищої категорії, викладач-
методист

ПОВСТАНСЬКИЙ ДЮРЕР АБО ІМІДЖМЕЙСТЕР УПА – НІЛ ХАСЕВИЧ

*"...Я не можу битися зброєю. Але я б'юся
різцем і долотом. Я каліка, б'юся в той час, коли
багато сильних і здорових людей в світі навіть
не вірять, що така боротьба взагалі можлива...
Я хочу, аби світ знав, що визвольна боротьба
триває, що українці б'ються "*

Ніл Хасевич

Ніл Хасевич український художник, громадсько-політичний діяч, життєпис якого є яскравим відображенням героїчної боротьби громадян за незалежність України. Народився 1905 року, 26 листопада – на Рівненщині, в родині священика.

В родині було троє синів, двоє з яких стали українськими священиками. Анатолія закатували поляки в с. Дерев'яне біля містечка Клеваня, а Федір загинув після війни на засланні в Сибірі. Третім був Ніл, що теж вчився в духовній семінарії в Житомирі і перші уроки малювання отримав в іконописній майстерні чим визначив свою подальшу долю, а ікони стали першими мистецькими творами. Захоплення образотворчим мистецтвом допомогло Нілу Хасевичу долати все: матеріальні нестатки, самоту, фізичну травму.[3]

Він був безумовно талановитою особистістю. Став людиною, яка, використавши свій талант графіка в агітаційно-пропагандистській діяльності, забрендувала на світовому рівні визвольну боротьбу українців проти московитів у період 1942-1952 років.

У чотирнадцять років Ніл потрапив в аварію на залізниці, де втратив ліву ногу, а його матір загинула. Ці обставини вплинули на його подальшу долю, адже він був вихідцем з дуже бідної родини й компенсація, що він отримав від власників залізниці, на якій

трапилась трагедія, стала можливістю навчатись в академії красних мистецтв у Варшаві.

Згодом його твори виставлялись у приватних мистецьких колекціях - від Польщі до США.

Життя Ніла Хасевича могло б скластися комфортніше, якби він прийняв пропонуване польське громадянство. Та він повертається до рідного села із дипломом про вищу художню освіту з правом вчителювати у середній школі. Вчителює, малює, бере участь у виставках, співпрацює з українськими часописами «Шлях», «Волинське слово», починає займатися громадською і політичною діяльністю.[2]

З початком радянсько-німецької війни життя Ніла Хасевича докорінно змінилося. Він відмовився від виїзду за кордон, а його земляки обирають його мировим суддею в часи німецької окупації. Разом з Уласом Самчуком він працював у рівненській газеті «Волинь». Згодом вступає до лав УПА.

Від 1943 року аж до загибелі Ніл Хасевич працював у підпіллі як редактор і мистець, працював в організації ОУН, де яскраво проявив себе талановитим художником-пропагандистом та створив візуальний образ УПА – від листівок, плакатів, ілюстрацій, логотипів до відзнак і нагород.

Від початку творча праця Ніла Хасевича привертала гостру увагу радянського режиму, особливо, коли в столиці СРСР дізнались, що твори мистця підпільними шляхами перетнули радянські кордони. Це сталось у 1951 році, коли графіка художника потрапила до рук делегатів Генеральної асамблеї ООН та іноземних дипломатів, а потім ще й вийшла у збірнику «Графіка в бункрах УПА».

Наказ за всяку ціну «пресечь антисоветскую деятельность Хасевича», який надійшов у 1951 році, режимові вдалось виконати 4 березня 1952 року. Художник Ніл Хасевич і ще двоє вояків загинули в криївці в селі Сухівці на Рівненщині. За однією з версій повстанці, щоб не дістатись до рук чиновників МДБ живими, покінчили своє життя добровільно, за іншою, МДБівці закидали криївку гранатами, коли Ніл Хасевич із товаришами відмовились добровільно здатись. Тіла загиблих підняли на поверхню й кілька днів ними лякали місцевих жителів, потім їх вивезли в невідомому напрямку.

Тож підсумовуючи, можна сказати, що творчість головного художника УПА, як часто називають Ніла Хасевича, не лише яскрава сторінка в історії українського мистецтва, але й безцінне свідцтво

свого часу. Нині можемо сказати, що Ніл Хасевич у своїй боротьбі вийшов переможцем.[1]

Список використаних джерел

1. <https://www.radiosvoboda.org/a/nil-khasevych-holovny-khudozhnyk-upa/31263521.html>
2. <https://www.radiosvoboda.org/a/nil-khasevych-holovny-khudozhnyk-upa/31263521.html><https://www.volynnews.com/news/culture/mystets-povstanets-nil-khasevych-vyzvolna-borotba-tryvaye-ukrayintsi-biutsia/>
3. <https://localhistory.org.ua/texts/statti/z-avtomata-striliati-ne-mozhu-moia-zbroia-rizets-zhittia-v-kolorakh-krovi-i-chornila-nil-khasevich/>

Біляшевич Яна,
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
Науковий керівник: Оксана Артемюк,
*викладач фахових дисциплін, першої
категорії*

**ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТА БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ
В РЕСТОРАННО-ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ –
ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ТА ІМІДЖ**

До 24 лютого в Україні було понад 2 мільйони людей з інвалідністю.(1) Відповідно до Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" для маломобільних груп населення повинні бути створені умови для безбар'єрного простору. (2)

Завдяки активістам на поїздах, в інтернеті та соціальних мережах розроблено відповідні пости, мета яких донести до суспільства необхідність забезпечення безбар'єрного та комфортного пересування для маломобільних груп населення.(3)

У зв'язку з війною в Україні кількість осіб цієї групи населення зростає. Тому, постала гостра потреба в забезпеченні архітектурної та інформаційної доступності та безбар'єрності. Ця ситуація підсилюється ще з декількох причин:

- багатьом українцям довелося виїжджати з рідних міст і сіл, і часто при цьому транспортом, який не пристосований для маломобільних та для людей з інвалідністю;

- росіяни зруйнували частину житлового фонду і інфраструктури країни, яку вже зараз починають відбудовувати і є можливість відбудувати все з урахуванням доступності;
- значно зросла кількість людей із травмами чи пораненнями: це і цивільні, які постраждали через обстріли, і військові після боїв на фронті.

Тож інклюзивність для індустрії гостинності- це не прояв особливої соціальної відповідальності, це необхідність, що має стати фундаментальним принципом.

Україна стане країною ветеранів та людей з інвалідністю. І чим краще готельно-ресторанний бізнес зможе адаптуватися до їхніх потреб, тим краще буде для всіх. Інклюзивність- це не тільки безбар'єрний простір та меню з великим шрифтом, це в першу чергу емпатійне спілкування та повага до кожного гостя. Потрібно розуміти: не всі травми можна побачити. Але важливо емпатично ставитися до кожної людини та її потреб. В першу чергу всім працівникам індустрії гостинності потрібно: прокачувати емпатію. Щиро намагатися зробити так, щоб всім було комфортно.

Забезпечення комфортних умов своїх закладів насправді вигідно і бізнесу. Звісно, на перший погляд це витрати: перебудувати вхід, зробити пандус, адаптувати вбиральні тощо. Проте недоступний бізнес втрачає від 27 до 55 відсотків клієнтів, оскільки вони належать до маломобільних груп населення.

Особливо соромно буде власникам закладів перед захисниками і захницями, які повертаються з фронту на реабілітацію і не зможуть самі переміщатися через недоступність простору.

Отже, перед закладами готельно-ресторанного бізнесу стоїть важливе завдання: зробити заклади гостинним середовищем для усіх гостей та використати інклюзивність як можливість підтвердити свій імідж.

Список використаних джерел:

1. У Держстаті розповіли, скільки в Україні людей з інвалідністю
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-20#Text>
3. Для розвитку треба прибрати бар'єри: війна актуалізувала питання доступності у містах (ФОТО) - Гречка - Новини Кропивницький

Борейчук Вікторія, Гаврилук Дарія
Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій
Науковий керівник: Шевчук
Катерина Василівна викладач
туризмознавчих дисциплін

СОСОНКИ

*Кому вирішувати, хто більше потрібен світу?
Єврей, циган чи білошкірий кат...*

Хто право дав зводити людей в могилу?» Пам'ять про трагічні уроки історії Голокост єврейського народу часів Другої світової війни – невід'ємна складова формування системи цінностей, толерантності й прийняття іншої ідентичності у сучасному суспільстві. Голокост з давньогрецької перекладається як «всеспалення».

Це систематичне гоніння і знищення людей за ознакою їхньої расової, етнічної, національної приналежності, сексуальної орієнтації або генетичного типу як неповноцінних, шкідливих. 6-7 листопада у 1941 році на Рівненщині сталася одна з найстрашніших трагедій — масова страта євреїв в урочищі Сосонки неподалік Рівного. За різними джерелами, в ті дні тут гітлерівцями було знищено від 17,5 до 21 тисячі євреїв.

У той день усіх, хто мав робочі посвідчення, відпустили з роботи і під страхом смерті заборонили виходити на вулиці. Якщо голова родини мав робоче посвідчення, йому дозволялось залишити з собою дружину і двох дітей, але вже третя дитина мала з'явитися на місце збору. Деякі йшли разом зі своїми дітьми, навіть якщо мали робочі посвідчення. Інші ховали своїх дітей. Дехто віддавав дітей, щоб про них потурбувались інші. Люди несли свої торби, ковдри та білизну, вони мали запасний одяг для дітей і все, що вважали необхідним. Дехто намагався захватись у потаємних місцях, у той час як інші запитували у друзів, що робити. Люди були повністю дезорієнтованими».

Люди почали заповнювати площу на Грабнику. Невелика площа ледве могла вмістити 17 500 людей. Саме стільки людей у той страшний день залишило свої домівки, щоб вирушити у свій останній шлях, ще не знаючи, що чекає на них попереду. Не встигла колона втягнутись на площу, як німці почали відбирати групи по 50 людей і виводити їх з натовпу. Їх повели на схід, у Сосонки.

Люди йшли під холодним, січним дощем наполовину зі снігом, їх підганяли покрики, удари прикладів у спину: швидше, швидше.

З дороги потрібно було звернути наліво, у невеликий ліс. Там були вириті не ями, не рови, а величезні котловани. Один метрів п'ятдесят завширшки, інший – трохи менший. Дорослих заганяли у великий котлован і там стріляли їм в потилиці. Дітей відривали від батьків і кидали у менший котлован. Не встигали розправитися з однією партією, як прибувала наступна, за нею – ще і ще. І таким чином – сімнадцять тисяч п'ятсот людей». Знаходиться Сосонки на вулиці Київська 110 у м. Рівному.

Урочище Сосонки має велике історичне значення для Рівного, це місце пам'яті, про яке повинні всі пам'ятати, щоб ніколи не повторилося знову.

Список використаних джерел

1. <https://retrovivne.com.ua/doroga-smerti-rivne-sosonki/>
2. <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3608884-u-rivnomu-vsanuvali-pamat-evreiv-straceni-nacistami-v-urocisi-sosonki.html>
3. <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3608884-u-rivnomu-vsanuvali-pamat-evreiv-straceni-nacistami-v-urocisi-sosonki.html>

ДАВИДІК Олена,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Новосад Т. І.,
*викладач технологічних дисциплін,
викладач вищої категорії, методист*

АВТЕНТИЧНА КУХНЯ ВОЛИНИ

Один з найкращих способів познайомитися з країною — спробувати її на смак. Саме у їжі, способах її приготування і компонентах страви зашифровано культурний код нації. Ці аспекти дають змогу осягнути культурні, ментальні, релігійні особливості народу. Адже ледь не кожна страва на столі українця несла символічне чи обрядове значення.

І хоча етнографічні дослідження української кухні вперше були проведені лише наприкінці ХІХ століття, до наших днів збереглися

рецепти головних народних страв: борщу з пампушками, вареників, налисників, гречаників, баношу тощо.

Волинь — край на шляху поміж трьох столиць — Києва, Вільно та Кракова. Багаті ліси, щедрі ріки й таємничі болота поліської частини цих територій, сформували особливий смак волинської кухні. Вплив сусідніх імперій, зокрема старопольських, литовських, білоруських рецептів, додав вишуканості народним стравам і визначив головні страви на святковому столі — рибу та дичину. Волинські вугрі, або як їх тут називали — угоричі, страва, яка і сьогодні вважається королівською. Нині вугрів найчастіше споживають вудженими, а в минулому їх тушкували чи запікали в різноманітних соусах. Спеції, приправи, зілля та коріння важливі елементи складного смаку страви. В ярмаркових містах Волині можна було придбати дорогі й екзотичні присмачки — шафран, лавр, імбир, проте базовими лишалися традиційні — часник, пастернак, кріп, петрушка, кропива, хрін. Щука з хроном по-старопольськи — кулінарний шедевр, відомий у світі ще з XVII століття. Особливою, екзотичною стравою Полісся був тушкований... бобер[1, с. 121-125]. Більш традиційною на волинському столі все ж залишалася прісноводна риба — линки, щупаки, коропа, окуні, карасі в сметані та в'юни. Останніх часто сушили в печі, а потім додавали до юшки та навіть борщу.

Традиційна волинська кухня ще з давніх-давен була самобутньою та унікальною, а головне — надзвичайно смачною і поживною. Різноманіття страв на Волині, в Луцьку зокрема, складно описати, оскільки є велика кількість страв, які характеризують цей регіон. Відрізняються вони не лише надзвичайними смаками, особливостями приготування та секретами, але й назвами, яких не зустрічаються в інших регіонах України.

Хто стикався з темою стародавніх страв, мав чути унікальні назви волинських наїдків: хамула, токмачі, волок, драглі (як м'ясна страва), холодець (як солодке желе), лазанки, крученики, крижалки, підкалатка, клеуцьоха, нуглі, харамáга, угоричі, татарка, підпалок, комп, каленик, голубці з картоплею, пироги з бобом, пизи.

Вóлок — страва з молодого листа лободи, відвареного та заправленого часником, перцем, сіллю, цибулею, з додаванням підсмаженого сала — шкварок. Страва, як і її назва, очевидно, сягає найдавніших часів та виникла через нестачу харчів напровесні. Цікаво, що для позначення періоду, коли закінчувалися запаси харчів

з попереднього року, а новий врожай ще не зібрано, збережене слово передновок[2, с. 23-29].

Драглі – страва, яку одержують при охолодженні м'ясного відвару з подрібненими шматочками м'яса.

Клекуцьо́ха – страва на основі пшоняної каші з додаванням овочів (картоплі або гарбуза).

Кóмп – великий шматок свинини із стегнової частини ноги, заправлений спеціями та часником і запечений у печі (в п'є'цу). Щоб уникнути пригорання, для запікання кóмпа готували бездріжджове тісто, яким огортали свинину. Тісто не дозволяло м'ясу пригоріти, а також зберігало його м'якість та аромат.

Крижалку́ – відварена в воді зі спеціями невелика головка капусти, розрізана на невеликі частини і заправлена олією та спеціями.

Ні́глі – страва з тіста, яке готували на основі картопляного пюре та борошна, яєць. Із тіста робили кульки, які відварювали в підсоленій воді та засмажували смальцем або салом. Часто ні́глі були з начинкою з грибів, сиру та ін. [1, с. 159-165].

Підкала́тка – тушковане в гусятниці в печі куряче м'ясо з додаванням моркви, цибулі, спецій.

Підпа́лок – товстий млинець із хлібного тіста, підсмажений на сковороді в печі та натертий часником.

Хаму́ла – літня солодка страва з ягід (вишень, черешень) та молока з додаванням борошна, ягідний суп.

Харама́га – страва з сушених грибів, відварених та заправлених підсмаженим борошном. Харамага була обов'язковою стравою на Кóляду, на поминальних обідах, що свідчить про належність цієї страви в минулому до ритуальних, обрядових страв.

Картопляні пизи— спадок польсько-литовської історії краю, аналог цепелін. Їх крутять з тертої картоплі й борошна, варять кілька хвилин у окропі й щедро заправляють шкварками з цибулею. Пам'ятають іще й панські деруни — суміш, подібну до традиційної основи цих картопляних млинців, заливали на все деко й ставили в піч, потім нарізали великими шматками й подавали з підливою — грибною або часниковою[2, с. 60-65].

Ще однією "нематеріальною культурною спадщиною", яка потребує термінової охорони є борщ. Певно, всі чули про "чорний борщ". Це розмаїття різних рецептур з різних куточків Волині - із квашеної капусти і білих грибів чи з в'яленими грушами і квашеним

буряком; з копченими сливами на качиному бульйоні чи зі свіжої капусти із свининою; з чорносливом та сушеними білими грибами; з першою кров'ю свині, яку колють [3].

Традиційним борщем на Волині є старолуцький борщ на вишні з битком зі свинини та пиріжками з квасолею. Такий унікальний борщ готували ще з давніх-давен практично в кожному домі, але сьогодні страва стала справжньою розкішшю: не в кожному закладі ресторанного бізнесу міста в меню можна знайти ця страву. Старолуцький борщ відрізняється від звичайного неймовірно насиченим смаком, яскравим кольором завдяки вишні та ароматом спецій [4].

Ще є дуже безліч цікавих рецептів страв Волинського краю, які є обрядовими та ритуальними. У них – традиції і звичаїв давніх волинян, які збереглися до наших днів.

Отже, волинська кухня є настільки унікальною та цікавою, що здатна здивувати різноманіттям смаків і рецептів.

Список використаних джерел

1. Шпаковська Т.Л. Українська стародавня кухня. / Спалах ЛТД, 1993. – 142 с.
2. Ірина Тучапська Вінтажна кухня// Snowdrop – Київ – 2020. – 304с
- 3.<https://picantecooking.com/uk/recipes/klasika/mazuriki-po-volinski>
- 4.<https://violity.com/ua/auction/1011-kulinariya-knigi-po-picshevoj-promyshlennosti/page50>

ДЕЙНА Анастасія,

*Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки"*

Науковий керівник: АВДЄЄВА Аліна,
*викладачка техніко-технологічних
дисциплін першої категорії*

ЦИФРОВІ СЕРВІСИ У РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ: ІННОВАЦІЇ, ЗРУЧНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ

Ресторанний бізнес неухильно йде в ногу із сучасністю і цифрові сервісні програми стають неодмінною частиною цього трансформаційного процесу. Використання різноманітних цифрових

інструментів в ресторанах дозволяє підвищити ефективність обслуговування, покращити взаємодію з клієнтами та оптимізувати бізнес-процеси.

Сьогодні цифрова трансформація господарської діяльності ресторанів є нормальним явищем, до якого схвально ставляться і клієнти закладів ресторанного господарства, оскільки разом з ним відчують суттєве покращення сервісу. Аргументують, що світова пандемія COVID-19 насправді пришвидшила стрімкий розвиток електронної комерції для всіх видів економічної діяльності та сфер економіки, зокрема, спричинила зміну підходу до організації роботи ресторанного бізнесу та змусила адміністрацію шукати нові напрями взаємодії з клієнтами та утримувати їх.

Технології все більше вкорінюються в ресторанному бізнесі, трансформуючи концепції, змінюючи операції та впливаючи на досвід відвідувачів, які харчуються як у закладі, так і за його межами. Оскільки постійно відбуваються нові розробки, бренди повинні постійно вдосконалювати свої технологічні можливості.

Цифрові сервіси, які активно використовуються в ресторанному бізнесі.

1. Електронне меню та замовлення через додатки.

Однією з основних тенденцій в ресторанному бізнесі є перехід від традиційних паперових меню до електронних. Додатки для замовлення їжі дозволяють клієнтам швидко і зручно ознайомитися з асортиментом, переглянути фотографії страв, та зробити замовлення прямо через свій смартфон. Це не тільки економить час клієнтів, а й дозволяє ресторанам ефективніше управляти замовленнями та скорочувати час обслуговування. Коли створюється електронне меню для ресторанів, досить просто додати його додаткові версії різними мовами. Їхня наявність дозволить залучити більше клієнтів. При цьому більше не потрібно витрачати час і гроші на дорогі послуги дизайнерів і друкарень кожен раз, коли потрібно доповнити або видозмінити меню.

2. QR-коди для зручного доступу до інформації.

Впровадження QR-кодів в ресторанах стало популярним рішенням для швидкого доступу до різних цифрових сервісів. Клієнти можуть сканувати QR-коди для переходу до веб-сайту ресторану, перегляду меню, замовлення страв або навіть отримання додаткової інформації про інгредієнти та кулінарні традиції. Ресторани можуть отримати детальну статистику про те, які страви

були замовлені найбільше, і використовувати цю інформацію для управління запасами та підбором меню.

3. Програми лояльності та знижки.

Цифрові програми лояльності дозволяють ресторанам взаємодіяти зі своїми постійними клієнтами. За допомогою спеціальних додатків або карточок лояльності, клієнти можуть отримувати бонуси, знижки та ексклюзивні пропозиції. Це не лише збільшує вірогідність повторного візиту, але й стимулює клієнтів рекомендувати ресторан своїм друзям.

4. Системи замовлення та доставки їжі.

Розквіт сервісів замовлення та доставки їжі онлайн внесли значний вклад у розвиток ресторанного бізнесу. Завдяки партнерству з платформами доставки, ресторани можуть розширювати свою аудиторію та забезпечувати зручність замовлення їжі безпосередньо до дому.

5. Аналітика та управління запасами.

Використання цифрових систем для аналізу даних та управління запасами дозволяє ресторанам ефективно контролювати витрати, прогнозувати попит на конкретні страви та оптимізувати запаси для забезпечення сталої роботи.

У світі, де технології швидко розвиваються, ресторани, які успішно впроваджують цифрові сервіси, мають шанс не лише задовольняти потреби сучасного споживача, але й підвищувати ефективність свого бізнесу. Сполучаючи смак та технології, ресторани відкривають нові горизонти для гастрономії та забезпечують неперевершені враження своїм клієнтам.

Усі ці приклади свідчать про те, що цифрові сервіси не тільки впроваджуються, а й активно адаптуються до місцевих особливостей та культурних контекстів у ресторанному господарстві різних країн. Використання цих технологій розширює можливості рестораторів та забезпечує неперевершені враження для гостей. Ресторанне господарство переживає справжню революцію завдяки впровадженню цифрових сервісів, які трансформують спосіб, яким клієнти вибирають, замовляють та споживають їжу. Розглянемо, як ці технологічні інновації використовуються у ресторанному бізнесі різних країн світу.

У США, де активно розвиваються послуги замовлення та доставки їжі, ресторани інтегруються з популярними платформами, такими як UberEats, DoorDash та Grubhub. Також, системи

замовлення столиків через мобільні додатки стають стандартом у великих містах. Технології віртуальних меню та апікацій для миттєвого замовлення роблять відвідування ресторану ефективнішим та зручнішим.

У країнах Європи, ресторани все частіше використовують цифрові системи лояльності для залучення та утримання клієнтів. Це може включати програми віртуальних бонусів та знижок через мобільні додатки.

Крім того, віртуальні меню та інтерактивні додатки на планшетах на столиках роблять замовлення їжі більш цікавим та зручним для клієнтів.

Японія визначається високотехнологічним підходом до ресторанного бізнесу. В країні активно впроваджуються роботизовані системи для обслуговування столиків та приготування їжі. Ресторани використовують технології розпізнавання голосу та обличчя для персоналізації обслуговування та створення неповторних вражень.

Усі ці приклади свідчать про те, що цифрові сервіси не тільки впроваджуються, а й активно адаптуються до місцевих особливостей та культурних контекстів у індустрії різних країн. Використання цих технологій розширює можливості рестораторів та забезпечує неперевершені враження для гостей.

Китай має передову роль у використанні мобільних технологій у ресторанах. Мобільні додатки для замовлення їжі та мобільні платежі, такі як WeChat та Alipay, є популярними серед клієнтів. Крім того, китайські ресторани активно впроваджують технологію розпізнавання обличчя для зручного входу та реєстрації замовлень.

У Індії, ресторани вдосконалюють свою діяльність завдяки використанню QR-кодів, які дозволяють клієнтам миттєво сканувати меню та замовляти страви через мобільні додатки. Додатки для замовлення їжі стають улюбленими серед користувачів, які шукають зручний і швидкий спосіб отримати свої улюблені страви.

Знамениті золоті арки визнані у всьому світі не лише символом фастфуду, а й символом технологічної трансформації. McDonald's – найбільша у світі мережа ресторанів – стала піонером у галузі технологічних інновацій, від автосервісу до кіосків самообслуговування.

Щоб дати поштовх своєму цифровому розвитку, компанія створила власну групу цифрової інформації ще у 2014 році, яка відтоді зросла з трьох до більш ніж 130 осіб. Їхнє завдання полягало в

тому, щоб розгорнути технологію, пов'язану з харчуванням у ресторанах та доставкою.

Для досягнення цієї мети компанія розгортає низку інноваційних варіантів використання штучного інтелекту (ШІ), аналітики та Інтернету речей (IoT). McDonald's також вкладає значні кошти у перекваліфікацію співробітників з роботи, яка може бути легко автоматизована, у галузь, де вони зможуть використати свої унікальні людські навички.

Легендарний "МакДональдз" 11 вересня 2021 року запрацював у Луцьку. Це найбільший одноповерховий заклад швидкого харчування з "МакДрайвом" в Україні, меню якого представлено в електронному вигляді. Він розташований у ТРЦ "ПортСіті".

Зараз можна сказати, що цифрові рішення допомогли ресторанам суттєво розширити асортимент своїх послуг, а для клієнтів – отримати можливість безконтактної оплати по рахунку, мережу кіосків для безконтактного замовлення, замовлення онлайн через вебсайт і мобільний додаток, програму лояльності та інші. Цифровий маркетинг дозволяє ресторанам зв'язуватися з клієнтами за допомогою способів, які є неможливими за умов використання традиційних (консервативних) каналів комунікації: візуальних платформ Instagram, Pinterest і TikTok, взаємодії з лідерами думок (інфлюенсерами) та фуд-блогерами, активного ведення веб-сайту ресторану та інших. У зв'язку з цим стверджується, що інтернет створив таке цифрове середовище, де суб'єкти ресторанного бізнесу можуть з легкістю створювати корисний контент і ділитися ним зі світом. І для маленьких кав'ярень, і для великих ресторанів це створює можливість знаходити своїх ідеальних клієнтів. За допомогою інструменту медіа маркетингу навіть підприємці з мінімальною цифровою грамотністю можуть максимально ефективно просувати свій бізнес в мережі "Інтернет", ефективно комунікувати з цільовою аудиторією та залишатися вірними своєму бренду.

Список використаних джерел:

1. Пріоритети розвитку цифрових технологій у ресторанному бізнесі (FoodTech) в Україні / О. В. Даниленко, Л. М. Зоценко, М. Л. Братіцел // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2019. - Т. 30(69), № 2. - С. 95-101. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DB

2. У Луцьку запрацював легендарний "МакДональдз" [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/u-lutsku-zapratsiuvav-lehendarnyi-makdonalds/>(дата звернення: 25.01.2023).

3. Elektroimoe-menu-restoran-kafe [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:<https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a14af952-5b2a-429c-a211-1f247dc4c19b/content>

Денищук Анастасія, Телетьон Аліна,
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
Науковий керівник: Чуприна Наталія,
викладач фахових дисциплін, спеціаліст

КОНСЕРВАЦІЯ ВІД НАШИХ ПРЕДКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Кожен українець хоча б раз у житті вдаватися до питання, як давні гастрономічні традиції наших предків вплинули на його особистий раціон харчування. Адже ні для кого не секрет, що українці уміють готувати смачно, а наша національна кухня – досить складна та різноманітна. Особливо це стосується консервації, яка у літню пору неабияк цікавить сучасних господинь. Тому пропонуємо вам уявити себе справжнім мандрівником у часі та, за допомогою нашого матеріалу, дізнатися, які секрети використовували наші предки, аби зберігати продукти смачними якомога довше.

Передусім зауважимо, що основними видами господарства, які забезпечували українців харчами, були землеробство і скотарство.

Зі свідчень істориків значна частина с/г земель тодішніх українських господарств засіювали озимим житом і пшеницею. Серед бобових рослин перевагу надавали бобам, гороху і квасолі.

В присадибному городництві домінувала, як не дивно, картопля. “Земляна груша” мала низку діалектичних синонімів: бандурка, бандурянка, мандибурка і бараболя, які, на думку істориків, походять від старослов’янської назви країни Брандбург – Бранибор. Тому, можемо припустити, що наші предки дізнались про картоплю не від Петра I та росіян, а безпосередньо з Пруссії, де цей овоч активно культивувався.

Також українці активно вирощували моркву, капусту, цибулю, редьку та огірки. А от помідори, за історичними свідченнями, почали

вирощувати лише з 20-тих років ХХ століття. Значного поширення набуло й приватне садівництво. Садили переважно яблуні і груші. Менш популярними рослинами були сливи, вишні, порічки, смородина, малина та агрус.

Знали українці і про терен, адже він є одним із прародичів садової сливи: вже на початку нашої ери, схрестивши терен з аличею, наші предки почали вирощувати сливи. Зрештою, завдяки своїм колючкам терен здобув собі славу доброго захисника садиб у давнину. Адже до двору, обсаженого терном, не міг пробратися ніякий дикий звір чи злодій. Пізніше стали вважати, що терен додатково захищає ще від нечистої сили. Адже нині доведено, що терновий кущ виділяє своєрідні ефірні пари, які можуть горіти, проте самої рослини вогонь не торкається, що для давніх людей було безперечним доказом божественної природи рослини.

Також попри християнство в Україні набули широкого поширення звичаї "залякування" неродючих дерев. На Святий вечір або на Новий рік господар йшов в сад із сокирою і погрожував неродючому дереву, що зрубає, якщо наступного року воно не вродить. Як не дивно, але обряд дійшов до нашого часу, а отже припускаємо що комусь з українських селян він явно допомагав.

Не меншу роль в житті українського народу відіграло й тваринництво. Найбільш поширеними свійськими тваринами були корови, воли, вівці, свині, кози. Птахівництво на селі було представлене курми, а також качками та гусьми.

Серед інших традиційних промислів українців активно розвивалось бджільництво, рибальство, мисливство та збиральництво.

Зауважимо, що оскільки українці сповідували православ'я на їхнє повсякденне життя неабияк впливали релігійні обмеження. Стосується це і гастрокультури. Протягом року православні мали відмовлятися від молочного та м'ясного аж на чотири довготривалі періоди. Окрім цього не можна було вживати вищезазначені продукти у щосереді та щоп'ятниці, окрім, так званих заговин, та Великодньої неділі.

Тому не дивно, що українці вкотре проявили свою виключну винахідливість та успішно запровадили у своє життя чимало способів тривалого зберігання продуктів. Наші предки вміли зберігати: мариновані овочі і фрукти, засушені трави, м'ясо, рибу, закваски для борщу та інших страв.

Так, борошно і зерно зберігали в коморі, в дерев'яних скринях, засіках і кадобах. Хліб пекли один-два рази на тиждень. Зазвичай цим займалася найстарша господиня в домі. За традицією це була свекруха. Переважно для хліба використовували житнє борошно.

Овочі на зиму квасили в дубових діжках. Солі додавали чимало, щоб були твердими і соковитими. Гриби та рибу могли сушити або також солили в діжках. Перед в'яленням рибу солили і витримували в розсолі три-чотири дні. А згодом процедуру почали прискорювати за допомогою печі.

Українці здавна споживали чимало молока та прохідної від нього продукції, адже майже в кожному дворі тримали по кілька корів. Масло били ледь не щотижня. А щоб зберігати сир його розминали, солили, а потім щільно втоптували в діжу. Кожен шар сиру заливали маслом. Такий сир зберігався аж до Масляної, потім його розтоплювали з маслом і вживали з картоплею, млинцями тощо.

Тварин кололи лише один або два рази в рік, тому заготівля м'яса і сала на тривалий час мала неабияке значення. М'ясо тушкували чи присолювали і вішали в коморі. Як відомо, приготоване таким чином м'ясо могло зберігатися роками.

Однак, попри столітні традиції, із приходом радянської влади українська національна культура опинилася на межі зникнення. Колективізація та нав'язування думки, що їжа потрібна робочим, лише для того аби вони могли більше сили працювати на благо "великої країни", суттєво зруйнувала культуру української кулінарії. Лише зі здобуттям Україною незалежності у 1991 році гастрокультура поступово почала відновлюватися аби радувати своїми смаками й різноманіттям не одне покоління свідомих українців.

Список використаних джерел

1. https://ptv.ua/news/f55dcacc-4124-4a91-9cc9-80d12397637b#google_vignette

Додик Анна,
*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Науковий керівник: Косова Іванна,
викладач технологічних дисциплін*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ КЕЙТЕРИНГУ В УКРАЇНІ

Кейтеринг - один із секторів, що динамічно розвивається у галузі ресторанного господарства. Суть кейтерингового обслуговування полягає в тому, що ресторан за спеціальними замовленнями (кейтерингова компанія) забезпечує замовнику приготування і доставку готової продукції ресторанного господарства у зазначене місце (додому, в офіс, на робоче місце, в місце відпочинку тощо), а також ресторанне обслуговування святкового заходу з наданням різних сервісних послуг.

Світовий ринок кейтерингової - індустрії почав активно розвиватися у США на початку ХХ століття під час масштабного будівництва хмарочосів для організації харчування численних робітників. Одночасно ідея отримала швидке поширення як спосіб забезпечення харчування співробітників великих промислових підприємств і офісних працівників бізнес-центрів США і Європи з метою більш ефективної організації робочого дня.[1]

Кількість кейтерингових компаній в нашій країні з кожним роком збільшується. Вітчизняні кейтерингові фірми можна поділити на 2 групи: що працюють при ресторані і самостійно. Практично всі ресторани мережі мають власні кейтерингові агентства. Сьогодні спеціалізовані компанії і ресторани і готелі надають кейтерингові послуги, хоча виживають тільки великі компанії. Втім, професійних кейтерингових підприємств в Україні замало. В основному на ринку діють дрібні фірми або відповідні служби при ресторанах.

Розвиток кейтерингових підприємств в Україні пов'язаних з необхідністю удосконалювання державного регулювання торгівельно-виробничої діяльності, розроблення та запровадження заходів, націлених на: максимальне задоволення потреби населення у продуктах харчування; посилення соціальної спрямованості розвитку мережі ресторанного бізнесу; збільшення грошових надходжень у бюджет від діяльності загальнодоступних закладів ресторанного господарства та обмеження можливостей для їх тіньового обороту;

поширення найбільш зручних і прогресивних технологій торгівельно-виробничого обслуговування населення.

Формування стратегії розвитку кейтерингових підприємств є базовою основою для розробки принципів концепції інноваційних переваг, яка має орієнтувати ресторанне підприємство на інноваційні зміни та покращення показників розвитку навіть за відсутності конкуренції.[2]

Зараз кейтеринг - це ціла індустрія. Розроблено систематизовану класифікацію кейтерингу за такими ознаками, як місце надання кейтерингових послуг; контингент замовників; вид підприємства; цінний сегмент; місце приготування страв; вид заходів; тип наданих послуг; повнота наданих послуг.

Виділяють кілька видів кейтерингу:

- ❖ приготування їжі в приміщенні;
- ❖ приготування їжі поза приміщенням (виїзне ресторанне обслуговування);
- ❖ контракт на поставку (доставка в офіс);
- ❖ соціальний кейтеринг;
- ❖ роздрібний продаж готової кулінарної продукції;
- ❖ VIP-кейтеринг;
- ❖ кейтеринг напоїв та коктейлів (виїзний бар).[1]

Сьогодні український ринок кейтерингових послуг хаотичний і сповнений протиріч. З одного боку, існує безліч закладів ресторанного господарства, готелів з закладами ресторанного господарства, які простоюють у ранкові і денні години і не мають при цьому ані можливостей, ні бажання організувати власну службу кейтерингу. З іншої сторони — керівництво багатьох фірм та організацій бажає забезпечити своїх співробітників гарячими обідами. [2]

Отже за розвиток і появу інноваційних рішень в кейтеринговому бізнесі несуть відповідальність не тільки фінансові та економічні причини, а зростання амбіцій самих клієнтів. Клієнтами кейтерингу стають замовники, які знають про стандарти різних послуг. Тому співробітникам кейтерингових підприємств приходиться відходити від стандартних рішень, а шукати новітні креативні рішення.

Список використаних джерел:

1. Перспективи та проблеми кейтерингу в Україні. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/ivashyna.htm

2. Історія розвитку кейтеринг індустрії. – Режим доступу: <https://oj.tsatu.edu.ua/index.php/visnik/article/download/296/272>

Вовчанчин Юлія, Іванова Юлія
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
**Науковий керівник :Шевчук Катерина
Василівна, викладач туризмознавчих
дисциплін**

МАЄТОК СТЕЦЬКИХ ВТРАЧЕНА КРАСА І НЕ РОЗКРИТА ІСТОРІЯ

Палац Стецьких у Великих Межирічах відзначається не тільки своєю архітектурною привабливістю, але і як невід'ємна частина історії, культури та спадщини регіону. Він збудований у 1793 році, є прикладом архітектури класицизму. Маєток, який будувався протягом семи років, вражає не тільки своєю старовинною історією, але й залишками елегантності та розкоші. Розташований в Великих Межирічах, селі з багатовіковою історією, палац представляє собою важливу частину спадщини Рівненської області.

Палац зберігає історію своїх власників, від Любомирських до Стецьких, розкриваючи витоки та трансформації родинного володіння. Спогади про Яна Стецького, його придбання палацу та таємниці, пов'язані з його побудовою, вносять свій унікальний внесок у культурну та історичну картину регіону. Структурованість внутрішнього простору, французька система розташування кімнат та розкішні прикраси роблять його визначним об'єктом.

Навколо палацового комплексу облаштований парк, який став природним доповненням до величезної спадщини. Ботанічний сад Діонсія Міклера є зразком тодішнього садово-паркового мистецтва. Алеї для прогулянок, фруктовий сад та театр стали не тільки частиною маєтку, а й місцем культурного розвитку та розваг для жителів і мешканців комплексу.

Маєток родини Стецьких, починаючи від Людвіка, пройшов через трагічні періоди російської конфіскації та подальшого повернення, він розкривається як частина важливих подій та змін в історії регіону. Пригоди, пов'язані з власністю на палац, дають можливість краще зрозуміти та оцінити його місце в культурному контексті.

Список використаних джерел

1. https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D1%94%D1%82%D0%BE%D0%BA_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85
2. <https://rivne.travel/locations/palac-steckih>
3. <https://discover.ua/locations/dvorec-steckih>

Ільчук Ольга,
Відокремлений структурний підрозділ
"Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки"
Науковий керівник: АВДЄЄВА Аліна,
викладачка техніко-технологічних
дисциплін першої категорії

ХОЛОДИЛЬНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ЙОГО КЛЮЧОВА РОЛЬ У СУЧАСНИХ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ ТА РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРЕВАГИ

У світі стрімкого технологічного розвитку сучасні харчові технології та ресторанне господарство зазнали вражаючих змін, які визначили не лише смакові уподобання споживачів, але й ефективність та якість виробництва. Однією з ключових складових цього еволюційного процесу стало холодильне обладнання, яке визначає нові стандарти у зберіганні та обробці продуктів. У цій статті ми розглянемо важливість холодильного обладнання в контексті сучасних харчових технологій та ресторанного господарства, висвітлимо інноваційні рішення, які сприяють підвищенню ефективності галузі, та розкриємо переваги, які це приносить як виробникам, так і споживачам. Від холодильних камер до передових холодильних систем — давайте поглибимось у світ новаторських можливостей, які принесло сучасне холодильне обладнання.

Зазвичай, в ресторанному бізнесі використовують різні види холодильного устаткування, такі як: холодильні столи або шафи; морозильні шафи і камери; холодильні вітрини для демонстрації готових страв. Велика різноманітність видів холодильного устаткування дає змогу обрати саме той апарат, який необхідний для виконання певної задачі. Також, при цьому є можливість зберігати продукти при необхідних температурах і забезпечувати довготривалу свіжість.

Головне зробити правильний вибір і встановити професійні холодильні шафи замість побутових холодильників. В першу чергу побутові холодильники не розраховані на роботу де постійно відкриваються двері; потужності компресора не вистачає, двері з часом починають примерзати до корпусу, так як відкриваються по кілька десятків разів на годину.

Холодильні столи дозволяють зберігати продукти прямо на робочому місці, що значно спрощує процес приготування страв. Кухарі можуть швидко отримати доступ до необхідних інгредієнтів без необхідності переходити до окремого холодильника. Також, холодильні столи дозволяють ефективно використовувати простір кухні, оскільки вони поєднують у собі функції холодильника і робочого столу.

Холодильні вітрини є незамінним елементом обладнання для багатьох закладів ресторанного господарства, адже забезпечують зручність для офіціантів і комфорт для відвідувачів ресторану. До їх числа відносяться демонстраційні вітрини для салатів, закусок і десертів. Також, досить часто кондитерські вітрини стилізують під дизайн ресторанного комплексу, тому вони прекрасно поєднуються із загальним видом і приємно виглядають в загальному інтер'єрі приміщення.

В Україні існує багато постачальників холодильного устаткування, які можуть пропонувати різні варіанти та моделі залежно від потреб закладу ресторанного господарства. На 2020 рік на ринку України представлені понад 140 виробників з 30 країн світу. Деякі з найпопулярніших фірм, які використовуються в Україні, включають:

Electrolux - шведська компанія, одна з провідних світових інноваційних виробників широкого асортименту комерційних холодильних установок, морозильних камер та вітрин для професійних потреб

Liebherr - німецький виробник, який відомий своєю високоякісною технікою для зберігання харчових продуктів, включаючи холодильники, морозильні камери, вітрини та винні шафи.

Hoshizaki - японська компанія, спеціалізована на виробництві холодильного устаткування для ресторанного господарства, таке як льодогенератори, морозильні шафи.

Foster - британський виробник комерційного холодильного устаткування, який постачає широкий спектр продукції для ресторанного господарства, включаючи холодильники, морозильні камери та шафи для показу продуктів.

Одним з нових видів торгового холодильного обладнання, яке активно використовується в ресторанному бізнесі, є камери шокової заморозки. Головний принцип шокової заморозки полягає у максимально швидкому заморожуванні продуктів харчування. Це

запобігає виникненню крижаних кристалів, які є причиною погіршення смаку і структури продуктів. Завдяки технології шокового заморожування продукція зберігає свій зовнішній вигляд, поживну цінність та смакові якості.

Технологія глибокої заморозки призвела до революційних змін в кулінарії і торгівлі продуктами харчування.

Морожені продукти відкривають нові можливості для закладів харчування, адже вони дозволяють швидко і якісно приготувати необхідну кількість смачних страв. При цьому страви не втрачають своєї структури та смакових якостей.

Виникає резонансне питання - навіщо витратити вдвічі, а то й вчетверо більше грошей на шокову заморозку, якщо той же ефект можна отримати за допомогою холодильної шафи, нехай і за більший час? Справа в тому, що різна швидкість охолодження і заморозки надає різний вплив на харчові продукти.

Розглянемо процес охолодження від $+90^{\circ}\text{C}$ до $+3^{\circ}\text{C}$. У цьому діапазоні температур є один дуже важливий проміжок від $+68^{\circ}\text{C}$ до $+8^{\circ}\text{C}$, в якому відбувається активне розмноження різних бактерій. Під впливом деяких з них страва може скиснути, а деякі можуть стати збудниками небезпечних захворювань і отруєнь.

Чим довше продукт буде знаходитися в цьому діапазоні, тим більше бактерій буде розвиватися, а термін його подальшого зберігання значно зменшиться. З цієї ж причини овочі, фрукти і зелень втрачають свій колір і вітаміни.

Шокове заморожування готових страв здійснюється завдяки сучасному високотехнологічному обладнанню. Важливо знати основні якості та властивості різних продуктів та дотримуватись відповідного температурного режиму для їхнього заморожування, щоб зберегти смак та привабливий зовнішній вигляд їжі. Використовуючи камери шокової заморозки можна з легкістю обслужити великі банкети і завжди бути готовими до замовлення дорогих страв, які вимагають великого запасу часу для приготування.

Також застосовується інтенсивне охолодження та заморозка в кейтерингу. Як відомо, час зберігання розігрітої їжі обмежений, і вона просто зіпсується при тривалому перевезенні. З огляду на те, що в апаратах інтенсивного охолодження і шокової заморозки їжа охолоджується, не стаючи при цьому середовищем для проживання бактерій, тривале перевезення охолодженої або замороженої страви стає більш ніж можливим.

За нормами ЄС апарат шокової заморозки або охолодження повинен мати декілька режимів охолодження.

М'який (soft) - для ніжних продуктів, наприклад, зелені або легкої випічки. Під час циклу охолодження температура не падає нижче 0°C, що виключає поверхневу заморозку. При м'якому заморожуванні макрокристали льоду утворюються тільки всередині продукту, це особливо важливо для страв з підсмаженою скоринкою або рослинних продуктів. Деякі моделі все ж не мають варіацій режимів, що може не вирішити поставлені завдання.

А також, Інтенсивний (hard) - для великих за розмірами продуктів. Інтенсивний режим охолодження придатний для продуктів, які не бояться поверхневої заморозки, а інтенсивна заморозка відмінно підійде для консервації великих партій продукції на тривалий час.

Інтенсивне охолодження та шокова заморозка, завдяки своїм передовим технологіям, стали необхідними інструментами в арсеналі сучасних закладів ресторанного господарства та підприємств торгівлі. Ці процеси дозволяють зберігати свіжість та смак продуктів, знижуючи втрати якості. Ресторани використовують інтенсивне охолодження та заморозку для раціонального управління запасами, збільшення терміну зберігання продуктів та забезпечення доступності різноманітних страв навіть умовах обмеженого постачання сировини.

Добре знана Луцька мережа "Галя Балувана", яка підняла планку напівфабрикатів в Україні фактично до рівня ресторанної їжі, відкривши вже понад 700 магазинів, виходить на європейський ринок з новим більш розширеним проектом "MULTI COOK franchise".

Мережа домашніх напівфабрикатів «Галя Балувана» постійно розвивається у плані технологій та в асортименті. Щоб усе було свіже, цехи працюють щодня, до того ж, вони використовують суху шокову заморозку. Приготовлена продукція проходить етап шокової заморозки, що дозволяє швидко заморозити вироби та зберегти їхні смакові та корисні властивості, а вироби з тіста не лопаються і не перемерзають.

Інтенсивне охолодження та шокова заморозка є важливими етапами харчового виробництва, які здатні революціонізувати якість та безпеку продукції. Переваги цієї технології:

1. Збереження ваги продукції. Шокова заморозка дозволяє уникнути утворення великих кристалів льоду, що може виникати при повільному заморожуванні. Мінімізація розмірів кристалів допомагає утримати вологу всередині продукту та зберегти його вагові характеристики.

2. Збереження смакових якостей. За допомогою інтенсивного охолодження та заморожування можна зберегти смакові та ароматичні властивості продуктів. Це особливо важливо для десертів, заморожених страв та інших продуктів, де смак відіграє ключову роль.

3. Зниження енерговитрат. Інтеграція інтелектуальних систем управління дозволяє оптимізувати використання холодильного обладнання, що зменшує витрати енергії та витрати на замороження. Це робить процес екологічно ефективнішим та економічно вигіднішим.

4. Збільшення продуктивності. Інтенсивне охолодження та шокова заморозка дозволяють одночасно заморожувати більше продукції, що важливо для великих виробництв. Це допомагає оптимізувати час та підвищити загальну продуктивність.

5. Розширення географії постачання. Завдяки здатності зберігати продукцію в ідеальному стані на тривалий період, інтенсивне охолодження та заморозка дозволяють розширювати географію постачання свіжих та перероблених продуктів на нові ринки.

Усі ці переваги об'єднуються для створення ефективних, якісних та безпечних продуктів, що відповідають вимогам сучасних стандартів харчового виробництва.

Ці технології роблять меню ресторану не лише більш різноманітним та конкурентоспроможним, але й допомагають ефективно використовувати свіжу сировину, знижуючи витрати та уникаючи втрат. Підтримуючи оптимальну якість продукції, інтенсивне охолодження та шокова заморозка зменшують втрати продукції та дозволяють ресторанам, підприємствам напівфабрикатів створювати високоякісні страви для задоволення вимог сучасних гурманів.

Список використаних джерел:

1. Холодмакс (HolodMax) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:<https://holodmax.com.ua/ua/poleznyie-materialyi/vyibor-holodilnogo-oborudovaniya-dlya-restorana.html>

2. Poster [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://joinposter.com/ua/post/kholodylne-obladnannya>(дата звернення: 25.01.2023).

3. Напівфабрикати та готові заморожені страви ТМ Meal Time [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:<https://mealtime.com.ua/blog/vse-scho-potribno-znati-pro-shokovu-zamorozku>

Коптюх Валерія,

*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*

Науковий керівник: Оксана Артемюк,
*викладач фахових дисциплін, першої
категорії*

МОБІЛЬНА КАСА ДЛЯ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ МАЛИХ ФОРМАТІВ- ЯК ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ ФАКТОРІВ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ

В сучасній індустрії гостинності, готельно-ресторанний бізнес стає все більш конкурентним. Для малого ресторанного підприємця важливо мати ефективні інструменти, щоб залучати гостей у свій заклад. Одним з таких інструментів, який набуває все більшої популярності, є мобільна каса.

Які ж функції вона має?

Основними функціональними можливостями є:

- формування замовлення;
- миттєва передача даних, інтеграція з онлайн-платформами;
- друк замовлень для споживачів, для кухні, бару;
- аналітика і звітність продажів, управлінських дій;
- забезпечення програми лояльності для гостей.

Мобільна каса дозволяє працівникам закладів ресторанного господарства ефективно приймати замовлення в будь-якому місці. Власники та офіціанти можуть використовувати свої власні смартфони або планшети для прийому та обробки замовлень за столом гостя. Це дозволяє зменшити час обслуговування, запобігти чергам і створити позитивне враження. А підприємцям зекономити та дорогому обладнанні.(2)

Завдяки можливості прийому замовлень безпосередньо за столом, офіціанти можуть зосередитися на потребах гостей і надати персоналізований сервіс. Це підвищує задоволення гостей і може сприяти збільшенню повторних відвідувань та позитивних відгуків.

Співробітники не витрачають додатковий час на формування замовлення, а можуть негайно відправляти сформоване замовлення на кухню, бар або друкувати бігунки безпосередньо з мобільного телефону. Застосування таких технологій сервісу робить обслуговування швидким, зручним та доступним.

Інтеграція фіскалізації продажів дозволяє власникам ресторанів забути про ручки та блокноти, оптимізуючи процеси обліку. Крім того, для ефективного управління ресторанним бізнесом мобільна каса дозволяє в режимі реального часу відстежувати продажі, визначати популярні позиції меню, застосовувати програми лояльності для споживачів та аналізувати стратегії для збільшення прибутку. (3)

Мобільна каса є необхідним інструментом для малого ресторанного бізнесу. Вона передбачає зручність, мобільність, поліпшений сервіс, ефективне управління та зменшення помилок. Як наслідок – конкурентність та успіх бізнесу в сучасній індустрії гостинності.

Список використаних джерел

1. Мобільний термінал | Додаток для офіціантів на Android та iOS — Poster POS
2. Досвід гастропабу «Довгі бурхливі оплески»
3. Мобільна каса від Poster для вашого бізнесу

Лещук Вікторія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Кисляк С. В.,
викладач вищої категорії**

СУЧАСНІ ДЕСЕРТИ

Сучасні десерти різноманітні і дуже ефектні, показують вищу ступінь досконалості в десертній кулінарії. Удосконалення технології десертів здійснюється в багатьох напрямках: підвищення харчової і біологічної цінності, зниження калорійності, використання цукрозамінників та ін.

Десерти – це солодкі страви, що подають після основних страв. Для їхнього приготування використовують фрукти й ягоди свіжі, сушені та консервовані, фруктові-ягідні сиропи, соки, екстракти, що містять різні мінеральні речовини, вітаміни, харчові кислоти, барвники. До складу деяких десертних страв входять вершки, сметана, яйця, масло вершкове, крупи, багаті на білки, жири, вуглеводи, що мають велику калорійність. Ароматичними і смаковими речовинами солодких страв є ванілін, кориця, цедра

плодів цитрусових, лимонна кислота, кава, какао, вино, родзинки, горіхи тощо.

Асортимент десертних страв досить великий, тому їх класифікують за різними ознаками:

- за способом приготування (натуральні плоди і ягоди та швидкозаморожені; запечені фрукти і ягоди; компоти, сиропи та фрукти у вині; фрукти, смажені у тісті, на грилі; десерти, виготовлені з утворенням драглів; креми та збиті вершки; заморожені десерти; суфле; пудинги з фруктами тощо);

- за температурою подавання (холодні, гарячі);

- за складом продуктів (випічка; молочні десерти, шоколадні десерти; фруктові десерти; змішані десерти тощо).

Десерти, солодкі страви та напої – традиційне доповнення будь-якого меню. Ними неодмінно закінчуються обіди, вони є окрасою і завершенням святкового столу і дуже часто звичайного столу. Десерти приємно викликають почуття насичення, посилюють діяльність травних залоз і сприяють поліпшенню травлення.

Щороку в кулінарній сфері виникають нові тренди. Креативні поєднання смаків, оригінальна подача, переосмислення класичних десертів – усе це дарує нові естетичні й гастрономічні враження.

В сучасній десертній кулінарії існує багато десертів, в основу яких входить фруктове чи ягідне пюре. До них можна віднести окремі види мусів, морозива, суфле, сорбетів. Серед фруктових десертів є розмаїття запечених сучасних фруктів, які заповнюються різноманітними начинками, пастами. Запекати можна на листах, у фользі чи пергаменті, в грилі. Після запікання їх глазурують або запікають в соусі до золотистої кірочки.

Самий простий освіжаючий десерт – фруктові салати. Популярність додавати у десерти прянощі, схоже, залишиться надовго. Деякі фруктові-ягідні салати заправляють фруктовим сиропом, медом чи поливають кленовим сиропом. М'ята чи лимонна вербена поєднується з салатами з винограду, грейпфруту, ківі, дині. Аромат лаврового листа доповнить смак персиків, груш, ананасів, дині.

Популярні також заморожені десерти – сорбети, граніте, парфе. При приготуванні заморожених десертів необхідно збільшувати закладку прянощів, тому що низькі температури приглушують смакові відчуття.

Десерти на основі яєчних білків – меренги, із бездріжджового тіста – млинці; шарлотка; різноманітні муси, гарячі і холодні суфле, пудинги займають вагоме місце в сучасних ресторанних меню.

Велику популярність отримали сьогодні низькокалорійні десерти, що приготовлені, зокрема, з фруктів, сиру, йогурту, м'якого кисломолочного сиру: шоколадно-м'ятний мус із апельсиновим конфітюром, апельсиновий мармелад із коньяком, панна-котта із сиром дорблю, вершковий мус із малиновим кюлі та ін.

Також в сучасній десертній кулінарії приділяють велику увагу створенню елементів оформлення десертів – глазуrowані ягоди, карамельні «стрілки», цукати, глазур, цукрове тісто і т.п. Набирають популярність десерти з квітковими нотами. Наприклад, використання зацукрованих пелюсток троянд для приготування заварного крему або морозива.

Використання звичних смаків у поєднанні з новими інгредієнтами чи в незвичній подачі також має місце. Наприклад, веганські брауні, кавові кекси, матча-смори (десерти у вигляді сендвічів із крекерів, шоколаду і підсмаженого на вогні маршмеллоу); десерти з екологічно вирощених інгредієнтів – йдеться як про використання локальних продуктів у страві, так і про відповідальне виробництво та зменшення харчових відходів; функціональні десерти – солодощі, які не лише забезпечують організм необхідною енергією, але й поліпшують здоров'я і самопочуття (додавання квітів та інших рослинних інгредієнтів у страви: цвіту бузини, ромашки, шипшини, гібіскусу тощо); поєднання солодкого й гострого у десертах.

Отже, сучасні десерти – це не просто солодкі страви, які подають наприкінці трапези, до кави або чаю, це справжнє мистецтво з вічною класикою та цікавими новинками.

Список використаних джерел:

1. Архіпов В.В., Іванникова Т. В., Архіпова А. В. Ресторанна справа: Ассортимент, технологія і управління якістю продукції в сучасному ресторані. 2-ге видання: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури; Фірма "Інкос", 2016. – 384 с.

2. Сучасні технології кондитерського виробництва: підручник. / [Гайдук О. В., Герлянд Т. М., Дрозіч І. А., Кулалаєва Н. В., Романова Г. М.]. – Житомир: «Полісся», 2020. – 514 с.

3. Харітон Т.Я., Прядко Т.П. Інноваційні технології у виробництві борошняних кондитерських виробів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/8168>.

Московець Юлія, Богдан Аліна,
*Рівненський Фаховий Коледж
Інформаційних Технологій*
Науковий керівник: Колодич Юлія,
викладач вищої категорії, викладач-методист

МАЦИК ПОЛІСЬКИЙ

Мацик — українська сиров'ялена м'ясна страва, яку готують шляхом тривалого зберігання свинячого сечового міхура або шлунка свині, міцно заповненого м'ясом і приправленого спеціями.

Це рецепт багатьох поколінь господарів, що трудилися на благодатній поліській землі. Для його приготування використовується тільки відбірна, екологічно чиста свинина, вирощена без застосування харчових добавок і стимуляторів росту. Його ще називають погук, корук, сікун але найпопулярніша назва все-таки Мацик бо поки його зроблять то добре обмацають за всіх боків.

Історія традиційного мацика на території Полісся почалась у сиву давнину. Колись не існувало сучасних технологій вирощування свиней, але була потреба в заготівлі і довготривалому зберіганні м'яса. Потрібно було ще й зберегти високі смакові якості продукту. У давнину мацик закладали, зазвичай, перед Різдвом, найпізніше перед Великоднем. Споживали його у період косовиці, жнив, коли потрібно було ситно харчуватися. Смакові якості такого продукту можна оцінити не раніше, як через три місяці після формування міхура.

Сучасні рецепти приготування такого продукту мають ряд спецій, які можуть урізноманітнити смак мацика. Нині його перетворюють на прекрасну закуску до різноманітних напоїв. Це пікантна добавка до меню ресторанів і пивних барів, адже, особливо, смакує із пивом та вином. Чудова закуска до столу. Це відмінний продукт, ситний, корисний, справжній делікатес для гурманів. Особлива його характеристика – це натуральність. Він добре смакує, коли споживати тонко нарізаними скибками.

Мацик “Поліський” виготовляється за традиційним рецептом. Рецепт передали нам у спадщину, а от технологію виготовлення

осучаснили. Колись мацик заготовляли на горищі в холодну пору. Сьогодні виготовляють продукт без прив'язки до погоди, адже можна контролювати найголовніші параметри для правильного в'ялення м'яса – температуру та вологість. Аби приготувати сиров'ялені делікатеси, потрібно тільки якісне відібране м'ясо. Ми використовуємо шинку, ошийок, вирізку. Додаємо тільки натуральні спеції та оболонку, тому підібрати купаж спецій – це велика майстерність. Для нас головне – якість м'яса та спецій, адже це впливає на кінцевий продукт. Для виготовлення мацика потрібно запастися терпінням, процес може займати від трьох місяців до року, усе залежить від ваги продукту.

У 2019 році Європейський Союз виділив грант на суму понад 59 тисяч євро для міст Рівного та Любліна на спільний проєкт з популяризації місцевих страв серед іноземців, й міська влада Рівного вибрала такою стравою мацик.

Головна привабливість сиров'яленого м'яса – це концентрований м'ясний смак, надзвичайний запах і особливо міцна фактура, яка дозволяє нарізати м'ясо дуже тонкими скибками, переводить її із

Поліщук Юрій, Шахрайчук Назар

*Рівненський Фаховий Коледж
Інформаційних Технологій*

Науковий керівник: Чуприна Наталія

ХАРЧУВАННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС

За час війни у більшості людей збився раціон що призводить до погіршення самопочуття, зниження імунітету, слабкості що може нести за собою летальний кінець і це пов'язано з багатьма факторами такі як: вимушене переселення, стрес, страх через незнання що може відбутися в наступні декілька хвилин. Тому сьогодні я хочу поділитися з вами декількома порадами які допоможуть тримати себе в формі та бути готовим до всього. Всі ми по-різному реагуємо на війну. Потрібно докласти максимум зусиль, щоб не допустити розвитку затяжного стресу. Так як це веде до проблем з серцем і

судинами, травної системи, цукрового діабету, онкологічних і нервово-психічних захворювань. Намагаючись стимулювати свої виснажені сили, ми більше їмо солодкого, жирної їжі, п'ємо більше кави і міцного чаю, енергетиків. Щоб зняти напругу – вживаємо алкоголь, куримо. Але це тільки посилює стрес і виснажує ще більше фізичні і психічні резерви. Щоб запобігти стресу в свій щоденний раціон треба включити такі продукти як вода, навіть легке зневоднення погіршує самопочуття. Повноцінний білок. Білок допомагає знизити стрес. Коли людина перебуває в стані стресу, для забезпечення адекватної відповіді організму, зокрема, синтезу багатьох гормонів і нейромедіаторів необхідна більша, ніж в звичайному стані, кількість білка. В якості резервного білка організм починає використовувати білок м'язів, скелетної мускулатури, внутрішніх органів. Тому після перенесеного стресу у багатьох людей загострюються хронічні захворювання. Яйця, супи і борщі на нежирних м'ясних і рибних бульйонах, каші на бульйонах, риба, сир. Вітаміни групи В, особливо вітамін В6. Він необхідний для синтезу серотоніну і міцного сну. Джерела: капуста, часник, каші, горіхи. ДГК (докозагексаєнова кислота). Потрібна для захисту нейронів. Морська риба (може бути консервована), а також горіхи, насіння льону. Пребіотики. Потрібні для росту здорових бактерій, що впливають на настрій і сон. Часник, цибуля, банан, овес. Вітаміни А і С, що знижують рівень кортизолу. Морська жирна риба (Віт А), настій з шипшини, петрушка зелена, капуста білокачанна. Магній. Має заспокійливу дію, сприяє розслабленню м'язів. Горіхи, гречка, овес, висівки (додавати в кашу), какао. Ось як має виглядати тарілка здорового харчування: Ігноруємо шкідливу їжу. Економічна криза та нервові навантаження вимагають перегляду своїх харчових вподобань. Продукти глибокої переробки не лише спустошують гаманець, але крадуть запаси здоров'я. Штучної їжі немає у природі: не ростуть чіпси чи вафлі на деревах, не плодоносять кущі круасанами та сосисками, немає плодів, з яких стікають шипучі солодкі напої. Раджу зменшити кількість фастфуду та переходити на домашнє харчування. Якщо не хочеться твердої їжі, замініть її рідкою. Вживайте каші, супи, пюре. Солодощі допоможуть зняти стрес солодке краще вживати наприкінці прийому їжі. Це може бути і ложка фруктового

Включаємо особливо корисні продукти до свого раціону. Зелений; Імбир, порошок куркуми, часник та цибулю – мають протизапальні, протівірусні, антибактеріальні властивості– додавати до напоїв, супів, м'яса та риби; зубець часнику вживати щовечора; Насіння льону – протизапальні, детоксикуючі, ранозагоювальні властивості – додавати 1-3 чайні ложки в день в каші, салати, смузі та йогурти. Грецькі горіхи – корисні для мозку, серця, судин, хребта та суглобів-3-4 горіха; Різнокольорові овочі, фрукти та ягоди (капуста всіх сортів, пастернак, петрушка, селера, морква, буряк, гарбуз, яблука, чорнослив, морожені чорниця, вишні, смородина, журавлина) - пігменти, які надають різного кольору рослинам, захищають клітини організму від руйнування вільними радикалами, а клітковина сприяє росту корисних кишкових бактерій, поглинає токсичні речовини, віруси, "поганий" холестерин та канцерогени, запобігає раковим захворюванням; корисні овочеві страви також у вигляді пюре; Цикорій - оздоровлює підшлункову залозу, нормалізує рівень цукру в крові; Кориця - покращує роботу серця;. Більше рухайтесь : прискорена ходьба, декілька пройдених пішки зупинок на роботу та з роботи, ходіння вгору та вниз сходами під час обідньої перерви, робота волонтером та прогулянки на свіжому повітрі, допоможуть тримати організм у тонусі. Також не забувайте про здоровий сон не варто сидіти до пізна в телеграм каналах негативна інформація порушують фази сну, не дають можливості організму відновитися та відпочити. Тому лягаємо спати до 23-ої.

На цьому мої поради завершилися. Дякую за увагу та за те що виділили нам час.

Список використаних джерел:

1. <https://msmb.org.ua/biblioresursi/bibliografiya/aktualyni-temi/yak-harchuvatisya-u-chas-viysykovogo-stanu/>

Рибачек Дарія, Шило Дарина,
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
Науковий керівник: Оксана Артемюк,
*викладач фахових дисциплін, першої
категорії*

МОЛЕКУЛЯРНА КУХНЯ ЯК ФОРМА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗРГ”.

Основна мета статті полягає у дослідженні феномену молекулярної кухні, вивченні досвіду кулінарних інновації та еволюції в процесі приготування їжі, яка стала використовуватися багатьма шеф-кухарями в світі. Молекулярна кухня стає ключовою темою сучасності та проголошена останнім гастрономічним рухом у світі корисної їжі. (2)

Молекулярна кухня - це кардинальні зміни у вигляді та текстурі страви, це можливість за допомогою сучасних нанотехнологій розкласти будь-який продукт на молекули, створити унікальне смакове поєднання, або ж надати страві неповторної форми. Молекулярна кухня - це місце, де наука зустрічається з їжею і мистецтвом, головним чином тому, що молекулярні страви здатні здивувати будь-кого.

Існують наступні особливості молекулярної кухні:

- *незвичайні форми і смакові поєднання;*
- *інноваційні методи і технології;*
- *увага до пропорцій;*
- *висока трудомісткість і фінансові витрати.* (1)

Молекулярна кухня – це застосування практик та принципів молекулярної гастрономії до кулінарії, вона відрізняється від традиційних методів приготування їжі використанням необхідних для цього інструментів та інгредієнтів.

Досліджуючи поняття «молекулярна кухня» Агілера Дж. говорить проте, що це напрямок кулінарії який спрямований на створення нових структур та текстур за рахунок використання у приготуванні таких методів, як сушіння, газування, заморожування, вакуум та використання наукових приладів та новітніх методів. (2)

Основна відмінність ресторанів молекулярної кухні від стандартних ресторанів, це подача більшої кількості страв, маленькими порціями з художньою презентацією у незвичній для стандартних ресторанів формі. Процес приготування їжі може

відбуватися на очах гостей ресторану. Спочатку молекулярна кухня набула популярності у країнах Західної Європи та Північній Америці, а згодом набула поширення і у інших країнах світу. Не дивлячись на широке поширення молекулярної їжі в світі, в Україні молекулярна кухня представлена дуже обмежено, і знаходиться на початковій стадії свого розвитку.

Натхненником молекулярної кухні став Ніколас Курті, британський фізик-ядерник, під час Другої світової він брав участь в розробці ядерної бомби, а на початку 1990-х, будучи вже зовсім літньою людиною, очолив в італійському місті Ерік аматорський семінар «Молекулярна і фізична гастрономія», де ентузіасти розбирали фізику і хімію їжі. Курті все життя захоплювався кулінарією і в 1969 році навіть прочитав в Оксфорді лекцію «Фізик на кухні».(3)

Молекулярна кухня є вивченням хімічних реакцій, які відбуваються в їжі. Це вимагає великої кількості експериментів, спеціального обладнання та додаткових хімічних сполук, які дозволяють реконструювати інгредієнти або створювати нові. Це означає, що ваша їжа буде містити неприродні молекули.

Список використаних джерел

1. Молекулярна кухня як форма інноваційних технологій ресторанного господарства
2. Чинники зростання ресторанного сервісу
3. УДК 641.5 : 330.341.1 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ КУХНІ Марина Семирун

Ситник Анастасія, Скубік Дарія,
*Рівненський фаховий коледж
інформаційних технологій*
**Науковий керівник: Шевчук
Катерина Василівна,** *викладач
туризмознавчих дисциплін*

ПАЛАЦ ХОДКЕВИЧІВ

З початком повномасштабної війни не всі мають змогу подорожувати за кордон, тому активно почав розвиватися туризм на відносно безпечних територіях України. Рівненщина, один з таких регіонів, який багатий на туристичні ресурси. А палац Ходкевичів, це

пам'ятка архітектури Рівненщини, що привабить відвідувачів старовиною та самобутністю

Палац Ходкевичів - це палац, який став однією з найбільших резиденцій польської знаті на Волині, побудований за проектом Єфраїма Шрегера, придворного архітектора польського короля Станіслава Августа.

До 1939 року Ходкевичі проживали у флігелі палацу, який є пам'яткою архітектури класицизму в Україні.

Двоповерхова будівля у стилі класицизму з шестиколонним портиком височіла над Іквою.

Садиба Ходкевичів насамперед відома дивними речами, які тут відбуваються.

Саме через містику палацовий комплекс довго лишався недобудованим. У 1793 році Людвіка Ходкевич сиділа за столом у власному домі. Раптом всюди самі по собі почали відчинятись та грюкати двері. На той момент у домі знаходилась лише одна

власниця. Жінка пройшлася порожніми кімнатами, аж у останній вона побачила привид своєї доньки Розалії. Графиня на деякий час остовпіла, але коли почала кликати слуг, привид розтанув у повітрі. Через деякий час з Парижу, де жила її донька, прийшла звістка, що 26-річну Розалію стратили на гільйотині. Подейкують, що привид з'явився у той самий день та час, коли відбулась страта. Не закінчивши будівництво садиби, Людвіка Ходкевич тікає до свого маєтку у Чорнобилі.

Повністю завершити зведення маєтку вдалось Олександрю Ходкевичу у 1815 році.

Крім садиби складовими частинами палацового ансамблю Ходкевичів були: пейзажний парк зі скульптурами, павільйон «Філософський будиночок», музичний павільйон, костел, павільйон «Літня кухня» з їдальнею, стайня для коней та тунелі під палацом.

Цікавою спорудою палацового комплексу був музичний павільйон – Темплум. Спочатку ця споруда призначалася для музичних цілей, але згодом почала використовуватися для господарських цілей та як літній салон.

Наприкінці 20-х років власник маєтку перевіз залишки садибного архіву до Кракова та Львова. Частина документів тепер є надбанням Державного архіву Польщі.

Частину майна Ходкевичів після Другої світової війни передали до львівських музеїв.

З 1977 року у малому палаці знаходиться Млинівський краєзнавчий музей.

Палац, на жаль, до наших часів не дійшов. Натомість збереглися інші будівлі з резиденції Ходкевичів, тому ми радимо вам відвідати, та побачити на власні очі залишки цього неймовірного палацового комплексу.

Список використаних джерел

1. <https://rivne.travel/locations/palac-hodkeviciv>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%86_%D0%A5%D0%BE%D0%B4%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%D1%96%D0%B2_%D1%83_%D0%9C%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%96
3. https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/69931_usadba-hodkevichey-mlinov.htm

Шинкар Юлія,

*Державний вищий навчальний заклад
Рівеський фаховий коледж інформаційних
технологій*

Науковий керівник: Прокопчук Ольга,
Викладач технологічних дисциплін

ВИКОРИСТАННЯ РОЗТОРОПШІ В ТЕХНОЛОГІЇ ХЛІБОПЕКАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Розторопша – це однорічна або дворічна рослина сімейства складноцвітих, яка має високу цінність завдяки своїм лікувальним властивостям. У плодах розторопші плямистої містяться флавоноїди і флавоногліни крім того, алкалоїди, сапоніни, слиз, органічні кислоти, вітамін К, гіркоти, білкові та інші речовини..

1. Вплив використання розторопші на якість та корисність хлібу.

Використання розторопші у хлібопекарському виробництві суттєво покращує якість та корисність хлібу. Ця рослина додає не лише природну барву, але й збагачує продукт біологічно активними речовинами, такими як омега-3 жирні кислоти та антиоксиданти. Такий вплив сприяє підвищенню харчової цінності хлібу та робить його більш здоровим для споживача.

2. Біохімічний склад розторопші

Плоди розторопші містять: жирні (до 32%) й ефірні (0,08%) олії, смоли, слизи, біогенні аміни, флавоноїди, а також у незначній кількості — кверцетин, силандрин, коніфериловий спирт і недавно виділений 2,3-дегідросилібін. Розторопша має величезну кількість різних вітамінів А, Е, F, К і групи В. У них накопичуються наступні макроелементи: калій, кальцій, магній, залізо, а також мікроелементи: марганець, мідь, цинк, хром, селен, йод, бор.

Враховуючи біохімічний склад розторопшу використовують при лікуванні варикозного розширення вен, поліартриту, жовчнокам'яної хвороби, дистрофії печінки, отруєнь, у тому числі алкогольних, цукрового діабету і, як не дивно, при зубних болях. Також її нерідко рекомендують після проходження курсу променевої та хіміотерапії.

3. Оптимізація рецептур з використанням розторопші для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності хлібопекарського сектору.

Оптимізація рецептур з використанням розторопші стає ключовим чинником для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності хлібопекарського сектору. Це дозволяє досягти ефективної синергії між вишуканим смаком та збалансованою харчовою цінністю, що привертає споживачів. Застосування розторопші в нових рецептурах дозволяє підняти планку якості, створюючи продукти, які відповідають сучасним тенденціям у споживчому ринку та забезпечують стійку конкуренцію в галузі.

4. Екологічні переваги використання розторопші у хлібопекарській промисловості.

Використання розторопші у хлібопекарській промисловості відзначається значущими екологічними перевагами. Ця рослина виростає без великого використання пестицидів та хімічних добрив, що зменшує вплив на довкілля. Крім того, вирощування розторопші може сприяти покращенню якості ґрунту та зменшенню водних витрат, сприяючи сталому та екологічно відповідальному виробництву хлібних виробів.

5. Аналіз впливу розторопші на технологічні аспекти виробництва хлібних виробів.

Аналіз впливу розторопші на технологічні аспекти виробництва хлібних виробів виявляє ряд значущих переваг. Введення розторопші в технологію дозволяє покращити текстурні характеристики хлібу,

забезпечуючи йому м'якість та соковитість. Одночасно розторопша може підвищувати стабільність тіста та забезпечувати додатковий ресурс для підвищення об'єму хлібних виробів. Такий підхід сприяє не лише поліпшенню технічних характеристик виробництва, але й створенню продуктів з унікальними властивостями, задовольняючи сучасні вимоги споживачів.

6. Інтеграція розторопші в хлібопекарське виробництво як засіб розвитку функціональних харчових продуктів.

Інтеграція розторопші в хлібопекарське виробництво є важливим кроком у створенні функціональних харчових продуктів. Розторопша, яка багата на омега-3 жирні кислоти та антиоксиданти, додає хлібу не лише природну барву та аромат, але й підвищує його харчову цінність. Цей підхід відкриває нові можливості для розробки продуктів, які сприяють здоров'ю, забезпечуючи споживачам не лише задоволення смаку, але й додаткові корисні властивості для підтримання активного та здорового способу життя.

7. Можливості розторопші в підвищенні безпеки та тривалості зберігання хлібних виробів.

Розторопша може сприяти підвищенню безпеки та тривалості зберігання хлібних виробів завдяки своїм антиоксидантним властивостям. Активні компоненти розторопші допомагають запобігти окисленню жирів у хлібі, зберігаючи його свіжість та запобігаючи псуванню продукту. Такий ефект сприяє подовженню терміну придатності та забезпеченню безпечності харчових продуктів.

8. Індекс глікемічного впливу розторопші та його роль у створенні харчових продуктів для людей зі здоровим та особливим харчуванням.

Індекс глікемічного впливу розторопші грає важливу роль у створенні харчових продуктів для людей зі здоровим та особливим харчуванням. Низький глікемічний індекс розторопші вказує на те, що її споживання може сприяти стабільному підтриманню рівня цукру в крові. Це особливо важливо для людей із здоровим харчуванням та тих, хто має специфічні дієтичні обмеження, такі як діабет чи інші метаболічні розлади.

9. Перспективи використання розторопші у виробництві безглютенних хлібних виробів для людей з целиакією та іншими алергіями на пшеницю.

Використання розторопші у виробництві безглютенових хлібних виробів виявляє перспективи для людей з целиакією та іншими алергіями на пшеницю. Розторопша може служити як альтернатива глютену, допомагаючи створювати безглютенові хлібні вироби зі збереженням смаку та текстури, а також з додатковою користю для здоров'я, оскільки вона багата на корисні речовини.

Список використаних джерел

1. <https://www.ecoeda.in.ua/boroshno-z-roztoropshi-ta-jogo-vlastivosti/>
2. <https://violapharm.com/vse-pro-roztoropshi-koryst-i-protypokazannya/>
3. http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/19467/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BA%D0%B02.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Шкребій Наталія,

*Державний вищий навчальний заклад
Рівнеський фаховий коледж інформаційних
технологій*

Науковий керівник: Прокопчук Ольга,
викладач технологічних дисциплін

ЕТНІЧНІ УКРАЇНСЬКІ СПЕЦІЇ

Мета полягає у визначенні ключових переваг використання та просування українських спецій, включаючи збереження культурної спадщини, розширення смакового досвіду, вплив на смак, аромат, здоров'я та на культурний обмін.

Актуальність етнічних спецій існує кілька причин, чому етнічні спеції є темою, яка зараз актуальна:

1. **Культурна різноманітність:** В світі існує безліч культур з унікальними кулінарними традиціями. Етнічні спеції є важливою складовою таких традицій та допомагають зберегти і передати унікальний смак і аромат страв.

2. **Смаковий досвід:** Використання етнічних спецій додає різноманітність до страв, збагачує їхній смак і робить їх цікавішими для споживачів. Люди постійно шукають нові смакові враження, тому

етнічні спеції є вельми зацікавлюючими для кулінарної експериментації.

3. Здоров'я і благополуччя: Багато етнічних спецій мають також лікувальні властивості та позитивний вплив на здоров'я. Наприклад, куркума має антиоксидантні та протизапальні властивості, а чилі сприяє виробленню ендорфінів. Тому використання етнічних спецій може позитивно впливати на наше здоров'я.

4. Туризм і культурний обмін: Етнічна кухня є однією з ключових атракцій для туристів. Кулінарні фестивалі та ресторани, де подають страви з етнічними спеціями, стають центрами культурного обміну. Вони допомагають відкривати нові культури та розширювати світогляд.

Отже, актуальність етнічних спецій полягає в їхній ролі у збереженні культурної спадщини, збагаченні смакового досвіду, позитивному впливі на здоров'я та стимулюванні культурного обміну та туризму.

3. Етнічні спеції

Етнічні спеції - це спеції, які використовуються в традиційних кухнях різних країн та культур. Вони додають аутентичний смак і аромат до страв, що використовуються в певній етнічній кухні. Кожна культура має свої унікальні спеції, що використовуються для створення типових страв. Спеції можуть належати до різних категорій, таких як трави, семена, коріння, плоди або навіть солі та цукру. Використання етнічних спецій додає багатогранність і різноманітність до кулінарного досвіду.

4. Історія та культурне значення спецій в Україні.

1. Українські спеції мають давню історію та культурне значення, яке передається з покоління в покоління.

Історія перших етнічних спецій в Україні простягається на протязі багатьох століть. Українська кухня завжди відрізнялася різноманітністю смаків та ароматів, а це не було можливим без використання спецій.

Одна з найдавніших спецій, яку використовували на території України, - це червоний перець або паприка. Він прибув до українських земель з Південної Америки у XVI столітті. Поступово він став популярним і зайняв особливе місце в українській кухні. Червоний перець додає стравам аромату та гостроти.

Іншою важливою спецією є коріандр. Він використовується як ароматизатор та приправа для соусів, салатів, м'яса та хлібобулочних

виробів. Коріандр спочатку був поширений у країнах Середземномор'я, а потім проник до України.

Кардамон є ще однією спецією, в якій українці давно поринули. Він додає стравам особливої ароматики і смаку. Кардамон використовується у приготуванні десертів, чаю та інших напоїв.

Наступною спецією, яку варто відзначити, є корінь імбиру. Він знайшов своє місце в українському гастрономічному доробку завдяки своїм цілющим властивостям та освіжаючому пряному смаку. Імбир використовується у варенні консервів, маринадів та соусів.

Українська кухня також використовує такі спеції, як куркума, куркумін, гвоздика, кориця та інші. Кожна з них надає стравам особливість і унікальний смак.

Отже, перші етнічні спеції в Україні прибули з різних країн та регіонів світу, і з часом вони стали невід'ємною частиною української кухні. Вони додають смаку, аромату та оригінальності стравам, що приготуються на цій землі.

5. Багатство української кухні на етнічні спеції.

Українська кухня вважається досить багатою на етнічні спеції. Українські страви часто використовують такі спеції, як часник, цибуля, петрушка, кмин, паприка, коріандр, духмяний перець, базилік та інші. Ці спеції надають українським стравам характерний смак і аромат. Деякі поширені страви, які мають етнічні спеції, включають борщ, вареники, голубці, ковбаси та м'ясні страви з різноманітними приправами. Загалом, українська кухня використовує спеції, щоб збагатити смак і створити унікальну кулінарну традицію.

Українська кухня має свої унікальні традиції, включаючи використання різноманітних спецій. Ось декілька етнічних спецій, характерних для української кухні:

1. Смажене насіння гірчиці (Гірчичне насіння): Використовується для приготування різних соусів, маринадів і маринування м'яса.

2. Перець чорний (Чорний перець): Широко використовується як приправа для різних страв, надає гостроти та аромату.

3. Петрушка (Свіжа петрушка): Широко використовується як приправа та гарнір для різних страв, додає свіжість та аромат.

Ці спеції є тільки декількома з численних спецій, що використовуються в українській кухні. Використання спецій у блюдах додає смаку, аромату та унікального характеру українській кухні.

6.Різниця своєрідністю смакових та ароматичних характеристик, а також використанням в традиційних стравах української кухні. Українські етнічні спеції відрізняються своєрідністю смакових та ароматичних характеристик, а також використанням в традиційних стравах української кухні. А саме: вирощуються на території України та використовуються в місцевих стравах, що надає їм специфічний смак та аромат, входять до складу традиційних рецептів, передаваних від покоління до покоління, використовуються в широкому спектрі національних страв та разом із традиційними для регіону продуктами, створюючи характерні для української кухні смакові поєднання.

.Різноманіття та унікальність в різних регіонах та вплив різних факторів.

Українські спеції визначаються різноманіттям та унікальністю, які витікають з багатозначної культурної спадщини та природних умов країни. Це різноманіття відображається у використанні місцевих інгредієнтів, які враховуються в традиційних стравах різних регіонів. Ось такі аспекти, які визначають їхню унікальність:

1. Локальний характер: Українські спеції часто вирощуються на території України та використовуються в місцевих стравах, що надає їм специфічний смак та аромат.

2. Традиційні рецепти: Етнічні українські спеції часто входять до складу традиційних рецептів, передаваних від покоління до покоління.

3. Використання в різних стравах: Багато українських спецій використовуються в широкому спектрі страв, включаючи борщ, вареники, галушки та інші національні страви.

4. Поєднання з традиційними інгредієнтами: Українські етнічні спеції часто використовуються разом із традиційними для регіону продуктами, створюючи характерні для української кухні смакові поєднання.

8.Різноманітні спеції які ростуть в Криму.

В Криму ростуть різноманітні спеції, завдяки сприятливому клімату та ґрунтовим умовам. Деякі з популярних спецій, які можуть бути вирощені в цьому регіоні, включають м'яту, базилік, тим'ян, розмарин, лаванду та коріандр.

9.Гірська коприва

Гірська коприва - це рослина, яка росте в гірських регіонах, зокрема в Карпатах та інших гірських масивах. Ця трава має

характерні листя та квітки, а також володіє особливим ароматом. У народній медицині гірська копріва часто використовується як лікарська рослина, а з листя роблять настої для покращення травлення та інших цілющих властивостей.

Гірська копріва використовується у кулінарії, зокрема в народній традиційній кухні Карпат та деяких інших гірських регіонів. Її листя може використовуватися для приготування ароматних чаїв, супів або як прянощі для страв. Аромат та смак гірської коприви може додати особливий шар стравам і призвести до неповторного гірського смаку.

10.Ялівець

Ялівець - це хвойне дерево, яке росте в різних частинах світу, включаючи Україну. У кулінарії ялівець часто використовується як пряність, особливо його ягоди. Вони додають аромат і смак різним стравам, таким як м'ясні страви, маринади, соуси та навіть певні напої. Важливо враховувати, що ялівець може мати виражений смак, тому його використання повинно бути обережним і відповідати конкретному рецепту. Також, використання ялівцю в їжі рекомендується з обережністю через можливі алергічні реакції та інші протипоказання.

11.Шавлій

Шавлій — це ароматична трава, яка також може вважатися етнічною спецією, використовуваною в українській кухні. Вона має сильний аромат та гострий смак і часто використовується для приправлення м'ясних страв, супів, соусів, а також в трав'яних зборах та чаях. Шавлій також відомий своїми лікувальними властивостями, такими як покращення травлення та підтримка імунітету.

12.Обробка спецій в Україні.

Обробка спецій в Україні може варіюватися залежно від конкретного виду спецій та регіональних традицій. Однак декілька загальних особливостей можуть бути вказані:

1. Сушіння: Багато спецій в Україні сушать перед використанням. Це може відбуватися на повітрі, у тіні або за допомогою спеціальних сушарень.

2. Розмелювання: Деякі спеції, зокрема перець, гвоздика чи коріандр, можуть розмелювати перед застосуванням, щоб підвищити аромат та смак.

3. Засолювання або маринування: Українська кухня може включати використання засолення або маринадів для приготування консервованих або осолоджених спецій.

4. Збагачення аромату: Деякі спеції можуть збагачувати аромат за допомогою додавання інших ароматичних трав або рослин.

Ці процеси можуть варіюватися в залежності від рецептів і традицій різних регіонів України.

13.Висновок.

Таким чином, використання і просування українських спецій має багато переваг, які стимулюють збереження культурної спадщини, розширення смакового досвіду, позитивний вплив на здоров'я і культурний обмін. Пропонування українських спецій може стати частиною національного бренду та сприяти популяризації української кухні, залучаючи увагу гурманів та шеф-кухарів світу до багатства смаків та ароматів, які притаманні українським стравам. Тому спеції продовжують відігравати свою важливу роль у нашому щоденному харчуванні та насолоджувати нас своїми безліччю смаків і ароматів.

Список використаної літератури:

1. <https://galsad.ua/blog/stati/shavliya/>
2. <http://oceanvkysa.com.ua/?ency=%D1%8F%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C>
3. https://c.forest.gov.ua/pressluzhba/novina?tx_ttnews%5Btt_news%5D=5407&cHash=f9f9dac83c406654cdbb05f73459777f
4. <https://shuba.life/articles/1076-shavliya-idealne-dopovnennya-do-myasa-ta-pasti>
5. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D1%83%D1%85%D0%BD%D1%8F
6. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1398/1/O_Polkovenko_O_Romenska_2ONACHT_PS_IS_IPSP.odt.pdf

9. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКА

Куцин Олександр Сергійович,
*Кропивницький фаховий коледж
харчування та торгівля*
Науковий керівник: Пилипенко
Людмила Миколаївна, *викладач вищої
категорії*

СУЧАСНИЙ СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ МОЛОДІ

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності (1).

Згідно статті 187 Кодексу законів про працю «Неповнолітні, тобто особи, що не досягли вісімнадцяти років, у трудових правовідносинах прирівнюються у правах до повнолітніх, а в галузі охорони праці, робочого часу, відпусток та деяких інших умов праці користуються пільгами, встановленими законодавством України» (2). Тут ми маємо чітко визначені норми охорони праці для осіб, які не досягли 18-річчя. Перевагами даної статті є те, що неповнолітні особи можуть офіційно влаштовуватися на державні структури, у них є чітко визначені законодавством норми, права, певні обмеження тощо. Крім того вони отримують свій перший трудовий досвід, мають власні зароблені кошти.

Але на жаль інколи спостерігається відсутність зацікавленості деяких підприємств, організацій в наданні робочих місць для молоді віком від 14 до 18 років включно. З цієї причини молодь намагається влаштуватися на роботу неофіційно. Роботодавці, які погоджуються на такі кроки, ризикують нести заслужене покарання від Державної служби з питань праці. Крім того, особи, які все ж працюють неофіційно, повинні розуміти, що вони зовсім соціально не захищені, страховий стаж їм не зараховується, до бюджету держави не надходять кошти, тому що не сплачуються податки. Крім того, для таких працівників можуть бути перенавантаження на роботі, виконання робіт з підвищеною небезпекою, є ризик не отримати кошти і це далеко не увесь перелік існуючих ризиків.

На жаль, в Україні за умови економічної, екологічної та демографічної ситуації, викликаной через повномасштабне вторгнення країни-агресорки, склалася надзвичайна ситуація з безпекою та умовами праці на багатьох підприємств, особливо середнього та малого бізнесу. За останні рік кількість працюючих в умовах, що не відповідають установленим нормам з охорони праці зросла з 15 до 30% (3). Єдиним сподіванням, яке може змінити становище молоді та не допустити її виїзд закордон - це покращення трудової реформи. Також відповідним органам варто зосередитись на розширенні робочих місць, як для неповнолітніх осіб, так і для повнолітніх. Молодь готова залишитись в місті, в області, в країні для покращення ВВП, інфраструктури, відновлення економіки країни. Для цього, на мою особисту думку, необхідно, щоб влада, роботодавці та самі працівники почали ефективно співпрацювати на 100%.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992
2. Кодекс законів про працю від 10.12.1971
3. <https://velbud-gromada.gov.ua/news/1620377254/>

Куць Зоя,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Ходорчук
Олександр, викладач фізичної культури**

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПЛОСКОСТОПІСТЮ

Протягом останніх років зберігається стійка тенденція до зростання патології кістково-м'язової системи серед дитячого населення. Вроджені і набуті ортопедичні захворювання стопи відносяться до найбільш частой патології опорно-рухової системи. Із сучасних позицій у розвитку цієї патології, як правило, беруть участь три групи факторів: вроджена схильність, зміни в загальному фізичному статусі організму людини й порушення в розподілі фізичного навантаження на опорно-руховий апарат. Корекція

плоскостопості у дітей на сьогодні є однією з найсерйозніших медичних та соціальних проблем. Адже, плоскостопість є суттєвим порушенням, а її наслідки негативно впливають на формування постави, діяльність органів та систем організму і, в тяжких випадках, може призводити до інвалідності. Важливо вчасно (з раннього дитячого віку) діагностувати та провести відповідне лікування з застосуванням засобів фізичної реабілітації.

Сучасна система реабілітації дітей з ортопедичною патологією передбачає використання різних засобів і методів кінезитерапії, де особливе місце відводиться гімнастичним та спортивно-прикладним вправам, спрямованим на зміцнення м'язів, що формують склепіння стопи. Таким чином, в системі заходів щодо попередження плоскостопості у дітей головна роль відводиться засобам фізичного виховання і, зокрема, фізичним вправам, механізми профілактичного і корекційного впливу яких сьогодні досить добре вивчені.

Плоскостопість – це викривлення стопи, яке полягає в опущенні її склепінь, саме це є причиною того, що вона стає плоскою. Розрізняють поздовжнє і поперечне склепіння. В нормальній стопі поздовжнє склепіння має форму ніші і простягається від основи великого пальця до початку п'яти та від внутрішнього краю підошви до її середини. Поперечне склепіння являє собою дугу, що утворюється головками плеснових кісток з опорою на 1-шу і 5-ту. Головною силою, що підтримує склепіння стопи, є м'язи-супінатори (передній і задній великогомілкові м'язи) і м'язи згиначі (особливо довгий згинач великого пальця).

При зниженні поздовжнього склепіння стопи виникає поздовжня, а поперечного – поперечна плоскостопість. Іноді ці форми плоскостопості сполучаються.

За формою стопу розрізняють: нормальну, сплющену, плоску та полу (сильно склепінчасту).

Стопа – складний орган тіла людини, що виконує при ходьбі опорну, ресорну і балансує функції. У забезпеченні зазначених функцій беруть участь 26 кісток і 24 суглоба, підкріплені потужним сухожильно-зв'язковим апаратом і 32 м'язами, з яких 22 – власне м'язи стопи.

Ресорна функція стопи полягає у пом'якшенні поштовхів у ходьбі, бігу, стрибках. Ця функція можлива завдяки здатності стопи пружно розпластуватися під дією навантаження з подальшим набуттям первісної форми. При плоскостопості поштовхи більш різко

передаються на суглоби нижніх кінцівок, хребта, внутрішні органи, що сприяє погіршенню умов для їх функціонування.

Балансувальна функція стопи полягає в регулюванні пози людини під час рухів. Ця функція стопи виконується завдяки можливості руху в суглобах стопи в трьох площинах і великій кількості рецепторів у суглобово-зв'язковому апараті.

Відштовхувальна функція стопи — це здійснення прискорення тіла людини в рухах. Це найскладніша функція стопи, тому що в ній задіюються й вищезгадані функції стопи (ресорна і балансувальна). Ослаблення цієї функції найбільш наочно проявляється при бігу, стрибках та інших навантаженнях.

Фізична реабілітація при плоскостопості комплексна, тривала. Структурним елементом програми комплексної фізичної реабілітації є кінетотерапія зі спеціалістом з фізичної реабілітації 5 разів на тиждень по 30-45 хв. Режим виконання: щадний, щаднотренуючий, тренуючий. Інвентар: валик, гумові петлі, м'ячі, вібротренажери. Іншими елементами є лікувальна фізична культура (ЛФК), комплекс вправ загальної та спеціальної витривалості, лікувальний масаж, фізіотерапія, електростимуляція. Також широко використовують спеціальне взуття і устілки-супінатори, загальні гігієнічні засоби. При значній плоскостопості корекції досягають гіпсовими пов'язками з фіксацією стопи у варусному положенні, а інколи вдаються до хірургічного втручання.

Ефективність фізичної реабілітації при плоскостопості проявляється в зменшенні або повному зникненні неприємних відчуттів і болю при тривалому стоянні і ходьбі, усуненні дефекту стоп, нормалізації постави та ходи, поліпшенні фізичної працездатності.

Профілактику і корекцію плоскостопості засобами фізичної реабілітації необхідно проводити якомога раніше, оскільки від здоров'я стоп в дитинстві залежить подальший нормальний розвиток організму людини.

Список використаних джерел

1. Бичук І. О. Вплив програми профілактики плоскостопості на біомеханічні характеристики стопи дошкільнят / І. О. Бичук, А. І. Альошина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.— Х. : ХОВНОКУ, 2011. — № 2. — С. 10–13.

2. Мухін В.М. Фізична реабілітація / В.М. Мухін. – К. : НУФВСУ «Олімпійська література», 2005. – 472 с.

3. Порада А.М., Солодовник О.В., Прокопчук Н.Є. Основи фізичної реабілітації: Навч. Посібник. – 2-е вид. – К.: Медицина, 2008. - 608 с.

Максимова Софія,

Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі України

Науковий керівник: СИДОРУК Іван Миколайович, *викладач, педагогічна звання спеціаліст*

НАВЧАННЯ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Рівень особистої та колективної безпеки – один з найважливіших показників благополуччя суспільства. Підвищувати цей рівень є вкрай складним завданням, оскільки навколишній світ змінюється з неймовірною швидкістю, приносячи нові загрози для життя та здоров'я людини. Тому однією з головних умов розвитку й навіть виживання людства стає якісне навчання в сфері безпеки. Статистика свідчить про те, що рівень смертності та травматизму в Україні набагато перевищує аналогічні показники розвинутих країн світу. За темпами вимирання людей Україна входить до першого десятка країн світу, а дитяча смертність є найвищою в Європі. За результатами Всеукраїнського перепису населення, що відбувся у грудні 2001 р., чисельність громадян скоротилася майже на 4 млн, а зараз це скорочення становить вже більше ніж 6 млн. Також пункт 20 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444, наголошує: «Підготовка студентів вищих закладів освіти до дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється за програмами нормативних навчальних дисциплін «Безпека життєдіяльності» (далі - БЖД) та «Цивільний захист» (далі ЦЗ). Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2014 №590-р відмінено міжгалузевий наказ МОН, МНС, Держгірпромнагляду України від 21.10.2010 №969/922/216 «Про організацію та

вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України». З відміною даного законодавчого документу відбулись негативні зміни щодо вивчення дисциплін «ЦЗ» та «БЖД», зокрема, скасовано розділ у дипломних проектах «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях», до складу державних екзаменаційних комісій викладачі з ЦЗ не включаються, зменшено кількість годин викладання, об'єднано викладання даних дисциплін з іншими дисциплінами, а в окремих випадках навіть віднесення їх до переліку вибіркових дисциплін. Дана ситуація є небезпечною для безпеки держави, що перебуває в умовах гібридної війни, оскільки випускники вищих закладів освіти є базовим кадровим потенціалом підприємств, установ та організацій районів, міст та областей, на базі яких створені і діють відповідні спеціалізовані служби цивільного захисту. У своїй доповіді «Стратегія 2020» Президент України назвав сталий розвиток і безпеку держави, бізнесу та громадян серед пріоритетних завдань, які стоять перед нашим суспільством. Особливо гостро це відчувається в час, коли держава змушена вирішувати питання своєї цілісності та збереження суверенітету. Відповідно до вимог листа МОН України від 13.04.2018 № 01/9-234 «Щодо навчання студентів з питань безпеки життєдіяльності» пропонується під час засідань вчених рад закладів вищої освіти розглянути питання щодо організації навчання студентів всіх спеціальностей за дисциплінами «БЖД» та «ЦЗ». Вкрай необхідне видання міжгалузевого наказу щодо обов'язковості вивчення дисциплін «БЖД» та «Цивільний захист» в закладах вищої освіти адже, не виконується одне із завдань функціональної освітньої підсистеми щодо здійснення контролю якості підготовки у освітніх закладах студентів з питань навчання діям у НС, що зазначено у п.3, п.п.13 наказу МОН України від 21.11.2016 № 1400.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 15.03.2019).
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2014 №590-р.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2014-%D1%80> (дата звернення: 15.03.2019).

3. Про Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444. Дата оновлення: 31.07.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF> (дата звернення: 15.03.2019).

4. Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у НС (з питань безпеки життєдіяльності) ЄДС ЦЗ : Наказ МОН України від 21.11.2016 р. №1400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1623-16> (дата звернення: 15.03.2019).

5. Лист МОН України від 13.04.2019 № 01/9-234 «Щодо навчання студентів з питань безпеки життєдіяльності».

Олійник Владислав,
*Кропивницький фаховий коледж
харчування та торгівлі*
Науковий керівник: Пилипенко
Людмила Миколаївна, *викладач вищої
категорії*

БАЗОВА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПРИ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ОНЛАЙН

В епоху глобальної цифровізації, коли більшість аспектів нашого життя переходять у віртуальний простір, питання інформаційної безпеки стає критичним, особливо при здійсненні покупок в онлайн середовищі. Молодь, що володіє великим покупним потенціалом, стає ключовим фактором для розвитку цього напрямку.

Переваги онлайн-шопінгу беззаперечні: зручність і доступність, адже купувати в інтернеті можна 24/7 практично з будь-якої точки світу; економія часу, оскільки онлайн-шопінг доступний буквально в наших руках, в смартфоні або комп'ютері, а товар вам можуть доставити просто до дверей, економія грошей і швидке порівняння цін на той самий товар у різних магазинах; широкий асортимент і відгуки покупців [1].

Проте із перевагами варто звернути увагу на найбільшу небезпеку – загроза крадіжки особистих даних та інформації про кредитні картки. Коли ми говоримо про крадіжку особистих даних,

ми маємо на увазі викрадення персональної інформації про особу, наприклад, її ім'я, адреса, номер телефону та електронна пошта. Ці дані можуть бути використані зловмисниками для здійснення різного роду шахрайства, або навіть для втручання в особисте життя.

Перший та найважливіший аспект інформаційної безпеки це – захист особистих даних. При купівлі товарів онлайн, користувачі можуть вказувати свої імена, адреси, телефонні номери, номери банківських карток та інші конфіденційні дані. Покупець, як і продавець, можуть стати жертвою зловмисників, саме тому обидві сторони мають бути обачними, та розуміти природу таких небезпек. Повністю анонімізувати покупки неможливо, адже продавець має знати принаймні ім'я, телефон та персональну адресу чи адресу пошти куди надсилати товар, а покупець, в свою чергу, має отримати інформацію про продавця для оплати товару.

Протидія фішингу і шахрайським схемам. Освіченість користувачів стосовно розпізнавання підроблених веб-сайтів та електронних листів є ключовим моментом в захисті своїх особистих даних. Використання антивірусних програм та постійна пильність можуть допомогти уникнути попадання у пастки шахрайських схем, але, все ж, не гарантують цього.

Стандартом для веб-сайтів є використання надійних систем шифрування (SSL, TLS [2]) для безпечної передачі даних між користувачем (як покупцем, так і продавцем) і веб-сайтом. Адреси сайтів мають починатися з «https://», а сама назва сайту не має викликати підозр, і, банально, в тій чи іншій мірі повинна відповідати назві магазину чи продавця (наприклад, <https://rozetka.com.ua/>, а не <http://razetka.com/> чи <https://rozzetka.com/>). Шахраї часто створюють підробні сайти, де активна тільки головна й платіжна сторінки, і таким чином збирають дані вашої картки для подальших шахрайських операцій.

Купуючи в інтернет-магазинах, бажано обирати оплату через сертифіковані платіжні сервіси (наприклад: LiqPay, Portmone, iPay, Fondy, EasyPay, тощо) або цифрові гаманці – Google Pay, Apple Pay, Masterpass. Так можна бути на 100% впевненим в захищеності платежу [3].

Необхідно розрізняти “переказ із картки на картку” та “платіжну операцію”. Платіжна операція здійснюється через сертифіковані платіжні сервіси або цифрові гаманці та дає змогу за потреби повернути кошти, оскаржити операцію, тощо. Переказ із картки на

картку – це не платіжна операція, а добровільний переказ коштів. Можливість повернути кошти на картку є лише в тому разі, якщо на це погодиться отримувач ваших коштів – продавець. Вимога термінової часткової оплати або ж передоплати 100% може свідчити про небезпеку для покупця. Покупки в інтернеті часто не є настільки критичними і терміновими, щоб аж настільки поспішати, а шахраї якраз спеціально маніпулюють емоціями та спонукають до імпульсивних і спонтанних покупок.

Якщо ж опції оплати через платіжний сервіс немає, варто розглянути оплату товару після його отримання або через послугу післяплати (накладеного платежу). Деякі продавці можуть просити передплату для покриття послуг доставки, що є цілком логічним проханням для малих магазинів і не є підозрілим, але в такому разі варто звертати увагу на рейтинг продавця та відгуки про нього. Відгуки варто шукати не на сторінках магазину/товару, а в інших джерелах, в більшості випадків в інтернеті будуть принаймні якісь відгуки чи коментарі.

Якщо ж це покупка в «онлайн-магазині» або в соціальних мережах (Instagram, Facebook, OLX, PROM, тощо.), варто звертати увагу на дату створення акаунту, відгуки, коментарі, активність. Якщо магазину лише кілька днів, це можуть бути шахраї. Для перевірки офіційності бренду можна звертати увагу, чи стоїть синя галочка біля назви акаунту [4]. Соціальні мережі перевіряють низку документів продавця перед тим, як визначити правдивість сторінок. Саме тому акаунти з такою галочкою можна вважати перевіреними. Проте, це притаманно вже відносно великим магазинам, а відсутність “галочки” не завжди свідчить про недоброчесність продавця.

Інформаційна безпека покупців у світі онлайн торгівлі є важливим аспектом розвитку національної економіки. Зосереджуючись на молоді як стратегічному потенціалі, необхідно впроваджувати освітні заходи для підвищення рівня освіченості як покупців, так і продавців. Покупці мають розуміти базові принципи безпеки в інтернеті та правила поведінки із особистими даними в інтернеті; продавці ж мають використовувати надійні методи як презентації так і оплати товарів чи послуг, та правильно вибудовувати свій торговий майданчик, щоб здобути довіру потенційного покупця. Тільки спільними зусиллями і усвідомленими діями можна гарантувати стійкий розвиток цього перспективного сегменту економіки.

Список використаної літератури

1. #кориснізвички: купувати товари онлайн з банківською карткою [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mastercard.ua/uk-ua/personal/get-support/korisni-finansovi-zvichki/zvychka-kupuvaty-tovary-online-z-bankivskoyu-kartkoyu.html>.

2. What is an SSL/TLS Certificate? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://aws.amazon.com/what-is/ssl-certificate>.

3. Які бувають способи оплати [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://fondy.ua/uk/knowledge/payment-methods/>.

4. Значки підтвердження [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://help.instagram.com/854227311295302>.

Сіменчук Владислава,

*Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного
університету імені Лесі України*

Науковий керівник: Тесунова Оксана,
*керівник фізичного виховання, старша
викладачка*

ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ

На сьогоднішній день актуальною є проблема підтримки фізичної активності через проблеми в особі підтримки самоізоляції для того, щоб уникнути зараження або розповсюдження вірусу COVID-19.

Пандемія обмежила фізичну активність. Закриті спортивні і розважальні установи, такі як тренажерні зали, басейни та ігрові майданчики. Онлайн спілкування для навчання, роботи, відпочинку тепер стало частиною повсякденного життя, здобувачів фахової передвищої освіти. Однак важливо, щоб здобувачі брали участь у фізичній активності й отримували задоволення від неї [2, с. 57].

Фізична активність – це будь-який рух тіла, що виробляється скелетними м'язами та вимагає витрат енергії. Даний термін відноситься до будь-яких видів рухів, в тому числі під час відпочинку, поїздок або під час роботи чи навчання. Поліпшенню здоров'я сприяє як помірна, так і інтенсивна фізична активність.

До популярних видів фізичної активності можна віднести ходьбу, їзду на велосипеді, катання на роликових ковзанах, заняття спортом, активний відпочинок та ігри, для яких підходить будь-який рівень майстерності і які приносять задоволення усім.

Перебування вдома протягом тривалого періоду часу може серйозно ускладнити підтримання фізичної активності. Сидячий спосіб життя і низький рівень фізичної активності можуть мати негативний вплив на здоров'я, благополуччя і якість життя. Перебування в карантинному режимі також може викликати додатковий стрес і поставити під загрозу психічне здоров'я здобувачів вищої освіти [1, с. 93].

ВООЗ рекомендує виконувати 150 хвилин помірної фізичної активності або 75 хвилин інтенсивного фізичного активності в тиждень або поєднання помірної та інтенсивної фізичної активності. Дотримання цих рекомендацій можливо в домашніх умовах з урахуванням відсутності спеціального обладнання і обмеженого простору.

Однак, безпека під час фізичної діяльності також важлива. Якщо у того, хто займається спостерігаються такі симптоми: висока температура, кашель, утруднене дихання, – не варто виконувати фізичне навантаження.

Підтримування наступних дій допоможе збільшити кількість фізичної активності в повсякденному житті у молодій людини.

Рекомендується робити регулярні перерви від постійного сидіння перед комп'ютером, планшетом або смартфоном кожні 20-30 хвилин. Наприклад, можна зробити перерву на кілька хвилин, щоб прогулятися по дому, подихати свіжим повітрям на балконі, в саду або дворі або пограти з домашньою твариною протягом декількох хвилин. Також можна використовувати чергування періодів стояння під час роботи/навчання із сидінням. Використання сходів – надзвичайно ефективний спосіб підтримувати фізичну форму. Всього три 20-секундних швидких підйомів по сходах в день можуть поліпшити фізичну форму всього за шість тижнів. При проживанні в гуртожитку або квартирі, не торкатися поручнів і уникати загальних поїздок в ліфті з іншими мешканцями.

Британське дослідження 2020 року показало, що домашні силові вправи з використанням власної ваги – такі як віджимання, присідання – так само важливі для здоров'я, як і аеробні вправи. В Інтернеті є багато відмінних ресурсів для таких вправ з власною вагою в приміщенні. Потрібно намагатися проводити як мінімум пару тренувань з власною вагою в тиждень, при цьому кожне тренування

включає від двох до чотирьох підходів по 8-15 повторень кожної вправи. Обов'язково включати перерву 2-3 хвилини між підходами.

Фізичні вправи з використанням різних простих і легко здійсненних рухових дій добре підходять для запобігання зараження коронавірусу повітряно-капельним шляхом. Такі форми вправ можуть включати, зміцнюючі рухові дії, вправи на рівновагу і контроль, вправи на розтяжку або комбінування даних видів фізичної активності. Приклади домашніх вправ включають ходьбу по дому і, при необхідності, в магазин, підйом і перенесення продуктів, чергування випадів ніг, підйом по сходах, стояння і сидяче положення на стільці і з підлоги, присідання на стільці і віджимання. На додаток, рекомендується заняття йогою, так як вона не вимагає ніякого устаткування, мало місця, її можна практикувати у будь-який час, а також вона допомагає впоратись зі стресовим навантаженням, що необхідно під час ізоляції або в період іспитів [3, с. 255].

Рекомендується скористатися перевагою онлайн-ресурсів, що пропонують комплекс фізичних вправ. Багато з них знаходяться в безкоштовному доступі на багатьох сайтах. За відсутності досвіду виконання подібних вправ, необхідно бути обережним і приймати до уваги власні обмеження.

Отже, проаналізувавши усю вищенаведену інформацію можна зробити висновок, що в період самоізоляції фізична активність є важливим аспектом повсякденного життя. При нехтуванні заняття спортом у людини можуть розвиватися різного роду хвороби, а також може постраждати нервова система. Дотримуючись вищевказаним порадам, можна підтримувати здоровий і активний спосіб життя в період самоізоляції не шкодячи власному здоров'ю.

Список використаних джерел:

1. Гринюк С.П., Ковтун О.В. Освітній процес у галузі вищої освіти України, ЄС та світу в умовах пандемії COVID-19. *Вища освіта в умовах пандемії*. [монографія]. Київ : Талком, 2021;89-103.

2. Малахова Ж., Єщенко Г. Використання хмарних технологій під час карантину при викладанні дисципліни «фізичне виховання». *Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти* (част. II): мат. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 19-20 грудня 2020 року. Львів : Львівський науковий форум, 2020;68.

3. Романовський О., Кайдалова Л., Романовська О., Науменко Н. Цифрові освітні технології у підготовці майбутніх викладачів вищої школи в умовах карантину. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022;87,1:255-277.

Стефанюк Вадим,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету Імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії**

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КАНАБІСУ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ І ДОРЕЧНІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВААННЯ У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ

Марихуана, коноплі, шишки, трава, ганджа, план, анаша – це все назви однієї з найбільш демонізованих рослин 20 сторіччя – канабісу. Не всім відомо, але довгий час марихуана використовувалась у лікувальних цілях. Деякі джерела вказують, що це практикували ще у 400 році н.е.

У середині 20 сторіччя канабіс заборонили для використання навіть у наукових цілях. Зараз цей наркотик є легальним у 21 країні світу. 13 липня Верховна Рада України підтримала в першому читанні історичний законопроект про легалізацію медичного канабісу. Ми продовжуємо жити у світі стереотипів. Одні вважають, що канабіс є гарантією подальшого переходу на героїн. Інші справедливо зауважують, що дістати «травку» й зараз не складно.

Психоактивний вплив. Уявіть: «Ви розслаблені та маєте гарний настрій. Кольори дуже яскраві, а музика, здається, пробирає до кісток. Час ніби сповільнився. Хочеться жити, сміятись і з'їсти чогось смачненького. Якщо ви так себе почуваєте, то ви або на Мальдівах, або затягнулись косяком». За цей стан відповідає тетрагідроканабінол – основна психоактивна діюча речовина марихуани. Із димом вона потрапляє у легені, а далі кровотоком у мозок. Всього ж канабіс містить в собі понад 200 активних компонентів.

Другим, після тетрагідроканабінолу, є канабідіол. Ця речовина майже не чинить психоактивної дії на мозок, але дослідження стверджують, що препарати з нею допомагають при порушеннях сну, тривозі, спазмах м'язів та епілепсії. Досвід пацієнтів та лабораторні експерименти вказують на те, що канабіс погіршує пам'ять. Так вчені проаналізували 69 досліджень, у яких участь брали молоді споживачі марихуани. Виявилось, що порівняно з тими, хто не споживає, курці канабісу часто мають трохи нижчі бали за результатами тестів на

пам'ять, меншу здатність до запам'ятовування нової інформації та проблеми із її обробкою. Але ці побічні ефекти ніби зникають приблизно протягом трьох днів після того, як молоді люди перестають вживати марихуану.

Наркотична складова. Канабіс є рослиною, відомою також як конопля, і використовується як наркотична речовина. Основна активна речовина у канабісі – дельта-9-тетрагідроканнабінол (ТНС), відповідальний за психоактивний ефект. Медичні дослідження вказують на можливість використання канабісу для лікування різних захворювань, але його надмірне вживання може викликати проблеми зі здоров'ям та залежність. Юридичний статус канабісу різний у різних країнах, і деякі місцевості легалізували його для медичного та/або рекреаційного вживання.

Мутагенна складова. На даний момент наукові дослідження не надають переконливих доказів, що канабіс має мутагенні властивості, тобто здатність спричиняти зміни в генетичній матерії (зокрема зумовлена тим, щоб довести потрібно дослідити 10 поколінь, а такі дослідження по відомим причинам ніхто не проводив). Основна активна речовина канабісу, дельта-9-тетрагідроканнабінол (ТНС), вивчається за своїми впливами на організм, але поки немає достатніх даних, що підтверджують його мутагенні властивості. Проте, важливо зазначити, що наукові дослідження в цій області можуть продовжуватися, і нові відкриття можуть виникнути з часом.

Світовий ринок канабісу. Наразі легалізація канабісу стрімко поширюється у Північній Америці. В 33 штатах США та Вашингтоні дозволено споживання канабісу у медичних цілях, в 16 штатах дозволено використання канабідіолу (КБР), а в десятих штатах, а також в окрузі Колумбія можна вживати канабіс з рекреаційною метою. З жовтня 2018 року повна легалізація канабісу стала доступною в Канаді, хоча медичне використання канабісу було дозволено у країні з 2001 року.

Крім Північної Америки, медичне використання канабісу дозволено в у понад 30 країнах, серед яких Польща, Німеччина, Чехія, Ізраїль, Уругвай, Австралія та Нідерланди. [1]

Ця тенденція свідчить про поступове розуміння потенційних медичних та рекреаційних переваг канабісу та його потенціалу чи черговий геноцид задля прибутку?

Марихуана перестає бути чимось маргінальним і стає все більш прибутковим бізнесом з кожним роком.

Досить цікаві цифри, зокрема прогнози Health Europa свідчать, що до 2028 року європейська індустрія канабісу буде оцінюватися в 115,7 млрд євро, зробивши Європейський Союз найбільшим конопляним ринком у світі. Таке зростання індустрії відображає збільшення інтересу урядів і споживачів до потенційних медичних та економічних переваг канабісу. Деякі країни, такі як Нідерланди, Канада та знедавна Ізраїль, пішли ще далі, експортуючи медичну марихуану. [2] Отже, певна виправдана медична складова застосування канабісу існує, але моя особиста думка, що в нас діджиталізований час особистісної дезорієнтації використання наркотичної речовини у вільному доступі призведе до деморалізації суспільства, повільне знищення генетичного коду нації.

Список використаних джерел:

1. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/medichniy-kanabis-v-cifrah-dohid-korist-i-neobhidni-zmini-v-zakonodavstvi-novini-ukrajini-50366646.html>
2. <https://life.pravda.com.ua/health/2019/02/22/235748/>

Тимань Катерина,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету Імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Веснянка
Валентина, викладач-методист**

ПРОФІЛАКТИКА СТРЕСУ. САМОРЕГУЛЯЦІЯ

В часи війни населення України потерпає від руйнувань, фізичних поранень, психічних травм. Окрім того, чи не в кожного громадянина загострилося відчуття стресу, адже наслідки війни є жахливими і людському організму та психіці неможливо адекватно сприймати те, що відбувається. Тому слід звернути увагу на профілактику стресу та саморегуляції особистості.

Сьогодні кожен має розуміти причини виникнення стресу та дізнатися про можливі способи його запобігання та подолання. Це все можливе лише за допомогою повної саморегуляції кожної людини.

Кожна наша емоція – наслідок наших думок, саме тому варто намагатись відсіювати погані та тривожні думки, якщо такі виникають, намагатись мислити позитивно, навіть в кризових умовах.

Стрес – це захисна реакція організму на різні подразники, яка допомагає людині адаптуватися до умов, що часто змінюються. В цілому, розрізняють два види стресу: гострий та хронічний[1].

Гострий стрес активізує функціональні резерви організму людини, сприяє адаптації людини до зміни зовнішніх умов. Гострий стрес переважно має коротку тривалість, завдяки цьому людський організм активує усі свої системи для збереження життя. Організм людини побудований так, що під час гострого стресу, при повній активізації всіх систем, організм не встигає їх вичерпати, тому гострий стрес не завдає прямого згубного впливу[1].

Хронічний стрес — це “шкідливий” стрес, внаслідок якого організм людини вичерпує всі свої захисні сили та зриваються механізми адаптації. При цьому людський організм слабшає, це призводить до розвитку різних захворювань. Здебільшого, стрес виникає, коли важливі потреби людей залишаються незадоволеними. Саме, постійний (хронічний) стрес є небезпечним для людини та її здоров’я [1].

Як відомо, стрес позначається і на поведінці людини. Іноді, щоб позбутися стресу, люди починають зловживати алкоголем, тютюном, замість того, щоб вирішити саму проблему, впадають у апатію та депресію, використовують психотропні речовини [1].

Для регулювання роботи нервової системи корисними можуть виявитися ресурсні техніки, зокрема тілесні. Емоційній стабілізації ж сприяє забезпечення відчуття безпеки, розслаблення та заспокоєння [2].

Кожен із нас повинен бути загартованим до емоційнонестабільних умов життя.

Потрібно підібрати для себе способи для відновлення організму після стресу та способи подолання стресу під час його виникнення, аби зменшити негативний вплив стресу на своє здоров’я і самопочуття.

Існує чимала кількість методів, завдяки яким ми самостійно можемо керувати своїм емоційним станом, знижувати вплив стресу на наш організм та відновлювати свій потенціал.

Саморегуляція – це управління своїм психоемоційним станом, який досягається шляхом впливу людини на самого себе за допомогою слів, уявних образів, управління м’язовим тонусом і диханням[3].

Саморегуляція є дуже ефективною для людського організму, а її ефекти здатні нейтралізувати наслідки дії стресу на організм людини.

Серед ефектів саморегуляції існують: ефект заспокоєння (усунення емоційної напруженості), ефект відновлення (ослаблення проявів втоми), ефект активізації (підвищення психофізіологічної реактивності) [3].

Список використаних джерел

1. Стрес та стресові ситуації. Відновлення психологічного здоров'я. URL: <https://www.uzh-rda.gov.ua/storinka/stres-ta-stresovi-sytuaciyi-vidnovlennya-psyhologichnogo-zdorovya> (дата звернення: 31.01.2024 р.).

2. Саморегуляція як метод стабілізації. URL: https://verde.lviv.ua/index.php?route=information/articles&articles_id=76 (дата звернення: 31.01.2024 р.).

3. Основні поради щодо подолання та профілактики стресу. URL: <https://www.wunu.edu.ua/university/centers/nncsppr/recommendations-and-tips/10885-osnovni-porady-schodo-podolannia-ta-profilaktyku-stresu.html> (дата звернення: 31.01.2024 р.).

Черній Вікторія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету Імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Веснянка Валентина,
викладач-методист**

ЕВТАНАЗІЯ: ГРІХ ЧИ СПОКІЙНА СМЕРТЬ – ВІДПОВІДЬ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Евтаназія — (грец. euthanasia — eu — добре, приємно, thanatos — смерть) — умисне позбавлення життя хворого з метою полегшення його страждань [1]. Евтаназія може здійснюватись медичними працівниками або іншими компетентними особами за умови, що пацієнт надасть письмово оформлене клопотання (“Заява на випадок смерті”) або ж усну згоду, якщо фізичний стан пацієнта унеможливорює скласти письмове клопотання. У цьому випадку, як і при письмовій згоді пацієнта на евтаназію, він має перебувати у стані, який дозволяє усвідомлювати свої дії та керувати ними. При цьому,

як пацієнт, так і медичні працівники мають дотримуватись законодавчо встановлених умов припинення фізичних, психічних і моральних страждань пацієнта, у результаті яких реалізується право на гідну і безболісну смерть [2].

За характером дії і методами здійснення евтаназію класифікують на активну і пасивну, добровільну і недобровільну [3].

Добровільна евтаназія - здійснюється на прохання хворого або з попередньо висловленого ним згоди.

Недобровільна евтаназія - здійснюється без згоди хворого, який, як правило, знаходиться в несвідомому стані, за пацієнта цей вибір роблять родичі.

Активна евтаназія - це проведення певних дій з прискорення смерті невиліковно хворої людини, згідно її волі, з метою позбавлення тяжких страждань. Активну евтаназію класифікують так: “вбивство з милосердя” (рідні або медичні працівники, які спостерігають за стражданнями невиліковно хворого, не маючи змоги допомогти, вводять надвисоку дозу знеболювального препарату, внаслідок чого настає швидка і безболісна смерть хворого), самогубство під наглядом лікаря, здійснюється за його допомогою: лікар дає пацієнту препарат, що спричинює клінічну смерть.

При активній евтаназії пацієнт може самостійно ввімкнути прилад для настання швидкої і безболісної смерті[2].

Пасивна евтаназія - це умисна зупинка надання медичного лікування для підтримки життєдіяльності пацієнта, що прискорює настання смерті. Саме така евтаназія поширена у всіх країнах світу.

В Законодавстві України заборонений будь-який вид евтаназії. Легалізація цього явища суперечила б Конституції України, а саме ст. 3 Конституції України “Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю”; ст. 27 Конституції України “Кожна людина має невід'ємне право на життя”.

Окрім Конституції, в Україні діє ряд законодавчих актів, серед них: ст. 52 Основ законодавства України “Про охорону здоров'я” - передбачає, що медичні працівники зобов'язані надавати допомогу у повному обсязі хворому, який знаходиться у критичному для життя стані; пункт 2 ст. 52 - забороняє пасивну евтаназію, а пункт 3 ст. 52 - забороняє й активну евтаназію, де зазначається, що медичним працівникам “забороняється здійснення евтаназії — навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою

припинення його страждань” та ч. 4 ст. 281 Цивільного кодексу України, де зазначається, що задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя — забороняється [3]. Тому легалізація евтаназії в Україні неможлива без внесення змін до українського законодавства.

Що ж тоді евтаназія - гріх чи спокійна смерть? З християнської точки зору, евтаназія - гріх. Вважається, що суспільство хоче легалізувати самогубство або вбивство однієї людини іншою, що суперечить Біблії і 10 заповідям Божим. Людина - творіння Боже, і тільки йому вирішувати коли вона покине цей світ, а страждання - розплата за свої гріхи, тому ніхто не має права їх зупиняти.

Чимало людей вірять в те, що в евтаназії немає нічого грішного чи незаконного. У такому способі відходу з життя людина страждає лише з тієї причини, що її життя вже було штучно продовжене лікарями, без втручання яких вона б померла набагато раніше. Коли свою думку про закінчення життя пацієнта висловлює людина, яка провела деякий час біля ліжка невиліковно хворої, яка страждала від нестерпного болю і помирала в муках, то її думка про евтаназію буде позитивна. Адже бачити страждання близьких людей також боляче, і якщо є спосіб зробити так, щоб вони не страждали, люди будуть діяти, бо емпатія і милосердя притаманне майже усім живим істотам.

На мою думку, кожен громадянин України має право на життя і він ж в праві обирати як його завершити, адже життя і смерть - це право, а не обов'язок. Та все ж таки, евтаназія - дуже спірна тема в суспільстві, яка вміщує в собі соціальні та етичні суперечки людей, а від вирішення цього питання залежить доля багатьох безнадійно хворих людей, фізичний стан яких діагностується як проміжний - між життям та смертю, а психічний стан — безпорадність. Ці люди позбавлені вибору, адже Законодавство України створене так, що тяжкохворі приречені на нестерпні страждання, а не на повільну і болісну смерть.

Список використаних джерел

1. Вереїтинова В. П. Евтаназія. Фармацевтична енциклопедія доступ. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2302/evtanaziya> (дата звернення: 31.01.2024 р.).

2. Право на смерть. Коли в Україні дозволять евтаназію та до чого тут гроші. URL: <https://zaborona.com/pravo-na-smert-koli-v->

ukrayini-dozvolyat-evtanazyu-ta-do-chogo-tut-groshi/ (дата звернення: 31.01.2024 р.).

3. Мирослава Громовчук. Евтаназія в Україні: питання реалізації конституційного права людини. URL: <https://www.constjournal.com/pub/2-2021/evtanaziiia-ukraini-pytannia-realizatsii-konstytutsiinoho-prava-liudyny/> (дата звернення: 31.01.2024 р.).

Шнайдер Анна,
Комунального закладу загальної середньої освіти «Заборольський ліцей № 32 Луцької міської ради»
Науковий керівник: Удот Ірина Петрівна, *учитель біології та географії*

МОТИВАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ШКОЛЯРІВ

Одним із чинників, що сприяє формуванню основ здоров'я та довголіття людини є рухова активність. До звичайної рухової активності, згідно з визначенням ВООЗ, належать усі види рухів, пов'язаних із природними потребами людини, а також навчальна й виробнича діяльність.

На всіх етапах життя людини рухова активність відіграє певну роль. У дитинстві вона забезпечує нормальний ріст і розвиток організму, підвищує стійкість до захворювань. Саме в період росту організм найбільш чутливий до впливу негативних зовнішніх факторів, включаючи також і обмежену рухову активність. Потреба в русі відіграє важливу роль у його життєдіяльності та тісно пов'язана з активною м'язовою діяльністю, яка сприяє адаптації до зовнішнього середовища. Тільки при умовах регулярних м'язових навантажень можуть правильно розвиватися і функціонувати важливі органи людського організму та центральна нервова система.

Ми швидко звикаємо до комфорту, але він несе в собі багато небезпек, і найбільша з них – гіподинамія (недостатня рухова активність), яка має серйозні наслідки. Вона веде до порушення, в учнів, функцій серцево-судинної та дихальної систем, ожиріння, порушення постави, ендокринні та психічні захворювання. Сучасні дослідження свідчать, що тільки 15 % випускників середніх шкіл здорові, решта – 85 % мають ті чи інші відхилення від норми [1].

Фізична активність підвищує імунобіологічні властивості крові і шкіри, а також стійкість до деяких інфекційних захворювань. Крім перерахованого, відбувається поліпшення цілого ряду показників: швидкість рухів може зростати в 1,5-2 рази, витривалість – у декілька разів, сила в 1,5-3 рази, хвилинний об'єм крові під час роботи в 2-3 рази, поглинання кисню в 1 хвилину під час роботи – в 1,5-2 рази і т.д.

Встановлено, що тривалість прогулянок у дітей різного віку становить від 1,1 до 2,25 години на добу. При цьому від 32 % до 50 % дітей перебувають на свіжому повітрі тільки 0,5 год. За даними П. Коханець вільний час займає пасивний відпочинок: перегляд телевізійних передач, гаджетів і робота з комп'ютером (50-80 % всього вільного часу); читання художньої літератури (22-32 %); заняття музикою, образотворчим мистецтвом (17-38 %). Ускладнення навчальних програм приводить до збільшення часу на виконання домашнього завдання на 2,31-2,83 години [2].

Зокрема, доктор медичних наук, професор Б. М. Шиян підкреслює, що у процесі занять, ігровими видами спорту, удосконалюються емоційна стійкість, оперативна пам'ять та мислення, рішучість, сенсомоторна координація; поліпшуються обмін речовин та діяльність усіх систем організму; розвиваються увага, периферичний і глибинний зір; виховуються культура рухів і поведінки, почуття дружби, колективізму; формуються організаторські навички, створюються сприятливі умови для розвитку комунікативних здібностей [3].

Отже, рухова активність і соматичне здоров'я є важливими медико-соціальними показниками.

У дослідженні взяли участь учні комунального закладу «Заборольський ліцей № 32 Луцької міської ради» у кількості 50 осіб, віком від 15-17 років.

Одним із завдань було: мотиви та інтереси учнів підліткового віку, які досліджували за допомогою соціологічного методу дослідження – анкетування.

За допомогою анкетування було встановлено, що на першому місці, із мотивів, що спонукають до заняття фізичними навантаженнями є – оздоровчі: підвищення рівня здоров'я, покращення самопочуття, працездатності та профілактика захворювань. На другому місці – естетичні (89 %), на третьому – соціальні (73 %) і як виявилось що учні не надають належного місця психологічним мотивам (55 %). Проте пізнавальні інтереси стоять в пріоритеті; самовдосконалення самовираження, підвищення самооцінки, набуття впевненості в собі та самоствердження (80 %).

Рухова активність характеризується ступенем залученості учнів до сфери фізичної культури. В ході наступного анкетування, ми розглядали фізичну активність як міру і характер участі у заняттях фізичними вправами у вільний від навчання час. Аналізуючи характер занять різними видами рухової активності в позаурочний час було виявлено, що систематично займаються – 20 %, регулярно – 30 %, а 50 % - займаються фізичною роботою, проте не спеціальними вправами.

Аналіз найбільш улюблених занять у вільний час учнів виявив, що до активного проведення часу відносяться: самостійно займаються фізичними вправами – 30 %; прогулянки на свіжому повітрі – 35 %, відвідування секцій з різних видів спорту – 15 %, проведенні часу у розважальних центрах – 20 %.

Було проведено ранжування наступних причин учнів, котрі не займаються фізичною культурою або у секціях, для пояснення низького рівня рухової активності. Найбільш вагомими було виділено: відсутність вільного часу, лінощі, відсутність спортивних споруд і секцій поблизу місця проживання, високі ціни за користуванням спортивно-оздоровчими послугами.

Фізично активна та загартована людина має кращий вигляд, підтягнуте струнке тіло, вміє протистояти стресовим ситуаціям, легше переносить напругу і має менше проблем зі здоров'ям. Така людина має кращу розумову та фізичну працездатність, та їй легше пристосовуватись до будь-яких змін трудової діяльності.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Надалі вважаємо за потрібне здійснити аналіз показників кистьової динамометрії у взаємозв'язку з руховою активністю людини.

Список використаних джерел

1. Зінкевич Д. П. Формування і реалізація принципів силової підготовки в навчально-тренувальному процесі. Матеріали III-ої Всеукр. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та валеології» / Д. П. Зінкевич. Кременчуг, КДУ, 2010. с. 279-284.

2. Маруненко І. М. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій для студ. вузів / І. М. Маруненко, С. О. Неведомська, В. І. Бобрицька. К. : Професіонал, 2004. 480 с.

3. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 ч. / Б. М. Шиян. Т. : Навчальна книга. Богдан, 2004. Ч. 1. 272 с. ; Ч. 2. 248 с.

Ярмолюк Олександра,
*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету Імені Лесі Українки»*
**Науковий керівник: Веснянка
Валентина, викладач-методист**

БЕЗПЕКА НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Безпека населення під час війни вимагає комплексного підходу, включаючи евакуацію, оборону, постачання харчів та медичної допомоги. Застосування ефективних стратегій та гуманітарних заходів є ключовим для забезпечення максимальної безпеки громадян [1].

Від перших днів повномасштабного вторгнення росії було зрозуміло, що ворог атакуватиме не лише військові об'єкти, а й цілитиме по цивільній інфраструктурі. Таким чином життя громадян України перебувало і перебуває під постійною загрозою.

Одним із головних напрямків забезпечення безпеки населення є розробка та впровадження планів евакуації та укриттів. Ефективно продумана система евакуації дозволяє швидко та безпечно виводити населення з зони можливого конфлікту. Укриття від бомб та інших небезпек зменшують ризик поранень та смертності серед цивільного населення [2].

У разі початку повітряної тривоги, потрібно негайно пройти до укриття. Для цього краще заздалегідь знайти адреси укриттів, поблизу тих місць, де громадяни перебувають найчастіше. Можна також виписати 2-3 адреси найближчих укриттів на випадок, якщо перше з них, до якого ви прийдете, буде переповнене. З собою в укриття потрібно взяти сумку або рюкзак, так звану "тривожну валізу". В ній мають бути необхідні речі, такі як: питна вода, утеплення, їжа довгострокового зберігання, аптечка та засоби гігієни, засоби освітлення, необхідний мінімум одягу [1].

Особливу увагу слід приділяти цивільному захисту. Навчання населення навичкам поведінки під час війни, надання долікарської допомоги та організація роботи служб цивільного захисту на державному рівні є важливими складовими безпеки громадян. З перших днів війни важливо було розробити та впровадити системи

попередження та розповсюдження інформації, щоб населення завчасно отримувало важливі інструкції та рекомендації у разі виникнення загрози [2].

Захист інфраструктури – ще один ключовий аспект безпеки. Критично важливі об'єкти, такі як енергетичні установки, транспортні вузли та медичні установи, повинні бути належним чином захищені від можливих атак [2].

Гуманітарна допомога має критичне значення в умовах війни. Надання медичної допомоги, забезпечення харчування та житла тих, хто втратив своє майно чи здоров'я внаслідок воєнних дій, є важливою складовою глобальної гуманітарної відповіді на кризові проблеми [2].

Міжнародна співпраця також є вирішальною. Умови безпеки населення часто визначаються не лише внутрішньодержавними заходами, а й спільними діями міжнародних громадських та політичних структур. Обмін ресурсами та координація зусиль допомагають забезпечити комплексний підхід до проблем безпеки під час війни [1].

Загалом, забезпечення безпеки населення під час війни – це завдання, яке вимагає комплексного підходу, високого рівня готовності та спільної дії на всіх рівнях – від держав до окремих громадян. Спільні зусилля в цьому напрямі можуть значно зменшити вплив війни на життя людей і сприяти реалізації гуманітарних цілей в умовах конфліктів [2].

Список використаних джерел

1. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру. URL: <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki/diyi-naselennya-v-umovax-nadzvicainix-situacii-vojenного-harakteru> (дата звернення: 31.01.2024 р.).

2. Захист цивільного населення під час війни. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua> (дата звернення: 31.01.2024 р.).

10 МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ

Кметь Марія,

*Відокремлений структурний підрозділ
Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки*

Науковий керівник: Устянчук Ольга,
*викладач англійської мови вищої
категорії*

НЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Найважливішою умовою існування мови є її безперервний розвиток, який виражається в появі нових слів. І хоча ще навіть 300 років тому лінгвісти мали упереджене ставлення до неологізації мови, але поповнення лексики – історично неминучий процес, необхідний для того, щоб на кожному етапі свого розвитку мова могла відповідати потребам суспільства як у спілкуванні, так і в збагаченні культури народу.

Важливо зазначити, що англійська мова сьогодні має справу з «неологічним бумом», адже, за статистикою, за рік у ній з'являється від 800 до 1000 нових слів. І це набагато більше, ніж у будь-якій іншій мові світу. Проте потрібно багато часу для закріплення неологізмів у мові, а також щоб їхнє значення було зрозумілим пересічним людям. [1]

Взагалі, за останнє десятиліття було видано два словники Барнхарта, в яких зафіксовано близько 10 000 нових слів. Щоб занести слово у словник, необхідно, щоб воно було в ужитку протягом одного року.

То що ж таке неологізм? Cambridge Dictionary дає нам таке визначення: *neologism* (грец. *neos* – новий, *logos* – слово) – *a new word or expression, or a new meaning for an existing word* – нове слово чи вираз, або нове значення для існуючого слова. [2]

Людина, яка створює нове слово, прагне до оригінальності. Потім воно проходить кілька стадій соціалізації і якщо є актуальним для суспільства, то швидко закріплюється, тому що вживається в повсякденному спілкуванні. Якби це було не так і для кожного

нового поняття люди використовували б нове слово, то словник мови був би дуже великим та перевищував можливості людської пам'яті. [3]

Отже, утворення неологізмів є процесом природним і позитивним, адже означає, що мова розвивається, люди помічають ті зміни, які відбуваються в сучасному суспільстві.

У світі швидкоплинного технологічного зростання ми не уявляємо свого життя без інтернету, гаджетів, тому й виникають нові лексичні одиниці. Сьогодні вони буквально заповнили простір сучасної людини. Наприклад, уже всім відомі *mobile (mobile phone), webinar, chat, to google, web-page, iPad, airpods, spam, noob, follower, like, copy-paste, screenshot, gigabyte, laptop, etc.*

Неологізми виникають за допомогою суспільних подій, тенденцій у світі та зміни культурних особливостей на цьому тлі. Як правило, вони поширюються за допомогою інтернету та засобами масової інформації.

Існує три типи неологізмів:

- **змішування слів** – це поєднання двох або декількох слів, які утворюють нове слово із самостійним значенням. Наприклад, *microwedding (micro + wedding)* – це весілля, значно меншого розміру, ніж планувалося раніше, *staycation (stay + vacation)* – це відпустка, проведена вдома, *cyberspace (cyber + space)* – кіберпростір.

- **похідні слова** – це запозичені та адаптовані до англійської слова з латинської та давньогрецької. Латинське слово *'sub'*, в англійській має значення *'under'* та має похідні від нього слова *'subway', 'submarine'*. Латинське слово *'villa'* в англійській отримало значення *'house'*, з нього були утворені такі похідні слова *'villa', 'villager', 'village'*.

- **перенесені слова** – це теж запозичені слова з іншої мови, які пройшли видозмінення в англійській. Французьке слово *'herbes'*, в англійській змінюється на *herbs* та має ідентичне значення, що і першоджерело – “трави”. *'Wiener'* – німецьке слово, що означає “копчена сосиска”, в англійській перетворилося в *'hot dog'*.

Стосунки людини зі світом та оточуючими завжди були важливими, тому сфери, у яких з'являються неологізми, насамперед відображають те, як людина ставиться до себе, до своєї зовнішності, характеру тощо. Отже, сферами, у яких неологізми є найрозповсюдженішим явищем, є повсякденне, культурне життя, новітні технології, мобільна комунікація, політичне життя.

Сфера культурного життя містить такі неологізми:

– *to starbuck* – пити каву, зазвичай з мережі кав'ярень Starbucks; *flashmob* – флешмоб, від *flash* (мить) і *mob* (натовп) – зібрання великої кількості людей, зовнішньо спонтанне явище, але є організованим у громадському місці й виконує щось спільно та водночас.

Сфера повсякденного життя збагачена такими неологізмами:

– *minication* (*mini+vacation*) – міні відпустка; *bridezilla* – злиття слів *bride* (наречена) та *Godzilla* – таким словом називають наречених, які під час підготовки до весілля стають занадто допитливими, прискіпливими й роздратованими; *frenemy* – людина, яка прикидається другом, але насправді є ворогом; *errorist* – той, хто часто робить помилки; *bookaholic* – людина, яка не може жити без книжок; *floordrobe* – речі, які зберігаються на підлозі.

Цікавою є також економічна термінологія, адже в економічній сфері раз у раз виникають нові слова, які швидко стають загальноживаними. Наприклад:

– *zebra* – нова компанія, яка прагне покращити суспільство і отримати прибуток; *phygital* – об'єднання фізичної і віртуальної реальності для продажу і збуту продукту; *camel* – організації, які адаптуються до різних змін у бізнесі; *finfluencer* – людина, яка залучає підписників у соцмережах і надає фінансові поради.

Отож, неологізми збагачують лексичний склад мови й таким чином підтверджують динаміку розвитку мови. Серед наведених категорій неологізмів велика частина належить до повсякденного життя та новітніх технологій. Це свідчить про те, що життя людей і зміни в суспільстві завжди є головними, тому мова і надалі буде отримувати нові слова, які потребують етапів соціалізації.

Список використаних джерел

1. Дудок Х. Особливості функціонування неологізмів в англійській терміносистемі мобільний зв'язок. Актуальні питання іноземної філології. 2022. №16. С. 33-37

2. <https://dictionary.cambridge.org/>

3. Костенко О. Г. Сучасні англійські неологізми способи їх перекладу українською мовою / О. Г. Костенко // Закарпатські філологічні студії. – Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2020. Т. 2 №Вип. 13. С. 97-100.

Луц Владислав,
КЗЗСО «Заборольський лицей № 32
Луцької міської ради»
Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої
категорії

ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ: ПОШУК ПРАВДИ

Актуальність дослідження. Волинська трагедія досі викликає масу суперечок між польськими і українськими істориками. Перші вважають, що у всьому винна УПА. Більшість українських істориків наполягають на тому, що це був воєнний конфлікт між українцями та поляками. **Мета роботи** – з'ясувати причини, суть конфлікту і наслідки Волинської трагедії.

У результаті дослідження з'ясовано, що уникнути Волинської трагедії було майже неможливо. Оскільки воєнний конфлікт між українцями та поляками назрівав ще з XVI століття. В ті роки українські селяни були змушені страждати від панщини. Звичайно, національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького трохи покращила позиції українських селян, але після його смерті настав ще гірший період – період кріпацтва. у якому на відміну від панщини український селянин працював своїм знаряддям праці і до того ж не отримував від пана нічого, а про своє житло мусив подбати у вільний від роботи час. Такий стан речей дуже не влаштовував українських селян, ненависть до польських панів з кожним роком все більше зростала. Після багатьох років страждань українці стали ненавидіти поляків, більшість з них жадало помсти. У 1918-1919 рр. за територію Східної Галичини велась війна між Польщею і ЗУНР. У підсумку Польща перемогла і окупувала цю територію, а українцям залишалося чекати на можливість, щоб прогнати з цієї території поляків і повернути її собі. Цей момент настав у 1943 році. Друга світова війна, у якій людське життя не коштувало майже нічого, поляки, які знову вели політику, що не влаштовувала українців та депортація поляків у Сибір, яка надавала чисельну більшість українцям. У висновку виникла Волинська трагедія, яка стала результатом боротьби десятків поколінь українців та поляків.

Однією з головних причин українсько-польського міжнародного конфлікту часів війни стала та обставина, що поляки ні на мить не сумнівалися: ця територія – польська. На думку

польської сторони, єдиним народом, з яким слід було б рахуватися при визначенні повоєнного статусу Волині і Східної Галичини, були місцеві українці [1].

Українські дослідники вважають, що чи не основною причиною була саме політика т. зв. Другої Речі Посполитої до національних меншин, зокрема українців. Не існувало освіти українською мовою, про свій університет годі було мріяти, а в 1938 році Варшава знищила біля 150 церков на теренах Холмщини і Підляшшя. На Волині проводилася політика «осадництва» – фактично колонізаторам, які приїздили з етнічно однорідних регіонів Польщі надавалися кращі наділи землі.

А це суперечило планам найвпливовішої на той час в західноукраїнському суспільстві політичної сили – Організації українських націоналістів (ОУН) бандерівської фракції: вона прагнула створити на всіх без винятку українських етнічних землях Українську Соборну Самостійну Державу. У 1939 р. ОУН розділилася на два крила: більш крайня ОУН(Б) оголосила про створення Української Повстанської Армії (УПА) [1].

Водночас, православна церква й далі була проросійською. Відповідно вона затьмарювала розум волинян, які чекали на совітів, щоб захити тим «щасливим» життям, яке було в Радянському Союзі [3].

У лютому 1943 року залишки розбитої під Сталінградом 6-ї німецької армії здалися в полон. Ця віддалена від Волині подія у південній Росії стала початком затяжного німецького відступу, що відкривав три можливі сценарії: або Волинь повернеться під юрисдикцію Польщі, або її поглине Радянський Союз, або вона зможе увійти до незалежної України. Лідери УПА вирішили збільшити свої шанси, позбувшись поляків. Ця ситуація спричинила хвилю вбивств. Поляки, число яких на Волині серйозно скоротилося після кількох хвиль радянських депортацій на початку війни, виявилися відносно легкою мішенню. У наказі бойовикам УПА наголошувалося на потребі не просто винищити поляків, але і, де можливо, стерти всі фізичні ознаки їхньої присутності. Вбивства поступово поширилися з Волині на сусідні області [2].

Армія УПА складалася переважно з українських поліцаїв, які до того часу знаходилися на німецькій службі і брали участь в антипартизанських операціях української молоді, якій загрожувало вивезення на примусову працю до рейху та місцевих українців

озброєними косами, вилами, сокирами та ножами, які і надали волинським подіям особливо кривавого характеру [1].

У Польщі проблему «волинської різни» акцентують на масових вбивствах влітку 1943 року. Пік – 11 липня, село Павлівка (до 1951 року місто Порицьк), де вбили в костелі й біля нього 200 поляків [3].

Трагедія у м. Порицьк бере початок 20 травня 1943 року. Польська поліція разом з німцями напали на села: Нехвороща (вбили 12 селян), Хмелев (вбили 9 людей) і Сундова, де вбили п'ятеро чоловіків, п'ятеро жінок і п'ятеро дітей... Відповідь УПА довго чекати не довелося. 12 липня 1943 року у костелі від рук бандерівців загинуло близько 180 поляків. Радянські та польські газети написали про звірства, які вчинили бандерівці. Кілька років тому було розкопано і знайдено останки розстріляних у 1943 році в костьолі. Їх було до 60. Ці останки були поховані на українському кладовищі, а цього року перепоховані на польське, і поряд з ними кілька останків 100-150 річної давності [3].

Також варто зазначити, що керував акцією у м. Порицьк сотенний УПА Василь Левочко, який через рік став капітаном НКВС. Як згадує активна діячка ОУН Марія Савчин (Марічка), таких «левочків» в УПА було досить багато [3].

Українські та польські історики переважно займають діаметрально протилежні позиції, коли говорять про те, що сталося на Волині в 1943 році. Польські історики на чолі з Гжегожом Мотикою керуючись книжкою *Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia (1939-1945 р.)* вважають, що у всьому винна УПА. Цю думку підтримує група українських істориків на чолі з Ігорем Льошином. Проте Володимир В'ятрович, Іван Патриляк і низка інших українських істориків вважають, що це був конфлікт між УПА і АК (*Armia Krajowa*) [4].

Вважаю, що найбільш коректною є думка французького дослідника Даніеля Бювуа: «Дивіться, що відбувалося в кріпосницьких селах ХІХ століття, і тоді ви зрозумієте причини тої жорстокості, яка вихлюпнулась і в 1917-1918, і в 1943-1944 роках».

Отже, Волинська трагедія – це дуже складний військовий конфлікт, у якому брали участь не тільки українці з поляками, а ще й німці з росіянами. Тому кожна з сторін в більшій чи меншій мірі має нести відповідальність за цей конфлікт. Проте, жорстокі вбивства здійснені сокирами, вилами і косами не можна виправдати ні бажанням помститися полякам, ні провокаціями німецької та російської сторін.

Список використаних джерел

1. Льошин І. Історична правда Волинська трагедія 1943-1944 рр.: пошук між «двома правдами» 2011 р.
2. Репа Я. «Волинська різанина» затьмарює відносини України і Польщі
URL:https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2013/07/130702_volhynia_volyn_wolyn_repa_it Дата звернення 13.10.2023.
3. Терещук Г. Волинська трагедія: свідчення очевидців. Радіо свобода 2021 р.
4. Царук Я. Волинська трагедія: свідчення очевидців. День 2003 р.

Мацей Анна Марія,

ВСП «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Шутовська Л. В.,
викладач іноземної мови, викладач другої категорії

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ

Мова – важливий інструмент комунікації у нашому житті. Вона характеризує її носіїв, їхню культуру й історію. Мова, як і люди, і технології, змінюється досить швидко. Спілкування – це насамперед процес взаємодії суспільства, що є одним із найважливіших показників інтелекту та освіченості людини. Від результату спілкування залежить сприйняття людини як особистості, її авторитет та місце в громадській і в професійній діяльності. Кожна мова має свою своєрідність, яка виражається як в одиницях словникового складу, тобто слів, так і у розшаруванні всього словникового складу на окремі типи й групи слів [1, ст. 4].

Сленг – це тип неформальної мови, що складається зі слів і фраз, які зазвичай використовуються в певних соціальних групах, регіонах і контекстах. Він частіше переважає в усній розмові та онлайн-спілкуванні, ніж в офіційній письмовій формі. До сленгу належать не просто слова, а слова, які використовуються особливим чином у певному соціальному контексті. Походження самого слова сленг не до кінця

з'ясоване; воно вперше з'явилося друком близько 1800 року, застосовуючись до виступів кримінальних класів у Лондоні. Однак термін, ймовірно, використовувався набагато раніше.

Термін “сленг” відображає динаміку мови й тому є дуже малозрозумілим, неоднозначний. Хоча він настільки поширений, що зараз його легко знайти практично у всіх видах сучасних літературних творів, але не існує простого механізму його ідентифікації.

Сленг – невіддільна частина сучасної англійської розмовної мови, в першу чергу в молодіжних колах. Англійський сленг є досить особливий і неповторний. Сленгізми виникають швидко й існують певний період часу, а потім так само швидко зникають, поступаючись місцем новим [1, ст. 8].

Особливих змін та поповнень зазнає молодіжний сленг, оскільки молодь швидко вдається до запозичень “модних слів”. Згідно з дослідженнями найбільше запозичуються англіцизми з популярних соціальних мереж, засобів поширення масової інформації, численних реаліті-шоу, ситкомів, ЗМІ, комп'ютерних ігор [2, ст. 3].

Переклад англійських лексем молодіжного сленгу українською мовою є складним процесом. Як і українські сленгізми, так і англійські можуть бути подібними за своїм значенням, але під час перекладу можуть мати різне забарвлення при використанні у певному контексті. Крім своєрідного лексичного складу, сленг характеризується незвичною манерою вимови, варіантами морфологічних форм, певними типовими синтаксичними конструкціями [1, ст. 41].

Розглянемо основні способи перекладу сленгізмів:

1. Транслітерація та транскрипція. Цей спосіб перекладу молодіжного сленгу є найпоширеніший з усіх.

е.г. *попсокет* (англ. *popsocket*) – тримач для смартфона, *крінж* – з англійської “*cringe*” означає “зіщулитись”, “здригатись”, це оцінювальне судження; відчувати несхвалення, сором та обурення.

2. Калькування. Один зі способів перекладу англійських лексем молодіжного сленгу є калькування – це вид мовного запозичення, утворення нового фразеологізму, слова або нового значення слова через буквальный переклад відповідного іншомовного елемента.

е.г. *хейт* (англ. *hate*) – агресивні висловлювання, які принижують людину або групу осіб; *флудити* (англ. *flood*) – створювати велику кількість беззмістовних повідомлень на форумах; *булінг* (*bullying* – *цькування*) – агресивна поведінка стосовно іншої людини; *чіл*, *чілити* (англ. *chill*) – розслаблятися, *флексити* (англ. *flex*) – хвалитися,

хизуватися, *shiperiti* (походити від англ. *relationship*) – вигадувати романтичні стосунки між персонажами.

3. Абревіація.

e.g. FOMO (анг. *Fear of missing out*) – синдром втрачених можливостей; страх щось пропустити; *рофл* (англ. *ROFL – Rolling On Floor Laughing*) – насміхатися з когось, або дуже сильно сміятися.

Як відомо, сленг поширений не лише серед юних людей, а й у верствах населення, що належать до певної вікової чи професійної групи. Він поширюється на побутові явища, події, іменники, прикметники, дієслова. Сьогодні у мовознавстві не існує єдиного тлумачення терміну “сленг”. Воно розглядається як свідоме використання елементів своєрідної лексики в розмовній мові з метою створити ефект новизни, незвичайності або передати слухачу особливий настрій [1, ст. 50].

Отже, проблема перекладу сленгу є однією з найскладніших у теорії перекладу, оскільки пов’язана з низкою елементів, зокрема, країнознавчим аспектом, наявністю еквівалентів, контекстом. Проте слід пам’ятати, що сленг – це особлива та невіддільна частина будь-якої мови, тим паче американської англійської та британської англійської. Сленг спрощує спілкування, адже його розуміють в певних колах.

Список використаних джерел

1. Литвинова Н. Д. Особливості перекладу англomовного молодіжного сленгу (на прикладі серіалу \\\"Друзі\\\") [Електронний ресурс] / Н. Д. Литвинова. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/160132>.

2. Особливості перекладу англomовних лексем молодіжного сленгу українською мовою [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Konkursnarobota-PEREKLAD-SLENHU.pdf>.

Мороз Дмитро,

*Відокремлений структурний підрозділ
“Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки”*

Науковий керівник: Мокриденко Олена,
*викладач циклової комісії української та
іноземної філології, викладач вищої
категорії*

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

Сучасний світ стає все більше глобалізованим, а разом із цим англійська мова набуває дедалі більшої популярності. Вона стає не тільки засобом спілкування, але й ключем до багатьох можливостей. Незалежно від того, чи ви студент, професіонал у будь-якій галузі, чи просто людина, що прагне розширити свій кругозір, вивчення англійської мови є важливою складовою розвитку особистості.

Англійська є мовою міжнародного спілкування. Багато компаній вимагають знання цієї мови від своїх працівників. Значна кількість навчальної та пізнавальної літератури, фільмів, музики та інших видів мистецтва доступна саме англійською. Вільно володіючи цією мовою, можна навчатися в університетах за кордоном, брати участь у міжнародних наукових проєктах. Знання англійської дозволить вільно вибрати місце для життя, відкриє нові можливості.

Ефективною формою вивчення іноземної мови в Україні є дистанційна освіта. Це новий прогресивний вид освіти, що виник в кінці ХХ століття завдяки інформаційним технологіям навчання та на основі ідеї неперервної освіти. Сьогодні вона набуває все більшої популярності. Дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу, в будь-який зручний час, у будь-якій точці земної кулі [1].

Існує цілий ряд освітніх платформ, які допомагають вивчати англійську мову у дистанційному форматі. Це - «Атмосферна школа», яка надає безкоштовний доступ до пакета «Слухач» із навчальними матеріалами; академія сучасної освіти «А+», що оприлюднила онлайн-проєкт для дітей від 2 до 17 років; дистанційна школа «Optima», у якій відкрито безкоштовний доступ до річних матеріалів для учнів 1–11 класів; а також - платформа сучасної

освіти «ThinkGlobal Online», яка організовує живі уроки, надає навчальні матеріали та проводить додаткові активності для дітей, дистанційні школи «Liko Education Online», «Alterra School». А ще - освітня платформа «OkStudy», яка проводить щоденні онлайн-зустрічі з дітьми від 6 років: танці, ігри, вивчення англійської мови, перегляд фільмів [2].

Доступною широкому колу користувачів є «Всеукраїнська школа онлайн», де розміщені для кожного класу відеоуроки, тести, завдання та багато корисної інформації.

Існує багато різноманітних програм та платформ для перевірки знань (тестування) з англійської мови. Серед них: студія онлайн-освіти «EdEra» - <https://.ed-era.com/>; онлайн-курси «Prometheus» - <https://prometheus.org.ua/>; освітній проєкт «На Урок» - <https://naurok.com.ua/>; навчальна платформа «Learning.ua» - <https://learning.ua/>; мультимедійна дошка «Padlet» - <https://uk.padlet.com/> [3].

Ще одним ефективним та потужним інструментом під час вивчення іноземної мови є відеопортал Youtube. Пропонуються спеціальні канали із вивчення англійської мови, де можна знайти фото-, відео- та аудіоматеріали для різних рівнів підготовки.

Найпопулярнішими навчальними каналами на YouTube є:

1. EF podEnglish

(<http://www.youtube.com/podenglish/>)

Це п'ятихвилинні структуровані уроки англійської, призначені для учнів всіх рівнів, від абсолютних новачків до просунутих студентів. Тут є великий вибір тем: сім'я, домашні тварини, погода, фільми, технології...

2. Learn English with English Class101.com

(<http://www.youtube.com/user/ENGLISHCLASS101>)

Канал призначений для швидкого вивчення англійської мови, цікаві відеоуроки охоплюють багато аспектів американської та британської культури.

3. Real English

(<https://www.youtube.com/user/realenglish1>)

Real English є одним із кращих каналів YouTube для початківців і має досить велику бібліотеку безкоштовних уроків, кожен з яких включає в себе два відеофільми (з субтитрами і без) та підбірку вправ. Тут можна почути розмови реальних людей в реальних життєвих ситуаціях.

4. British Council: Learn English Kids

(<http://www.youtube.com/user/BritishCouncilLEKids>)

Чудовий канал, на якому можна подивитися анімаційні відеоролики з дитячими віршами, а також екранізацію улюблених дитячих казок. Є розділ із піснями, адже це один із найприємніших і ефективних способів вивчення мови. Мелодії і ритми допомагають створити сильні спогади, важливі для засвоєння нових дієслів, фраз і розмовних виразів.

На каналі також транслюється англomовний відеоролик “Слово тижня”, в якому можна побачити і почути, як діти з усього світу вимовляють нове слово.

5. VOA Learning English

(<http://www.youtube.com/voalearningenglish/#p/a>)

Канал пропонує новини з субтитрами, але на повільнішій швидкості, ніж зазвичай. Це дозволяє глядачеві чітко почути кожне слово диктора, коли він читає скрипт. Також є розділи, в яких розповідається про граматику в різних аспектах говоріння.

6. JenniferESL

(<http://www.youtube.com/user/JenniferESL>)

Англійська з Дженніфер — це багата колекція відеофільмів, які згруповані в зручні плейлисти. Тут є уроки для початківців, уроки для поліпшення навичок письма, уроки граматики і багато іншого. Їх відрізняє свіжа проста презентація, особливий акцент на вимові. Немає ні сценаріїв, ні акторів, тільки реальна, природна англійська мова.

7. Travel Kids

(<https://www.youtube.com/channel/UCqa5gDXXxK0M8gr8WadV4yw/featured>)

YouTube-канал, який допоможе вивчити англійську на основі туризму: так дитина не лише вивчає іноземну мову, а й знайомиться з географією. Тематичні відео особливо сподобаються підліткам, вони більше дізнаються про подорожі, країни, континенти, відомі локації та наукові відкриття.

Отже, в просторах інтернету існує цілий ряд шкіл та освітніх платформ для дистанційного навчання, онлайн-сервісів для проведення занять із вивчення англійської мови, багато різноманітних програм та платформ для перевірки знань здобувачів освіти і десятки онлайн-інструментів, які допомагають під час дистанційного навчання. Їх раціональне і грамотне застосування

допомагає успішному засвоєнню навчального матеріалу, наступності у навчанні від офлайн до онлайн, сприяє формуванню інтересу до знань та ефективному засвоєнню користувачьких навичок по використанню інформаційно-комунікативних технологій.

Список використаної літератури

1. Тридцять п'ять інструментів для дистанційного навчання.
URL : <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/> (дата звернення: 25.01.24).

2. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. Молодий вчений. 2016. № 66. С. 489–493.

Остапчук Вероніка,

*Відокремлений структурний підрозділ
Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки*

Науковий керівник: Устянчук Ольга,
*викладач англійської мови вищої
категорії*

АНГЛІЙСЬКІ ТЕРМІНИ ТА СЛЕНГИ В ІТ- СФЕРІ

Володіння англійською у сфері ІТ вважається не просто перевагою, а й необхідністю. Він відкриває двері в міжнародні компанії та дозволяє прокачати *hard skills*, піднімаючись кар'єрними сходами.

На питання, чи потрібно знати англійську для ІТ, відповідь буде однозначною – так, необхідно. Залежно від рівня володіння, фахівець може розраховувати на підвищення на посаді. Англійська використовується скрізь:

- На співбесіді
- При роботі над кодом
- Під час мітингів
- *Busines English* для переговорів
- У спілкуванні у професійному ком'юніті
- При плануванні спринтів

- У вивчені нових бібліотек і т.д

Англійська мова для ІТ фахівців – це бізнес –англійська, що включає велику кількість технічних термінів, які використовують у повсякденній роботі технічні фахівці: програмісти, системні інженери, тестувальники та інші.

Стилістично комп'ютерну термінологічну систему можна як професіоналізм, жаргон, сленг і самі терміни.

Англійська для програмістів: jargon

Жаргон – це технічна термінологія і лексика, характерна для певної сфери. Тут ми зібрали оригінальні та кумедні жаргонні вислови англійською з ІТ сфери.

Quick Note: Саме слово jargon ['dʒɑ:g(ə)n] походить від старофранцузької (куди потрапило з латині), де означало даремно базікати, щебетати. Саме в значенні «пташиного щебетання» воно вперше зустрічається в «Кентерберійських оповіданнях» (The Canterbury Tales) Джеффри Чосера, написаних у кінці XIV століття. Mad girlfriend bug – відбувається щось дивне, але програмне забезпечення «говорить», що все в нормі.

В результаті статистичного аналізу з'ясувалось, що 54,8% досліджуваних англомовних термінів галузі ІТ, відібраних із стандартизованих паралельних текстів корпорації Google, складають прості, похідні та складні, іншими словами цілісно оформлені. На першому етапі структурно-зіставного аналізу було вибудовано відносні структурні моделі простих термінологічних одиниць. Спочатку подано структурну модель англійського терміна, а далі - модель терміна-українського відповідника. Наприклад, англійському терміну-іменнику (N) може відповідати той же український термін-іменник (N) або ж сполучення прикметника з іменником (Adj + N)

Аналіз лексичного наповнення ІТ-текстів показує, що словниковий запас сучасних англомовних журналів із домінантною темою «інформаційні технології» складається з таких типів лексичних одиниць:

1) Слова загальнолітературної мови в межах значень, визнаних у загальнолітературній мові. Це передусім функціональні слова again, ago, almost, already, also, however, just, near, only, quite, rather, sometimes, still, then, today, might, must та інші.

2) Слова загальнолітературної мови, які використовуються в ІТ-тексті зазвичай у вузькому значенні. Це такі слова, як: state, care, treadmill, storage/

3) Фразеологічні вирази: to see the light, have appetite for, industry body.

4) Слова загальнолітературної мови, нетипові для наукових текстів, але контекст яких може бути предметом наукового розгляду, наприклад: cloud storage, cloud supplier, cloud quality.

5) Спеціальна термінологія: cloud computing, middleware, cybersecbrity.

Найзначніші перетворення мають місце в лексичній сфері мови. У комп'ютерній лексиці основними способами словотворення є афіксація, акроніми, утворення складних слів, конверсія та контамінація.

Ось деякі приклади англійських слів, які використовують ІТ-фахівці:

A Legacy (noun) - спадок. В ІТ використовується для позначення застарілих компонентів програм/бібліотек, які зазвичай лишаються в проекті для забезпечення сумісності.

A third-party (noun) - сторонні ресурси (програми, бібліотеки і т.п.), які використовуються в розробці іншої програми. Тобто, якщо мені треба для своєї програми вже існуючі елементи іншої, то я беру собі цей third-party компонент.

Як окремий випадок можна розглянути використання в ІТ слів error/fault/bug/failure/defect/issue/problem. Загалом вони мають схоже значення і використовуються в розумінні "помилка", в побуті можуть використовуватись як синоніми, але в ІТ кожне поняття має свою область використання та розуміння.

А от термін problem вживається значно рідше, оскільки несе більш глобальний характер і має на увазі якусь серйозну, навіть критичну ситуацію. На відміну від нього термін issue має нейтральний сенс і говорить лише про незначні труднощі.

Є багато слів, які ми дуже часто використовуємо в ІТ-сфері, які походять з англійської. Ось деякі приклади:

Айтішник (він же «айтішнік», «ойтішнік») - фахівець в інформаційних технологіях. Нерідко айтішниками називають всіх програмістів і просто просунутих користувачів комп'ютерів.

Баг (від англ. «Bug») - помилка в програмі / коді, через яку результати виконання програми неправильні.

Бан (від англ. «Ban») - позбавлення або обмеження будь-яких прав користувача (наприклад: залишати коментарі, переглядати певні сторінки і т.д.). Довічний бан - виключення користувача з системи / гри / сайту / групи і т.д

Список використаних джерел:

1. Сидор А.Р./ Нанівський Р.С. //Закарпатські філологічні студії « Урахування лексичних особливостей сфери інформаційних технологій під час перекладу з англійської мови українською».2019 № Вип. 7. Том 2 с. 2-3
2. <https://yappi.com.ua/posts/read/anhliiska-dlia-prohramistiv-istoriia-i-veseli-zharhonizmu>
3. <https://teletype.in/@cursor.education/pUrizuNJL>

Садура Софія,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Бультіна Дарія,
викладач іноземної мови, спеціаліст

РОЛЬ КІНО ТА СЕРІАЛІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА МІЖКУЛЬТУРНОМУ СПРИЙНЯТТІ

На даному етапі еволюції людства завдання на кшталт «обери правильну відповідь» втрачають свою актуальність. Сучасна молодь потребує модернізації вивчення англійської мови, а новітні технології надають великий спектр можливостей для цього. Одним з найбільш яскравих і цікавих є вивчення мови за допомогою розваг, таких як перегляд фільмів та серіалів. Станом на сьогодні зацікавленість у вивченні англійської мови за допомогою відеофільмів активно зростає. Чому? Відповідь є неймовірно простою, перегляд фільмів дає змогу побачити мову в дії й має низку інших переваг:

- можливість вловити акцент носіїв;
- змогу до візуалізації слів (слово, яке ти раніше не знав, можна зрозуміти, завдяки поведінці чи жестикуляції героїв);
- ознайомлення з рідкісними фразеологізмами та ідіомами;
- подолання мовних, психологічних і соціальних бар'єрів;
- підсвідоме запам'ятовування слів, відразу з правильною вимовою. [2]

Вражає й те, що досвідчені викладачі стверджують, що ефективність використання такого методу становить 80%. Іншими словами, регулярно переглядаючи різні кінематографічні матеріали, ви почнете розуміти 8 з 10 слів сказаних співрозмовником англійською. [2]

Абсолютна більшість вчених, які вивчали цю тему, доводять, що використання різноманітних відеотехнологій сприяє підвищенню мотивації до вивчення мови. Зокрема дослідник С. Ільченко зазначав: «Під час використання відеофільмів на заняттях розвиваються два види мотивації: коли фільм цікавий сам собою, і мотивація досягається тим, що студентові доводять, що він може зрозуміти мову, яку вивчає. Це приносить задоволення і надає віру у власні сили та бажання до подальшого вдосконалення». [1]

На основі великої кількості статей, стало зрозуміло, що вивчаючи будь-яку мову, будь-то англійська чи якась інша, важливим фактором є хоча б мінімальна обізнаність про історію, традиції, спосіб життя, особливості соціально-політичної ситуації у країні, мова якої вивчається. І саме дари кінематографу дозволяють звикнути до мовленнєвих особливостей та поринати у культурне іншомовне середовище. У цьому контексті слід звернути особливу увагу на платформу Netflix. На цьому сервісі наявні різноманітні фільми й серіали високої якості на будь-яку тематику й надається можливість переглядати їх багатьма мовами. Перегляд кін на Netflix, сприяє покращенню вимови, а також за рахунок субтитрів вивчається чимало нових слів та їх написання. [3]

У світі, де вивчення іноземної мови не лише є завданням, але й стає важливою навичкою для особистого та професійного зростання, використання різноманітних методик є ключовим елементом успіху. Серед цих методик особливе місце займає використання англомовних фільмів та серіалів для покращення мовних навичок. Таким чином, ми висвітлюємо конкретні поради, які допоможуть вам максимально використовувати потенціал цього методу:

1. вибір оптимального рівня складності: наочно визначте свій рівень вивчення мови та оберіть фільми та серіали, спрямовані на відповідний рівень. (Для початкового рівня A1 - A2 (Beginner, Elementary) вчені рекомендують до перегляду фільми «Living English», «Forrest Gump», мультфільм «Lion King». B1 - B2 (Pre-Intermediate, Intermediate, Upper-Intermediate): «Friends», «La La Land», «Charlie and the Chocolate Factory». C1 - C2 (Advanced, Proficient): «Gravity», «Collateral Beauty», «The Theory of Everything») [1];

2. використання англійських субтитрів: ініційоване користування англійськими субтитрами сприяє зрозумінню висловленого; поступово зменшуйте залежність від субтитрів, доки ви не досягнете відчуття впевненості в мовленні;

3. акцент на вимові та інтонації: спрямовуйте свою увагу на емуляцію вимови та інтонації персонажів для вдосконалення акценту та вимови;

4. розширення словникового запасу: записуйте нові слова та вирази, які зустрічаються у фільмах; створюйте з ними власні речення та інтегруйте в щоденну мовну практику;

5. вивчення різноманітних жанрів: проєкспериментуйте із фільмами різних жанрів, такими як комедії, драми, науково-фантастичні стрічки тощо, що дозволить вам знайомитися з різноманітними лексичними та граматичними конструкціями;

6. активна участь у групах для обговорення: приєднайтеся до форумів чи груп у соціальних мережах, де ви зможете обговорювати фільми та серіали;

7. повторний перегляд: сприймайте улюблені фільми чи серіали як засіб закріплення вивчених навичок, так як повторний перегляд сприяє їхньому утвердженню та поглибленню.

Вивчення англійської мови через кіно виявляється не лише сучасним трендом, але й надзвичайно ефективним методом. Перегляд фільмів дозволяє не лише освоювати лексику та граматику, але і відчувати культурний контекст мови. Цей захоплюючий підхід викликає зростання інтересу до вивчення мови та стає ключовим чинником мотивації для студентів.

Список використаних джерел:

1. http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2022/80/part_2/16.pdf

2. <https://englisher.com.ua/articles/koryst-anhlomovnykh-filmiv-u-vyvchenni-anhliiskoi>

3. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації: Збірник студентських наукових робіт / За заг. ред. Жуковської В., Папіжук В., Гирина В., Кузьменко О. Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2023. – 391 с.

Щербань Аліна, студентка 2-го курсу
Нововолинський електромеханічний
коледж

**Науковий керівник: Харчук Людмила
Миколаївна**, викладач вищої категорії,
викладач-методист

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ КРАЇНИ

В часи, коли країни зобов'язані комунікувати на глобальній арені, а вирішення міжнародних питань відбувається у режимі реального часу, вивчення міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій стає необхідністю для розуміння подій та тенденцій, які формують наше глобальне майбутнє.

Міжнародні відносини – це сукупність різноманітних стосунків між національними державами або їх групами, а також створеними ними світовими і регіональними організаціями, у процесі взаємодій яких складається певний світовий або регіональний правовий порядок.

Основними формами міжнародної взаємодії є співпраця, суперництво і конфлікт. Головними суб'єктами міжнародних відносин на сучасному етапі є національні держави, які для вироблення певних форм, моделей взаємодії об'єднуються у всесвітні й регіональні міжнародні організації (ООН, МВФ, НАТО та ін.).

Міжнародні відносини за сферами суспільної діяльності поділяються на політичні, дипломатичні, правові, культурно-гуманітарні. При цьому слід сказати, що нинішня національна держава охоплює одночасно весь спектр міжнародних відносин: є учасником багатьох міжнародних політичних, економічних і культурно-гуманітарних організацій, підтримує дипломатичні відносини і має дипломатичне представництво у більшості країн світу, підписує міжнародні договори і дотримується певних міжнародних принципів і норм у контексті як світових організацій, так і регіональних [1].

У сучасних умовах фахівці будь-якої сфери діяльності, виконуючи службові обов'язки, залучені до комунікації, а у сфері міжнародних відносин вміння та навички комунікації є особливо важливими.

Суспільна комунікаційна система – це структурована (упорядкована певним чином) сукупність комунікантів, реципієнтів, смислових повідомлень, комунікаційних каналів і служб, які мають

матеріально технічні ресурси і професійні кадри. Знання моделей та типів комунікації, видів масової комунікації допоможе досягти взаєморозуміння між окремими особистостями, різними соціальними групами, масовими сукупностями, що мають різний рівень інформованості, поведінку, комунікативні навички. Для того, щоб бути затребуваними на ринку праці, майбутнім фахівцям необхідно знати моделі і теорії, що пояснюють різні комунікації, а також вміти на практиці використовувати знання для розуміння нових комунікаційних технологій та для ефективного ділового і неформального спілкування [2].

Розвиток будь-якої країни безпосередньо пов'язаний з розвитком її регіонів. Чим більше регіони організовані та збалансовані, тим більше можливостей отримує країна щодо соціально-економічного розвитку, конкурентоспроможності та представництва на світовому ринку. В сучасних умовах регіони набувають все більшої ваги, стають головними суб'єктами як внутрішньої політики, так і міжнародної співпраці.

Регіональні студії – це термін, якій відповідає дослідженню та моніторингу процесів, що відбуваються в регіоні: історико-культурних, культурно-етичних, соціально-економічних, політичних, економіко-географічних, еколого-природничих та ін. Загалом, такий підхід асоціюється з роботою аналітика широкого профілю, що передбачає, роботу щодо розробки стратегій соціально-економічного розвитку, прогнозування бюджетів регіону, маркетингу територій тощо.

Важливою складовою досліджень в напрямку розвитку регіональних студій є формування механізмів підвищення конкурентоспроможності регіонів в міжнародній, соціальній, екологічній, економічній та інших сферах [3].

Отже, підготовка фахівців в області міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, має передбачати здобуття комплексних знань про компетентність забезпечення регіонального розвитку, здатність до діяльності задля розширення відтворення економіки України та її регіонів у світовому соціально-економічному просторі.

Список використаних джерел

1. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія. Навч. посібник. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2323.html>
2. Гронь О.В. Суспільні комунікації. URL: <http://surl.li/pyzkk>
3. Забарна Е. Специфіка дефініції «регіональні студії» та її прикладне використання. URL: <http://surl.li/pyzkk>

Наукове видання

МОЛОДЬ
ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XVII МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Укладачі О. П. Боярчук, І. В. Макарук, Р. Г. Савчук

Головний редактор – *Світлана Політило*

Обкладинка – *Людмили Терехової*

Верстка – *Анастасії Дідух*

Наклад 100. Зам. 02.

Ум.-друк. арк. 17,4.

ВОРВП «Надстир'я»

43016 м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7.

Тел.: +38 099 45 72509; +38 067 33 41 306.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 349 від 02.03.2001.

М 75 Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки: Збірник тез доповідей XVII Міжнародної студентської наукової конференції / Укладачі: О. П. Боярчук, І. В. Макарук, Р. Г. Савчук. Луцьк: Надтир'я, 2024. 356 с.

ISBN 978- 966-517-973-3

До збірника включені тези доповідей студентів на XVII Міжнародній студентській науковій конференції «Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки». Висвітлені актуальні проблеми і перспективи розвитку менеджменту та економіки, запропоновані шляхи вдосконалення фінансової та маркетингової політики, підвищення мовної компетенції майбутніх фахівців, вирішення глобальних і регіональних екологічних проблем сучасності.

УДК 33 (477) (06)